

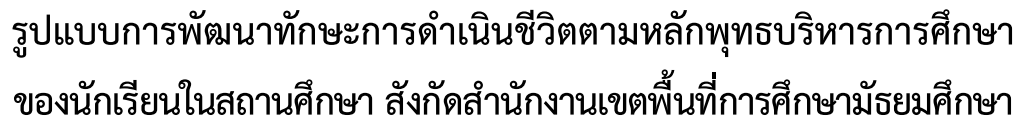
รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

**A MODEL OF LIFE SKILLS DEVELOPMENT BASED ON
BUDDHIST EDUCATIONAL ADMINISTRATION OF STUDENTS
IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE**

นางสาวณัฐญา พลเสน

ดุขฎิณิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุขฎิณิบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

นางสาวณัฐญา พลเสน

๑. คุชฌนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**A Model of Life Skills Development based on
Buddhist Educational Administration of Students
in Educational Institutions under the Secondary
Educational Service Area Office**

Miss Nattaya Polasane

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับคุณูปคุณ
เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียน
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบคุณูปคุณ

(รศ. ดร.อานวย เดชชัยศรี)

ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร.อุทัย สติมัน)

กรรมการ

(ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข)

กรรมการ

(รศ. ดร.อินตา ศิริวรรณ)

กรรมการ

(ดร.ระวีง เรืองสังข์)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมคุณูปคุณ

รศ. ดร.อินตา ศิริวรรณ

ประธานกรรมการ

ดร.ระวีง เรืองสังข์

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นางสาวณัฐญา พลเสน)

- ชื่อคุณูปนิพนธ์** : รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
- ผู้วิจัย** : นางสาวณัฐญา พลเสน
- ปริญญา** : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์**
- : รศ. ดร.อินฉา ศิริวรรณ, พธ.บ. (บริหารการศึกษา),
M.Ed. (Educational Administration) , Ph.D. (Educational
Administration)
- : ดร.ระวิง เรืองสังข์, ป.ธ.๕, พธ.บ. (รัฐศาสตร์), บธ.ม. (การจัดการการตลาด),
ค.ด. (การบริหารการศึกษา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๗ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา ๒) พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา และ ๓) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ คน การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๙ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๔๐๐ คน ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๓๔๕ คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเอกสารการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ทางสถิติ คือ หาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีค่าความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า :

๑. สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียน ที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต โดยภาพรวมพบว่า ด้านที่มีความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับที่ ๑ คือ ด้านกายสุจริต ลำดับที่ ๒ คือ ด้านมโนสุจริต และลำดับที่ ๓ คือ ด้านวิสุจริต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะทางสังคม คือ นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทักษะการประกอบอาชีพ คือ นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา ด้านวิสุจริต ทักษะการสื่อสาร คือ นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน คือ นักเรียนมีความรู้สึกยินดีในวัฒนธรรมของตนเอง ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านความคิด คือ นักเรียนสามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก ทักษะด้านจิตใจ คือ นักเรียนสามารถเข้าใจความเหมือน หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล ทักษะด้านอารมณ์ คือ นักเรียนรู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ

๒. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย ๕ ส่วน คือ ๑. หลักการ ๒. วัตถุประสงค์ ๓. กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ๑) องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ๒) ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓) หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๔) โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๕. การนำรูปแบบไปใช้ และ ๕. เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

๓. ผลการตรวจสอบ และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดำเนินการตรวจสอบรูปแบบทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง และในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ตามลำดับ

Dissertation Title : A Model of Life Skills Development based on Buddhist Educational Administration of Students in Educational Institutions under the Secondary Educational Service Area Office

Researcher : Miss Nattaya Polasane

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Educational Administration)

Dissertation Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Dr. Intha Siriwan, B.A. (Educational Administration),
M.Ed. (Educational Administration), Ph.D. (Educational Administration)

: Dr. Rawing Ruangsanka, Pali V, B.A. (Political Science),
M.B.A. (Marketing Management), Ed.D. (Educational Administration)

Date of Graduation : March 7, 2019

Abstract

This research aimed to; 1. Study the state of life skills based on Buddhist educational administration of school students, 2. Develop a model of life skills based on Buddhist educational administration of school students, and 3. Propose the model of life skills based on Buddhist educational administration of students in schools under the Office of Secondary Educational Service Area. The mixed research methods were used in the study. The qualitative data were collected from documents, in-depth interviews with 5 school administrators and focus group discussions with 9 experts and then analyzed by content analysis. The quantitative data were collected through questionnaires from 400 teachers and 345 school administrators under the Office of Secondary Educational Service Area obtained by multi-stage random sampling. The data were analyzed by percentage, frequency, mean, standard deviation, and priority needs index.

The research results found that;

1. The state of life skills based on Buddhist educational administration of school students, the first priority was on Good Conduct in Action, followed by Good Conduct in Thought, and Good Conduct in Speech. In social skills of Good Conduct in Action, students could manage and solve problems by themselves, and in career skills, students realized the importance of work and punctuality. In Good Conduct in Speech in

communication skills aspect, students knew how to listen to the others and with cross-cultural skills; they felt proud and satisfied in their own culture. Thinking skills in Good Conduct in Thought, students could decide and find ways in solving problems, in mental skills, they understood similarity and dissimilarity of individuals and in emotional skills, they could manage emotions having negative results.

2. The development of a model of life skills based on Buddhist educational administration of students in schools under the Office of Secondary Educational Service Area consisted of 5 components; 1. Principle, 2. Objective, 3. Life skills development process that consisted of 1) Life skills components, 2) Life skills development step, 3) Dhamma for Life skills development, 4) Life skills development project, 4. Application, and 5. Achievement condition.

3. The result of examination and evaluation of the model of life skills based on Buddhist educational administration of students in schools under the Office of Secondary Educational Service Area was at a high level totally. In details, the highest level was on usefulness, followed by accuracy, appropriateness, and feasibility respectively.

กิตติกรรมประกาศ

ดุขุณินพนธ์ เรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความเมตตาและความกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.อินถา ศิริวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.ระวีง เรื่องสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ในการให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางในการทำ ดุขุณินพนธ์ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ และให้กำลังใจในการทำ ดุขุณินพนธ์ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกท่านที่เมตตาให้คำแนะนำและให้ข้อมูลที่มี คุณค่าอย่างยิ่งในการทำดุขุณินพนธ์เล่มนี้ และขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทุกท่านที่ให้ความเอื้อเฟื้อข้อมูล ให้ความร่วมมือในการ ตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ เพื่อนนิสิตรุ่นที่ ๖ ทุกคน เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรพุทธบริหาร การศึกษาทุกท่านที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูล นางสาวจริยา โพธิ์สุธน นายกเทศมนตรีตำบลวังน้ำซับ ที่ให้ ความเมตตาส่งเสริม สนับสนุน ด้านการศึกษา สมาชิกสภาเทศบาลตำบลวังน้ำซับ และเพื่อนร่วมงาน ทุกคน ที่ให้กำลังใจเสมอมา

กราบขอบพระคุณบิดา มารดา และสมาชิกในครอบครัวทุกคน ที่ส่งเสริม สนับสนุน คอยให้ กำลังใจในการศึกษา จนทำให้ผู้วิจัยสามารถก้าวเข้าสู่ความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

นางสาวณัฐญา พลเสน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฐ
คำอธิบายสัญลักษณ์ และคำย่อ	ท
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ	๑๐
๒.๑.๑ ความหมายของรูปแบบ	๑๐
๒.๑.๒ ประเภทของรูปแบบ	๑๒
๒.๑.๓ คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบ	๑๗
๒.๑.๔ องค์ประกอบของรูปแบบ	๒๑
๒.๑.๕ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ	๒๓
๒.๑.๖ การตรวจสอบรูปแบบ	๒๘
๒.๑.๗ การประเมินรูปแบบและมาตรฐานการประเมิน	๓๐
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการดำเนินชีวิต	๓๓
๒.๒.๑ ความหมายของทักษะการดำเนินชีวิต	๓๕
๒.๒.๒ การดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา	๓๗
๒.๒.๓ หลักพุทธบริหารการศึกษา	๕๐
๒.๒.๔ องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต	๕๓
๒.๒.๕ การพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต	๗๐
๒.๒.๖ คุณลักษณะที่พึงประสงค์	๗๔
๒.๒.๗ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมนุษย์ในศตวรรษที่ ๒๑	๗๘

เรื่อง

หน้า

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น	๗๙
๒.๓.๑ ความหมายของความต้องการจำเป็น	๘๒
๒.๓.๒ การจัดประเภทของความต้องการจำเป็น	๘๗
๒.๓.๓ ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น	๘๘
๒.๓.๔ สารบบจำแนกของการประเมินความต้องการจำเป็น	๙๐
๒.๓.๕ ขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็น	๙๓
๒.๓.๖ การประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณ์แบบ	๙๔
๒.๓.๗ การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น	๙๖
๒.๓.๘ การจัดลำดับความสำคัญ	๑๐๒
๒.๔ ข้อมูลสถานศึกษา	๑๐๔
๒.๔.๑ ระบบการจัดการศึกษา	๑๐๕
๒.๔.๒ ข้อมูลการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน	๑๐๕
๒.๔.๓ อำนาจหน้าที่และขอบข่ายการบริหารของสถานศึกษา	๑๐๖
๒.๔.๔ โครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	๑๐๘
๒.๔.๕ ข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๑๐๘
๒.๕ การสนทนากลุ่ม	๑๐๙
๒.๕.๑ ความหมายของการสนทนากลุ่ม	๑๐๙
๒.๕.๒ จุดมุ่งหมายของการจัดสนทนากลุ่ม	๑๑๐
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๑๑
๒.๖.๑ งานวิจัยในประเทศ	๑๑๑
๒.๖.๒ งานวิจัยต่างประเทศ	๑๑๕
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๑๘

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๒๔
๓.๑ ขั้นตอนการวิจัย	๑๒๔
๓.๒ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	๑๒๗
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๔๙
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๕๐
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๕๑
๓.๖ สรุปขั้นตอนการวิจัย	๑๕๓

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๑๕๘
๔.๑ ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๑๖๐
๔.๒ ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๑๘๓
๔.๓ ผลการตรวจสอบรูปแบบจากการแจกแบบสอบถาม นำมาปรับปรุง แก้ไข และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๒๖๕
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย	๓๓๑
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๓๓๖
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๓๓๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๓๔๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๓๕๓
บรรณานุกรม	๓๕๔
ภาคผนวก	๓๖๔
ประวัติผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑	การวิเคราะห์ความหมายของรูปแบบ ๑๒
๒.๒	การวิเคราะห์ประเภทรูปแบบ ๑๖
๒.๓	การวิเคราะห์คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี ๒๐
๒.๔	การวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ ๒๓
๒.๕	การวิเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบ ๒๗
๒.๖	หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต ๕๐
๒.๗	การวิเคราะห์องค์ประกอบทักษะชีวิต ๖๗
๒.๘	สังเคราะห์ความหมายของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓ ๖๘
๓.๑	ข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๑๒๙
๓.๒	ข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ๑๔๕
๓.๓	แสดงขั้นตอนการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๑๕๕
๔.๑	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ๑๖๑
๔.๒	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพเป็นจริงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวม ๑๖๔
๔.๓	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพเป็นจริงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะทางสังคม โดยภาพรวม และรายชื่อ ๑๖๕
๔.๔	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพเป็นจริงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะการประกอบอาชีพ โดยภาพรวม และรายชื่อ ๑๖๖
๔.๕	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพเป็นจริงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านจิตสุจริต ทักษะการสื่อสาร โดยภาพรวม และรายชื่อ ๑๖๗

[illegible]

[illegible]

ตารางที่

หน้า

๔.๒๔	การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านจิตใจ	๑๘๖
๔.๒๕	การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านอารมณ์	๑๘๗
๔.๒๖	การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา	๑๘๘
๔.๒๗	สรุปผลการวิเคราะห์การศึกษาเอกสาร การใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้บริหาร	๑๙๓
๔.๒๘	สรุปผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๒๔๙
๔.๒๙	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	๒๖๖
๔.๓๐	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวม	๒๖๙
๔.๓๑	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หลักการของรูปแบบ	๒๗๒
๔.๓๒	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา วัตถุประสงค์	๒๗๔
๔.๓๓	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต	๒๗๖
๔.๓๔	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต	๒๗๘
๔.๓๕	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต	๒๘๔
๔.๓๖	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หลักธรรมในการดำเนินชีวิต	๒๘๖

ตารางที่	หน้า
๔.๓๗	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๒๙๐
๔.๓๘	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การนำรูปแบบไปใช้ ๒๙๖
๔.๓๙	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ ๒๙๘

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย
๔.๑	กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
๔.๒	กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
๔.๓	กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา

คำอธิบายสัญลักษณ์ และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙ ซึ่งมีจำนวน ๔๕ เล่ม ในการวิจัยได้ใช้ชื่อย่อ ดังต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปนิณาสก	(ภาษาไทย)
ม.อ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปนิณาสก	(ภาษาไทย)
ส.ข.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	ขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทสก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในดัชนีฉบับนี้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ เป็นหลักการอ้างอิงพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๒๗. หมายความว่า ระบุถึงสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๒๒๘ หน้า ๒๒๗ เป็นต้น

๓. คำย่อเกี่ยวกับคัมภีร์อรรถกถา

อักษรย่อที่ใช้อ้างอิงอรรถกถา ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้ระบบระบุชื่อคัมภีร์ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/หน้า ตัวอย่างเช่น ม.ม.อ. (บาลี) ๑๒/๒๐๗/๒๒๐ , ม.ม.อ. (ไทย) ๑๒/๒๐๗/๒๒๐ หมายถึง มัชฌิมนิกาย ปปัญจสุทนี มูลปนิณาสกอรรถกถา ภาษาบาลี เล่มที่ ๑๒ ข้อ ๒๐๗ หน้า ๒๒๐ , มัชฌิมนิกาย ปปัญจสุทนี มูลปนิณาสกอรรถกถา ภาษาไทย เล่มที่ ๑๒ ข้อ ๒๐๗ หน้า ๒๒๐

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

ที.อ. (บาลี)	=	ทีฆนิกาย อรรถกถา (สมุจจลวิลาสินี)	(ภาษาบาลี)
ม.ม.อ. (บาลี)	=	มัชฌิมนิกาย อรรถกถา (ปปัญจสุทนี)	(ภาษาบาลี)
ส.อ. (บาลี)	=	สังยุตตนิกาย อรรถกถา (สารตถปภาสิณี)	(ภาษาบาลี)
อง.อ. (บาลี)	=	อังคุตตรนิกาย อรรถกถา (มโนรณปุรณี)	(ภาษาบาลี)

๔. คำย่อเกี่ยวกับคัมภีร์ฎีกา

ส่วนการใช้อักษรย่อคัมภีร์ฎีกาในดัชนีฉบับนี้ผู้วิจัยอ้างอิงฎีกาตามที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนด โดยระบุชื่อคัมภีร์ตามด้วยเล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ที.สี.ฎีกา (บาลี) ๑/๒๗๖/๓๗๓ หมายถึง ทีฆนิกาย ลีนตลปภาสีนี สีลกขณชวคคฎีกา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๓๗๓ ฉบับมหาจุฬาฎีกา

ฎีกาพระวินัยปิฎก

วินย.ฎีกา (บาลี) = วินยลงการฎีกา (ภาษาบาลี)

ฎีกาปกรณ์วิเสส

วิสุทธิ.ฎีกา (ไทย) = ประมัตถมัญชุสา วิสุทธิมรรคมหาฎีกา (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยโบราณเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยความเชื่อที่ว่าการศึกษาช่วยกำหนดทิศทางของชาติ เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าความเป็นมาของการศึกษาไทยมีประวัติที่น่าสนใจแบ่งออกได้ ๕ ช่วง ดังนี้^๑ ๑. การศึกษาของไทยสมัยโบราณ (พ.ศ. ๑๗๘๑ - พ.ศ. ๒๔๑๑) (๑) การศึกษาสมัยกรุงสุโขทัย (พ.ศ. ๑๗๘๑ - พ.ศ. ๑๙๒๑) (๒) การศึกษาสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. ๑๘๙๓ - พ.ศ. ๒๓๑๐) (๓) การศึกษาสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. ๒๓๑๑ - พ.ศ. ๒๔๑๑) ๒. การศึกษาของไทยสมัยปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. ๒๔๑๒ - พ.ศ. ๒๔๗๔) ๓. การศึกษาของไทยสมัยการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญระยะแรก (พ.ศ. ๒๔๗๕ - พ.ศ. ๒๔๘๑) ๔. การศึกษาไทยสมัยพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. ๒๔๙๒ - พ.ศ. ๒๕๓๔) ๕. การศึกษาสมัยปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๕ - ปัจจุบัน) การจัดการศึกษาของไทยมีวิวัฒนาการมาโดยตลอด อาจจะเป็นเพราะมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ปัจจัยภายในเกิดจากความต้องการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญและทันสมัย ส่วนปัจจัยภายนอกเกิดจากกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนการติดต่อสื่อสารกันทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวให้ทันสมัยเพื่อความอยู่รอดและประเทศได้เกิดการพัฒนาให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทำให้การจัดการศึกษาของไทยมีวิวัฒนาการเรื่อยมา ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของชาติให้มั่นคงและเจริญก้าวหน้า

ปรากฏการณ์ที่สำคัญด้านการศึกษาของเด็กระดับมัธยมศึกษา คือ กรณีผลการประเมินของโครงการ PISA ในปี ๒๕๕๒ ซึ่งพบว่าเด็กไทยกลุ่มอายุ ๑๕ ปี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติทุกวิชา และปรากฏการณ์เด็กไทยสอบตกยกประเทศ จากผลสอบโอเน็ต โดยเฉพาะ

^๑ประไพ เอกอุ่น, การศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๒), หน้า ๗๕.

วิชาคณิตศาสตร์-อังกฤษ ทำได้ไม่ถึง ๒๐% สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการเรียนรู้ของเด็กในปัจจุบันที่ยังขาดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์

“โจทย์ที่สำคัญ คือ เด็กไทยส่วนใหญ่เรียนแบบท่องจำ ทำให้เด็กไทยขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เมื่อประกอบกับเด็กไทยยังขาดทักษะชีวิต เห็นได้จากกรณีห้องก่อนวัยอันควร ปัญหายาเสพติด ซึ่งประเด็นสำคัญ คือ เราจะทำให้เด็กเกิดความมั่นคงด้านจิตใจ และเห็นคุณค่าในตัวเองได้อย่างไร โดยเฉพาะวัยมัธยมต้นซึ่งเป็นวัยที่จะค้นพบความถนัดของตัวเอง หรือ “แวว” ได้เด่นชัดชัดเจนที่สุด โดยเด็กแต่ละคนจะมีแววที่โดดเด่น ๑ ด้าน ใน ๑๐ แวว ซึ่งประกอบด้วย แววผู้นำ แววนักคิด แววนักสร้างสรรค์ แววนักวิชาการ แววนักคณิตศาสตร์ แววนักวิทยาศาสตร์ แววนักภาษา แววนักกีฬา แววนักดนตรี และแววศิลปิน แต่เป็นที่น่าเสียดายที่อุปสรรคในการพัฒนาตามความถนัดหรือการฉายแววของเด็กคือ ผู้ปกครองไม่ยอมรับในศักยภาพนั้น เพราะคาดหวังแววที่เป็นไปตามกระแสความนิยมของสังคม และบทบาทของครูหากไม่เข้ามาส่งเสริม แววนั้นก็จะหมดไป”^๒

และจากการวิจัยพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมของเด็กไทยของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก และเยาวชนผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ (๒๕๕๔) พบว่า ทักษะชีวิตเยาวชนไทยที่มีคะแนนค่อนข้างต่ำ ๕ อันดับคือ ๑.ความคิดสร้างสรรค์ ๒.คิดวิเคราะห์ ๓.แก้ปัญหา ๔.ตระหนักในตนเอง และ ๕.การจัดการอารมณ์ เมื่อเยาวชนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาทำให้ความสามารถในการวิเคราะห์และจัดการกับปัญหาของตนเองเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก^๓

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา (สพม.) อันจะเป็นข้อมูลประกอบและเป็นแนวทางแก่สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในการจัดการศึกษา และความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และตอบสนองต่อนโยบายการจัดการศึกษาของชาติที่สถานศึกษาจะต้องจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

^๒จิราภรณ์ ศิริทวี, โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน, ๒๕๕๒).

^๓สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ, (กรุงเทพมหานคร ๒๕๕๔).

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรเป็นเช่นไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาองค์ความรู้แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ตัวแปรองค์ประกอบที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้แก่ ๑) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ ๒) แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการดำเนินชีวิต ๓) แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ๔) ข้อมูลสถานศึกษา ๕) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร (Population) ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน ๔๒ เขต ๒,๓๕๘ โรงเรียน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา และครู เป็นผู้ให้ข้อมูล

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๔๒ เขต

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดังแต่เดือนมกราคม – เดือนธันวาคม ๒๕๖๑

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นเป็นแบบอย่าง โดยสร้างมาจากความคิด ประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎี หลักการต่างๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

มาตรฐานการตรวจสอบรูปแบบ หมายถึง การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

๑. การตรวจสอบรูปแบบด้านความเป็นประโยชน์ หมายถึง รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความชัดเจนในความต้องการของผู้นำข้อมูลไปใช้ ความสนใจของผู้นำข้อมูลไปใช้ และการอธิบายผลการประเมินนั้นจะต้องมีความเป็นเหตุเป็นผลน่าเชื่อถือได้

๒. การตรวจสอบรูปแบบด้านความเป็นไปได้ หมายถึง รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ ปฏิบัติได้อย่างมีความคุ้มค่า

๓. การตรวจสอบรูปแบบด้านความเหมาะสม หมายถึง รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสม เป็นไปตามกฎ ระเบียบ จริยธรรมและกฎเกณฑ์ของสังคมอันจะนำมาซึ่งการให้ความร่วมมือสนับสนุนจากทุกฝ่าย

๔. การตรวจสอบรูปแบบด้านความถูกต้อง หมายถึง รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีการฝึกฝนปฏิบัติด้วยโครงการ กิจกรรมที่บูรณาการกับหลักพุทธบริหารการศึกษาในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต กำหนดให้เห็นคุณค่าและวิธีการในการปฏิบัติตามอย่างน่าเชื่อถือ ใช้การวิเคราะห์และเสนอการประเมินผลที่ถูกต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ทักษะการดำเนินชีวิต หมายถึง ความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน สามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องในขณะที่เผชิญแรงกดดัน หรือกระทบกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวในอนาคต ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม จริยธรรม และปัญหาสังคมในด้านต่างๆ ประกอบด้วย

กายสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

วชิสุจริต หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้อาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่น ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

มโนสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

ทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จัก

ปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นขณะสนทนา

ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน หมายถึง ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ทักษะด้านจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ

ทักษะด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

ความต้องการจำเป็น หมายถึง สภาพปัญหาที่มีความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาในปัจจุบันที่ต้องนำมาพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา

การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการหาความต้องการจำเป็น เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ไขปัญหาก็ได้ตรงสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ ผู้ที่รักษาการผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่มสาระ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในประเทศไทย

หลักพุทธบริหารการศึกษา หมายถึง หลักพุทธธรรมที่นำมาบูรณาการกับหลักการบริหารการศึกษา ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้หลักสุจริต ๓

โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต หมายถึง กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตในแต่ละองค์ประกอบ โดยมีกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หมายถึง รูปแบบที่ใช้พัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตด้วยการฝึกผ่านโครงการ กิจกรรม ในแต่ละองค์ประกอบ

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ในการได้รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จะทำให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ดังนี้

๑.๖.๑ ได้ทราบสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑.๖.๒ สถานศึกษานำสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ไปปรับใช้

๑.๖.๓ ได้รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๑.๖.๔ สถานศึกษานำรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ไปปรับใช้

บทที่ ๒

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการ ดำเนินการวิจัย โดยมีเนื้อหาสำคัญในประเด็นต่างๆ ดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

๒.๑.๑ ความหมายของรูปแบบ

๒.๑.๒ ประเภทของรูปแบบ

๒.๑.๓ คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบ

๒.๑.๔ องค์ประกอบของรูปแบบ

๒.๑.๕ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ

๒.๑.๖ การตรวจสอบรูปแบบ

๒.๑.๗ การประเมินรูปแบบและมาตรฐานการประเมิน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการดำเนินชีวิต

๒.๒.๑ ความหมายของทักษะการดำเนินชีวิต

๒.๒.๒ การดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา

๒.๒.๓ หลักพุทธบริหารการศึกษา

๒.๒.๔ องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต

๒.๒.๕ การพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๒.๒.๖ คุณลักษณะที่พึงประสงค์

๒.๒.๗ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมนุษย์ในศตวรรษที่ ๒๑

๒.๓ แนวความคิดเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น

๒.๓.๑ ความหมายของความต้องการจำเป็น

๒.๓.๒ การจัดประเภทของความต้องการจำเป็น

๒.๓.๓ ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

๒.๓.๔ สารบบจำแนกของการประเมินความต้องการจำเป็น

๒.๓.๕ ขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็น

๒.๓.๖ การประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณ์แบบ

๒.๓.๗ การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

๒.๓.๘ การจัดลำดับความสำคัญ

๒.๔ ข้อมูลสถานศึกษา

๒.๔.๑ ระบบการจัดการศึกษา

๒.๔.๒ ข้อมูลการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒.๔.๓ อำนาจหน้าที่และขอบข่ายการบริหารของสถานศึกษา

๒.๔.๔ โครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

๒.๔.๕ ข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา

๒.๕ การสนทนากลุ่ม

๒.๕.๑ ความหมายของการสนทนากลุ่ม

๒.๕.๒ จุดมุ่งหมายของการจัดสนทนากลุ่ม

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยในประเทศ

๒.๖.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

๒.๑.๑ ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบเป็นสิ่งที่สร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ในหลายลักษณะ ดังนี้

ปัญญา ทองนิล ได้กล่าวอธิบายว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่เกิดจากทฤษฎี ประสบการณ์ การคาดการณ์ นำเสนอในรูปของข้อความหรือแผนผัง^๑

ณัฐศักดิ์ จันทรผล ได้กล่าวอธิบายว่ารูปแบบ หมายถึง โครงสร้างโปรแกรมแบบจำลองหรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและเทศะ พิจารณามีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อใช้ทดแทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆของรูปแบบนั้นๆ^๒

มาลี สิบกระแสะ อธิบายว่ารูปแบบมีสองลักษณะ คือ รูปแบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น ระบบการปฏิบัติงาน และรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รูปแบบอาจแสดงความสัมพันธ์ด้วยเส้นโยงแสดงในรูปแผนภาพหรือเขียนในรูปสมการคณิตศาสตร์ หรือสมการพยากรณ์หรือเขียนเป็นข้อความ จำนวน หรือ ภาพ หรือแผนภูมิหรือรูปสามมิติ^๓

ทิสนา แคมมณี ได้อธิบายความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบ หมายถึงเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสร้างมาจากความคิด ประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎี หลักการต่างๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง^๔

อุทัย บุญประเสริฐ ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกันระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญในเชิง

^๑ปัญญา ทองนิล, “รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน* (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓).

^๒ณัฐศักดิ์ จันทรผล, “การพัฒนาแบบการบริหารงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่เน้นการกระจายอำนาจ”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต* (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๒).

^๓มาลี สิบกระแสะ, “การพัฒนาแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา” *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๒).

^๔ทิสนา แคมมณี, *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*, พิมพ์ครั้งที่ ๖ (กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๖-๓๗.

ความสัมพันธ์ หรือเป็นเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริง หรือปรากฏการณ์ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ^๕

Tosi & Carroll ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบเป็นนามธรรมของของจริง หรือภาพจำลองของสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งมีทั้งรูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) และรูปแบบเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Model) หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วน (Simplified Form) ของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบศึกษาและพัฒนาขึ้นมาเพื่ออธิบายหรือแสดงปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และใช้ในการพยากรณ์ปรากฏการณ์ หรือใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง^๖

Procter and Paul ให้ความหมายคำคำนี้ไว้ใน Longman Dictionary of Contemporary English โดยสรุปแล้วจะมี ๓ ลักษณะใหญ่ คือ Model ที่หมายถึงสิ่งซึ่งเป็นแบบย่อส่วนของจริง ความหมายนี้ตรงกับภาษาไทยว่า แบบจำลอง เช่น แบบจำลองของเรือดำน้ำ เป็นต้น Model ที่หมายถึงสิ่งของหรือคนที่นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ครูแบบอย่าง นักเดินแบบหรือแม่แบบในการวาดภาพศิลป์ เป็นต้น Model ที่หมายถึงแบบหรือรุ่นของผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์รุ่น 864X เป็นต้น^๗

Stoner and Wankel ให้ทัศนะว่ารูปแบบเป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์ เพื่อให้เราได้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้นๆ ได้ง่ายขึ้น^๘

Husen and Postlethwaite ได้ให้ความหมายว่า รูปแบบ คือโครงสร้างที่ถูกนำเสนอเพื่อใช้วินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่สร้างมาจากเหตุการณ์การหยั่งรู้ ด้วยวิธีการอุปมาอุปไมย หรือได้มาจากทฤษฎี รูปแบบจึงไม่ใช่ทฤษฎี^๙

ผู้วิจัย ได้ศึกษาความหมายของรูปแบบจากนักวิชาการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ปัญญา ทองนิล, ๒๕๕๓, ญัฐศักดิ์ จันทร์ผล, ๒๕๕๒, มาลี สืบกระแสน, ๒๕๕๒, ทิศนา แคมมณี, ๒๕๕๐, อุทัย บุญประเสริฐ ๒๕๔๖, Tosi, H.L. & Carroll, S.J. 1982, Procter and Paul, 1978, Stoner

^๕อุทัย บุญประเสริฐ, **ตัวแบบ หุ่นจำลอง แบบจำลองหรือโมเดล**, วารสารครุศาสตร์ ๓ (๓-๔), (เมษายน-กรกฎาคม ๒๕๔๖), หน้า ๒๕-๓๔.

^๖Tosi, H.L. & Carroll, S.J. **Management**. (New York: John Wiley and Sons. 1982), p. 559.

^๗Procter and Paul. **Longman Dictionary of Contemporary English**. (London: Longman,1978), p. 12.

^๘Stoner. and Wankel, **Management. 3nd.ed.** (New Delhi: Prentice-Hall Privated Limited. 1986), p. 57.

^๙Husen, T. & Postlethwaite, N.T. **The international encyclopedia of education. 2nd ed** (NewYork: Pergawon press Inc. 1994), p. 35.

and Wankle, 1986, Husen and Postlethwaite, 1994 สามารถนำมาวิเคราะห์ความหมายของรูปแบบได้ดังตารางที่ ๒.๑

ตารางที่ ๒.๑ การวิเคราะห์ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการ \ ความหมาย	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙
โครงสร้างที่เกิดจากทฤษฎี ประสบการณ์ การคาดการณ์ ความคิด เพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในเชิงเป็นเหตุเป็นผลกัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
รูปแบบจำลอง หรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริง เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้นๆ ได้ง่ายขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
สิ่งที่บุคคลนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เพื่ออธิบายหรือแสดงให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑. ปัญญา ทองนิล	๒. ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล
๓. มาลี สืบกระแสน	๔. ทิศนา แหมมณี
๕. อุทัย บุญประเสริฐ	๖. Tosi & Carroll
๗. Procter and Paul	๘. Stoner and Wankel
๙. Husen and Postlethwaite	

ผู้วิจัย สรุปออกมาได้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นเป็นแบบอย่าง โดยสร้างมาจากความคิด ประสบการณ์ หรือจากทฤษฎี หลักการต่างๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เพื่ออธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

๒.๑.๒ ประเภทของรูปแบบ

ประเภทของรูปแบบเป็นแบบจำลองที่ถ่ายทอดจากทฤษฎีหรือจากประสบการณ์ ซึ่งนักวิชาการได้จัดแบ่งประเภทของรูปแบบ ดังต่อไปนี้

Keeves ได้แบ่งประเภทของรูปแบบ โดยยึดแนวทางของ Caplan and Tutsuoka และพัฒนาการของการใช้รูปแบบทางการศึกษาเป็น ๔ ประเภท คือ

๑. รูปแบบเชิงเทียบเคียง (Analogue Model) ลักษณะเป็นรูปแบบเชิงกายภาพสร้างขึ้นโดยใช้หลักการเทียบเคียงโครงสร้าง รูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และทำให้รูปแบบสอดคล้องกับข้อมูลที่มีอยู่ในขณะนั้น อีกทั้งรูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบชัดเจนเพื่อทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ และหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้ เช่น รูปแบบของจำนวนประชากรนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นโดยเทียบเคียงกับลักษณะของแท่งก้นน้ำที่ประกอบด้วยท่อน้ำเข้าและท่อน้ำออก กล่าวคือ จำนวนนักเรียนที่เข้า ประกอบด้วยอัตราการเกิด การย้ายเข้า อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนจำนวนนักเรียนออกจากโรงเรียน ประกอบด้วย อัตราการออกเนื่องจากพ้นเกณฑ์ อัตราการย้ายออก อัตราการออกจากโรงเรียนตามระบบ เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบก็เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงประชากรนักเรียนของโรงเรียน

๒. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ

๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ลักษณะเป็นการแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรโดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่านำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดผลทางการศึกษารูปแบบสามารถนำไปสู่การสร้างทฤษฎี ทั้งนี้เพราะสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานได้ และส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

๔. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่มาจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ไปศึกษาเรื่องเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ ทำให้สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดที่สำคัญของรูปแบบนี้ คือ ต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑) รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียว โดยไม่มีการสัมพันธ์ย้อนกลับ

๒) รูปแบบเชิงสาเหตุเส้นคู่ (Non-Recursive) คือ รูปแบบที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรตัวหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางย้อนกลับได้^{๑๐}

Schwirian นักนิเวศวิทยาคนสำคัญได้แบ่งประเภทของรูปแบบด้วยการอธิบายลักษณะจากลักษณะของเมืองออกเป็นรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะพื้นที่และรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะของประชากรรูปแบบที่ใช้ในการอธิบายโดยพื้นที่นั้นมีจุดมุ่งหมายในการบรรยายลักษณะของเมืองว่ามีลักษณะเช่นไร เช่น Concentric Zone Model และ Social Area Analysis Model เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ใช้อธิบายคุณลักษณะของประชากรเมืองนั้น เป็นรูปแบบที่เสนอแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของประชากรเมืองต่าง ๆ เช่น Residential Segregation Model เป็นต้น^{๑๑}

Bush ได้แบ่งรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาออกเป็น ๕ รูปแบบ คือ

๑. รูปแบบปกติ (formula model)
๒. รูปแบบประชาธิปไตย (democratic model)
๓. รูปแบบทางการเมือง (political model)
๔. รูปแบบจิตวิสัย (subjective model)
๕. รูปแบบคลุมเครือ (ambiguity model)^{๑๒}

Husen & Postlethwaite ได้แบ่งประเภทของรูปแบบไว้ ๕ ประการ คือ

๑. รูปแบบเชิงอุปมาหรือเปรียบเทียบ (Analogue models) เป็นรูปแบบที่ใช้หลักการคิดหาเหตุผลรูปแบบนี้นิยมใช้ในสาขาวิทยาศาสตร์ทางกายภาพ รูปแบบนี้ไม่ค่อยใช้ในสาขาสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ ตัวอย่างของรูปแบบประเภทนี้ใช้ทางการศึกษา คือ ขนาดของโรงเรียนหรือจำนวนของนักเรียนในโรงเรียน เช่น ตามเขตพื้นที่ ตามการย้ายเข้ามาอยู่ของผู้ปกครอง รูปแบบนี้มีประโยชน์ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงและการทำนายในอนาคตซึ่งสามารถใช้ในการวางแผนและการกำหนดนโยบายได้

^{๑๐}Keeves, อ้างใน มณฑาญจน์ ทองใย, “การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๙).

^{๑๑}Schwirian อ้างใน Bardo & Hartman, *Urban society: A systematic introduction*. (New York: F. E. Peacock, 1982).

^{๑๒}Bush, *Theories of Educational Management*, (Frome and London: Butler & Tanner, 1986), p.19.

๒. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic model) เป็นรูปแบบที่แสดงออกด้วยการใช้คำพูดภาษาท่าทาง รูปภาพเป็นหลัก แต่รูปแบบนี้มีจุดอ่อนที่ขนาดความชัดเจนแน่นอนที่ยากต่อการทดสอบ ฉะนั้นรูปแบบนี้จึงขึ้นอยู่กับความชัดเจนของการใช้ภาษา

๓. รูปแบบเชิงแผน (Schematic models) เป็นรูปแบบที่แสดงแผนที่หรือแผนภูมิที่จะพยายามเชื่อมโยงหน่วยงานและกลุ่มต่างๆให้เข้ามาสัมพันธ์กัน รูปแบบนี้นิยมใช้ในสาขาจิตวิทยา

๔. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematic models) รูปแบบนี้มีประโยชน์ที่สามารถทำให้ข้อสันนิษฐานได้มีการพิจารณาด้วยเชิงประมาณและทดสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์สามารถเขียนความสัมพันธ์ได้ในรูปสูตรหรือสมการทางคณิตศาสตร์ได้

๕. รูปแบบเชิงเหตุผล (Casual models) รูปแบบนี้เริ่มได้รับความสนใจในช่วงหลังปี ค.ศ.1970 และนิยมใช้ในการวิจัยมากขึ้น เชื่อกันว่ารูปแบบนี้เริ่มใช้ในสาขาพันธุศาสตร์ ซึ่งมีการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analylsis) มาใช้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบเชิงเหตุผลนี้จะเกี่ยวข้องกับการสร้างสมการโครงสร้างอย่างง่ายของสาเหตุกับตัวแปรต่างๆ ภายใต้การใช้เหตุผลการตัดสินใจ^{๑๓}

Steiner รูปแบบแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical model or model-of) รูปแบบประเภทนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง

๒. รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical model or model-for) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน^{๑๔}

Joyce & Weill ได้จัดแบ่งประเภทรูปแบบตามแนวคิดพื้นฐานในการเสนอรูปแบบในการบรรยายและอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ เป็นหลักและได้แบ่งรูปแบบไว้ ๔ รูปแบบ คือ

๑. Informational-Processing Model เป็นรูปแบบที่ยึดหลักความสามารถประมวลข้อมูลของผู้เรียนและแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดเก็บข้อมูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. Personal Model เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล และการพัฒนาบุคคลเฉพาะรายโดยมุ่งเน้นกระบวนการที่แต่ละบุคคลจัดระบบและปฏิบัติต่อสรรพสิ่งทั้งหลาย

^{๑๓}Husen & Postlethwaite, *The international encyclopedia of education* , (New York: Paramon. 1994), p.158.

^{๑๔}Steiner, อังโน มาลี สิบกระสอ, “การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๒).

๓. Social Interaction Model เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและบุคคลต่อสังคม

๔. Behavior Model เป็นกลุ่มของรูปแบบการสอนที่ใช้องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ จุดเน้นที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ของผู้เรียนมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างทางจิตวิทยา และพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้^{๑๕}

Smith ได้แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. รูปแบบเชิงกายภาพ จำแนกเป็นรูปแบบที่มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง และรูปแบบเชิงอุปมาที่มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนทำการทดลองจริง

๒. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ จำแนกเป็นรูปแบบข้อความ เป็นการใช้อธิบายย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงานและรูปแบบทางคณิตศาสตร์^{๑๖}

ผู้วิจัย ได้ศึกษาประเภทของรูปแบบจากนักวิชาการต่างๆ ดังต่อไปนี้ Keeves, Schwirian, 1982, Bush, 1986, Husen & Postlethwaite, 1994, Steiner, Joyce & Weill สามารถนำมาวิเคราะห์ประเภทของรูปแบบได้ดังตารางที่ ๒.๒

ตารางที่ ๒.๒ การวิเคราะห์ประเภทของรูปแบบ

ประเภท \ นักวิชาการ	๑	๒	๓	๔	๕	๖
๑. รูปแบบเชิงเทียบเคียง	✓			✓	✓	
๒. รูปแบบเชิงภาษา	✓	✓		✓		✓
๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์	✓			✓		
๔. รูปแบบเชิงสาเหตุ	✓			✓		
๕. รูปแบบเชิงแผน			✓			

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑. Keeves

๒. Schwirian

^{๑๕}Joyce & Weill), อังโน อัมพร เรืองศรี, “การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๔).

^{๑๖}Smith, R.H., & et al., *Management: Marketing Organizations Perform*, (New York: Macmillan, 1980), p 461.

๓. Bush ๔. Husen & Postlethwaite
๕. Steiner ๖. Joyce & Weill

ผู้วิจัย สรุปออกมาได้ว่า ประเภทของรูปแบบ มี ๕ ประเภท คือ

๑. รูปแบบเชิงเทียบเคียงปรากฏการณ์ เป็นรูปแบบที่ใช้หลักการคิดหาเหตุผล
๒. รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด เป็นรูปแบบที่แสดงออกด้วยการใช้คำพูด ภาษาท่าทาง รูปภาพ
๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ เป็นรูปแบบที่มีการพิจารณาด้วยเชิงปริมาณและทดสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์
๔. รูปแบบเชิงแผน เป็นรูปแบบที่แสดงแผนที่ หรือแผนภูมิ ที่เชื่อมโยงหน่วยงานหรือกลุ่มต่างๆ ให้เข้ามาสัมพันธ์กัน
๕. รูปแบบเชิงเหตุผล เป็นรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสมการโครงสร้างอย่างง่ายของสาเหตุกับตัวแปรต่างๆ ภายใต้การใช้เหตุผลการตัดสินใจ

๒.๑.๓ คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบ

รูปแบบที่ดีจะช่วยให้ผู้ที่ศึกษาเรื่องต่างๆ มีความเข้าใจรูปแบบได้ดียิ่งขึ้น มีนักวิชาการให้ความหมายของรูปแบบไว้หลายลักษณะ ดังนี้

Bertalanffy, L.V. กล่าวว่า รูปแบบช่วยในการสร้างทฤษฎี ช่วยอธิบายและพยากรณ์สิ่งต่างๆ ได้อย่างกระชับ แต่รูปแบบยังคงมีข้อจำกัด กล่าวคือ รูปแบบอาจไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง บางครั้งรูปแบบก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่าเรื่องจริงหรือเรื่องนั้นเป็นเรื่องง่ายๆ (Oversimplification) หรือบางครั้งการใช้รูปแบบยังต้องระวัง รอบคอบให้มากขึ้น หากแบบจำลองนั้นเป็นตัวแทนของปรากฏการณ์จริงที่มีความซับซ้อนสูง เช่น ปรากฏการณ์ทางสังคมและปรากฏการณ์ทางจิตวิทยา เป็นต้น บ่อยครั้งที่พบว่าทฤษฎีที่สำคัญและมีชื่อเสียงหลายทฤษฎีมีรูปแบบที่ไม่สมบูรณ์ เช่น เสนอข้อเท็จจริงของทฤษฎีผิดพลาด แปลความหมายผิด เสนอข้อสรุปโดยอ้างเหตุผลผิดเป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ นักวิจัยควรระมัดระวัง^{๑๗}

Keeves กล่าวว่า รูปแบบ ควรมีข้อกำหนด (Requirement) ที่ใช้ประโยชน์ได้ ๔ ประการ คือ

๑. รูปแบบ ควรมีความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่ามีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกัน (Associative Relationship)

^{๑๗}Bertalanffy, L. V., **General system theory**; Foundations, development, applications. (New York: George Brazillcr, 1986), p.200.

๒. รูปแบบ ควรที่จะเป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ตรวจสอบได้โดยการสังเกต ทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลในเชิงประจักษ์ได้

๓. รูปแบบ จะต้องระบุ หรือแสดงให้เห็นกลไกเชิงเหตุผลในเรื่องที่ต้องการศึกษา และสามารถอธิบายได้

๔. รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา^{๑๘}

Husen and Postlethwaite ได้กล่าวว่า รูปแบบที่มีประโยชน์ ควรมีลักษณะดังนี้

๑. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่จะเกิดขึ้นภายหลังได้ด้วยข้อมูลจากการสังเกตที่เชื่อถือได้

๒. โครงสร้างของรูปแบบควรแสดงให้เห็นถึงบางสิ่งบางอย่างที่เป็นกลไกเชิงเหตุผล ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษาได้มากขึ้น

๓. รูปแบบควรจะให้คำอธิบายที่ช่วยขยายความรู้ในแนวคิดใหม่ และนำไปสู่การแสวงหาองค์ความรู้ที่ต้องการศึกษาได้มากขึ้น

๔. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์และการถดถอยจะนำมาใช้ในช่วงแรกของการตรวจสอบ เพราะอาจจะบอกได้ถึงตัวแปรสำคัญที่มีความสัมพันธ์ที่ต้องการศึกษา ดังนั้น สหสัมพันธ์และการถดถอยจะนำไปสู่การสร้างรูปแบบได้^{๑๙}

Willer, D. กล่าวว่า รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ๔ ประการ

๑. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้า และปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบกับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้นนักเรียนที่คงอยู่ในระบบ จึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น

๒. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย อธิบายได้ด้วยภาษา แผนภาพ แผนภูมิ ทำให้เห็นโครงสร้างทางความคิด เห็นองค์ประกอบ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ

^{๑๘}Keeves, *Educational Research Methodology and Measurement: An International Handbook*, (Oxford, England: Pergamon Press, 1988), p.560.

^{๑๙}Husen and Postlethwaite, T. Neville. Ed. *The International Encyclopedia of Education*. 2nd ed vol. 10 (Great Britain: Persamon Press, 1994), p.11.

๓. Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปร

๔. Causal Model เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจของพ่อ แม่ และระดับสติปัญญาของเด็ก ซึ่งได้พัฒนามาจากหลักการของ Semantic Deprivation Model และเทคนิค Path Analysis^{๒๐}

ทาคาโอะ มียากาวะ ได้กล่าวถึงรูปแบบว่า รูปแบบที่ดีจะทำให้ผู้ที่สนใจในเรื่องต่างๆ มีความเข้าใจก่อนที่จะทำการศึกษาในเชิงลึก ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. รูปแบบที่ดีควรมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแบบรวม

๒. รูปแบบที่ดีควรนำไปสู่การคาดคะเนผลได้ สามารถทำการตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ หากตรวจสอบแล้วไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูล รูปแบบนั้นก็ไม่สามารถนำมาใช้ได้

๓. รูปแบบที่ดีต้องสามารถอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน

๔. รูปแบบที่ดี ควรจะต้องนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ๆ ได้

๕. รูปแบบจะเป็นอย่างไรต้องขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องที่ต้องการจะศึกษานั้นๆ^{๒๑}

พุลสุข หิงคานนท์ กล่าวสรุปว่า รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ๕ ประการ คือ

๑. ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าการเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรวม ๆ

๒. ควรนำไปสู่การทำนายผลที่จะตามมา โดยสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

๓. ควรอธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษาได้อย่างชัดเจน

๔. ควรนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ หรือความสัมพันธ์ใหม่ของเรื่องที่ศึกษาได้

^{๒๐}Willer, D., Scientific Sociology : **Theory and Method**, Englewood cliff, (NJ.: Prentice Hill, 1986), p. 94.

^{๒๑}ทาคาโอะ มียากาวะ อ้างใน คงศักดิ์ สันติพิฤกษ์, **เศรษฐมิติเบื้องต้น**. รู้แจ้ง, (กรุงเทพมหานคร ๒๕๒๙), หน้า ๑๕.

๕. รูปแบบควรจะสอดคล้องกับกรอบของทฤษฎีของสิ่งที่จะใช้รูปแบบนั้นมาอธิบาย^{๒๒}

ผู้วิจัย ได้ศึกษาคุณลักษณะที่ดีของรูปแบบจากนักวิชาการต่างๆ ดังต่อไปนี้ Bertalanffy, L.V.1986, Keeves 1988, Husen and Postlethwaite 1994, Willer D.1986, ทาคาโอะ มียากาวะ ๒๕๒๙, และพูลสุข หิงคานนท์ ๒๕๔๐ สามารถนำมาวิเคราะห์คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบได้ดังตารางที่ ๒.๓

ตารางที่ ๒.๓ การวิเคราะห์คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบ

คุณลักษณะที่ดี \ นักวิชาการ	๑	๒	๓	๔	๕	๖
ประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวมๆ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ และนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่	✓	✓	✓	✓	✓	✓
รูปแบบควรสอดคล้องกับกรอบของทฤษฎีของสิ่งที่จะใช้รูปแบบนั้นมาอธิบาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑. Bertalanffy, L.V.
๒. Keeves
๓. Husen and Postlethwaite
๔. Willer, D.
๕. ทาคาโอะ มียากาวะ
๖. พูลสุข หิงคานนท์

ผู้วิจัย สรุปคุณลักษณะที่ดีของรูปแบบจากนักวิชาการว่า คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบควรมีลักษณะดังนี้ คือ

๑. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปร
๒. สามารถนำไปใช้ในการทำนายผลโดยสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์
๓. สามารถอธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน

^{๒๒}พูลสุข หิงคานนท์, “การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐).

๔. นำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ สร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่

๕. มีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่จะใช้ศึกษา

๒.๑.๔ องค์ประกอบของรูปแบบ

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบไว้ในหลายลักษณะ ดังนี้

Keeves, P.J. ได้กล่าวว่า รูปแบบโดยทั่วไปควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๑. ส่วนนำ ได้แก่ สภาพแวดล้อม หลักการแนวคิด วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ ตลอดจนการรวบรวมปัญหา ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาเป็นอันดับแรก นำไปสู่การทำนาย และการทดสอบ

๒. การจัดทำร่างโครงสร้างจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้นได้

๓. การนำไปทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลการนำไปใช้ทำให้มีการปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงานซึ่งมี ๒ ลักษณะ คือ การทดลองย้อนหลัง โดยใช้ข้อมูลย้อนกลับ และการทดลองใช้ในปัจจุบัน

๔. มีเงื่อนไข คือ มองเห็นภาพแห่งความสำเร็จ^{๒๓}

Brown, W.B., & Moberg, D.J. ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย ๑) สภาพแวดล้อม (Environment) ๒) เทคโนโลยี (Technology) ๓) โครงสร้าง (Structure) ๔) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ ๕) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)^{๒๔}

ทศนา แคมมณี และคณะ พบว่าองค์ประกอบของงานวิจัยการปฏิรูปโรงเรียน มี ๙ ข้อ คือ ๑) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ ๒) รูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย ๓) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ ๔) ยุทธศาสตร์ (Strategies) ของรูปแบบ ๕) บริบทและตัวป้อน (Input) ของรูปแบบ ๖) กระบวนการ (Process) ของรูปแบบ ๗) ผลที่ควรจะได้รับ (Output) ของรูปแบบ ๘) ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของรูปแบบ ๙) การนำรูปแบบไปใช้^{๒๕}

^{๒๓}Keeves, P. J., *Educational Research, Methodology and Measurement*, (Printed and bound in Great Britain by Cambridge University Press, Cambridge, UK, 1997), p. 559.

^{๒๔}Brown, W.B., and Moberg, D.J. *Organizational Theory and Management: A Macro Approach*, (n.d., 1980), pp. 16-17.

พลสุข หิงคานนท์ กล่าวว่า องค์ประกอบคุณลักษณะของรูปแบบ คือ ๑) มีการแสดงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างและตัวแปร ๒) มีการนำไปสู่การทำงานได้ผลตรงตามที่ตั้งไว้แล้วโดยสามารถอธิบายถึงโครงสร้างหรือกลไกความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษาอย่างชัดเจน ๓) มีการนำไปสู่การสร้างแนวคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ หรือขยายองค์ความรู้ ๔) มีความสอดคล้องกับทฤษฎีเรื่องที่ใช้รูปแบบ^{๒๖}

พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดิ์ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบมี ๓ ส่วน คือ ๑) หลักการและวัตถุประสงค์ ๒) โครงสร้างและสาระสำคัญ ๓) การนำไปสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ^{๒๗}

จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม ได้แสดงองค์ประกอบของรูปแบบออกเป็น ๔ ส่วน คือ

๑. ความนำ

๒. รูปแบบการบริหารโรงเรียนประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๕ ส่วน ดังนี้

๑) หลักการแนวคิดในการกำหนดรูปแบบ

๒) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

๓) ลักษณะเฉพาะของโรงเรียนในกำกับของรัฐ

๔) กฎบัตรของโรงเรียนในกำกับของรัฐ

๕) การบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐ

๓. แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

๔. เงื่อนไขหรือข้อกำหนดหรือข้อจำกัดของรูปแบบ^{๒๘}

ผู้วิจัย ได้ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบจากนักวิชาการต่างๆ ดังต่อไปนี้ Keeves, P.J., 1997, Brown, W.B., & Moberg, D.J. 1992, ทิศนา ขัมมณี ๒๕๔๕, พลสุข หิงคานนท์ ๒๕๔๐, พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดิ์ ๒๕๕๓, และจินตนา ศักดิ์ภู่อารัม ๒๕๕๓ สามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ ได้ดังตารางที่ ๒.๔

^{๒๕}ทิศนา ขัมมณี และคณะ, แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗.

^{๒๖}พลสุข หิงคานนท์, การพัฒนารูปแบบ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

^{๒๗}พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดิ์, “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, *ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา*, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๒๘}จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม, “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนด้วยการเทียบเคียงสมรรถนะ”, *ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา*, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ตารางที่ ๒.๔ การวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบ \ นักวิชาการ	๑	๒	๓	๔	๕	๖
มีหลักการ	✓			✓	✓	✓
มีวัตถุประสงค์	✓			✓	✓	✓
โครงสร้างและสาระสำคัญ		✓		✓	✓	
กระบวนการ		✓	✓			
การนำรูปแบบไปใช้			✓	✓	✓	✓
ข้อจำกัดของรูปแบบ			✓	✓	✓	✓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑. Keeves, P.J.	๒. Brown, W.B. , & Moberg, D.J.
๓. ทิศนา ขัมมณี	๔. พูลสุข หิงคานนท์
๕. พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดี	๖. จินตนา ศักดิ์ภู่อราม

ผู้วิจัย สรุปองค์ประกอบของรูปแบบจากนักวิชาการว่า องค์ประกอบของรูปแบบ มีดังนี้

๑) หลักการ ๒) วัตถุประสงค์ ๓) กระบวนการ ๔) การนำรูปแบบไปใช้ ๕) ข้อจำกัดของรูปแบบ

๒.๑.๕ ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบ

รูปแบบเป็นสิ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อบรรยายลักษณะที่สำคัญของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเปรียบเสมือนกับสิ่งที่ผู้สนใจทำการศึกษาในเรื่องนั้นๆ ได้เข้าใจเบื้องต้นและนำไปสู่การศึกษาเชิงลึก และนำไปสู่การสร้างหรือพัฒนารูปแบบที่ใช้ในการศึกษาหรือทำการวิจัย

Joyce, B. and Weil. M. กำหนดหลักการเพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ ๔ ประการ

๑. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (ของตัวแปร) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงธรรมดา ทว่าไปนั้นก็มีประโยชน์

๒. รูปแบบควรเป็นแนวทางในการคาดคะเนผลที่เกิดขึ้น สามารถทำการตรวจสอบโดยการสังเกต และหาข้อมูลมาสนับสนุนผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบให้เห็นด้วยข้อมูลในเชิงประจักษ์ได้

๓. รูปแบบที่ดีควรจะต้องระบุ หรือชี้ให้เห็นกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ต้องการศึกษาดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์แล้ว ยังต้องสามารถอธิบายได้ด้วย

๔. รูปแบบที่ดีควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ สำหรับการพัฒนาแบบที่เหมาะสมได้นั้น ต้องมีขั้นตอนการพัฒนาได้ ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่ต้องการนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบ

๒) นำแนวคิดสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ มากำหนดหลักการเป้าหมายและองค์ประกอบอื่นๆ ที่เห็นว่าสำคัญและจำเป็น ซึ่งจะทำให้รูปแบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งกำหนดทิศทางความสำคัญ และรายละเอียดขององค์ประกอบเหล่านั้น

๓) กำหนดแนวทางในการนำรูปแบบไปใช้ เป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเงื่อนไขต่างๆ ในการนำรูปแบบไปใช้

๔) การประเมินรูปแบบ เป็นขั้นตอนทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้นโดยปฏิบัติ ๒ ประการ คือ (๑) การประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีซึ่งเป็นการประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่างๆ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบ ด้านการเรียนการสอนทั้งในทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติ (๒) การประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง

๕) การปรับปรุงรูปแบบ แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะก่อนการนำรูปแบบไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบระยะนี้ใช้ข้อมูลจากการประเมินความเป็นไปได้เชิงทฤษฎีของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากขึ้น และระยะที่สอง เป็นการปรับปรุงรูปแบบการสอนโดยใช้ข้อมูลจากผลการทดลองใช้ ซึ่งการปรับปรุงรูปแบบการสอน และการนำไปทดลองใช้อาจทำได้หลายครั้งจนกว่าจะได้ผลเป็นที่พอใจ^{๒๙}

Keeves, P.J. กล่าวถึงหลักการในการสร้างรูปแบบ ดังนี้

๑. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (ของตัวแปร) มากกว่าความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรงแบบธรรมดา แต่ในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นๆ ของการพัฒนาแบบความเชื่อมโยงแบบธรรมดานั้นก็มีประโยชน์

๒. รูปแบบควรจะใช้เป็นแนวทางในการคาดคะเนผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบได้สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

๓. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

^{๒๙} Joyce, B. and Weil, M., **Model of Teaching**, (New York: Prentice-Hall, 1996), p. 197.

๔. นอกจากคุณสมบัติต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วรูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ในเรื่องที่เรากำลังศึกษาด้วย^{๓๐}

Seels & Richey กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบด้วยขั้นตอน ๕ ขั้นตอน คือ ๑. การออกแบบ (Design) ๒. การพัฒนา (Development) ๓. การนำไปใช้ (Utilization) ๔. การดำเนินการ (Management) และ ๕. การประเมินผล (Evaluation)^{๓๑}

Strickland, A.W. กล่าวว่าในการพัฒนาและการสร้างรูปแบบการพัฒนา มีขั้นตอนออกแบบและพัฒนารูปแบบ ซึ่งประกอบด้วยดำเนินการอย่างเป็นระบบ ๕ ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) การนำไปใช้ (Utilization) และการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเรียกว่า “ADDIE MODEL”^{๓๒}

Willer, D. ในการพัฒนารูปแบบอาจมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งออกเป็นสองขั้นตอนใหญ่ๆ คือ ๑. การสร้างรูปแบบ (Construct) และ ๒. การหาความตรง (Validity) ของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้นๆ หากเป็นการพัฒนารูปแบบที่เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ก็อาจมีขั้นตอนในการดำเนินการ ๒ ขั้นตอนหลัก คือ การพัฒนารูปแบบและการทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบนั้นด้วย หากจะทำการสร้างรูปแบบที่ดีเพื่อการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะในรูปแบบที่สร้างต้องระบุให้เห็นเด่นชัดว่ามีตัวแปรหรือองค์ประกอบที่สำคัญอย่างใดบ้าง บ่งชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ว่าแต่ละตัวแปรจะเป็นผลกันอย่างไร ความสัมพันธ์เหล่านั้นตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการสร้างรูปแบบหรือไม่อย่างไรในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นที่จะช่วยสนับสนุนการพิสูจน์รูปแบบ ข้อมูลจะต้องเป็น

^{๓๐}Keeves, P.J., *Model and Model building Education Research, Methodology and Measurement: An International Handbook*. (Oxford : Pergamon Press. 1988), p. 560.

^{๓๑}Seels & Richey., *Instructional technology : The definitions and domains for the field* Washington, (D.C. : Association for Educational Communications and Technology, 1994), p. 21.

^{๓๒}Strickland, A.W. ADDIE. Idaho state University College of Education Science, Math & Technology Education. Retrieved May 15, 2018, [Online] : From [http:// www.ed.isu.edu/addie/index.htm](http://www.ed.isu.edu/addie/index.htm).

ที่เชื่อถือได้ พิสูจน์ได้ มีเหตุผลของความเชื่อถือได้เพียงพอ ข้อเท็จจริงตลอดจนข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ประกอบจะต้องเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป^{๓๓}

บุญชม ศรีสะอาด กล่าวถึงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบว่ามีขั้นตอนการพัฒนาแบบอยู่ ๒ ขั้นตอน คือ

๑. การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐานโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด รูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่นๆ และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้อาจกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ในการพัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญและการศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจจะคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อนแล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อสังเกตจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทำการศึกษาองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัวแล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจของขั้นนี้อยู่ที่การเลือกเฟ้นองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปร หรือ กิจกรรม) เพื่อให้ได้แบบที่เหมาะสม

๒. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้วจำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาแล้ว แม้กระทั่งได้รับการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐานซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่^{๓๔}

อุทัย บุญประเสริฐ กล่าวว่า การพัฒนาแบบจำลองมี ๒ ส่วน คือ การสร้างแบบจำลอง และการหาความตรงของแบบจำลอง และขั้นตอนการดำเนินงานแบ่งเป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาสภาพระบบและสภาพสิ่งแวดล้อมของระบบปัจจุบัน เป็นการวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจระบบปัจจุบันให้แน่ชัดให้ชัดเจน

^{๓๓}Willer, D., Scientific Sociology : Theory and Method, Englewood cliff, (NJ.: Prentice Hill, 1986), p. 83.

^{๓๔}บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๔-๑๐๖.

๒. ค้นหา ระบุปัญหาและความต้องการอันจำเป็น (Need) ของระบบปัจจุบัน ๓ อย่าง คือ หาว่าควรปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาอะไร

๓. จัดสร้าง จัดทำแบบจำลอง ออกแบบจำลอง หรือเสนอแบบจำลองที่เป็นทางเลือก (Alternative Model) สำหรับการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา

๔. ทดสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสมในการปฏิบัติ และการยอมรับ โดยเฉพาะของคณะผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง

๕. ปรับต้นแบบเป็นแบบจำลองฉบับสมบูรณ์ที่เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติ^{๓๕}

ผู้วิจัย ได้ศึกษาขั้นตอนการพัฒนาแบบจากนักวิชาการต่างๆ ดังต่อไปนี้ Joyce, B. and Weil. M. 1996, Keeves, P.J. 1988, Seels & Richey 1994, Strickland, A.W., Willer, D. 1986, บุญชม ศรีสะอาด ๒๕๔๕, อุทัย บุญประเสริฐ ๒๕๔๗. สามารถนำมาวิเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาแบบได้ดังตารางที่ ๒.๕

ตารางที่ ๒.๕ การวิเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาแบบ

ขั้นตอนการพัฒนา	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๑ ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์	✓	✓		✓	✓	✓	✓
๒. การสร้างรูปแบบหรือการพัฒนาแบบ การออกแบบ จัดทำแบบจำลอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๓. การทดสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑. Joyce, B. and Weil. M.	๒. Keeves, P.J.
๓. Seels & Richey	๔. Strickland, A.W
๕. Willer, D	๖. บุญชม ศรีสะอาด
๗. อุทัย บุญประเสริฐ	

จากตารางที่ ๒.๕ ผู้วิจัย สรุปขั้นตอนการพัฒนาแบบจากนักวิชาการว่า การพัฒนาแบบมี ๓ ขั้นตอน ดังนี้คือ ๑) การศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ๒) การพัฒนาแบบ ๓) การตรวจสอบรูปแบบ

^{๓๕}อุทัย บุญประเสริฐ, รูปแบบ ตัวแบบ หรือแบบจำลอง-model การสร้าง การพัฒนา และการทดสอบ, (เอกสารอัดสำเนา) (ม.ป.ท.: ม.ป.ส., ๒๕๔๗), หน้า ๕.

๒.๑.๖ การตรวจสอบรูปแบบ

อุทุมพร จามรมาน กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือการตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธี ซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบ ควรตรวจสอบคุณลักษณะ ๒ อย่าง คือ

๑. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์/ความเกี่ยวข้อง/เหตุผลระหว่างตัวแปร

๒. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามเวลา กลุ่มตัวอย่าง หรือสถานที่ก็ได้ (Across Time, Sample, Sites) หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรก็ได้ โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ ๒ ข้อ คือ

๑) การสร้างรูปแบบใหม่

๒) การปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม^{๓๖}

Eisner ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบรูปแบบในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยเชิงปริมาณ คือการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีความเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

๑. การประเมินโดยแนวทางนี้มีได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการประเมินแบบอิงเป้าหมาย การตอบสนองความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง กระบวนการตัดสินใจ การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ เพราะการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒินี้จะวิเคราะห์วิจารณ์เฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณาอย่างลึกซึ้ง โดยผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาตามวิจญาณของของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปของสิ่งที่ทำการประเมินให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพและคุณภาพ

๒. การประเมินโดยแนวทางนี้จะเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (specialization) เกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการประเมิน เป็นการประเมินที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (Art Criticism) ที่มีความลึกซึ้ง มีความละเอียดอ่อน ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัยเนื่องจากการเป็นกรวัดคุณค่า ที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆ ได้และต้องใช้ความรู้ความสามารถของ

^{๓๖}อุทุมพร จามรมาน, ๙ ขั้นตอนการทำประกันคุณภาพการศึกษาที่ครบวงจร, (กรุงเทพมหานคร: ฟันนี้, ๒๕๔๕), หน้า ๒๓.

ผู้ประเมินอย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในวงการอุดมศึกษามากขึ้น ในสาขาเฉพาะที่ต้องอาศัยผู้รู้ผู้เล่นในเรื่องนั้นจริงๆ มาเป็นผู้ประเมินผล จึงจะทราบและเข้าใจลึกซึ้งจริงๆ

๓. เป็นรูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรมและมีดุลยพินิจที่ดีทั้งนี้มาตามมาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิเอง

๔. เป็นรูปแบบที่ให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผลการวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ^{๓๗}

บุญชม ศรีสะอาด กล่าวถึงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบว่ามีขั้นตอนการพัฒนาแบบอยู่ ๒ ขั้นตอน คือ

๑. การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐานโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด รูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่นๆ และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้อาจกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ในการพัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญและการศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจจะคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อนแล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อสังเกตจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทำการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัวแล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจของขั้นนี้อยู่ที่การเลือกเฟ้นองค์ประกอบของรูปแบบ (ตัวแปร หรือ กิจกรรม) เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสม

๒. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ เมื่อได้ทำการพัฒนารูปแบบแล้ว จะต้องดำเนินการทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบด้วย เพราะว่ารูปแบบที่ได้พัฒนาแล้วนั้น ถึงแม้จะมีรากฐานมาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัย รวมถึงได้รับการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว แต่รูปแบบก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งก็ยังคงมีความจำเป็นจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลใน

^{๓๗}Eisner, อังโน พิลิสฐ เทพไกรวัล, “การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก”, วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔).

สถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่^{๓๘}

ผู้วิจัย สรุปการตรวจสอบรูปแบบจากนักวิชาการ คือ อุทุมพร จามรมาน , Eisner และ บุญชม ศรีสะอาด กล่าวได้ว่า การตรวจสอบรูปแบบมี ๓ แบบ คือ ๑) ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ ๒) ตรวจสอบรูปแบบโดยใช้เทคนิคทางสถิติจากหลักฐานเชิงปริมาณ ๓) การตรวจสอบโดยการทดลองนำไปใช้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตรวจสอบรูปแบบโดยใช้สถิติ จากหลักฐานเชิงปริมาณเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมและถูกต้อง

๒.๑.๗ การประเมินรูปแบบและมาตรฐานการประเมิน

การประเมินรูปแบบมีความจำเป็น และมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการประเมินว่ารูปแบบนั้นๆ มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เทียบตรง เชื่อถือได้เพียงใด ซึ่งมีผู้กล่าวถึงการประเมินรูปแบบ ดังนี้

Cronbach ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินเป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการเก็บรวบรวม และใช้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจ จุดมุ่งหมายหลักของการประเมินโครงการอยู่ที่ความต้องการทราบผลของโครงการ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และส่วนใดของโครงการที่ควรปรับปรุงแก้ไข^{๓๙}

Alkin กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการทำให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจด้วยการคัดเลือกข้อมูลที่เหมาะสม รวบรวมและวิเคราะห์เพื่อจัดทำรายงานสรุปสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม^{๔๐}

Stufflebeam, et al. ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินเป็นการระบุปัญหาการจัดหาและการเสนอสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกทางเลือก วิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม^{๔๑}

^{๓๘}บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐๔-๑๐๖.

^{๓๙}Cronbach, *Educational psychology*, (New York: Harcourt, Brace & World, 1963), p. 132.

^{๔๐}Alkin, *Evaluating the cost-effectiveness of instructional programs*, (Los Angeles: University of California, 1969), p 55.

^{๔๑}Stufflebeam, et al., *Educational evaluation & decision making*. (Itasca, IL: Peacock, cop, 1971), P. 103.

McMillan & Schumacher กล่าวไว้ในปี ค.ศ. 1981 คณะกรรมการด้านมาตรฐานสำหรับการประเมินผลทางการศึกษา (Joint Committee on Standards for Educational Evaluation) ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของสมาคมวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา, มัธยมศึกษา, ศึกษาพิเศษ, ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ได้พัฒนาและกำหนดมาตรฐานสำหรับการประเมินผลระบบแบบแผนงานโครงการ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ โดยคณะกรรมการนี้ได้พัฒนาเกณฑ์ที่มีคุณภาพสำหรับการประเมินผล ประกอบด้วย มาตรฐาน ๔ ด้านดังต่อไปนี้

๑. มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) เป็นมาตรฐานเพื่อให้แน่ใจว่าการประเมินผลจะช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้ประเมินผลได้ข้อมูลตามต้องการ มุ่งเน้นในด้านของการประเมินที่ต้องใช้ข้อมูล หรือสารสนเทศที่ผู้ใช้ผลการประเมินต้องการ และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ ประกอบด้วย

๑.๑ การระบุผู้นำไปใช้ (Audience Identification) ในการประเมินผล มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรับฟังข้อมูลจากผู้นำไปใช้โดยตรงนั้นๆ ผู้ใช้ผลการประเมินหรือผู้ที่นำผลการประเมินไปใช้ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการระบุไว้ หรือได้รับการกำหนดไว้ เพื่อให้สามารถบ่งชี้ความต้องการของผู้ใช้ผลประเมินได้ นั่นคือ ผู้ประเมินต้องระบุผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินได้ครบถ้วน เพื่อให้ผู้ประเมินได้ประเด็นที่สมบูรณ์

๑.๒ ความเชื่อถือได้ของผู้ประเมินผล (Evaluator Credibility) ผู้ที่ดำเนินการประเมินผลจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่า เป็นผู้รับความไว้วางใจ (Trustworthy) และมีศักยภาพที่สามารถดำเนินการประเมินผลได้ เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นที่ยอมรับ ควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความสามารถในการดำเนินการประเมิน ทั้งนี้เพื่อให้ผลที่ได้จากการประเมินบรรลุถึงความน่าเชื่อถือสูงสุดและเป็นที่ยอมรับ

๑.๓ ขอบเขตและการเลือกสารสนเทศ (Information Scope and Selection) ขอบเขตสารสนเทศ ควรระบุคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน และคนตอบสนองกับความต้องการและความสนใจของผู้นำไปใช้ สารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องช่วยในการตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มุ่งประเมิน สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้ที่นำผลการประเมินไปใช้

๑.๔ การตีความหมายที่มีคุณค่า (Valuation Interpretation) หลักการเหตุผลและกระบวนการต่างๆ ที่นำมาใช้ในการตีความหมายของผลการประเมิน ควรอธิบายอย่างระมัดระวัง เชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่คุณค่าของการประเมิน กล่าวคือ ผลที่ได้จากกระบวนการประเมินและความเป็นเหตุผลที่ใช้ในการแปลผลที่ได้จากการค้นคว้าในการประเมิน ควรอธิบายด้วยความระมัดระวัง และมีความกระจ่างชัดเจน เพื่อให้การตัดสินคุณค่าเป็นไปอย่างชัดเจน

การนำมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) ไปใช้นั้น ควรมีความชัดเจนในความต้องการของผู้นำข้อมูลไปใช้ ผู้ประเมินจะต้องเป็นผู้ได้รับการยอมรับ ขอบเขตและการเลือกสารสนเทศตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การประเมิน สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้นำไปใช้ และการอธิบายผลการประเมินนั้นจะต้องมีความเป็นเหตุเป็นผลและน่าเชื่อถือได้

๒. มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) เป็นมาตรฐานเพื่อแน่ใจว่า การประเมินผลจะต้องเป็นจริง ประหยัดและมีข้อความที่เหมาะสม มาตรฐานความเป็นไปได้ประกอบด้วย การดำเนินงานที่มีการฝึกปฏิบัติ ความสามารถทางการเงินและประสิทธิผลด้านต้นทุน ประกอบด้วย

๒.๑ มีวิธีการที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Practical Procedure) กระบวนการในการประเมิน จะต้องมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการและได้รับสารสนเทศที่เพียงพอ โดยให้เกิดอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการดำเนินการน้อยที่สุด

๒.๒ มีความเท่าทันต่อบรรยากาศทางการเมือง (Political Viability) การประเมินควรได้รับการวางแผน และมีการดำเนินการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในองค์กร เพื่อให้เกิดความร่วมมือ อันจะช่วยในการป้องกันไม่ให้เกิดการประเมินเกิดความลำเอียง ซึ่งจะทำให้ผิดไปจากความเป็นจริง หรือทำให้เกิดการใช้ผลการประเมินอย่างไม่ถูกต้อง

๒.๓ มีประสิทธิผลและความคุ้มค่า (Cost Effectiveness) การประเมินควรมีประสิทธิผล และให้สารสนเทศที่มีคุณค่าอย่างเพียงพอ และคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

การนำมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) ไปใช้นั้น ควรจะต้องมีความเป็นไปได้ในการที่จะนำไปปฏิบัติ มีการวางแผน มีความคุ้มค่า สามารถนำไปประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) มาตรฐานด้านนี้ควรจะมีการประเมินที่ไม่ขัดต่อจริยธรรม ไม่ขัดต่อข้อบังคับ ไม่ขัดต่อกฎหมาย จะต้องมีความเป็นธรรม คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการประเมิน สำหรับความขัดแย้ง และข้อตกลง ของกลุ่มบุคคล จะต้องเปิดเผยให้ประชาชนรับรู้ และจะต้องมีการรายงานผลด้วยความยุติธรรม ประกอบด้วย

๓.๑ การประเมินอย่างเป็นธรรมและมีความสมบูรณ์ (Complete and Fair Assessment) ในรายงานการประเมิน ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบ และบันทึกไว้นั้น ควรจะบอกถึงจุดแข็งและข้อจำกัดที่ได้จากการประเมิน เพื่อให้จุดแข็งได้รับการพัฒนาให้เด่นชัดขึ้น และในขณะที่เดียวกันข้อจำกัดควรได้รับการปรับปรุง

๓.๒ ความเอาใจใส่ในข้อขัดแย้ง (Conflict of Interest) ความขัดแย้งของกลุ่มบุคคลเป็นสิ่งที่คนยอมรับในความจริงใจและเปิดเผยต่อกัน ทั้งนี้ไม่ควรนำความขัดแย้งไปใช้ในกระบวนการและผลลัพธ์ของการประเมิน

การนำมาตราฐานหรือความเหมาะสม (Propriety Standard) ไปใช้นั้น ในการรายงานผลการประเมินนั้น ข้อมูลควรมีความสมบูรณ์ โดยบอกถึงจุดแข็งและข้อจำกัดที่ได้จากการประเมินและกระบวนการประเมินต้องประเมินด้วยความยุติธรรม

๔. มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) เป็นมาตรฐานที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของการปฏิบัติที่กำหนดคุณค่า ได้กำหนดว่า วิธีการใช้ในการประเมินต้องมีความถูกต้อง โดยมีผู้ให้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่เชื่อถือได้ ต้องสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้จริง ใช้วิธีวิเคราะห์และเสนอผลการประเมินที่ถูกต้อง ไม่ลำเอียง มีความเป็นปรนัย ประกอบด้วย

๔.๑ การบรรยายงาน (Program Documentation) สิ่งที่ต้องการประเมินซึ่งอาจจะเป็นแผนงานหรือโครงการนั้น ควรได้รับการบรรยายอย่างชัดเจนและถูกต้อง เพื่อให้แผนงานและโครงการนั้นบ่งชี้อย่างชัดเจน

๔.๒ การวิเคราะห์บริบท (Context Analysis) บริบทของสิ่งที่ต้องประเมินจะต้องได้รับการตรวจสอบว่ามีรายละเอียดด้วย ทั้งนี้บริบทเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อสิ่งที่ต้องการประเมิน

๔.๓ การบรรยายเป้าหมายและวิธีการดำเนินการ (Describe Purposes and Procedures) เป้าหมายและกระบวนการของการประเมิน ควรได้รับการบรรยายไว้ชัดเจนอันจะทำให้เกิดความสะดวก และความชัดเจนต่อการกำกับติดตาม

๔.๔ สารสนเทศที่มีความเที่ยง (Reliable Information) ความเที่ยงของสารสนเทศ ควรได้รับการพัฒนาหรือเลือกใช้ในลักษณะที่ทำให้เกิดความมั่นใจว่า สารสนเทศที่ได้รับมีความเชื่อถือได้ หรือมีความตรงเพียงพอ โดยสามารถวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด^{๔๒}

การนำมาตราฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) ไปใช้นั้น ควรใช้วิธีการประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด แหล่งข้อมูล และสารสนเทศเชื่อถือได้ มีการรายงานผลที่ชัดเจนตรวจสอบได้

ศิริชัย กาญจนวาสี ได้สรุปมาตรฐานของการประเมินสำหรับการประเมินเอกสารและโครงการทางการศึกษา คณะกรรมการชุดนี้ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางการประเมินต่างมีความเชื่อว่าการประเมินเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกิจกรรมของมนุษย์ การประเมินที่ดีจะช่วยเสริมสร้างความ

^{๔๒} McMillan, J.H., & Schumacher, S., *Research in Education: A conceptual introduction*, (New York: San Francisco, 2001), p. 137.

เข้าใจและพัฒนาสู่สิ่งที่ดีกว่า การประเมินที่ไม่ดีจะกลายเป็นตัวทำลายความเจริญก้าวหน้า ดังนั้น เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานของการประเมินจึงจัดได้เป็น ๔ หมวด และมีเกณฑ์ในการประเมินโดยคณะกรรมการเสนอ ๓๐ ประการ

๑. มาตรฐานการใช้ประโยชน์ (Utility Standard) มาตรฐานนี้จะต้องมีความเป็นประโยชน์ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในการใช้สารสนเทศ ข้อมูลต้องมีความครอบคลุมน่าเชื่อถือ การประเมินจะต้องทันเวลาในการนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ๑.๑ ต้องมีการระบุผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในการใช้สารสนเทศ
- ๑.๒ มีความน่าเชื่อถือ
- ๑.๓ มีความครอบคลุม ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศ
- ๑.๔ คุณค่าในการตัดสินใจมีความชัดเจน
- ๑.๕ การประเมินมีความชัดเจนทุกขั้นตอนในการรายงาน
- ๑.๖ การประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ผลการประเมิน เป็นไปอย่างทั่วถึงกัน
- ๑.๗ การประเมินมีความทันเวลาในการนำไปใช้ประโยชน์
- ๑.๘ มีการดำเนินการประเมินให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผลกระทบจากการประเมินเป็นการกระตุ้น

๒. มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) มาตรฐานนี้จะต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง นำไปปฏิบัติได้ มีความประหยัด มีความคุ้มค่า เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป็นที่ยอมรับ ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

- ๒.๑ การประเมินมาตรฐานนี้นำไปปฏิบัติได้จริง
- ๒.๒ เป็นที่ยอมรับ
- ๒.๓ เกิดความประหยัดและมีความคุ้มค่า

๓. มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standard) มาตรฐานด้านนี้ควรจะมีการประเมินที่ไม่ขัดต่อจริยธรรม ไม่ขัดต่อข้อบังคับ ไม่ขัดต่อกฎหมาย จะต้องมีความเป็นธรรม คำนึงถึงผลประโยชน์ สวัสดิภาพ และสวัสดิการของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการประเมิน ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

- ๓.๑ การกำหนดข้อตกลงของการประเมินอย่างเป็นทางการ
- ๓.๒ การแก้ปัญหาของความขัดแย้งในการประเมินด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส
- ๓.๓ รายงานผลการประเมินอย่างตรงไปตรงมาเปิดเผย และคำนึงถึงข้อจำกัดของการประเมิน
- ๓.๔ การให้ความสำคัญต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณะ

๓.๕ การคำนึงถึงสิทธิส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

๓.๖ การเคารพสิทธิในการปฏิสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้อง

๓.๗ รายงานผลการประเมินที่สมบูรณ์ยุติธรรมและเสนอทั้งจุดเด่นและจุดด้อยของสิ่งที่ประเมิน

๓.๘ ผู้ประเมินทำการประเมินด้วยความรับผิดชอบ และมีจรรยาบรรณ

๔. มาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy Standard) เป็นมาตรฐานที่ต้องประกันว่าการประเมินได้มีการใช้เทคนิคที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อสรุป ข้อค้นพบ และสารสนเทศที่เพียงพอสำหรับตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

๔.๑ การระบุวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างชัดเจน

๔.๒ การบรรยายจุดประสงค์และกระบวนการอย่างชัดเจน

๔.๓ การบรรยายแหล่งข้อมูลในการได้มาอย่างชัดเจน

๔.๔ การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความตรง

๔.๕ การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเที่ยง

๔.๖ การจัดระบบควบคุมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และรายงาน

๔.๗ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๔.๘ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๔.๙ การเขียนรายงานมีความเป็นปรนัย

ผู้วิจัย สรุปมาตรฐานการตรวจสอบรูปแบบจากนักวิชาการ คือ Cronbach, 1963, Alkin, 1969, Stufflebeam, et al. 1971, McMillan & Schumacher, 2001 และศิริชัย กาญจนวาสี ว่า มี ๔ มาตรฐาน คือ ๑) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) ๒) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) ๓) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) ๔) มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard)

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการดำเนินชีวิต

๒.๒.๑ ความหมายของทักษะการดำเนินชีวิต

คำว่า “ทักษะ” ซึ่งในภาษาอังกฤษเรียกว่า “ Skill ” นั้น เป็นคำที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในวงการศึกษา และจิตวิทยา หมายถึง ความเชี่ยวชาญ ความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ เช่น การมีทักษะทางด้านภาษา ทักษะในด้านการเรียนการสอน การเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงานร่วมกัน เป็นต้น ทักษะนี้จะเป็สิ่งที่สามารถแสดงออกมาให้เห็นได้จากการกระทำ ทักษะที่กล่าวมานี้เป็นทักษะที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้ที่มีทักษะ

เหล่านี้จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยมีโอกาสที่ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้ทักษะตามที่กล่าวมาข้างต้น ทักษะนี้อาจเรียกว่า ทักษะการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นคนละอย่างกับทักษะชีวิต ที่มีความหมายว่า เป็นคุณลักษณะ หรือเป็นความสามารถในเชิงสังคมจิตวิทยา (Psychosocial Competence) เป็นทักษะที่ทำให้สามารถเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรืออาจจะกล่าวว่าทักษะชีวิตเป็นความสามารถพิเศษขั้นพื้นฐานที่ทุกคนจำเป็นต้องใช้ในการเลือกทางดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพ^{๔๓}

World Health Organization (WHO) ได้บัญญัติศัพท์คำว่าทักษะชีวิต (Life Skills) ขึ้น และให้ความหมายว่า คือความสามารถในการปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้อง ในการที่จะเผชิญกับสิ่งท้าทายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นสิ่งที่จรรโลงให้เกิดการดำรงไว้ซึ่งสภาวะสุขภาพจิตที่ดี สามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง ในขณะที่เผชิญแรงกดดันหรือกระทบกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ความสามารถนี้ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติและทักษะในการจัดการกับปัญหาที่อยู่รอบตัวภายใต้สังคมปัจจุบัน^{๔๔}

UNICEF ได้กล่าวว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการใช้ความรู้ เจตคติ และทักษะต่างๆ ให้มีความสามารถในการรับผิดชอบตนเอง ให้มีการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตโดยมีการสร้างทางเลือกที่ดี การเผชิญกับความกดดัน การต่อต้าน จากกลุ่มเพื่อน และสามารถจัดการกับสิ่งที่เข้ามาคุกคามต่อชีวิต

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ ได้กล่าวว่า ทักษะชีวิต เป็นความสามารถขั้นพื้นฐาน สำหรับใช้ในการเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น และใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตในสังคมให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านปัญหาสังคมต่างๆ ประกอบด้วย ความรู้ ความรู้สึกในจิตใจที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน^{๔๕}

^{๔๓}อรอนันท์ ไสแสง, “ประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิตร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อป้องกันการติดเกมในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย”, *ปริญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ*, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๒).

^{๔๔} World Health Organization (WHO), *World Health Statistics Annual*, Geneva. (Switzerland, 1997), P. 97.

^{๔๕}ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ และคณะ, *การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐), หน้า ๒๑.

Maxwell ได้ให้ความหมายของคำว่าทักษะชีวิตว่า หมายถึง ความสามารถในการจัดการ หรือแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต^{๔๖}

วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ ดังนี้

๑. ความสามารถของมนุษย์ที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด
๒. ความสามารถที่มนุษย์สามารถเรียนรู้จากตนเองและผู้อื่น ซึ่งรวมถึงสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และทางสังคมที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น
๓. ความสามารถที่ประกอบด้วยความรู้ เจตคติ และทักษะการจัดการกับชีวิตของตนเองกับปัญหาและสภาพแวดล้อมต่างๆ^{๔๗}

ผู้วิจัย สรุปความหมายของทักษะการดำเนินชีวิตจากนักวิชาการ คือ องค์การอนามัยโลก, องค์การยูนิเซฟ, ینگยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์, Maxwell, วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี กล่าวได้ว่า ทักษะการดำเนินชีวิต หมายถึง ความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน สามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องในขณะที่เผชิญแรงกดดัน หรือกระทบกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวในอนาคต ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม จริยธรรม และปัญหาสังคมในด้านต่างๆ

๒.๒.๒ การดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา

การดำเนินชีวิตเป็นความหมายที่กว้างขวางมาก ดังนั้นจึงต้องอาศัยการจำกัดความจากหลักคำสอนตามแนวทางของพระพุทธศาสนา สรุปสาระสำคัญของความสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต คือ การนำหลักศีลธรรม ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ให้ดำเนินต่อไปได้จนถึงท้ายที่สุดของชีวิต คือ ความตาย^{๔๘}

พระพุทธเจ้าทรงเน้นให้มนุษย์แต่ละคนพัฒนาองค์ธรรมความสุจริตทั้ง ๓ มิติ คือ กายสุจริต วาจาสุจริต และจิตสุจริต ทรงตรัสสอนโดยการขยายความชุดธรรมนี้ว่า เมื่อปฏิบัติตัวดำรงตนอยู่ในหลักการนี้อย่างสม่ำเสมอแล้ว จะก่อให้เกิดความสุขทั้งในโลกนี้ และโลกหน้าด้วยเช่นกัน ดังพุทธพจน์ว่า “บุคคลพึงประพฤติธรรมให้สุจริต ไม่พึงประพฤติธรรมให้ทุจริต ผู้มีปกติประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุขในโลกนี้ และโลกหน้า”^{๔๙} นอกจากนี้ พระองค์ทรงตรัสเตือนว่า “ลูกขึ้นเถิด อย่ามัว

^{๔๖}Maxwell, (1981), *Lift after School: A Social Skills Curriculum*. (New York: Pergamon Internation Library, 1981), p. 31.

^{๔๗}วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี, *หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๑.

^{๔๘}สนิท ศรีสำแดง, *พุทธปรัชญา*. (กรุงเทพมหานคร: นีลนารการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๙.

^{๔๙}ช.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๐๘/๘๕.

ประมาทอยู่เลย จงประพฤตีสัจธรรม เพราะผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า”^{๕๐}

จะเห็นว่า พระดำรัสดังกล่าว ทรงกระตุ้นเตือนให้เกิดแรงบันดาลใจ โดยทรงเน้นว่า การลุกขึ้นใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาทนั้น มีนัยที่สะท้อนถึงการให้มนุษย์แต่ละคนยึดมั่นอยู่ในสัจธรรม เพราะเมื่อมนุษย์ยึดมั่นอยู่ในสัจธรรมโดยการสุจริตต่อธรรมแล้ว ธรรมนั้นจะทำหน้าที่รักษามนุษย์แต่ละคนด้วยความสุจริตเช่นกัน ประเด็นสำคัญมิได้หมายถึงการที่มนุษย์สุจริตต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทั้งในการดำเนินชีวิตและการทำงาน แต่จำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยความ “สุจริตต่อธรรม” เมื่อนั้นธรรมจะทำหน้าที่รักษาผู้ประพฤติธรรมด้วยความสุจริตเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การประพฤติดี และประพฤติชอบที่สอดคล้องต่อธรรม ธรรมจะทำหน้าที่รักษาให้ชีวิตแต่ละคนดี และดำรงมั่นอยู่ในความชอบธรรมเช่นกัน

พระพุทธดำรัสดังกล่าว นับว่ามีอิทธิพลสำคัญต่อพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่ทรงพระราชทาน ณ ตำนานจักรวรรดิราชนา ในวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ ว่า “ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทั้งปวง จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดในตัวเอง เพื่อจักได้เป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง...” ความสุจริตจึงถือได้ว่า เป็นหลักการพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาชีวิตสะอาด เพื่อให้ประชาชนได้ใช้เป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งในการดำเนินชีวิต การประกอบสัมมาชีพ การทำงาน และการเข้าไปเกี่ยวข้องกับชองกับคนอื่นในชุมชน

เมื่อนำพระพุทธพจน์มาเชื่อมโยงกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะพบประเด็นที่สอดคล้อง และเชื่อมโยงกันอย่างมีนัยสำคัญดังนี้

การดำเนินชีวิตด้วยหลัก “สุจริตธรรม” หรือ “ความซื่อสัตย์สุจริต” อันเป็นแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงย้ำเตือนให้พุทธศาสนิกชนได้ตระหนักรู้ว่าการดำรงตนอยู่ในครรลองของสุจริตธรรมนั้น ธรรมะจะรักษาที่คนที่คิด พูด และทำอย่างสุจริตให้มีความสุขทั้งในโลกนี้ และโลกอื่น ตลอดเวลาในการดำเนินชีวิต และความซื่อสัตย์สุจริตจะเป็นพื้นฐาน หรือตัวชี้วัดความดีงามในการใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคม

ชีวิตที่สะอาดตามความมุ่งหมายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังกล่าว สอดรับกับพุทธพจน์อย่างมีนัยสำคัญดังบทว่า “มหาบุรุษทรงยินดีในสัจจะ ในธรรม ในการฝึก ในความสำรวมในความสะอาด ในศีลที่เป็นอาลัย ในอุโบสถกรรม ในความไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลาย ในกรรมอันไม่สาหัส ทรงสมาทานมัน ทรงประพฤตಿಯ่างรอบคอบ”^{๕๑} ซึ่งคำว่า “สะอาด” ในคำว่า “ชีวิตสะอาด” นั้นหมายถึง ความสะอาดใน ๓ มิติ คือ สุจริต ๓ ประการ ได้แก่ (๑) กายสุจริต (ประพฤติชอบด้วยกาย)

^{๕๐}พ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๐๘/๘๕.

^{๕๑}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๐๓/๑๖๕.

(๒) วชิสุจริต ประพฤติชอบด้วยวาจา (๓) มโนสุจริต ประพฤติชอบด้วยใจ^{๕๒} กล่าวคือ ชีวิตสะอาดที่พระเจ้าอยู่หัวทรงมุ่งเน้นนั้นสอดคล้องกับความสะอาดตามความมุ่งหมายของพระพุทธเจ้าที่มีพระประสงค์ให้พัฒนาความสะอาดที่ดำรงอยู่บนฐานของความสุจริตทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ความสุจริตดังกล่าวจึงได้กลายเป็นพื้นฐานความดีทุกประการดังที่พระเจ้าอยู่หัวทรงเน้น^{๕๓}

การยึดมั่นอยู่ใน “สุจริตธรรม” มิได้ส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเท่านั้น แต่ได้ขยายผลดีไปสู่ชีวิตในอนาคตเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ชีวิตหลังความตาย” ดังที่มีคำถามถึงพระพุทธเจ้าว่า “อะไรหนอ เป็นเหตุปัจจัยให้บุคคลบางคนในโลกนี้ หลังจากตายไปแล้วจะเข้าถึงความเป็นอยู่ร่วมกับเทพทั้งหลายผู้น่าเลื่อมใสในหมู่นักรัศมี” พระพุทธเจ้าตรัสว่า ภิกษุ บุคคลบางคนในโลกนี้ ประพฤติกายสุจริต วชิสุจริต และมโนสุจริต... นี้แล เป็นเหตุปัจจัยให้บุคคลบางคนในโลกนี้ หลังจากตายไปแล้ว จะเข้าถึงความเป็นอยู่ร่วมกับเทพทั้งหลายผู้น่าเลื่อมใสในหมู่นักรัศมี^{๕๔}

นอกจากนี้ พระองค์ทรงย้ำให้เห็นความสำคัญของการยึดมั่นอยู่ในสุจริตธรรมจะก่อให้เกิดความสุขในทุกเวลาของการดำเนินชีวิตว่า “ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เหล่าใดประพฤติชอบด้วยกาย (กายสุจริต) ประพฤติชอบด้วยวาจา (วชิสุจริต) ประพฤติชอบด้วยใจ (มโนสุจริต) ในเวลาเช้า เวลาเช้าก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น ประพฤติชอบในเวลาเที่ยง ก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น ประพฤติชอบในเวลาเย็นก็เป็นเวลาที่ดีของสัตว์เหล่านั้น”^{๕๕}

จะเห็นได้ว่า การดำเนินชีวิตตามแนวความเชื่อของศาสนานั้น จะนำหลักจริยธรรมต่างๆ ที่เชื่อว่ามีดีงาม ไปใช้เป็นหลักในการปฏิบัติต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตของตน เพื่อให้เกิดความสุข หรือเกิดความเจริญงอกงามแก่ชีวิตของตนเองเป็นสำคัญ ศาสนาเป็นสิ่งที่มีความยาวนาน ในระยะแรกศาสนาเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อจัดความหวาดกลัวสิ่งต่างๆ ที่ล้อมรอบตัวของมนุษย์ คิดว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำของผู้มีฤทธิ์มากกว่าตน เมื่อมนุษย์เริ่มเรียนรู้ธรรมชาติมากขึ้น และเกิดเป็นศาสนาที่มีเหตุผลเข้ามาเป็นแบบแผนและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แต่กิจกรรมหรือพิธีกรรมต่างๆ ก็ยังมีการทำสืบต่อกันมา

การดำเนินชีวิตสามัญของคนทั่วไป หลักธรรมที่คุ้นกันมาก ซึ่งเป็นตัวอย่างของการนำเอาองค์มรรคออกมามีใช้ในทางปฏิบัติ ได้แก่ ธรรมจริยา ๑๐ ประการ^{๕๖} ที่รู้จักกันดีในชื่อว่า กุศล

^{๕๒}ที.อ.(บาลี) (๑๑/๒๐๗/๑๑๒).

^{๕๓}พระมหาพรหม ธรรมหาโส, “สุจริตธรรมในฐานะเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน”, หลักสูตรนักบริหารยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับสูง (นยปส.) รุ่นที่ ๕ (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.), ๒๕๕๗).

^{๕๔}ส.ข.(ไทย) ๑๗/๔๓๙/๓๖๓-๓๖๔.

^{๕๕}องฺ ติก. (ไทย) ๒๐/๑๕๖/๓๘๙-๔๐๐.

^{๕๖}ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๘๕/๕๒๓

กรรมบถ ๑๐ (ทางทำความดี หรือกุศลกรรมที่เป็นทางแห่งสุดดี)^{๕๗} หรือที่บาลีบางแห่งเรียกว่า อารยธรรม (บาลีเป็น อริยมม = ธรรมของอารยชน หรือ ธรรมที่ทำให้เป็นอารยชน)^{๕๘} และอรรถกถาถือว่า เป็น มนุษยธรรม (ธรรมของมนุษย์ หรือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์)^{๕๙}

ธรรมจริยา ซึ่งมักเรียกว่า กุศลกรรมบถ ๑๐ นี้ แทบทุกข้อแยกความเป็น ๒ ตอน คือ เว้นอะไร กับทำอย่างไร (ท่อนลบกับท่อนบวก) จึงควรเขียนดังนี้ ๑. เว้นปาณาติบาต ปรารธนาดีต่อทุกคน ๒. เว้นอนินนาทาน เคารพกรรมสิทธิ์ ๓. เว้นกาเมสุมิฉฉาจาร ไม่ละเมิดจาริต ๔. เว้นมุสาวาท พูดคำสัตย์ ๕. เว้นปิสุณาวาจา พูดสมานสามัคคี ๖. เว้นผรุสวาจา พูดคำไพเราะ ๗. เว้นสัมผัปปลาป พูดคำมีเหตุผลเป็นประโยชน์ ๘. อนภิขมา ไม่โลภจ้องจะเอาของใคร ๙. ไม่พยาบาท คิดเมตตา ๑๐. มีสัมมาทิฐิ เห็นชอบตามคลองธรรม

ในระดับชีวิตของคนทั่วไปนี้ ไม่เน้นการปฏิบัติขั้นสมาธิเด่นชัดออกมา แต่ต้องคัมมรคฝ่ายสมาธิก็มีแทรกอยู่แล้ว นอกจากหลักที่ว่า สัมมาวายามะ และสัมมาสติ เป็นธรรมที่ต้องใช้พร้อมไปกับการปฏิบัติองค์มรรคข้ออื่นๆ ทุกข้อแล้ว^{๖๐} ที่จำเพาะชัดเจนไปอยู่ที่ว่า สมาธิในความหมายหนึ่ง ก็คือภาวะจิตที่ปราศจากนิวรณ์ ตรงกับธรรมจริยาข้อ ๘ และ ๙ (อนภิขมา และ อพยาบาท) ซึ่งเป็นภาวะจิตปราศจากนิวรณ์ (อภิขมา หรือกามฉันทะ เป็นนิวรณ์ข้อที่ ๑ และ พยาบาท เป็นนิวรณ์ข้อที่ ๒) ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้เอง โดยทรงจัดอนภิขมา และอพยาบาทนี้ ว่าเป็นจิตตสัมปทา^{๖๑} เมื่อถือตามพุทธพจน์นี้ จึงจัดธรรมจริยา หรือกุศลกรรมบถ ๒ ข้อนั้นเข้าในสมาธิ

นอกจากนั้น การปฏิบัติตามหลักธรรมจริยาทั้งหมดนี้ เมื่อมองในแง่ของชีวิตด้านใน ก็คือการเตรียมตัวให้พร้อมที่จะบำเพ็ญสมาธิอย่างได้ผลดีต่อไปนั่นเอง^{๖๒}

มีข้อสังเกตสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ในการสอนทั่วไปมักจะเน้นกันแต่แง่ลบของกุศลกรรมบถ หรือธรรมจริยา คือเน้นการเว้นหรือละ ไม่สู้ยี้แง่บวกที่ว่าควรทำหรือปฏิบัติอย่างไร ทั้งที่ในบาลีท่านแสดงไว้พร้อมทั้งแง่ลบและแง่บวก

^{๕๗} เชน อก.ทสก. (ไทย) ๒๔/๑๖๕/๒๘๗

^{๕๘} อก.ทสก. (ไทย) ๒๔/๑๖๘/๒๙๖

^{๕๙} เชน ม.อ. (บาลี) ๑/๓๔๐; ส.อ. (บาลี) ๓/๑๖๒; อก.อ.(บาลี) ๑/๕๑; วินย.ฎี.๑/๖๒; วิสุทธิ.ฎี.๒/๒๘๒

^{๖๐} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๒๕๒-๒๘๑/๑๘๐-๑๘๙

^{๖๑} อก.ติฎ (ไทย) ๒๐/๕๕๗/๓๔๖ ; การจัดกุศลกรรมบถ หรือธรรมจริยา เข้าในไตรสิกขา และองค์มรรค ดู บันทึกพิเศษท้ายบท

^{๖๒} จะเห็นว่า ธรรมจริยานั้นหนักในด้านศีล และหลักทั่วไปมีอยู่แล้วว่า ศีลที่ปฏิบัติอย่างถูกต้อง ย่อมเป็นไปเพื่อสมาธิ ดังตัวอย่างที่น่าสังเกต เช่น ลักษณะอย่างหนึ่งของคำหยาบ ได้แก่ ไม่ช่วยให้เกิดสมาธิ (อสมาธิสังวัตตนิกา) การกล่าวคำสุภาพจึงมีความมุ่งหมายอย่างหนึ่งว่า เพื่อช่วยเกื้อกูลแก่สมาธิ (ดู ม.ม. ๑๒/๔๘๔/๕๒๒; ม.อ. ๑๔/๒๐๔/๑๔๘; อก.ทสก. ๒๔/๑๖๕/๒๘๖; ๑๙๔/๓๑๔; อภิ.ส. ๓๔/๘๖๑/๓๓๓; อภิ.วิ. ๓๕/๙๒๑/๔๘๗)

ข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่ง ระหว่างศีล ๕ หรือเบญจศีล กับธรรมจริยา หรือกุศลกรรมบถ ๑๐ อย่างนี้ อย่างไหนควรหยิบยกขึ้นมาเป็นจุดเน้นในการสอนมากกว่ากัน หรือถ้ายอมให้แบ่งตอนกันโดยเริ่มด้วยเน้นศีล ๕ ก่อน ก็อาจจะถามว่า เมื่อไรจะก้าวไปถึงขั้นธรรมจริยากันสักที^{๖๓}

เรามักเข้าใจกันว่า ศีล ๕ เป็นมนุษยธรรม แต่ดังที่เคยอ้างแล้วว่า ในอรรถกถา ท่านจัดว่า กุศลกรรมบถ ๑๐ หรือธรรมจริยา ๑๐ ข้อนี้ เป็นมนุษยธรรม อาจจะมองเหตุผลได้ว่า ศีล ๕ นั้น เป็นหลักความประพฤติพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้มนุษย์อยู่กันได้โดยไม่เบียดเบียนกันมากเกินไป และไม่ให้สังคมวุ่นวายระส่ำระสาย แต่ยังไม่พอแก่ความเป็นมนุษย์ ที่ถือว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ มีใจสูง ถ้าจะให้สมที่จะเป็นมนุษย์ได้จริง จึงต้องมีธรรมจริยา ๑๐ หรือประพฤติได้ในขั้นของกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการนี้

ถ้าเทียบตามหลักของมรรค จะเห็นชัดว่า ศีล ๕ อยู่แค่การควบคุมกาย วาจา เป็นการปฏิบัติด้านศีล เท่านั้น แต่ธรรมจริยามีครบทั้งด้านศีล ด้านจิตหรือสมาธิ และด้านปัญญา พูดได้ว่า ธรรมจริยา นั้น เป็นมรรคที่จัดเป็นหลักความประพฤติปฏิบัติในระดับที่เหมาะสมสำหรับมนุษยชนทั่วไป^{๖๔}

คนมีศีลธรรม หรือมีมนุษยธรรม ที่เรียกได้ว่าเป็นอารยชน มีธรรม คือ คุณสมบัติ ดังนี้

ก. มีสุจริตทั้งสาม คือ มีความประพฤติดี ประพฤติชอบ ๓ ประการ

๑. กายสุจริต ความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ต้องถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย

๒. วาจาสุจริต ความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ต้องถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา

๓. มโนสุจริต ความสุจริตทางใจ คิดสิ่งที่ถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ^{๖๕}

ข. ประพฤติตามอารยธรรม โดยปฏิบัติถูกต้องตามทางแห่งกุศลกรรม ๑๐ ประการ คือ

ทางกาย ๓

๑. ละเว้นการฆ่า การสังหาร การบีบคั้นเบียดเบียน ; มีเมตตา กรุณา ช่วยเหลือ เกื้อกูลสงเคราะห์กัน

๒. ละเว้นการแย่งชิงลักขโมย และการเอารัดเอาเปรียบ ; เคารพสิทธิในทรัพย์สิน ของกันและกัน

๓. ละเว้นการประพฤติดีดลวงละเมิดในของรักของหวงแหนของผู้อื่น ; ไม่ข่มเหง จิตใจ หรือทำลายลบหลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกันและกัน

^{๖๓}การเรียกชื่อศีล ๕ และธรรมจริยา ๑๐ เป็นต้น ดู บันทึกพิเศษท้ายบท

^{๖๔}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๔๖, (โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, หน้า ๕๒๓-๕๒๔.

^{๖๕}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๒๗.

ทางวาจา ๔

๔. ละเว้นการพูดโกหก หลอกลวง ; กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริง
๕. ละเว้นการพูดในทางยุยงส่งเสริมให้เกิดความแตกแยก การพูดส่อเสียด ; พูดแต่คำประสาณให้เกิดความสามัคคี
๖. ละเว้นการพูดหยาบคาย คำพูดที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ; พูดแต่คำที่มีสาระ มีความสุภาพ นุ่มนวลน่าฟัง
๗. ละเว้นการพูดเพ้อเจ้อ พูดจาเหลวไหล ; พูดความจริง มีเหตุผล มีประโยชน์ ถูกกาลเทศะ

ทางใจ ๓

๘. ไม่โลภมาก ไม่คิดเอาแต่ได้ ; คิดที่จะให้ คิดที่จะเสียสละ มีใจกว้าง รู้จักเผื่อแผ่
 ๙. ไม่คิดร้ายเบียดเบียนใคร หรือคิดที่จะมุ่งร้ายทำลายผู้อื่น ไม่พยายามปกป้องร้าย; มีความปรารถนาดี มีเมตตา ไม่ตรี คิดที่จะทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน
 ๑๐. มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว ; รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมชาติของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย
- ธรรม ๑๐ ข้อนี้ เรียกว่า กุศลกรรมบถ (ทางทำกรรมดี) บ้าง ธรรมจริยา บ้าง อารยธรรม บ้าง เป็นรายละเอียดขยายความสุจริต ๓ ข้อข้างต้นด้วย คือ ข้อ ๑ – ๓ เป็น กายสุจริต ข้อ ๔ – ๗ เป็น วาสุจริต ข้อ ๘ – ๑๐ เป็น มโนสุจริต^{๖๖}

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก กล่าวถึงความสุขว่า ย่อมเป็นที่ปรารถนาของคนทุกๆ คน ความสุขนี้น่าจักหาได้ไม่ยาก เพราะในโลกนี้มีเครื่องอุปกรณ์แห่งความสุขแวดล้อมอยู่โดยมาก หากสังเกตดูชีวิตของคนโดยมากที่กำลังดำเนินไปอยู่ จักรู้สึกราวตรงกันข้ามกับที่คิดคาด ทั้งนี้มิใช่เพราะเครื่องแวดล้อมอุดหนุนความสุขในโลกนี้มีน้อยจนไม่เพียงพอ แต่เป็นเพราะผู้ขาดแคลนสุขสมบัติ ไม่ทำเหตุอันเป็นศรีแห่งสุขสมบัติ จึงไม่ได้สุขสมบัติเป็นกรรมสิทธิ์ ส่วนผู้ที่ทำเหตุแห่งสุขสมบัติ ย่อมได้สุขสมบัติมาเป็นกรรมสิทธิ์

เพราะเหตุนี้ ผู้ปรารถนาสุขจึงสมควรจับเหตุให้ได้ก่อนว่าอะไรเป็นเหตุของความสุข และอะไรเป็นเหตุของความทุกข์ บางคนอาจเห็นว่า เหตุของความสุขความทุกข์อยู่ภายนอก คือสุขเกิดจากสิ่งภายนอก มีเงิน ทอง ยศ ชื่อเสียง บ้านที่สวยงาม เป็นต้น ส่วนความทุกข์ก็เกิดจากสิ่งภายนอกนั้นเหมือนกัน บางคนอาจเห็นว่าความสุขความทุกข์เกิดจากเหตุภายใน จักพิจารณาความเห็นทั้งสองนี้ต่อไป

^{๖๖}ม.ม. (ไทย) ๒/๔๘๕/๕๒๓

สิ่งภายนอกโดยมาก ถ้าเป็นส่วนที่ดี มีเงิน ทอง ยศชื่อเสียง เป็นต้น ก็เป็นที่ปรารถนา ตรงกันของคนเป็นอันมาก จึงต้องมีการแสวงหาแข่งขันกันโดยทางใดทางหนึ่ง เมื่อได้มาก็ให้เกิดความสุขเพราะสมปรารถนาบ้าง เพราะนำไปเลี้ยงชีพตนและผู้อื่นให้อิ่มหนำสำราญบ้าง สิ่งภายนอกย่อมอุดหนุนความสุขนี้ แต่สิ่งภายนอกเป็นสิ่งไม่ยั่งยืน แปรเปลี่ยนไปอยู่เสมอ ความสุขที่เกี่ยวข้องเกาะติดอยู่ก็ต้องแปรเปลี่ยนไปตาม ความทุกข์จึงปรากฏขึ้นติดๆ กันไปทีเดียว ความสุขเช่นนี้เป็นความสุขที่ลอยไปลอยมา หรือเรียกว่าเป็นความสุขลูกโป่ง และในความแสวงหา ถ้าไม่ได้หรือได้สิ่งที่ไม่ชอบก็ให้เกิดความทุกข์เพราะไม่สมปรารถนา อนึ่ง ถ้าได้สิ่งนั้นๆ มาด้วยการกระทำที่ไม่ดี การกระทำนั้นก็จักเป็นเครื่องตัดทอนตนเองอีกส่วนหนึ่ง

ข้อความที่กล่าวมานี้แสดงว่าสิ่งภายนอกอุดหนุนความสุขสำราญให้บ้าง แต่จัดเป็นเหตุของความสุขหรือ ถ้าเป็นเหตุของความสุข ผู้ที่มีสิ่งภายนอกบริบูรณ์จักต้องเป็นสุขทุกคน แต่ความจริงไม่เป็นอย่างนั้น ผู้ที่บริบูรณ์ด้วยสิ่งภายนอกแต่เป็นทุกข์มีถมไป เพราะเหตุนี้ สิ่งภายนอกจึงมิใช่เป็นตัวเหตุของความสุข เป็นเพียงเครื่องแวดล้อมอุดหนุนความสุขดังกล่าวแล้วเท่านั้น

ยังเหลืออีกความเห็นหนึ่ง ซึ่งว่าสุขทุกข์เกิดจากเหตุภายในอันสิ่งภายนอกมี เงิน ทอง ยศ ชื่อเสียง เป็นต้น อันเป็นอุปกรณ์แก่ความสุข เมื่อคิดดูให้ซึ้งลงไป จักเห็นว่าเกิดจากการกระทำของตนเอง ถ้าตนเองอยู่เฉยๆ ไม่ทำการงานอันเป็นเหตุที่เพิ่มพูนสิ่งภายนอกเหล่านั้น สิ่งภายนอกนั้นก็จะไม่เกิดขึ้น ที่มีอยู่แล้วก็ต้องแปรเปลี่ยนไป ถ้าไม่มีไหมมาขัดเชยก็จักต้องหมดไปในที่สุด เพราะเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่า สิ่งภายนอกที่เป็นอุปกรณ์แก่ความสุขนั้น ก็เกิดขึ้นเพราะการกระทำของตนเองในทางธรรม การประกอบอาชีพมีศีลธรรม พาณิชยกรรม เป็นต้น ไปตามธรรมดาไม่เรียกเป็นการทำงานที่ดีหรือชั่ว แม้ชาวโลกก็ไม่เรียกผู้ประกอบการอาชีพไปตามธรรมดาว่าเป็นคนดีหรือเป็นคนเลว แต่หากว่าการทำอย่างอื่นพิเศษออกไป ถ้าต้องด้วยเนติอันงามก็เรียกกันว่าดี ถ้าไม่ต้องด้วยเนติอันงามก็เรียกกันว่าเลว ไม่ดี

เพราะเหตุฉะนั้น ผู้ปรารถนาสุขเบื้องต้นจึงสมควรหมั่นประกอบการงานหาเลี้ยงชีพตามทางของตน ๆ โดยไม่ตัดรอนกันไม่เฉื่อยชาเกียจคร้าน และแก้ไขในการทำงานของตนให้ดีขึ้น ก็จักไม่ต้องประสบความแร้นแค้นขัดข้อง ถ้าไม่หมั่นประกอบการงานเกียจคร้าน เฉื่อยชา และไม่คิดแก้ไขการทำงานของตนให้ดีขึ้น ปล่อยไปตามเรื่อง ก็อาจจักต้องประสบความยากจนข้นแค้น ต้องออกห่างเป็นทุกข์ และนั่นเป็นความผิดใหญ่ต่อประโยชน์ปัจจุบันของตนเอง

การทำอย่างหนึ่ง ทางธรรมเรียกว่าดี เป็นวิถีทางของคนฉลาด และทางโลกยกย่องนับถือว่าดี การทำอย่างนี้ เรียกว่า สุจริต แปลว่า ประพฤติดี ประพฤติดีทางกาย เรียกกายสุจริต ประพฤติดีทางวาจา เรียกว่า จีสุจริต ประพฤติดีทางใจ เรียกว่า มโนสุจริต

กายสุจริต จำแนกเป็น ๓ คือ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ไม่ประพฤติดังในทางกามประเวณี

วชิสุจริต จำแนกเป็น ๔ คือ ไม่พูดปด ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ เหลวไหล

มโนสุจริต จำแนกเป็น ๓ คือ ไม่เพ่งเล็งทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นด้วยโลภเจตนาคิดจะเอามาเป็นของ ๆ ตน ไม่พยาบาทปองร้าย ไม่เห็นผิดจากคลองธรรม มีความเห็นว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น รวมเป็น ๑๐ ประการ

ส่วนการกระทำที่ตรงกันข้ามเรียกว่า ทุจริต แปลว่า ประพฤติชั่ว ประพฤติชั่วทางกาย เรียกว่า กายทุจริต ประพฤติชั่วทางวาจาเรียกว่า วชิทุจริต ประพฤติชั่วทางใจเรียกว่า มโนทุจริต ๓ นี้มีจำแนกตรงกันข้ามกับสุจริต

คำว่า ประพฤติ มักจะพูดมุ่งหมายถึงการกระทำทางกายและวาจา คำว่า ทำ ก็มักหมายถึง การทำทางกาย การทำทางวาจาเรียกว่า พูด การทำทางใจเรียกว่า คิด ส่วนทางธรรม การทำ พูด คิด เรียกเป็นอย่างเดียวกันว่า ทำ หรือประพฤติดี และมีคำว่า กาย วาจา ใจ กำกับเพื่อให้รู้ว่าทำหรือ ประพฤติทางไหน

ทุจริต ทางธรรมเรียกว่าไม่ดี เป็นวิธิต่างของผู้ไม่ฉลาด ทางโลกก็เหยียดหยามว่าเลว ไม่ดี โดยนัยนี้จึงเห็นว่าทั้งทางโลก ทั้งทางธรรม นับถือสิทธิของผู้อื่น หรือเรียกว่ำนับถือขอบเขตแห่งความสงบสุขของผู้อื่น เพราะสุจริตและทุจริตที่จำแนกไว้อย่างละ ๑๐ ประการนั้น โดยความก็คือไม่ประพฤติละเมิดสิทธิหรือไม่เบียดเบียนความสงบสุขของผู้อื่น และการประพฤติละเมิดสิทธิและความสงบสุขของผู้อื่นนั่นเอง แต่ทางโลกนับถือสิทธิของบุคคลและสัตว์เดียรัจฉานบางจำพวก ไม่นับถือบางจำพวก โดยอาศัยกฎหมายเป็นหลัก ส่วนทางธรรม นับถือทั่วไปไม่มีแบ่งแยกยกเว้น เพราะทางธรรมละเอียดยิ่ง

อนึ่ง ทุจริต อยู่เฉย ๆ ประพฤติไม่ได้ ต้องประพฤติด้วยความชวนชวยพยายามจนผิดแผกแปลกไปจากปกติ จึงจัดเป็นทุจริตได้ ส่วนสุจริตประพฤติได้โดยไม่ต้องลงทุนลงแรง ประพฤติไปตามปกติของตนนั้นไม่ต้องตบแต่งเปลี่ยนแปลงก็เป็นสุจริตได้เพราะเหตุนี้ เมื่อว่าทางความประพฤติสุจริตจึงประพฤติได้ง่ายกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้ เพราะเหตุไรทุจริตจึงเกิดขึ้นได้ ข้อนี้เป็นเพราะยังขาดธรรมในใจเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งความประพฤติจึงเป็นไปตามใจของตนเอง ผู้รักษาศีล หรือประพฤติสุจริตหรือแม้ประพฤติกฎหมายของบ้านเมือง ถ้าไม่มีธรรมอยู่ในใจบ้างแล้ว ก็มักจะรักษาหรือประพฤติทำนองหนายว่าความ เพราะการกระทำบางอย่างไม่ผิดศีลตามสิกขาบท ไม่ผิดสุจริตตามหัวข้อ แต่ผิดธรรมมีอยู่ และจะประพฤติหรือรักษาให้ตลอดไปไม่ได้ เพราะเหตุนี้จึงสมควรมีธรรมในใจสำหรับประพฤติกู้กันไปกับสุจริต

ธรรมมีมาก แต่ในที่นี้จักเลือกแสดงแต่ธรรมที่สมควรประพฤติปฏิบัติคู่กันไปกับสุจริต โดยนัยหนึ่ง คือ มีความละเอียดใจในการเบียดเบียน มีความเอ็นดู ชวนชวยอนุเคราะห์สัตว์ทั้งปวงด้วยประโยชน์ คู่กับการไม่ฆ่าสัตว์ มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกลี้ยความสุขของตนแก่คนที่ควร

เฉลี่ยให้ ด้วยการบริจาคให้ คู่กับการไม่ลักทรัพย์มีสันโดษยินดีเฉพาะสามีหรือภริยาของตน ไม่คิดนอกใจสำหรับผู้ที่ยังไม่มีครอบครัว ก็มีเคารพในธรรมเนียมประเพณีที่ดีไม่คิดละเมิด คู่กับการไม่ประพฤติผิดในทางกามประเวณีมีปากตรงกับใจ ไม่ลดเลี้ยวลบลมคมใน คู่กับการไม่พูดปดพูดชักให้เกิดสามัคคี สมานสามัคคีด้วยใจสมานคู่กับการไม่พูดส่อเสียด พูดกันดีๆ อ่อนหวานตามสมควรแก่ภาษานิยม มีโชคต มีไชยกโย ด้วยอหยาตย์อ่อนโยนนิมนวล ไม่กระด้าง คู่กับการไม่พูดคำหยาบ

พูดมีหลักฐานที่อ้างอิง มีกำหนด มีประโยชน์ มีจบอย่างสูง เรียกว่า มีวาจาสิทธิ์ด้วยความตกลงใจทันท่วงที มั่นคงไม่โง่งนงน โลเล คู่กับการไม่พูดเพ้อเจ้อเหลวไหลมีใจสันโดษยินดีในสมบัติของตนตามได้ ตามกำลังตามสมควร และมีใจยินดีด้วยหรือวางใจเฉย ๆ ด้วยความรู้เท่าในเมื่อผู้อื่นได้รับสมบัติ หรือในเมื่อเห็นสมบัติของผู้อื่นคู่กับการไม่เพ่งเล็งทรัพย์สมบัติของผู้อื่นด้วยโลภเจตนา คิดจะเอามาเป็นของตนมีเมตตาไมตรีจิตในสัตว์ทั้งปวง คู่กับการไม่พยาบาทปองร้ายทำความเห็นให้ตรงเพื่อให้ถูกให้ชอบยิ่งขึ้น คู่กับความเห็นชอบ

ธรรมตามที่ได้แสดงมานี้มีอยู่ในบุคคลใด บุคคลนั้นชื่อว่า ธรรมจारी ผู้ประพฤติธรรมหมายถึงความประพฤติเรียกว่า ธรรมจริยา ส่วนที่ตรงกันข้ามกับที่แสดงมานี้เรียกว่าอธรรม คู่กับทุจริต สุจริตกับธรรมที่คู่กันเรียกอย่างสั้นในที่นี้ว่าสุจริตธรรม นอกนี้เรียกว่าทุจริตธรรม

สุจริตธรรมให้เกิดผลอย่างไร ทุจริตธรรมให้เกิดผลอย่างไร คิดให้รอบคอบสักหน่อยก็จักให้เห็นได้ในปัจจุบันนี้เอง ผู้ประพฤติสุจริตธรรมย่อมเป็นคนไม่มีภัย ไม่มีเวร มีกาย วาจา ใจปลอดโปร่ง นี่เป็นความสุขที่เห็นกันอยู่แล้ว ส่วนผู้ประพฤติทุจริตธรรม ตรงกันข้าม มีกาย วาจา ใจหมกมุ่น วุ่นวาย แม้จักมีทรัพย์ ยศ ชื่อเสียงสักเท่าใด ก็ไม่ช่วยให้ปลอดโปร่งได้ ต้องเปลืองทรัพย์ เปลืองสุข ระวังทรัพย์ ระวังรอบด้าน นี่เป็นความทุกข์ที่เห็นกันอยู่แล้ว

ส่วนในอนาคตเล่าจักเป็นอย่างไร อาศัยพุทธภาษิตที่แสดงว่า กลยาณการี กลยาณั ผู้ทำดี ย่อมได้ดี ปาปการี จ ปาปกั ผู้ทำชั่วย่อมได้ชั่ว จึงลงสันนิษฐานได้ว่า สุจริตธรรมอำนวยผลที่ดีคือความสุข ทุจริตธรรมอำนวยผลที่ชั่วคือความทุกข์ แม้ในอนาคตแน่แท้

อนึ่ง ในที่นี้รวมผลแห่งสุจริตธรรมทั้งสิ้นแสดงรวมยอดอย่างเดียวว่าความสุข เพราะเหตุนี้สิ่งใดเป็นอุปกรณ์แห่งความสุขหรือเรียกว่าสุขสมบัติ เช่น ความบริบูรณ์ทรัพย์ ผิวพรรณงาม อายุยืน ยศ ชื่อเสียง เป็นต้น สิ่งนั้นทั้งหมดเป็นผลแห่งสุจริตธรรมจักแสดงวิธีปฏิบัติสุจริตธรรมสักคู่หนึ่งโดยย่อไว้เพื่อผู้ต้องการต่อไป คือ ไม่พยาบาทกับเมตตา เมื่ออารมณ์ร้ายอย่างเบาคือความหงุดหงิดไม่พอใจแรงขึ้นเป็นความฉุนเฉียวร้ายกาจ แรงขึ้นอีกเป็นพยาบาท เหล่านี้อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ควรทำความรู้จักตัวและพิจารณาโดยนัยว่า นี้เท่ากับทำโทษตน เผาตนโดยตรง มิใช่ทำโทษหรือแผดเผาผู้อื่นเลยคราวที่ตนผิดใจยังเคยให้อภัยไม่ถึงโทษโกรธแค้น เหตุไฉนเมื่อผู้อื่นทำผิดใจจึงมาลงโทษแผดเผาตนเล่า ผู้คนที่ตนโกรธนั้นเขาได้ทุกข์ร้อนไปกับเราด้วยเลย อนึ่ง ควรตั้งกติกาข้อบังคับสำหรับตนว่า เมื่อเกิดอารมณ์ร้ายมีโกรธเป็นต้นขึ้น จักไม่พูด จักไม่แสดงกิริยาของคนโกรธ หรือตั้งกติกาประการอื่น

ซึ่งอาจจกรักษาอารมณ์ร้ายเหล่านั้นไว้ข้างใน มิให้ออกมาเด่นอยู่ข้างนอก และพยายามดับเสียด้วย
อารมณ์เย็นชนิดใดชนิดหนึ่ง ด้วยการพิจารณาให้แยบคาย มิให้ลูกกระพือสมอกอยู่ได้

เมตตา มิตร ไมตรี สามคำนี้ เป็นคำหนึ่งอันเดียวกัน เมตตาคือความรักใคร่ปรารถนาจะให้
เป็นสุข มิตรคือผู้มีเมตตาปรารถนาสุขประโยชน์ต่อกัน ไมตรีคือความมีเมตตาปรารถนาดีต่อกันผู้
ปรารถนาจะปลูกเมตตาให้องกามอยู่ในจิต พึงปลูกด้วยการคิดแผ่ ในเบื้องต้นแผ่ไปโดยเจาะจงก่อน
ในบุคคลที่ชอบพอ มีมารดาบิดา ญาติมิตร เป็นต้น โดยนัยว่า ผู้นั้น ๆ จงเป็นผู้ไม่มีเวรไม่มีความ
เบียดเบียน ไม่มีทุกข์ มีสุขสวัสดิ์ รักษาตนเถิด เมื่อจิตได้รับการฝึกหัดคุ้นเคยกับเมตตาเข้าแล้ว ก็แผ่
ขยายให้กว้างออกไปโดยลำดับ ดังนี้ ในคนที่เฉย ๆ ไม่ชอบ ไม่ชัง ในคนที่ไม่ชอบน้อย ในคนที่ไม่ชอบ
มาก ในมนุษย์และดิรัจฉานไม่มีประมาณ เมตตาจิต เมื่อคิดแผ่กว้างออกไปเพียงใด มิตรและไมตรีก็มี
ความกว้างออกไปเพียงนั้น เมตตาไมตรีจิตมิใช่อำนวยความสุขให้เฉพาะบุคคล ย่อมให้ความสุขแก่ชน
ส่วนรวมตั้งแต่สองขึ้นไปด้วย คือ หมู่ชนที่มีไมตรีจิตต่อกันย่อมหมดความระแวง ไม่ต้องจ่ายทรัพย์
จ่ายสุขในการระวางหรือเตรียมรุกรับ มีโอกาสประกอบการงานอันเป็นประโยชน์แก่ตนเองและหมู่
เต็มที่ มีความเจริญรุ่งเรือง และความสงบสุขโดยส่วนเดียว

เพราะเหตุนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นพระบรมศาสดาของเราทั้งหลาย ผู้ทรงมีพระ
เมตตาไมตรี มีมิตรภาพในสรรพสัตว์ทอดพระเนตรเห็นการณ์ไกล จึงได้ทรงประทานศาสนธรรมไว้หนึ่ง
ฉันทคาถา แปลความว่า บุคคลพึงประพฤติธรรมให้เป็นสุจริตไม่พึงประพฤติธรรมให้เป็นทุจริต ผู้มี
ปรกติประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ในโลกนี้และในโลกอื่นดังนี้

ในข้อว่า พึงประพฤติธรรมให้เป็นสุจริต ไม่พึงประพฤติธรรมให้เป็นทุจริต ในฉันทคาถานั้น
คำว่า ธรรม นำจักหมายเอาการงานทั้งปวงที่ทำทางกาย วาจา และใจ คือ การทำ การพูด การคิด ที่
เป็นไปอยู่ตามปรกตินี้เอง ทรงสอนให้ทำพูดและคิด ให้เป็นสุจริต มิให้เป็นทุจริต

ส่วนในข้อว่า ผู้มีปรกติประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุขนั้น คำว่า ธรรม หมายความว่าความ
ดี ดังคำว่ามีธรรมอยู่ในใจ ดังที่เข้าใจกันอยู่ทั่วไป ผู้ประพฤติกายวาจาให้เป็นสุจริต ไม่ประพฤติให้เป็น
ทุจริต ทั้งประพฤติธรรมคือมีธรรมอยู่ในใจ ย่อมอยู่เป็นสุขในโลกนี้และในโลกอื่นคือในโลกอนาคต อัน
จักค่อยเลื่อนมาเป็นโลกปัจจุบันแก่ทุกๆ คน ในเวลาไม่ช้า ความสุขย่อมเกิดจากเหตุภายในคือสุจริต
ธรรมด้วยประการฉะนี้

เพราะฉะนั้น ผู้ปรารถนาสุข เมื่อจับตัวเหตุการณ์แห่งความสุขและความทุกข์ได้ฉะนี้แล้ว
ควรเว้นทุจริตต่อธรรมอันเป็นเหตุของความสุข ควรประพฤติสุจริตธรรมอันเป็นเหตุของความสุข ถ้า
ประพฤติดังนี้ ชื่อว่าได้ก่อเหตุการณ์ของความสุขสมบัติทั้งปวงไว้แล้วนี้เป็นความชอบยิ่งของตนเอง ถ้า
กลับประพฤติทุจริตต่อธรรม เว้นสุจริตธรรมเสียย่อมชื่อว่าได้ก่อเหตุการณ์แห่งความทุกข์พิบัติทั้งปวงไว้
แล้ว นี้เป็นความผิดของตนเอง

อนึ่ง ถ้ามีปัญหาในชีวิตปัจจุบันของผู้ประพาสสุจริตธรรม หรือทุจริตธรรมเกิดขึ้น พึงทราบว่า ในคราวที่สุจริตธรรมที่ได้ทำไว้แล้วกำลังให้ผลอยู่ ผู้ประพาสทุจริตธรรมย่อมพร้อมพร้อมด้วย สุขสมบัติและความสดชื่นร่าเริง อาจสำคัญทุจริตธรรมคือน้ำหวานและอาจเย้ยหยันผู้ประพาสสุจริตธรรมได้ แต่ในกาลที่ทุจริตธรรมของตนให้ผล ก็จักต้องประจวบทุกข์พิบัติชบเซาเศร้าหมองดุจต้นไม้ในฤดูแล้ง^{๖๗}

คำว่า “สุจริต” มีผู้ให้คำนิยามไว้มากมาย ยกตัวอย่าง ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้คำนิยามไว้ว่า สุจริต คือ ความประพฤติชอบ ขณะที่โครงการ “โตไปไม่โกง” ได้ให้คำนิยาม สุจริต ว่า การยึดมั่นในความสัตย์จริงและในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม มีความซื่อตรง และมีเจตนาที่บริสุทธิ์ ปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นโดยชอบ ไม่คดโกง

เช่นเดียวกับ การประชุมคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๙ ซึ่งได้นิยามไปในทิศทางเดียวกัน คือ ความซื่อตรงต่อหน้าที่และบุคคล กล่าวโดยสรุป สุจริต ก็คือ การประพฤติดีต่อบุคคล ต่อหน้าที่ ประพฤติถูกต้องตามทำนองคลองธรรมทั้งทางกาย วาจา ใจ นั่นเอง

นอกจากนี้ คำว่า “สุจริต” ยังมีความหมายเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับคำว่า “ซื่อตรง” และ “ซื่อสัตย์” ซึ่งจัดอยู่ในคุณธรรมพื้นฐานชุดเดียวกัน โดยในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัติไว้ว่า “ซื่อตรง” หมายถึง ประพฤติตรงไม่เอนเอียง ไม่คดโกง ขณะที่ “ซื่อสัตย์” หมายถึง ประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดทรยศ ไม่คดโกง และไม่หลอกลวง ความแตกต่างระหว่างซื่อตรงกับซื่อสัตย์ ก็คือ “ซื่อสัตย์” จะเป็นคำที่รวมองค์ประกอบของ “จิตใจ” ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดไว้ด้วย กล่าวคือ นอกจากความประพฤติแล้ว ยังต้องพัฒนาที่จิตใจด้วย เช่นเดียวกับ “สุจริต” ต้องประพฤติถูกต้องตามทำนองคลองธรรมทั้งทางกาย วาจา และใจด้วย เพราะใจที่ดีที่บริสุทธิ์ย่อมนำไปสู่การพูดดี คิดดี ทำดี

ทั้งสองคำนี้ จึงสำคัญที่ “จิตใจ” จึงมักถูกใช้ควบคู่กันเป็น “ซื่อสัตย์สุจริต” มีความหมายว่า การประพฤติดีและจริงใจ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ซึ่งถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานของความคิดทั้งปวงที่ควรจะมีอยู่ในตัวของสุจริต

ในพุทธศาสนา สุจริต หมายถึง การดำเนินชีวิตที่ดีงามใน ๓ ระดับ คือ เริ่มต้นด้วยการคิดดี (มโนสุจริต) แล้วแสดงออกเป็นการพูดดี (วจีสุจริต) และทำดี (กายสุจริต)

มโนสุจริต คือ การคิดดีด้วยจิตใจที่ไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของความโลภ ความโกรธ ความหลง มักคิดแต่จะให้ทานด้วยความรักและความฉลาดรอบรู้

^{๖๗}สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, ความสุขหาได้ไม่ยาก, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์สุรวัฒน์, ๒๕๕๖), หน้า ๒-๑๒.

วจิสุจริต คือ การพูดดี คือ พูดคำสัตย์ คำประสานสามัคคี คำสุภาพและคำที่มีสาระ โดย
ละเว้นการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบคาย และพูดเหลวไหลเพ้อเจ้อ

กายสุจริต คือ การทำดีด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูล การแบ่งปัน และการดูแลครอบครัว โดย
ละเว้นการฆ่า การเบียดเบียนผู้อื่น การลักทรัพย์ การฉ้อโกง และการประพฤตินอกใจ รวมทั้งการล่วง
ละเมิดทางเพศ

ในการปฏิบัติหน้าที่การงาน คนเราต้องทำด้วยความสุจริตทั้งในทางใจ ทางวาจา และทาง
กาย พึงพุทธภาษิตที่ว่า “ธัมมัญจะเร สุจริตัง” แปลว่า “บุคคลควรปฏิบัติหน้าที่ให้สุจริต” นั่นคือ เขา
ต้องไม่บกพร่องต่อหน้าที่ ไม่ละทิ้งหน้าที่ และไม่ทุจริตต่อหน้าที่ ด้วยเหตุนี้ ความสุจริตจึงเป็นหนทาง
สู่ความโปร่งใสที่สร้างสังคมใสสะอาด^{๖๘}

เป็นที่ทราบกันดีว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร
ทรงให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตด้วยความสุจริต ดังเช่นครั้งหนึ่งพระองค์ทรงลงแข่งในกีฬาเรือใบ
ขณะที่ทรงเรือใบออกไปจากฝั่งได้ไม่นาน ก็ทรงแล่นกลับเข้าฝั่ง และตรัสกับผู้ที่ยกย่องมาเฝ้าฯ ว่า “เรือ
แล่นไปโดนทุ่นเข้า” ตามกติกานั้นถือว่าพาลัว ซึ่งพระองค์ทรงเคร่งครัดในกติกาการแข่งขันเรือใบอย่าง
มาก แม้จะไม่มีใครเห็นการพาลัวในครั้งนั้น แต่พระองค์ก็ไม่ยอมละเลยหรือปล่อยผ่านไป ซึ่งสะท้อน
ให้เห็นถึงความสุจริตและการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ปวงชนชาวไทย นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงเผยแพร่
คุณธรรมดังกล่าวมาสู่พสกนิกรของพระองค์ผ่านพระราชดำรัสในโอกาสต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทรงเน้น
ย้ำเสมอว่าความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง หากฝึกฝนให้เกิดในตนเองก็ย่อมส่งผลดี
ต่อการพัฒนาคน สังคม รวมถึงประเทศชาติตามลำดับ อาทิ

“ข้าพเจ้าใคร่ขอให้ท่านทั้งหลายจงมั่นอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต ถือเอาประโยชน์ส่วนรวม
เป็นที่ตั้ง เพราะคุณธรรมอันนี้เป็นมูลฐานอันสำคัญที่จะยังความเจริญและความเป็นปึกแผ่นแก่สังคม
เป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคีกลมเกลียว ความซื่อสัตย์สุจริตที่ว่านี้ หมายถึง ความสุจริตซื่อตรงต่อ
หน้าที่การงาน ต่อตนเอง และต่อผู้อื่นที่เกี่ยวข้องมีเจตนาบริสุทธิ์ไม่เอารัดเอาเปรียบ”^{๖๙}

^{๖๘}คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, การส่งเสริมคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา”
สร้างคนดีสู่สังคม, (กรุงเทพมหานคร, พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๖๑), หน้า ๗๐-๗๒.

^{๖๙}พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร, พระราชดำรัสในพิธี
พระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๓๖.

“ในการพูดจา ในการกระทำ ในการคิด เราทำในสิ่งที่เรียกว่า สุจริต หมายความว่า ทำในสิ่งที่ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่น ตรงข้าม บรรเทาความเดือดร้อนต่อผู้อื่น อันนี้ก็เป็นการทำบุญอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งสูงยิ่งขึ้นไปอีก...”^{๗๐}

“ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้่น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ”^{๗๑}

“คนไม่มีความสุจริต คนไม่มีความมั่นคง ชอบแต่่มักง่าย ไม่มีวันที่สร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ”^{๗๒}

“ความซื่อสัตย์สุจริตนั้น ขอวิเคราะห์ศัพท์ว่า ความตรงไปตรงมาต่อสิ่งทั้งหมดน้อยใหญ่ ส่วนงานของราชการ ส่วนงานของตนเองเป็นส่วนตัว ทั้งหมด คือ ความซื่อสัตย์สุจริต และคำว่าสุจริตนี้ ก็มาจากการท่องเที่ยวของจิตในทางที่ดี หรือคิดให้ดี คิดให้สุจริต ทั้งฉลาดด้วย ทั้งไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือการงานของตัว ทั้งไม่เบียดเบียนส่วนรวมด้วยจึงจะเป็นผู้สุจริต”^{๗๓}

สุจริต เป็นคุณธรรมสำคัญ บุคคล องค์กร ประเทศใดยึดถือความสุจริตย่อมทำให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความมั่นคงยั่งยืน เป็นที่เชื่อถือและยอมรับ แต่หากปราศจากความสุจริตก็จำนำไปสู่การทุจริต ขาดธรรมาภิบาล เอาเปรียบ สร้างความเหลื่อมล้ำ แตกแยก นำไปสู่การล่มสลายทั้งบุคคล องค์กร และประเทศ คนที่ยึดมั่นในความสุจริตจะต้องมีคุณธรรมพื้นฐานคือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ละอายชั่วกลัวบาป และความรับผิดชอบ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและความพอเพียง และเมื่อความสุจริตเกิดขึ้น จะนำไปสู่ความรู้รักสามัคคี ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างไว้วางใจ เกิดสันติสุขได้”^{๗๔}

^{๗๐} พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร, พระราชดำรัสในโอกาสที่คณะชาวห้วยขวาง พญาไท เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล, วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๑.

^{๗๑} พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร, พระราชดำรัสในโอกาสที่คณะผู้อำนวยการและอาจารย์ใหญ่จากโรงเรียนต่างๆ ในเขตอำเภอคูสิต “กลุ่มจิตจรดดา” เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน, วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๒๓.

^{๗๒} พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร, พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒.

^{๗๓} พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร, พระราชดำรัส พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชา อาจารย์และนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๕๗ ซึ่งเดินทางมาศึกษาภูมิประเทศต่างๆ ไป ทางภาคใต้ ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ ศาลาบุหลัน ทักซิณราชนิเวศน์, วันอังคารที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๒๒.

^{๗๔} คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, การส่งเสริมคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” สร้างคนดีสู่สังคม, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๖๑), หน้า ๘๒.

จากหลักการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาของสนธิ ศรีสำแดง, สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร และคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ผู้วิจัยจึงได้สรุปหลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต ดังตารางที่ ๒.๖ นี้

ตารางที่ ๒.๖ หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต

หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต	๑	๒	๓	๔	๕
หลักสุจริต ๓ การดำเนินชีวิตที่เที่ยงม คือ กายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑. สนธิ ศรีสำแดง
๒. สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
๓. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)
๔. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร
๕. คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

๑ กายสุจริต หมายถึง การประพฤติดีทางกาย การทำสิ่งที่เที่ยงถูกต้อง มีความเมตตา กรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยไม่เบียดเบียนกัน เคารพสิทธิของกันและกัน การไม่ข่มเหงรังแกกัน การปฏิบัติตนตามกฎ กติกา การควบคุม การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

๒ วจีสุจริต หมายถึง การประพฤติดีทางวาจา การพูดสิ่งที่เที่ยงถูกต้อง การพูดความจริง พูดคำที่ส่งเสริม สามัคคีกัน พูดคำสุภาพ อ่อนโยน นุ่มนวลน่าฟัง มีเหตุผล มีสารประโยชน์ ถูกกาลเทศะ

๓. มโนสุจริต หมายถึง การประพฤติดีทางใจ คิดสิ่งที่ถูกต้อง คิดให้ คิดเสียสละ มีจิตใจเพื่อแผ่กว้างขวาง ปราศจากอคติ มีความเห็นถูกต้อง ไม่คิดร้ายเบียดเบียนใคร รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมดาของโลกและชีวิต เห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย ควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในความดีงาม

๒.๒.๓ หลักพุทธบริหารการศึกษา

ความหมายของการบริหาร และการบริหารการศึกษา

“การบริหาร” (Administration) ใช้ในความหมายกว้างๆ เช่น การบริหารราชการ อีกคำหนึ่งคือ “การจัดการ” (Management) ใช้แทนกันได้คำว่า การบริหารมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Simon A. Herbert ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหาร คือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน^{๗๕}

Banard Chester L การบริหาร คือ การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปที่ร่วมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน^{๗๖}

Sergiovanni การบริหาร คือ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ^{๗๗}

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร การบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่คนหลายๆ คนมาร่วมกันทำ เพื่อเป็นการพัฒนาบุคคลในสังคมทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ การคิด การแสดงพฤติกรรม การมีคุณธรรม เพื่อให้ตรงกับความต้องการของคนในสังคม ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะมีกระบวนการที่ต้องอาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลจะต้องอาศัยทรัพยากรและเทคนิคต่างๆ เพื่อให้บุคคลได้มีการพัฒนาได้ตามที่สังคมต้องการ^{๗๘}

สมศักดิ์ คงเที่ยง การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบ และให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม^{๗๙}

วิโรจน์ สารรัตนะ กล่าวถึง การบริหารว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยอาศัยหลักการในการบริหารอย่างน้อย ๔ ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๘๐}

^{๗๕} Simon A. Herbert, Smithburg, Donald W., and Thompson, Victor. A. **Public Administration**, (New York: Alfred Aknopt, 1950), p. 111.

^{๗๖} Banard Chester L, **Organization and Mangement**, (Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1962), p. 102.

^{๗๗} Sergiovanni, Thomas J. **Educational Govenance and Administration**, (Massachusetts : Allyn & Bacon, 1992), p. 11.

^{๗๘} ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง), ๒๕๔๒.

^{๗๙} สมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ, ๒๕๔๒).

^{๘๐} วิโรจน์ สารรัตนะ, **การบริหารการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นและบทวิเคราะห์**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา , ๒๕๔๖).

จากความหมายของนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ Simon A. Herbert 1950, Banard Chester L 1962, Sergiovanni 1992, ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ ๒๕๔๒ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร ๒๕๔๒, สมศักดิ์ คงเที่ยง ๒๕๔๒, วิโรจน์ สารรัตนะ 2546 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า “การบริหาร” หมายถึง กระบวนการทำงาน ที่มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

“การบริหารการศึกษา” มีนักวิชาการทางการบริหารได้ให้ความหมาย ดังนี้

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร กล่าวถึง การบริหารการศึกษาไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่คนหลายๆ คนมาร่วมกันทำ เพื่อเป็นการพัฒนาบุคคลในสังคมทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ การคิด การแสดงพฤติกรรม การมีคุณธรรม เพื่อให้ตรงกับความต้องการของคนในสังคม ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะมีกระบวนการที่ต้องอาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล จะต้องอาศัยทรัพยากรและเทคนิคต่างๆ เพื่อให้บุคคลได้มีการพัฒนาได้ตามที่สังคมต้องการ โดยอาศัยปัจจัยสำคัญการบริหารที่สำคัญมี ๔ อย่าง ที่เรียกว่า 4Ms ได้แก่ ๑) คน (Man) ๒) เงิน (Money) ๓) วัสดุสิ่งของ (Materials) ๔) การจัดการ (Management) การบริหารการศึกษาจึงเป็นสาขาวิชาที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ระเบียบ คือ มีหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่พึงเชื่อถือได้อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการบริหาร โดยลักษณะนี้การบริหารจึงเป็นศาสตร์ (Science) เป็นศาสตร์สังคม ซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม การบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์^{๑๑}

พะยอม วงศ์สารศรี ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลป์และกลยุทธ์ดำเนินการ เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย สามารถดำรงตนอยู่ในองค์กรของสังคมได้อย่างมีความสุข^{๑๒}

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการ

^{๑๑}ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒.

^{๑๒}พะยอม วงศ์สารศรี, **การบริหารงานบุคคล**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๔.

ถ่ายทอดความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต^{๘๓}

จากความหมายของนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ ภาวนา ธราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตรณะบุตร ๒๕๔๒, พะยอม วงศ์สารศรี ๒๕๔๔, สำนักงานปฏิรูปการศึกษา ๒๕๔๕.

ผู้วิจัย สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่มีการดำเนินการอย่างมีระบบ โดยใช้ปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

หลักพุทธบริหารการศึกษา จากความหมายของการบริหารการศึกษาและหลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้หลักสุจริต ๓ ในการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัย จึงให้ความหมายของหลักพุทธบริหารการศึกษาว่า หมายถึง หลักพุทธธรรมที่นำมาบูรณาการกับหลักการบริหารการศึกษา ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้หลักสุจริต ๓

๒.๒.๔ องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต

มณฑรา ธรรมบุศย์ กล่าวว่า ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มีอยู่ ๒ อย่าง คือ ทักษะทั่วไป (Generic Skills) กับทักษะวิชาชีพ (Profession Skills) ทักษะทั่วไปเป็นทักษะที่มนุษย์ต้องใช้ทุกวันเพื่อการมีชีวิตอยู่แต่ทักษะวิชาชีพเป็นทักษะที่มนุษย์จำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการหาเลี้ยงชีพ ซึ่งผู้เรียนต้องเรียนรู้มีทักษะและความเชี่ยวชาญในสาขาที่จะออกไปประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จในอาชีพ (Life Skills for Vocational Success) มีหลายทักษะ แต่องค์ประกอบของทักษะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตมี ๒ องค์ประกอบ ได้แก่

๑. ทักษะทางสังคม (Social Skills) แบ่งได้เป็น ๖ ทักษะ ได้แก่

- ๑.๑ ทักษะในการติดต่อสื่อสาร (Communication Skills)
- ๑.๒ ทักษะการจัดการกับความโกรธ (Anger Management)
- ๑.๓ การจัดการกับความขัดแย้ง (Conflict Resolution)
- ๑.๔ การผูกมิตร (Make Friends)
- ๑.๕ การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Get along with Co-workers)
- ๑.๖ ทักษะการใช้เวลาว่าง (Leisure Skills)

^{๘๓}สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. (กรุงเทพมหานคร: บุญศิริการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๕๗.

๒. ทักษะการตัดสินใจ (Decision-Making Skills) และการแก้ปัญหา (Solving Problem)^{๔๔}

กาญจนา คงสวัสดิ์ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนมี ๔ ด้าน ได้แก่

๑. ทักษะด้านอารมณ์ คนที่มีทักษะทางอารมณ์ที่ดี คือ คนที่รู้จักและเท่าทันอารมณ์ตัวเอง จัดการกับอารมณ์ของตัวเองได้ เกิดขึ้นได้จากความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และการมีอารมณ์มั่นคง

๒. ทักษะด้านความคิด เป็นการรู้จักใช้เหตุและผล โดยรู้สาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น ผลย่อมมาจากเหตุและการกระทำ จุดประสงค์ของทักษะด้านนี้ คือ การพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้า สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมมนุษย์

๓. ทักษะด้านจิตใจ เป็นการควบคุมความนึกคิดจิตใจให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรมต่างๆ เช่น ความรัก ความมีเมตตา กรุณา ความเป็นมิตร ความมีน้ำใจ ความมีสัมมาคารวะ ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น ความกตัญญู ความเพียรพยายาม ความซื่อสัตย์สุจริต

๔. ทักษะด้านการกระทำ เป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม ไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความรำคาญ ไม่สร้างความเดือดร้อน ไม่สร้างความลำบากให้แก่ตนเองและสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเป็นประโยชน์ต่อสังคม เน้นความสุจริตทางกายและวาจา^{๔๕}

ประเสริฐ ต้นสกุล ได้กล่าวถึงทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นองค์ประกอบของชีวิตประกอบด้วย^{๔๖}

๑. ทักษะการรู้จักตนเอง หรือสัจการแห่งตน (Self-Understanding Skill)
๒. ทักษะการตั้งเป้าหมาย (Goal Setting Skill)
๓. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking Skill)
๔. ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking Skill)
๕. ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making Skill)

^{๔๔} ภัณฑรา ธรรมบุศย์, การเรียนรู้ทักษะชีวิต, [ออนไลน์], แหล่งที่มา [http://www.Chandra.ac.th/teacher/All/mdra/date/pdf/Life-skill 1 L.pdf](http://www.Chandra.ac.th/teacher/All/mdra/date/pdf/Life-skill%201%20L.pdf), [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑].

^{๔๕} กาญจนา คงสวัสดิ์, โรงเรียนของเราให้อะไรกับเด็กอนุบาลบ้าง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา [http://www.Edba.in.th/Kinder/doc/Rongrian-Hai Arai Kap Dek. Pdf](http://www.Edba.in.th/Kinder/doc/Rongrian-Hai%20Arai%20Kap%20Dek.Pdf), [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑].

^{๔๖} ประเสริฐ ต้นสกุล, ทักษะประกอบตน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา [http://www.Aspacngo.Org/unloads/events/jamming/6 pdf](http://www.Aspacngo.Org/unloads/events/jamming/6%20pdf), [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑].

๖. ทักษะการแสดงจุดยืน (Assertive Skill)

๗. ทักษะสื่อความ (Communication Skill)

๘. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving Skill)

WHO กล่าวว่า องค์ประกอบทักษะชีวิตมี ๑๐ องค์ประกอบ แบ่งเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านพุทธิพิสัย (ทักษะด้านความคิด) หมายถึง รู้จักการใช้เหตุและผลที่เกิดมาจากเหตุ คือ รู้สาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น และรู้ว่าผลย่อมมาจากเหตุ ถ้าอยากรู้ว่าผลออกมาดี ก็ต้องรู้จักคิดที่จะทำเหตุให้เกิดผลดี เพื่อจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้าสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมของมนุษย์

๑.๑ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นความสามารถในการคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกต่างๆ รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก และสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๑.๒ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นความสามารถในการรู้จักคิดวิเคราะห์ข้อมูล รู้จักประเมินปัญหา หรือเหตุการณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

๒. ด้านจิตพิสัย (ทักษะด้านจิตใจ) หมายถึง การรู้จักควบคุมความคิดให้อยู่ในความดีงาม ให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาด ประกอบด้วยคุณธรรม โดยต้องมีการฝึกฝน เช่น ความเป็นมิตร ความมีน้ำใจให้กัน ความเคารพต่อผู้อื่น เห็นความสำคัญของผู้อื่น ความมีเมตตา ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูกตเวที ความเพียรพยายาม

๒.๑ ทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self Awareness) เป็นความสามารถในการรู้จักค้นหา และเข้าใจตนเอง เช่น รู้ว่าตนเองต้องการอะไร ไม่ต้องการอะไร รู้จักตนเองในยามที่เผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ความเครียด ความกดดัน เป็นต้น และยังเป็นทักษะพื้นฐานของการพัฒนาทักษะอื่นๆ อีกด้วย เช่น ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการสื่อสาร เป็นต้น

๒.๒ ทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความแตกต่างและความเหมือนของแต่ละบุคคล เช่น อายุ ระดับการศึกษา เพศ ศาสนา อาชีพ รู้จักยอมรับผู้อื่นที่แตกต่างจากตัวเรา รู้จักที่จะให้ความช่วยเหลือกับผู้ที่อ่อนแอกว่า ด้อยกว่า หรือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน

๓. ด้านทักษะพิสัย (ทักษะด้านสังคม) หมายถึง การรู้จักฝึกฝนตนเองให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร ให้มีวินัยในตนเอง ไม่สร้างความรำคาญ ไม่สร้างความลำบากให้กับตนเองและกับผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ทำตัวเป็นประโยชน์กับสังคม มีความสุจริตทางกาย ทางวาจา

๓.๑ ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตได้ สามารถตัดสินใจเลือกทางที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถตัดสินใจในการกระทำของตนเองในด้านความปลอดภัยของชีวิต ในด้านสุขภาพ เพราะการตัดสินใจนี้จะมีผลต่อการมีสุขภาพที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย และด้านจิตใจ

๓.๒ ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ไม่ทำให้ปัญหาลูกกลามใหญ่โตจนแก้ไขไม่ได้ ไม่เกิดความตึงเครียดทั้งในด้านจิตใจ และด้านร่างกาย

๓.๓ ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) เป็นความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทางในการแสดงความรู้สึกนึกคิดได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์เหมาะสมกับวัฒนธรรม รู้จักแสดงความคิดเห็น รู้จักการเจรจาต่อรอง ให้การช่วยเหลือ รู้จักการปฏิเสธ รู้จักแสดงความชื่นชม ฯลฯ

๓.๔ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน และสามารถรักษาสัมพันธภาพไว้ได้ยืนยาว

๓.๕ ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้ว่าอารมณ์มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างไร รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์โกรธ และความเศร้าโศก ที่ส่งผลทางลบต่อร่างกาย และจิตใจได้อย่างเหมาะสม

๓.๖ ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with Stress) เป็นความสามารถที่จะรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด เพื่อให้มีพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และไม่เกิดปัญหาด้านสุขภาพ

องค์ประกอบดังที่กล่าวมานี้ องค์การอนามัยโลกได้จัดเป็น ๕ คู่ แบ่งได้ ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ การรู้จักใช้ความคิดให้เกิดในทางสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์

๒. ด้านจิตพิสัย ได้แก่ การรู้จักตนเอง การรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

๓. ด้านทักษะพิสัย แบ่งได้ ๓ คู่ ดังนี้ การสร้างสัมพันธภาพที่ดี และการสื่อสาร การรู้จักตัดสินใจและการแก้ปัญหา การจัดการกับอารมณ์ของตนเองและการจัดการกับความเครียด^{๘๗}

^{๘๗}World Health Organisation, Life skills Education in Schools, (Geneva, 1997) , pp. 23-25.

Maxwell ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตว่าควรมีทักษะที่จำเป็นใหญ่ๆ ดังนี้

๑. ทักษะด้านความรู้ในตนเอง และการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Knowledge or Self-Awareness Skills) ในด้านความรู้ในตนเองและการรู้ในข้อจำกัดของตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์อย่างมากมาโดยที่ขาดเสียมิได้ ตัวอย่างเช่น ทักษะการประเมินตนเอง หรือการค้นหาข้อดีข้อด้อยของตนเองในขอบเขตของชีวิต ทักษะของการเข้าใจแรงจูงใจในตนเอง ความปรารถนา ความชอบ และการกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเองอย่างชัดเจน เป็นต้น

๒. ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Skills) เป็นความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องใช้ชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคม จึงจำเป็นจะต้องมีทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการเข้าใจ ทักษะการจัดการทางด้านอารมณ์ การแสดงออกทางอารมณ์ ทักษะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ทักษะการสื่อสาร ทักษะการฟัง เป็นต้น

๓. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem-Solving Skills) เป็นทักษะที่มีความสำคัญ และจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เนื่องจากมนุษย์จะต้องเผชิญกับความซับซ้อนของสังคม ไม่ว่าจะเป็นทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการค้นหาทางเลือกที่เหมาะสม การวางแผน ทักษะการค้นหาข้อมูล ซึ่งทักษะต่างๆ นี้จะขึ้นอยู่กับการนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตของแต่ละคน เช่น ชีวิตการทำงาน ชีวิตการเรียน ชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว เป็นต้น^{๘๘}

Goodship แบ่งทักษะชีวิตออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ได้แก่

๑. ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน (Daily Life Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ผู้ที่มีทักษะด้านนี้จะแสดงความสามารถออกมาให้ปรากฏจนเป็นนิสัยที่เห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่

๑.๑ ความสามารถในการบริหารจัดการระบบการเงิน (Managing Personal Finances) เช่น นับและทอนเงินได้ถูกต้อง รู้จักออมทรัพย์ และตรวจสอบบัญชีเงินฝากของตน รู้จักควบคุมงบประมาณการใช้จ่ายให้คงที่ รู้วิธีบันทึกค่าใช้จ่าย ใช้จ่ายโดยใช้เงินสด และบัตรเครดิตด้วยความรับผิดชอบ สามารถคำนวณภาษีเงินได้ ไม่หลีกเลี่ยงการเสียภาษี ชำระเงินตามใบเรียกเก็บเงินตรงตามกำหนดเวลา

๑.๒ ความสามารถในการเลือกและจัดการงานบ้าน (Selecting and Managing a Household) เช่น รู้จักดูแลรักษาบ้านให้สะอาดน่าอยู่ ทำงานบ้านได้ รู้จักวางแผนและเตรียมอาหารการกินของตนเอง

^{๘๘}Maxwell, *Life After School : A Social Skills Curriculum*, (New York: Pergamon International Library, 1981), p. 19.

๑.๓ ความสามารถในการดูแลตนเอง (Caring for Personal Needs) เช่น รู้จักเอาใจใส่สุขภาพของตนเอง มีจิตใจเบิกบาน แต่งกายได้เหมาะสม หลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด มีความรู้เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บและสามารถดูแลป้องกันตนเอง รู้จักออกกำลังกาย รู้หลักโภชนาการและการควบคุมน้ำหนัก

๑.๔ การตระหนักถึงความปลอดภัย (Safety Awareness) เช่น มีความรู้เกี่ยวกับเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความปลอดภัย มีความไวต่อการรับรู้เสียงหรือกลิ่นที่ผิดปกติไปจากเดิม สามารถถอนตัวออกจากเหตุการณ์ที่คับขัน

๑.๕ ความสามารถในการจัดหา จัดเตรียม และการบริโภคอาหาร (Raising Preparing and Consuming Food) เช่น รู้จักเลือกซื้อและวางแผนรายการอาหาร รู้จักทำความสะดวกอบบริเวณประกอบอาหาร รู้วิธีเก็บถนอมอาหารและวิธีเตรียมอาหาร อ่านป้ายฉลาก และปฏิบัติตามคำแนะนำบนฉลากได้แสดงนิสัยการกินที่ดี วางแผนรับประทานอาหารแต่ละมื้อในสัดส่วนที่สมดุล

๑.๖ ความสามารถในการซื้อและถนอมเครื่องแต่งกาย (Buying and caring for clothing) เช่น รู้วิธีซักรีดเสื้อผ้าชนิดต่างๆ สามารถซ่อมแซมเสื้อผ้าและเก็บรักษาเสื้อผ้า ตลอดจนต่อรองราคาเสื้อผ้าได้

๑.๗ การแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดี (Exhibiting Responsible Citizenship) เช่น แสดงความรับผิดชอบ และมีความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน รายงานเรื่องอาชญากรรมได้ มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและการปกครองระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ และปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

๑.๘ ความสามารถในการใช้เครื่องนันทนาการและการใช้เวลาว่าง (Using Recreational Facilities and Engaging in Leisure Activities) เช่น รู้จักหาแหล่งพักผ่อนหย่อนใจเท่าที่มีอยู่ในชุมชน รู้จักเลือกและวางแผนทำกิจกรรมกับบุคคลและกลุ่ม ฯลฯ

๑.๙ ความสามารถในการอยู่ร่วมกับชุมชน (Getting Around the Community) เช่น สามารถแยกแยะบริเวณต่างๆ ในชุมชนและระบุสถานที่ตั้งของชุมชนได้ รู้กฎจราจร และวิธีรักษาความปลอดภัยในชุมชน เข้าใจและรู้จักใช้แผนที่ของชุมชน ฯลฯ

๒. ทักษะเฉพาะบุคคลและทักษะทางสังคม (Personal and Social Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการสร้างมิตรภาพ ได้แก่

๒.๑ ความสามารถในการรู้จักตนเอง (Self-Awareness) เช่น สามารถบอกความต้องการด้านร่างกายและจิตใจของตนเอง ระบุความสนใจ ความสามารถ และลักษณะอารมณ์ของตนได้ รู้วิธีดูแลบำรุงรักษาสุขภาพ ฯลฯ

๒.๒ การสร้างความมั่นใจในตนเอง (Self-Confidence) เช่น สามารถทำให้ผู้อื่นเห็นถึงคุณค่าของตน บอกได้ว่าผู้อื่นมีการรับรู้ในตนเองอย่างไร ยอมรับผู้อื่น กล่าวคำชมและวิจารณ์ผู้อื่นได้ ฯลฯ

๒.๓ การแสดงพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคม (Socially Responsible Behavior) เช่น ยอมรับในสิทธิและทรัพย์สินของผู้อื่น ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ มีมารยาททางสังคม และมารยาทในการรับประทานอาหาร ฯลฯ

๒.๔ ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ (Good Interpersonal) เช่น รู้จักฟังและโต้ตอบผู้อื่น มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและสามารถดำรงความสัมพันธ์นั้นให้ยืนยาว เป็นต้น

๒.๕ ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง (Independence) เช่น สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้โดยไม่ร้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น สามารถท่องเที่ยวไปในสถานที่ต่างๆ ในชุมชนได้ตามลำพัง รู้จักเปลี่ยนแปลงตารางการเดินทางเมื่อเผชิญกับปัญหา รู้วิธีเลือกคบหาเพื่อน ฯลฯ

๒.๖ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา (Problem-Solving) เช่น รู้จักขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในยามจำเป็น รู้จักพัฒนาและประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหา สามารถหาทางแก้ปัญหาและวางแผนแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

๒.๗ ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น (Communicating with Others) เช่น สามารถรับรู้และโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์

๓. ทักษะการประกอบอาชีพ (Occupational Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ได้แก่

๓.๑ ความรอบรู้ และความสามารถในการสำรวจทางเลือกอาชีพ (Knowing and Exploring Occupational Choices) เช่น วิธีสำรวจความเป็นไปได้ของอาชีพ บอกผลตอบแทนที่เกิดจากการทำงานแต่ละอาชีพได้ สามารถจัดกลุ่มงานออกเป็นประเภทต่างๆ ได้

๓.๒ ความสามารถในการคัดเลือกและวางแผนทางเลือกอาชีพ (Selecting and Planning Occupational Choices) เช่น บอกความถนัดในงานแต่ละประเภทได้ ระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้

๓.๓ การแสดงนิสัยและพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน (Exhibiting Appropriate Work Habits and Behavior) เช่น รู้จักปฏิบัติตามกฎ/ระเบียบของสำนักงานได้ เห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ตั้งใจทำงาน และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๔ ความสามารถในการแสวงหางาน/การรักษาความปลอดภัย และการรักษา
งาน (Seeking, Securing, and Maintaining Employment) เช่น รู้วิธีหางาน วิธีสมัครงาน วิธีการ
ตอบสัมภาษณ์ และรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว

๓.๕ ความสามารถในการดูแลสุขภาพ (Exhibiting Sufficient Physical and
Manual Skill) เช่น มีความแข็งแรง อดทน ทนทาน ร่างกายมีการทำงานประสานกันเป็นอย่างดี

๓.๖ ความสามารถในการประกอบอาชีพ (Obtaining Specific Occupational
Skills) เช่น รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกงานในโรงเรียนหรือจากการทดลองปฏิบัติงานไปใช้
ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน^{๘๙}

Gazda, Childers, & Brooks ได้จัดประเภทต่างๆ ของทักษะชีวิตไว้มากกว่า ๓๐๐
ทักษะ ซึ่งสามารถรวมทักษะต่างๆ ได้เป็น ๔ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Communication Skills) มีทักษะที่
จำเป็น คือ ทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด ภาษาท่าทาง การรู้จักสร้าง
สัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และชุมชน การมีส่วนร่วม การแสดงความ
คิดเห็นและความคิดได้อย่างชัดเจน

๒. ทักษะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Problem Solving and Decision
Making Skills) ประกอบด้วยทักษะที่จำเป็น คือ การค้นหาข้อมูล การวิเคราะห์และประเมินข้อมูล
การประเมินปัญหา การจัดการปัญหา การระบุปัญหา และการแก้ปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การ
คาดการณ์และการวางแผนอย่างเป็นระบบ การบริหารเวลา การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการ
สุดท้าย คือ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง

๓. ทักษะด้านการดูแลรักษาสุขภาพและร่างกาย (Physical Fitness and Health
Maintenance Skills) ประกอบด้วย ทักษะที่จำเป็น คือ การดูแลเรื่องการรับประทานอาหาร การ
ควบคุมน้ำหนัก การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา การเข้าใจด้านจิตสังคมในมุมมองเกี่ยวกับเรื่องเพศ
การบริหารความเครียด และการเลือกและปฏิบัติในกิจกรรมเวลาว่าง

๔. ทักษะด้านการพัฒนาเอกลักษณ์และจุดมุ่งหมายในชีวิต (Identity
Development and Purpose in Life Skills) ประกอบด้วยทักษะที่จำเป็น คือ การพัฒนาเอกลักษณ์
ส่วนตน การตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การกำกับดูแลตนเอง การรักษาไว้ซึ่งความมีคุณค่าในตนเอง

^{๘๙}Goodship, John M, **Life Skills Mastery for Students with Special Needs**, ERIC Digest
& E 469. Available from, <http://ericae.netericdebe/ED321502.htm>, 2001, p. 82.

การพัฒนาบทบาททางเพศ การพัฒนาความหมายของชีวิต และการทำความเข้าใจชีวิตในค่านิยม และคุณธรรม^{๙๐}

UNESCO แบ่งองค์ประกอบของทักษะการดำรงชีวิต ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านความสามารถทางความคิด (Cognitive Abilities) เป็นความสามารถในการที่จะรู้ในสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Learning to Know) แบ่งเป็น ๒ ทักษะ คือ

๑.๑ ทักษะในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ (Decision Making and Problem Solving Skills) ประกอบด้วย ทักษะการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การรู้จักประเมินผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของพฤติกรรมปัจจุบันสำหรับตัวเองและบุคคลอื่น การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา ทักษะการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับอิทธิพลของเจตคติของตนเองและบุคคลอื่นต่อแรงจูงใจ

๑.๒ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking Skills) ประกอบด้วย ความสามารถในการวิเคราะห์เจตคติ ความเชื่อ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อตัวเอง การวิเคราะห์ค่านิยม ปทัสถานทางสังคม

๒. ด้านความสามารถส่วนบุคคล (Personal Abilities) เป็นความสามารถที่เกิดจากการเรียนรู้ที่จะเป็น (Learning to be) แบ่งเป็น ๓ ทักษะ ดังนี้

๒.๑ ทักษะการเพิ่มความควบคุมภายในตนเอง (Skills for Increasing Internal Locus of control) ประกอบด้วย การสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดในตนเอง การรู้จักดูแลตนเอง การรู้จักสิทธิ หน้าที่ ค่านิยม การรู้จักจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง

๒.๒ ทักษะการจัดการกับความรู้สึก (Skills for Managing Feeling) ประกอบด้วย การรู้จักความเศร้า ความผิดหวัง การเรียนรู้ที่จะจัดการกับความเครียด ความโกรธ ความวิตกกังวล ความทุกข์

๒.๓ ทักษะการจัดการกับความเครียด (Skills for Managing Stress) ประกอบด้วย การเรียนรู้ที่จะคิดบวก การรู้จักผ่อนคลายความเครียด การรู้จักบริหารเวลา

๓. ด้านความสามารถระหว่างบุคคล (Interpersonal Abilities) เป็นการเรียนรู้ในการที่จะต้องอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น (Learning to be) แบ่งออกเป็นทักษะได้ดังนี้

๓.๑ ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication Skills) ประกอบด้วย การสื่อสารด้วยภาษาทางกาย การแสดงออกถึงความรู้สึก ทักษะในการฟัง การให้ข้อมูลและรับข้อมูลย้อนกลับ (ในทางบวก)

^{๙๐}Gazda, G.M., Childres, W.C., & Brook, D.K. 1987. **Foundations of Counseling and Human Services.** (New York: Mc Graw Hill, 1987), p. 132.

๓.๒ ทักษะการปฏิเสธ และการเจรจาต่อรอง (Negotiation and Refusal Skills) ประกอบด้วย การรู้จักที่จะบริหารความขัดแย้ง การรู้จักที่จะปฏิเสธ การพูด การเจรจาในเรื่องต่างๆ มีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม

๓.๓ ทักษะการเห็นอกเห็นใจ (Empathy Skills) เป็นทักษะที่ประกอบด้วย ทักษะในการฟังและสามารถเข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในเหตุการณ์ต่างๆ สามารถแสดงถึงความเข้าใจในเหตุการณ์นั้น

๓.๔ ทักษะการทำงานเป็นทีม และการให้ความร่วมมือ (Cooperation and Teamwork Skills) เป็นทักษะที่ต้องรู้จักการเคารพในความคิดของผู้อื่น การรู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกันโดยการให้ความร่วมมือ ให้การสนับสนุนกัน^{๙๑}

Deen, Bailey, & Parker ได้ศึกษาเรื่องระบบการประเมินทักษะชีวิต (Life skills Evaluation System) ของมหาวิทยาลัยยอชิงตันสเตท โดยแบ่งทักษะชีวิตเป็น ๘ ทักษะ ได้แก่

๑. ทักษะสร้างการตัดสินใจ (Decision Making Skills) หมายถึง ความสามารถในการสร้างทางเลือกเพื่อการตัดสินใจ ประกอบด้วย การประเมินการตัดสินใจ การคิดเกี่ยวกับสิ่งที่จะตัดสินใจ การทำรายการทางเลือกต่างๆ ก่อนการตัดสินใจ

๒. ทักษะการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด (Wise Use of Resources Skills) เป็นความสามารถในการคิดวิจารณ์อย่างมีประสิทธิภาพ การรู้จักจัดลำดับความสำคัญ การรู้จักรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนในการใช้ทรัพยากรตามธรรมชาติได้อย่างชาญฉลาด การรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อชีวิต การรู้จักดูแลทรัพย์สิน การวางแผนการใช้จ่ายเงินของตนเอง

๓. ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) เป็นความสามารถในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร หรือข้อความระหว่างบุคคล การแลกเปลี่ยนความคิด การใช้คำพูด กริยาท่าทางและศิลปะของการแสดงออกทางด้านอารมณ์ และด้านความคิด การเขียน ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเป็นผู้ฟังที่ดีและมีประสิทธิภาพ การสื่อสารที่มีความชัดเจนทั้งในด้านความรู้สึกและด้านความคิด การสื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างดี

๔. ทักษะการยอมรับความแตกต่าง (Accepting Differences Skills) เป็นความสามารถในการยอมรับและยินดีในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ประกอบด้วย การปฏิบัติตน

^{๙๑}UNESCO อ้างใน กฤษณา ปัญญา, “การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖”วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒).

กับบุคคลอื่นที่แตกต่างกันด้วยความเคารพ การทำงานหรือทำกิจกรรมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันกับตัวเอง และการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างจากตนเอง

๕. ทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership Skills) หมายถึง ความสามารถที่จะช่วยเหลือกลุ่มในการพบปะ ประชุม การแสดงความสามารถของการนำกลุ่ม การใช้อิทธิพลส่วนบุคคลในการแนะนำกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มได้ ประกอบด้วย การจัดการกลุ่มเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่กลุ่มกำหนดไว้ การใช้รูปแบบของความเป็นผู้นำที่แตกต่างกันในการนำกลุ่ม การกระตุ้นให้บุคคลอื่นสามารถแบ่งปันประสบการณ์ที่จะใช้เป็นประโยชน์ในกลุ่ม

๖. ทักษะการใช้ประโยชน์ (Useful/Marketable Skills) หมายถึง ความสามารถของบุคคล ประกอบด้วย การคลี่คลายปัญหา การปฏิบัติตามคำสั่ง การให้การสนับสนุนในฐานะสมาชิกของทีมงาน การในความรับผิดชอบของงานที่ได้รับมอบหมาย การจดบันทึกเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อการทำงานอย่างถูกต้อง

๗. ทักษะการเลือกวิถีการดำเนินชีวิตที่ดี (Healthy Lifestyle Choices Skills) หมายถึงความสามารถในการเลือกวิถีการดำรงชีวิตที่ดีและเหมาะสม เป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่สุขภาพกายและจิตที่ดี การป้องกันจากโรคภัยไข้เจ็บ ประกอบด้วย การเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การเลือกทำกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตที่ดี การจัดการความเครียดในชีวิตและการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงที่ก่อให้เกิดความเสียหายในด้านต่างๆ

๘. ทักษะการรับผิดชอบต่อตนเอง (Self-Responsibility Skills) หมายถึง การดูแลตนเอง การรับผิดชอบต่อพฤติกรรมและพันธะหน้าที่ของตนเอง การแยกแยะในสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ไม่ถูกต้องได้ ประกอบด้วย การรู้ว่าอะไรคือหน้าที่ของตนเองเมื่ออยู่ในกลุ่ม การยอมรับในข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากตนเองโดยไม่กล่าวโทษผู้อื่น การเข้าใจถึงการปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาของตนเองได้ และการควบคุมเป้าหมายของตนเอง เป็นต้น^{๙๒}

Neeley ได้ทำการศึกษารายละเอียดประกอบของหลักสูตรการแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ได้แบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ดังนี้

๑. องค์ประกอบด้านการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence Development) ได้แก่

^{๙๒}Deen, Mary K., Bailey, Sandra J., & Parker, Louise, **Life Skills Evaluation System : Measuring Growth in Life Skills for Youth and Family Program.** (Washington: Washington State University, 2002), p. 97.

๑.๑ การมีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองอย่างถูกต้อง (Have Accurate Self-Concept) ประกอบด้วย การสามารถอธิบายเกี่ยวกับร่างกายของตนเองได้อย่างถูกต้อง การรู้จักคุณลักษณะของตนเอง

๑.๒ การรู้ลักษณะเฉพาะของตนเอง (Appreciate Their Uniqueness) ประกอบด้วย การระบุความเหมือน และความแตกต่างระหว่างตนเองกับผู้อื่น และการอธิบายว่าอะไรที่จะช่วยสร้างตนเองให้มีความรู้สึกที่ดี

๑.๓ การจัดการกับความรู้สึกตนเอง (Manage Their Feeling) ประกอบด้วย การระบุถึงความรู้สึกของตนเอง และการตระหนักรู้ว่าทำไมการจัดการอารมณ์ของตนเองนั้นถึงเป็นสิ่งสำคัญ

๒. องค์ประกอบด้านแรงจูงใจเพื่อความสำเร็จ (Motivation to Achieve) ได้แก่

๒.๑ การพัฒนาศักยภาพทางการเรียนของตน (Develop Their Own Academic Potential) ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ รู้ถึงประโยชน์ รู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ จะสามารถเรียนรู้ได้อย่างไร

๒.๒ การได้รับประโยชน์ของโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียน (Take Advantage of the Educational Opportunities Afforded Them in School) ประกอบด้วย การตระหนักรู้ว่าความสำเร็จทางการศึกษาในโรงเรียนจำเป็นจะต้องมีทักษะและมีเจตคติ

๒.๓ การรับรู้ว่าอาชีพอะไรเป็นอาชีพที่จะช่วยเติมเต็มศักยภาพของตนเอง (Recognize Careers That Will Allow Them to Fulfill Their Potential) ประกอบด้วย การบอกกล่าวถึงอาชีพที่ตนต้องการจะทำในอนาคต บอกได้ว่าอาชีพอะไรที่ตนปรารถนาจะทำ สามารถที่จะอธิบายได้ว่าอาชีพที่ตนต้องการมีลักษณะอย่างไร

๒.๔ การพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ (Develop Their Leadership Skills) ประกอบด้วย การเป็นหัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าห้อง สามารถนำพาทุกคนในกลุ่ม ในห้อง ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

๓. องค์ประกอบด้านทักษะการสร้างการตัดสินใจ (Decision Making Skills) ด้านทักษะการตั้งเป้าหมาย (Goal-Setting Skills) ด้านทักษะการวางแผน (Planning Skills) และด้านทักษะในการแก้ปัญหา (Problem-Solving Skills) ได้แก่

๓.๑ การสร้างการตัดสินใจ (Make Decision) ประกอบด้วย การตระหนักรู้ที่จะต้องเลือกทางเลือกที่ดีต่อตนเอง จะต้องเข้าใจว่าการเลือกที่มากกว่าหนึ่งทางเลือกเป็นสิ่งที่ยากต่อการตัดสินใจ จะต้องรู้ในการที่จะสร้างทางเลือกที่ดีให้กับตนเอง

๓.๒ การพัฒนาแผนการปฏิบัติ (Develop a Plan of Action) ประกอบด้วย การรู้จักวางแผน รู้จักใช้เวลาอย่างมีคุณค่าในการวางแผนต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

๓.๓ การตั้งเป้าหมาย (Set Goal) ประกอบด้วย การสามารถเข้าใจใน
จุดมุ่งหมายของตนเอง

๓.๔ การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร (Gather Information) ประกอบด้วย การ
สามารถเข้าใจถึงข้อมูลข่าวสารว่ามีความแตกต่างอย่างไร จะดำเนินการรวบรวมอย่างไร เช่น การ
ตระหนักรู้ถึงความแตกต่างของอาชีพ

๓.๕ การแก้ปัญหา (Soive Promblems) การตระหนักรู้ถึงปัญหา สามารถระบุ
ปัญหาได้

๔. องค์ประกอบด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ
(Interpersonal Effectiveness) ได้แก่

๔.๑ การรู้จักให้ความเคารพผู้อื่น (Respect Others) เป็นความสามารถในการ
ตระหนักรู้ในความรู้สึกของบุคคลอื่น การรู้จักเอาใจใส่ผู้อื่น การเคารพ

๔.๒ การมีสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น (Relate Well with Others) เป็น
ความสามารถในการแสดงถึงความเอาใจใส่บุคคลอื่น การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น การเป็นผู้ที่มีความ
รับผิดชอบเวลาทำงานร่วมกับผู้อื่น

๔.๓ การรักษาความซื่อสัตย์ในตนเองเมื่อต้องทำงานร่วมกันในกลุ่ม (Maintain
Personal Integrity While Participating in Groups) รู้จักกล้าแสดงความต้องการของตนเอง กล้า
แสดงเอกลักษณ์ของตนเองเวลาที่อยู่ในกลุ่ม กล้ายอมรับถึงความจำเป็นของตนเองเวลาทำงานร่วมกัน

๔.๔ การพัฒนาสัมพันธภาพที่ดี (Develop Healthy Friendships)
ประกอบด้วย การสามารถอธิบายได้ว่าตนเองมีลักษณะอย่างไรในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้
สามารถบอกลักษณะของผู้อื่นได้ว่าควรจะมีลักษณะแบบไหนที่จะช่วยให้สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดี

๔.๕ การทำหน้าที่สมาชิกของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Function
Effectively as Group Members) ประกอบด้วย การเข้าใจถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง การ
รู้จักทำงานเป็นทีม การรู้ถึงบทบาทของตนเองในการทำหน้าที่สมาชิกของกลุ่มไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียน
ในชุมชน ในครอบครัว

๕. องค์ประกอบด้านทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ได้แก่

๕.๑ การเข้าใจพื้นฐานของทักษะการสื่อสาร (Understaneing Basic
Communication Skills) ประกอบด้วย การเข้าใจถึงการใช้วาจาได้ตอบกับบุคคลอื่นๆ การเข้าใจถึง
การเป็นผู้ฟังที่ดี

๕.๒ การแสดงออก (Express Themselves) ประกอบด้วย การรู้จักแสดงออก
ทั้งในด้านการพูด การคิด การแสดงความรู้สึก

๕.๓ การรับฟังผู้อื่น (Listen to Others) ประกอบด้วย การเข้าใจถึงการเป็นผู้ฟังที่ดี รู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ การรู้จักทบทวนความคิดของผู้อื่นเมื่อได้พูดคุยด้วย

๖. องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน (Cross-Cultural Effectiveness) ได้แก่

๖.๑ การซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง (Appreciate Their Own Culture) ประกอบด้วย การรู้สึกปิติยินดีในวัฒนธรรมของตนเอง รู้สึกภาคภูมิใจในครอบครัวของตนเอง

๖.๒ การเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน (Respect Others as Individuals and Accept Them for Their Culture Relationships) ประกอบด้วย การเข้าใจถึงความแตกต่างกันระหว่างบุคคลที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน ความแตกต่างทางด้านภาษา การเข้าใจถึงภูมิหลัง ประวัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๗. องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบในพฤติกรรม (Responsible Behavior) ได้แก่

๗.๑ ความรับผิดชอบในพฤติกรรม (Behave Responsibly) ประกอบด้วย การรู้จักปฏิบัติตามกฎระเบียบ ปฏิบัติตามคำสั่ง การตระหนักถึงกฎระเบียบของโรงเรียน กฎระเบียบของสังคม

๗.๒ การมีความรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเอง (Take Responsibility for Their Own Behaviors) การบ่งบอกถึงพฤติกรรมของตนเอง การยอมรับผลของพฤติกรรมที่ตนเองได้แสดงออก

๗.๓ การมีวินัย (Be Self-Disciplined) ประกอบด้วย การรู้จักที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบ การปฏิบัติตามกฎของตนเอง^{๙๓}

ผู้วิจัย ได้ศึกษาองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตจากนักวิชาการต่างๆ ดังต่อไปนี้ มัณฑรา ธรรมบุศย์, ๒๕๕๑, กาญจนา คงสวัสดิ์, ๒๕๕๑, ประเสริฐ ตันสกุล, ๒๕๕๑, WHO, 1997, Maxwell, 1981, Goodship, 2001, Gazda, Childers, & Brooks, 1987, UNESCO, 2001, Deen, Bailey, & Parker, 2002, Neeley, 2004, สามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตได้ดังตารางที่ ๒.๗ ดังนี้

^{๙๓} Neeley, A Model Comprehensive Development Guidance and Counselling, Program for Texas Public School, (Austun: Texas Education Agency, 2004).

ตารางที่ ๒.๗ การวิเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต

องค์ประกอบ	นักวิชาการ									
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
ทักษะการสื่อสาร การสื่อสารระหว่างบุคคล การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การผูกมิตร การมีปฏิสัมพันธ์ การปฏิเสธและการเจรจาต่อรอง การทำงานเป็นทีมและการให้ความร่วมมือ แรงจูงใจเพื่อความสำเร็จ	✓		✓		✓		✓	✓		✓
ทักษะด้านอารมณ์ การจัดการกับความโกรธ การจัดการกับความขัดแย้ง การจัดการกับความเครียด การจัดการกับความรู้สึก	✓	✓	✓					✓		
ทักษะด้านความคิด การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์		✓	✓	✓				✓		
ทักษะด้านจิตใจ การตระหนักรู้ในตน การเข้าใจผู้อื่น การเพิ่มความควบคุมภายในตนเอง การรู้จักตนเอง การเห็นอกเห็นใจ การยอมรับความแตกต่าง		✓	✓	✓	✓			✓		✓
ทักษะทางสังคม การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม ไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความรำคาญ ไม่สร้างความเดือดร้อน ไม่สร้างความลำบากให้แก่ตนเองและสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีมารยาททางสังคม สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด สามารถใช้ท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ได้		✓		✓			✓			✓
ทักษะด้านการประกอบอาชีพ การนำประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกงาน การปฏิบัติงานไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตั้งใจทำงาน การตรงต่อเวลา การทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักปฏิบัติตามกฎ/ระเบียบ บอกความถนัดในงานแต่ละประเภทได้						✓				
ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน การซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตน การแสดงถึงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง การเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน การรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่าง การตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น										✓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑. มัณฑรา ธรรมบุศย์	๒. กาญจนา คงสวัสดิ์
๓. ประเสริฐ ต้นสกุล	๔. WHO
๕. Maxwell	๖. Goodship
๗. Gazada, Childers & Brooks	๘. UNESCO

๙. Deen, Bailey & Parker

๑๐. Neeley

จากตารางการวิเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตจากนักวิชาการต่างๆ ซึ่งมีองค์ประกอบหลากหลาย แต่ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ขอใช้องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสูตร ๓ ตามตารางที่ ๒.๘ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๘ สัมเคราะห์ความหมายของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสูตร ๓

หลักสูตร ๓	องค์ประกอบ ของทักษะ การดำเนิน ชีวิต	ความหมายของทักษะการดำเนินชีวิตตาม หลักสูตร ๓
กายสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่ และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน	๑ ทักษะทางสังคม	ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง
	๒. ทักษะการประกอบอาชีพ	ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

หลักสุจริต ๓	องค์ประกอบ ของทักษะ การดำเนิน ชีวิต	ความหมายของทักษะการดำเนินชีวิตตาม หลักสุจริต ๓
วชิสุจริต หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นขณะสนทนา ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความต่างต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น	๑ ทักษะการสื่อสาร	ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นขณะสนทนา
	๒. ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน	ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความต่างต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

หลักสุจริต ๓	องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต	ความหมายของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓
มโนสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง และของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด	๑. ทักษะด้านความคิด	ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อ ค้นหาทางเลือก รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม
	๒. ทักษะด้านจิตใจ	ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ
	๓. ทักษะด้านอารมณ์	ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒.๒.๕ การพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

การพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตด้านต่างๆ (Skills Development) ขึ้นอยู่กับว่าเราปรารถนาจะออกแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตให้มีผลลัพธ์อย่างไร เพราะทักษะการดำเนินชีวิตที่มีความจำเป็นสามารถแบ่งได้หลายประเภท เช่น ทักษะในการแก้ปัญหา การแก้ไขปัญหา

ระหว่างบุคคล การให้ความร่วมมือ ทักษะในการแสดงออกอย่างเหมาะสม การรู้จักมีความรับผิดชอบ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักการควบคุมตนเอง ทักษะการสื่อสาร การจัดการความขัดแย้ง ทักษะด้านอารมณ์ รู้จักการควบคุมความโกรธ รู้วิธีการแก้ปัญหา ทักษะการตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในตนเอง การจัดการกับความเครียด การจัดการกับอารมณ์ เป็นต้น

จากการกล่าวถึงทักษะการดำเนินชีวิต Mangrulkar, Whitman & Posner ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาทักษะชีวิตในเด็กและวัยรุ่น ได้แบ่งองค์ประกอบสำคัญของโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตไว้ ๓ ทักษะ^{๙๔} คือ

๑. องค์ประกอบทักษะทางสังคม (Social Skills) ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร การปฏิเสธ การเจรจาต่อรอง ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ทักษะการแสดงออกอย่างเหมาะสม การให้ความร่วมมือ ทักษะการเห็นอกเห็นใจ

เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบความท้าทาย จะมีการแสดงพฤติกรรมที่ไม่ค่อยเหมาะสม การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ กลุ่มเพื่อน หรือบุคคลอื่นๆ ในสังคม สิ่งเหล่านี้จะเพิ่มความซับซ้อนในการสร้างสัมพันธภาพทางสังคมให้กับกลุ่มวัยรุ่น การที่วัยรุ่นขาดทักษะทางสังคม หรือเกิดความล้มเหลวในการพัฒนาทักษะที่จะสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น อาจจะถูกปฏิเสธจากกลุ่มสังคมนั้นๆ และนำมาซึ่งพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่เหมาะสม เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว การใช้สารเสพติด การไม่ยอมเข้าสังคม เป็นต้น

๒. องค์ประกอบทักษะทางความคิด (Cognitive Skills) ประกอบด้วย ทักษะในการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา การกำหนดทางเลือกที่จะใช้ในการแก้ปัญหา การรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ

การพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต โดยมากจะรวมทักษะทางด้านความคิด และทักษะทางสังคมไว้ด้วยกัน ในการแก้ไขปัญหา การคิดตัดสินใจ จะเป็นทักษะที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตให้กับเด็กวัยรุ่น ซึ่งดูได้จากทฤษฎีของ แบนดูรา ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีประสบการณ์ยุ่งยากเกี่ยวกับการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา จะส่งผลให้บุคคลนั้นไม่สามารถจะสร้างเป้าหมายที่เหมาะสม และทำให้ประสบความสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ได้ สิ่งสำคัญที่จะสามารถฝึกทักษะในการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหาให้กับเด็กวัยรุ่นเรียนรู้ได้อย่างไร (How) ไม่ใช่รู้ว่คืออะไร (What) เท่านั้น เพราะว่าทักษะทางด้านความคิดจะช่วยให้เด็กนำทักษะที่ได้รับการฝึกฝนไป

^{๙๔}Mangrulkar, Leena., Whitman, Chery V., & Posner, Marce. 2001. **Life Skills Approach to child and Adolescent Health Human Development**, (Washington, D.C. Education Development Center, Inc, 2001).

ประยุกต์ใช้ในการต่อต้านความกดดัน หรือปฏิเสธ กลุ่มสังคม และสื่อได้ โดยการเรียนรู้ที่จะคิดอย่างมีวิจรรณานเกี่ยวกับความกดดัน ที่เข้ามาคุกคามชีวิต

นอกจากนี้ ทักษะทางด้านการคิด ยังมีความสัมพันธ์กับการประเมินตนเองด้วย (Self-Evaluation) ซึ่งจะช่วยให้เห็นค่านิยมที่มีต่อพฤติกรรมต่างๆ ของตนเอง และบุคคลอื่น แล้วยังเกี่ยวข้องกับการคาดหวัง หรือในระดับที่ตนเองคาดหวัง ที่จะพยายามกำหนดเป้าหมายหรือผลที่จะเกิดขึ้นในชีวิตอย่างแท้จริงในอนาคต บุคคลที่มีความเชื่อในเชิงสาเหตุหรือเหตุผล จะมีแนวโน้มที่จะสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงบวกและพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ตลอดจนประสบความสำเร็จทางการศึกษา ส่วนการสร้างการตัดสินใจจะเกี่ยวข้องกับการบวนการเชิงเหตุผล การจัดการของความยุ่งยากในการเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์ที่ตึงเครียด (โดยสามารถระบุประเด็นปัญหาที่สำคัญ หรือปัญหาการกำหนดเป้าหมาย การเลือกทางเลือกที่เหมาะสม และความเป็นไปได้ของผลที่จะเกิดขึ้น)

การพัฒนาทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

การพัฒนาทักษะชีวิต เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติในการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เพื่อการปรับตัว การป้องกันตนเองในสถานการณ์ต่างๆ จัดการกับชีวิตตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่กำหนดให้ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนา โดยสถานศึกษาต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง ๘ สาระการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

ทักษะชีวิตในสาระการเรียนรู้จำแนกได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ

๑. ทักษะชีวิตทั่วไป

เป็นทักษะพื้นฐานของผู้เรียนในการเผชิญปัญหาปกติในชีวิตประจำวัน เช่น การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ การวิพากษ์วิจารณ์ การทะเลาะเบาะแว้ง การมีความขัดแย้งทางด้านการคิด การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การคิดวางแผนในการดำเนินชีวิต การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจที่จะเลือกทำในสิ่งต่างๆ เป็นต้น โดยผู้ที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไป จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดตัดสินใจ การแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม เรียกว่า มีความสามารถในการสื่อความหมาย ความสามารถในการคิด

ทักษะชีวิตทั่วไป ถือได้ว่าเป็นทักษะพื้นฐานของการเกิดองค์ประกอบของทักษะชีวิตอื่นๆ รวมทั้งความรู้ในด้านเนื้อหาสาระต่างๆ อย่างกว้างขวางครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ที่สร้างทักษะ

ชีวิตทั่วไปด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการสอนปกติในชั้นเรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หรือกระบวนการกลุ่มและเทคนิคเกมการศึกษา ที่ให้ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพ หลังการเสร็จสิ้นจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์แต่ละครั้ง ด้วยประเด็นคำถามให้เกิดการสะท้อน (Reflect) การเชื่อมโยง (Connect) การปรับประยุกต์ความคิดและนำไปใช้ (Apply) หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงของการเรียนปกติเป็นการบูรณาการ หรือสอนแทรกทักษะชีวิตในกระบวนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐานและตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

นอกจากนี้ยังพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไปผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมชมรม กิจกรรมการแสดงความสามารถพิเศษต่างๆ การศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา เป็นต้น

๒. ทักษะชีวิตเฉพาะ

เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้ในการเผชิญกับปัญหาในชีวิตที่เฉพาะเจาะจง เช่น ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาเพศ การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ปัญหาการปรับตัว ปัญหาสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับเพื่อน และผู้อื่น ผู้ที่มีทักษะชีวิตในการเผชิญปัญหาเฉพาะเจาะจง จะเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจ หรือมีพลังสุขภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้สามารถเอาชนะปัญหาอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการได้ สามารถปรับตัวในสถานการณ์วิกฤติ และสามารถผ่านพ้นเหตุการณ์วิกฤติไปได้ โดยไม่เกิดผลกระทบตามมา หรือสามารถจะฟื้นตัวแล้วกลับมาดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างรวดเร็วทักษะชีวิตเฉพาะนี้ ถือว่าเป็นทักษะชีวิตขั้นสูงที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง ได้แก่ทักษะการเห็นคุณค่าในตนเอง การรู้จักตนเอง การเห็นคุณค่าของบุคคลอื่น เช่น การเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นผู้ชาย ผู้หญิง การรู้จักจัดการกับอารมณ์ การจัดการกับความเครียด เช่น การคิดในเชิงบวก การรู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดี เช่น การพูด การสื่อสาร เพื่อสร้างมิตร การรู้จักปฏิเสธเวลาที่มีบุคคลอื่นชวนไปกระทำการที่เสี่ยง การแสดงพฤติกรรมเสี่ยง การรู้จักใช้ภาษาภายในการสร้างความเข้าใจกัน

ทักษะชีวิตเฉพาะสามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับกลุ่ม ได้เรียนรู้จากเหตุการณ์สถานการณ์จริงในชีวิต จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่มีความหมายกับชีวิตของตนเอง เชื่อมโยงชีวิตและการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในปัจจุบันและอนาคต^{๔๕}

^{๔๕}สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔-๑๕.

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ และ สุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ์^{๗๖} กล่าวว่า การสร้างทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอยู่บนพื้นฐานของแนวคิด ๓ ประการ คือ การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขหรือรักษาและฟื้นฟู

๑. การส่งเสริม หมายถึง การสร้างทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนกลุ่มปกติ หรือมีพฤติกรรมปกติ (Normal behavior) เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน

๒. การป้องกัน หมายถึง การช่วยเหลือผู้เรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Risk behavior) เช่น เด็กที่ เริ่มมีพฤติกรรมที่เป็นแนวโน้มเข้าสู่ผู้ที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ให้มีทักษะชีวิตและปรับเปลี่ยนให้มี พฤติกรรมเป็นปกติ

๓. การแก้ไขหรือรักษาและฟื้นฟู หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนที่เป็นปัญหาแล้วหรือป่วยแล้ว โดยช่วยเหลือบำบัดและรักษา

จากการกล่าวถึงทักษะชีวิตของ Mangrulkar, Whitman & Posner สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ และ สุวรรณ เรืองกาญจน เศรษฐ์. ผู้วิจัยจึงสรุปว่าการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต มี ๓ ขั้นตอน คือ ๑) การสร้างทักษะชีวิต ๒) การป้องกัน ๓) การดำเนินการแก้ไข

๒.๒.๖ คุณลักษณะที่พึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

ก. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ตามหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมุ่งให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับสารและความสามารถในการส่งสาร การเจรจาต่อรองเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง สามารถใช้ภาษาในการถ่ายทอดความคิด มีความรู้ความเข้าใจ สามารถแสดงความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม การรู้จักเลือกรับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง การรู้จักเลือกใช้วิธีการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองและสังคม

^{๗๖}ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ และ สุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ์, **ทักษะชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), ๒๕๕๓, หน้า ๓๓.

๒. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง การสร้างองค์ความรู้ การเลือกใช้สารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับตนเองและสังคม โดยการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดที่เป็นระบบ

๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการเผชิญกับปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ถูกต้อง ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักเหตุและผล หลักคุณธรรม การเข้าใจถึงความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่างๆ ของสังคม การรู้จักแสวงหาความรู้ รู้จักนำความรู้มาประยุกต์ใช้ การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล การทำงาน การจัดการปัญหา การจัดการความขัดแย้งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม การรู้จักปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่ดีที่อาจจะส่งผลต่อตนเองและต่อผู้อื่น

๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเรียนรู้ที่จะเลือกใช้เทคโนโลยีในแต่ละด้าน แล้วนำมาพัฒนาตนเองและสังคม โดยจะต้องมีทักษะเกี่ยวกับกระบวนการทางเทคโนโลยี สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

ข. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๘ ประการ ดังนี้

๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์สุจริต
๓. มีวินัย
๔. ใฝ่เรียนรู้
๕. อยู่อย่างพอเพียง
๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
๗. รักความเป็นไทย
๘. มีจิตสาธารณะ

ซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเพิ่มเติมตามบริบท และจุดเน้นของแต่ละสถานศึกษาได้

ค. มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

๑. ภาษาไทย
๒. คณิตศาสตร์
๓. วิทยาศาสตร์
๔. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
๕. สุขศึกษาและพลศึกษา
๖. ศิลปะ
๗. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
๘. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ง. ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้การสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

๑. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ ๑ – มัธยมศึกษาปีที่ ๓)

๒. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔- ๖)^{๙๗}

สมพงษ์ จิตระดับ กล่าวถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ มีดังนี้^{๙๘}

๑. เชื่อมั่นในตนเองแบบสากล แต่อ่อนน้อมถ่อมตนแบบวัฒนธรรมไทย
 ๒. มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Global literacy)
 ๓. รู้จักสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบและจิตสำนึกสาธารณะในการเมืองระบอบประชาธิปไตย
 ๔. ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การรู้จักพึ่งพาตนเองได้ มีแนวทางมัชฌิมาปฏิปทา เป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตามแนวพระพุทธศาสนา
 ๕. การเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) ในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้มีทักษะการจัดการและการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 ๖. การรู้จักคุณค่าของตนเอง การรู้จักยอมรับในความแตกต่างของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การรู้จักดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่าย
 ๗. ตั้งใจทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร รู้จักอดออม มัธยัสถ์ มีวินัย มีความอดทน และสามารถควบคุมตนเองได้
 ๘. การเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข สามารถปรับตัวให้อยู่ในกระแสโลกวิวัฒน์ได้อย่างสมดุล และรู้เท่าทัน
 ๙. การมีทักษะชีวิตในการจัดการกับปัญหา มีภูมิต้านทานของจิตใจที่เข้มแข็งจนปฏิเสธกับภัยอันตรายต่างๆ ที่กระตุ้นยั่วให้หลงผิดได้
 ๑๐. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ดำรงรักษา ถักทอ สานต่อวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้ให้แนวคิดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ไว้เป็น ๔ มิติดังนี้^{๙๙}

^{๙๗}กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔).

^{๙๘}สมพงษ์ จิตระดับ, *ทางเลือกสังคมไทยในอนาคต*, (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๓๑).

^{๙๙}เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, *คุณลักษณะและภาพอนาคตคนไทยที่พึงประสงค์*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖).

๑. มิติด้านร่างกาย ได้แก่
- ๑) พัฒนาการด้านร่างกายเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย
 - ๒) พัฒนาการด้านสติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย
 - ๓) มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงไม่เจ็บป่วยง่าย
๒. มิติด้านจิตใจ ได้แก่
- ๑) เป็นผู้รู้จักและเข้าใจตนเองเป็นอย่างดี
 - ๒) เป็นที่รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
 - ๓) เป็นผู้รู้จักและเข้าใจสถานการณ์สภาพแวดล้อมภายนอกต่างๆ ได้เป็นอย่างดี
๓. มิติด้านความรู้ ได้แก่
- ๑) รู้ย่างลึกซึ้งถึงแก่นสาระของวิชา
 - ๒) รู้รอบด้านเชิงสหวิทยาการ
 - ๓) รู้ไกลไปถึงอนาคต
๔. มิติด้านทักษะความสามารถ ได้แก่
- ๑) ทักษะด้านการคิด
 - ๒) ทักษะการสื่อสาร
 - ๓) ทักษะภาษาต่างประเทศ
 - ๔) ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - ๕) ทักษะทางสังคม (ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการปรับตัว ทักษะทำงานร่วมกับผู้อื่น)
 - ๖) ทักษะทางอาชีพ
 - ๗) ทักษะทางสุนทรียะ
 - ๘) ทักษะการจัดการ

๒.๒.๗ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมนุษย์ในศตวรรษที่ ๒๑

ศตวรรษที่ ๒๑ เป็นเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคใหม่ของมนุษยชาติซึ่งเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ด้วยพลังของโลกาภิวัตน์ที่นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ทุกชีวิต เพื่อพัฒนา มนุษย์ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ ๒๑ มีผู้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ จิตใจ และอุปนิสัยที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

จิตห้าลักษณะในทักษะสำหรับอนาคตของเฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์

Gardner Howard ได้อธิบายถึงช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่อีกครั้งในช่วงต้นของศตวรรษที่ ๒๑ พลังของโลกาภิวัตน์นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ทุกชีวิต โดยเฉพาะพลังอำนาจและความจำเป็นของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการเชื่อมโยงกันที่เหลือเชื่อ ข้อมูลที่ไม่ค่อยมีคุณภาพนักแต่มีจำนวนมหาศาลซึ่งอยู่แค่ปลายนิ้วสัมผัส การหลอมรวมในแง่ของเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคม รวมถึงการผลิตเปลี่ยนแปลงผสมผสานและการปะทะกันเป็นครั้งคราวของผู้คนที่มีความปรารถนาต่างกัน เราต่างเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดและกลมกลืน และจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องรู้จักสื่อสารกับผู้อื่น รู้จักใช้ชีวิตร่วมกัน และบรรลุเป้าหมายร่วมกันเท่าที่ทำได้ การปลูกฝังจิตห้าลักษณะจึงมีความสำคัญต่อเยาวชนในอนาคต โดยที่เฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ ได้แบ่งลักษณะของจิตห้าอย่างที่ควรปลูกฝังสำหรับอนาคต^{๑๐๐} ดังนี้

๑. จิตเชี่ยวชาญ (Disciplined Mind) ในภาษาอังกฤษ คำว่า disciplined มีสองความหมายที่ต่างกันชัดเจน ความหมายแรกหมายถึงจิตที่เชี่ยวชาญในสาขาวิชา อาทิ ศิลปะ งานช่างฝีมือ งานอาชีพ หรืองานวิชาการ หากประเมินคร่าวๆ คนคนหนึ่งจะใช้เวลาประมาณ ๑๐ ปีเพื่อเรียนรู้สาขานั้นๆ ก่อนจะได้ชื่อว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญและโดยส่วนมากจะได้ความเชี่ยวชาญนั้นๆ จากการอบรมสั่งสอน ไม่ว่าจะเป็นแบบทางการอย่างไรในโรงเรียน หรือแบบไม่เป็นทางการมากนักรจากกระบวนการฝึกฝนต่างๆ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่ด้วยเหตุที่สาขาวิชาต่างๆ ย่อมมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความชำนาญเดิมอาจล้าสมัย เราจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องและขัดเกลาความชำนาญอย่างสม่ำเสมอ เราจะขัดเกลาความชำนาญได้ก็ต่อเมื่อเรามีวินัย ซึ่งวินัยเป็นความหมายที่สองของคำว่า discipline นั่นคือ เราฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและมีวินัยเพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญให้เป็นเลิศเสมอ

๒. จิตสังเคราะห์ (Synthesizing Mind) ในศตวรรษที่ ๒๑ จิตใจที่มีคุณค่ามากที่สุด คือ จิตรู้สังเคราะห์ ซึ่งหมายถึงจิตที่สำรวจแหล่งข้อมูลอันหลากหลาย รู้ว่าอะไรสำคัญควรค่าแก่ความสนใจ และนำข้อมูลทั้งหมดนั้นมาผสมผสานกันได้อย่างมีเหตุมีผลสำหรับตนเองและผู้อื่น

๓. จิตสร้างสรรค์ (Creating Mind) ศิลปิน นักวิทยาศาสตร์ และปัญญาชนส่วนมากมีวิถีทางที่คล้ายคลึงกับเพื่อนร่วมอาชีพ เหมือนที่นักการเมืองและนักบริหารสามารถแทนกันได้ แต่ผู้ที่มีจิตสร้างสรรค์จะต่างจากผู้เชี่ยวชาญทั่วไปตรงที่รู้จักแผ้วถางหนทางใหม่ขึ้นมา ถ้าจะใช้ศัพท์ตามสมัยนิยม นักสร้างก็คือผู้ที่คิดนอกกรอบ สังคมของเราได้มาถึงจุดที่เห็นคุณค่าของผู้ที่

^{๑๐๐}Gardner Howard, *Five Minds for the Future*, (Boston: Harvard Business School, 2006), pp 62-75.

พยายามสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้จากความผิดพลาด เป็นต้น สังคมยกย่องบุคคลหายากเหล่านี้ที่สร้างนวัตกรรม ซึ่งเปลี่ยนแปลงแนวคิดและแนวปฏิบัติของเพื่อนร่วมอาชีพ

๔. จิตเคารพ (Respectful Mind) ในยุคแรกๆ ที่มนุษย์พบปะผู้คนเพียงไม่กี่ร้อยคนตลอดทั้งชีวิต ทักษะต่อบุคคลหรือกลุ่มคนนั้น ไม่ค่อยสำคัญมากนัก แต่ทุกวันนี้เราอยู่ในยุคที่เกือบทุกคนมีโอกาสพบเจอคนนับพันเป็นการส่วนตัว คนเป็นพันล้านมีโอกาสเดินทางไปต่างประเทศ หรือรู้จักผู้คนจากวัฒนธรรมที่ห่างไกลผ่านสื่อรับชมหรือสื่อดิจิทัล ผู้มีจิตรู้เคารพสามารถเปิดใจต้อนรับบุคคลและกลุ่มคนที่หลากหลาย อยากพบพานทำความรู้จักและชื่นชอบผู้คนจากแดนไกล บุคคลผู้มีความเป็นสากลนิยมอย่างแท้จริงจะเชื่อในคุณงามความดีของผู้อื่น มอบความไว้วางใจในเบื้องต้น พยายามเชื่อมสัมพันธ์ และไม่ด่วนตัดสินใคร แน่ใจว่าทำให้เกียรติเช่นนี้เชื่อว่าเกิดขึ้นเอง หรือเป็นไปโดยอัตโนมัติ บางคนอาจหมดความเคารพต่อกัน หรือถึงขั้นหมดความเชื่อถือหรือเกิดความชิงชังก็เป็นไปได้ แต่คนที่มีจิตรู้เคารพจะเชื่อไว้ก่อนว่าความหลากหลายเป็นสิ่งที่ดี และโลกจะน่าอยู่ขึ้น หากเรารู้จักเคารพซึ่งกันและกัน

๕. จิตรู้จริยธรรม (Ethical Mind) การรู้จักเคารพผู้อื่นเป็นสิ่งที่ต้องสั่งสมมาแต่เด็ก จุดยืนทางจริยธรรมนั้นไม่ได้ขัดแย้งกับแนวคิดเรื่องความเคารพ ทว่าเป็นจุดยืนที่ซับซ้อนสำหรับบุคคลและกลุ่มต่างๆ มากกว่า ผู้ที่มีจิตรู้จริยธรรมสามารถนึกถึงตนเองในเชิงนามธรรม และถามตัวเองว่า “ฉันอยากเป็นคนงานแบบไหน ฉันอยากเป็นพลเมืองแบบไหน” นอกจากตั้งคำถามเช่นนี้แล้ว ผู้มีจิตรู้จริยธรรมยังนึกถึงตนเองในบริบทที่เป็นสากล เช่น “โลกเราจะเป็นอย่างไร ถ้าเพื่อนร่วมอาชีพมีจุดยืนเดียวกับฉัน ถ้าพลเมืองทุกคนในดินแดนของฉัน หรือโลกใบนี้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกับที่ฉันทำ” มโนทัศน์เช่นนี้เป็นผลจากการรับรู้สิทธิและความรับผิดชอบในแต่ละหน้าที่ ที่สำคัญคือ ผู้มีจริยธรรมต้องประพฤติกให้สอดคล้องกับสิ่งที่ตนยึดมั่นแม้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวจะขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนตนก็ตาม

จากการศึกษาเรื่องจิตห้าลักษณะสำหรับทักษะในอนาคตจะเห็นได้ว่าลักษณะของจิตเป็นสิ่งสำคัญเพราะจิตเป็นใหญ่ จิตเป็นประธาน การดำเนินชีวิตของมนุษย์จะเป็นไปอย่างไรส่วนใหญ่เกิดจากคุณลักษณะของจิตที่สั่งสมฝึกฝนอบรมมา จิตที่ฝึกดีแล้วย่อมนำสุขมาให้ จิตห้าลักษณะตามแนวคิดของ เฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ จึงเป็นคุณลักษณะสำคัญของการดำเนินชีวิตสำหรับโลกในศตวรรษที่ ๒๑

อุปนิสัยสำหรับผู้มีประสิทธิภาพสูง ๗ ประการ

นอกจากทักษะการดำเนินชีวิตที่นักวิชาการต่างๆ ได้คิดค้นขึ้น และจิตห้าลักษณะในทักษะสำหรับอนาคตที่จะต้องนำมาพัฒนานักเรียนนักศึกษา ให้มีคุณลักษณะที่สมบูรณ์แล้ว อุปนิสัย

สำหรับผู้มีประสิทธิภาพสูง ๗ ประการ ก็เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญที่จะนำมาเป็นหลักการในการพัฒนาชีวิต ซึ่งอุปนิสัยสำหรับผู้มีประสิทธิภาพสูง^{๑๑} มีดังนี้

อุปนิสัยที่ ๑ บีโปรแอ็กทีฟ ฉันเป็นคนรับผิดชอบ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ เลือกรับภาระท้าทายทัศนคติและอารมณ์ ฉันไม่กล่าวโทษผู้อื่นเมื่อทำผิดพลาด ทำสิ่งที่ถูกต้องด้วยตัวเองถึงแม้ว่าจะไม่มีใครเห็นสิ่งที่ฉันทำก็ตาม

อุปนิสัยที่ ๒ เริ่มต้นด้วยจุดมุ่งหมายในใจ ฉันวางแผนล่วงหน้าและกำหนดเป้าหมายชัดเจน ฉันทำสิ่งที่มีคุณค่าและสร้างความแตกต่าง ฉันเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของห้องเรียนและมีส่วนสนับสนุนพันธกิจและวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย และตั้งมั่นที่จะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม

อุปนิสัยที่ ๓ ทำสิ่งที่สำคัญก่อน ฉันใช้เวลาทำสิ่งที่สำคัญสูงสุด และปฏิเสธสิ่งที่ไม่สำคัญ ฉันจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องทำ จัดตารางเวลา และทำตามแผนที่กำหนด ฉันเป็นคนมีระเบียบวินัย

อุปนิสัยที่ ๔ คิดแบบชนะ-ชนะ ฉันปรับสมดุลระหว่างความกล้าที่จะทำสิ่งที่ฉันต้องการให้ได้กับความใส่ใจต่อผู้อื่นในสิ่งที่เขาต้องการ ฉันหาทางออกแบบชนะ-ชนะ เสมอเมื่อเกิดความขัดแย้ง

อุปนิสัยที่ ๕ เข้าใจผู้อื่นก่อนแล้วจึงให้ผู้อื่นเข้าใจเรา ฉันรับฟังความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น ฉันพยายามเข้าใจสิ่งต่างๆ ด้วยกรอบความคิดของเขา ฉันฟังโดยไม่ขัดจังหวะผู้พูดและฟังด้วยหู ตา รวมทั้งหัวใจ ฉันกล้าพูดในสิ่งที่ฉันคิด

อุปนิสัยที่ ๖ ฝึกฝนถึงสถานความต่าง ฉันเห็นความสำคัญของจุดแข็งของผู้อื่นและเรียนรู้จากเขา ฉันเข้ากับผู้อื่นได้ดีแม้กระทั่งคนที่แตกต่างจากฉัน ฉันทำงานกลุ่มได้ดีและมองหาความคิดใหม่ๆ จากผู้อื่น เพราะรู้ว่าการทำงานร่วมกันสร้างทางเลือกใหม่ที่ดีกว่าการที่ใครคนหนึ่งจะหาได้เพียงลำพัง ฉันมองหาทางเลือกที่ ๓

อุปนิสัยที่ ๗ ปล่อยให้คนอื่นอยู่เสมอ ฉันดูแลสุขภาพด้วยการกินอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และพักผ่อนให้เพียงพอ (กายภาพ) ฉันเรียนรู้วิธีการใหม่ๆ จากที่อื่น ไม่ใช่จากที่มหาวิทยาลัยเท่านั้น (สติปัญญา) ฉันใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวและเพื่อนฝูง (สังคมและอารมณ์) ฉันแบ่งเวลาให้กับการช่วยเหลือผู้อื่น (จิตวิญญาณ) ฉันสร้างสมดุลให้ชีวิตของตัวเอง

^{๑๑}Covey, S.R., *The 7 Habits of Highly Effective People*, (New York: Simon and Schuster, 2004), pp 62-63.

๒.๓ แนวความคิดเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น

๒.๓.๑ ความหมายของความต้องการจำเป็น

Barrow,R., and,ed. Milburn กล่าวว่าความต้องการจำเป็น หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่ขาดแคลน หรืออาจจะไม่ขาดแคลนแต่จำเป็นสำหรับวัตถุประสงค์บางอย่าง^{๑๐๒}

Dunster, Andrew กล่าวว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง แรงจูงใจขั้นพื้นฐานหรือความจำเป็นของสิ่งมีชีวิตในขั้นพื้นฐาน คือ อาหาร ที่พัก เครื่องนุ่งห่ม และอากาศที่สะอาด^{๑๐๓}

Kaufman กล่าวว่า ความต้องการจำเป็น เป็นผลต่างของผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและผลที่ต้องการ^{๑๐๔}

Stufflebeam,D.L., and Others กล่าวว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง สิ่งที่ต้องได้รับการตอบสนอง หรือก่อให้เกิดประโยชน์เมื่อได้รับการตอบสนอง โดยจำแนกความต้องการจำเป็นตามมุมมองที่แตกต่างกันได้ ๔ มุมมอง ดังนี้

๑. มุมมองความแตกต่าง (discrepancy view) ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างการกระทำหรือผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ (desired performance) กับการกระทำ หรือผลการปฏิบัติงานที่สังเกตได้จากการปฏิบัติจริง (observed performance)

๒. มุมมองของความเป็นประชาธิปไตย (democratic view) ความต้องการจำเป็น หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดโดยกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้อง

๓. มุมมองของการวิเคราะห์ (analysis view) ความต้องการจำเป็น หมายถึง ทิศทางหรือแนวทางที่คาดว่าจะต้องมีการปรับปรุง พัฒนาในหน่วยงานจากข้อมูลสารสนเทศสำคัญที่มีอยู่ในปัจจุบัน

๔. มุมมองของการวินิจฉัย (diagnostic view) ความต้องการจำเป็น หมายถึง สิ่งบุคคลได้พิจารณาแล้วว่ามีความบกพร่องหรือขาดหายไป (deficiency or absence) และพิสูจน์ได้ว่าสิ่งที่ขาดหายไปนั้นจะทำให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยงาน^{๑๐๕}

^{๑๐๒}Barrow,R., and,ed. Milburn,G, a **Critical Dictionary of Educational Concepts**, (2 nd ed.) (New York:Teach College Press, 1990), pp. 222 - 224.

^{๑๐๓}Dunster, K, and J.Andrew, **Dictionary of Natural Resource Management**, (Canada University of British Columbia, 1996), p. 219.

^{๑๐๔}Kaufman,R,. **Mega planning**, (Thousand Oaks: Sage Publications., 2000), p. 11

^{๑๐๕}Stufflebeam,D.L., and Others, **Systematic Evaluation. A Self-Instructional Guide to Theory and Practice**. Boston: Kluwer-Nijhoff Publishing.1985, pp.6-7.

Mckillip กล่าวว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง การตัดสินคุณค่าของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาที่พบ และพยายามหาหนทางในการแก้ปัญหา ความหมายดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับ ๔ ลักษณะ คือ

๑. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล
๒. เป็นเรื่องเฉพาะของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
๓. เป็นเรื่องที่อยู่ในรูปของปัญหาเมื่อผลิตไม่เพียงพอ
๔. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือการพิจารณาหาหนทางในการแก้ปัญหา^{๑๐๖}

สุวิมล ว่องวาณิช ได้สังเคราะห์และจัดประเภทของความหมายความต้องการจำเป็นไว้ในมุมมองของนักจิตวิทยา ดังนี้

๑. ทางด้านจิตวิทยา Abraham Maslow ผู้ค้นพบทฤษฎีความต้องการจำเป็นพบว่า ความต้องการจำเป็นมีตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับสูง และไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือว่าสัตว์ก็มีความจำเป็นจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการจำเป็นระดับพื้นฐานก่อน ซึ่ง Maslow ได้เสนอลำดับขั้นของความจำเป็นในรูปของพีระมิดความต้องการจำเป็น ที่เรียกว่า Maslow's Hierarchy of Needs Pyramid ในระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๖๐ ดังแสดงในภาพที่ ๑^{๑๐๗}

ภาพที่ ๑ แสดงลำดับความต้องการจำเป็นของ Maslow อ้างใน สุวิมล ว่องวาณิช

^{๑๐๖}Mckillip, J, *Need Analysis Tools for the Human Services and Education*, (Newbury Park: Sage Publications, 1978), p. 10.

^{๑๐๗}สุวิมล ว่องวาณิช, *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*, พิมพ์ครั้งที่ ๓ ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พี. (๑๙๙๑) จำกัด สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๓๔.

Maslow กำหนดไว้ว่า ความต้องการจำเป็นพื้นฐานซึ่งเป็นขั้นแรกของมนุษย์ คือ ความต้องการจำเป็นทางกายภาพ (Physiological Needs) หมายถึง อากาศ ความอบอุ่น อาหาร การนอน ความต้องการจำเป็นนี้ มีความเข้มมาก เป็นความต้องการตลอดชีวิตของเรา หากไม่ได้รับ มนุษย์ก็ต้องตาย ความต้องการจำเป็นขั้นที่สอง คือ ความต้องการจำเป็นด้านความมั่นคงปลอดภัย (Security Safety Needs) หมายถึง ความปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง โดยเฉพาะในเด็กเล็กยิ่ง ต้องได้รับความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต ความต้องการจำเป็นขั้นที่สาม คือ ความต้องการจำเป็นด้านความรักและการได้เป็นเจ้าของ (love and Belonging Needs) เป็นความต้องการจำเป็น ที่ต้องการเพื่อน คนรัก รู้สึกว่าตนเองเป็นที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ความต้องการจำเป็นขั้นที่สี่ คือ ความต้องการจำเป็นด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Esteem Needs) หมายถึง ความรู้สึก ภูมิใจในการเป็นที่ยอมรับจากตนเองและผู้อื่น ในขั้นนี้มีความรู้สึกแยกเป็น ๒ ระดับ ระดับที่ต่ำกว่าคือ ต้องการให้คนอื่นเชื่อถือ มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จัก ระดับที่สูงกว่าคือ ต้องการความนับถือในตนเองมีความเชื่อมั่น มีความสามารถ บรรลุความสำเร็จของเป้าหมายที่กำหนดความต้องการจำเป็นขั้นที่ห้าซึ่งเป็นขั้นสุดท้าย คือ ความต้องการจำเป็นในการบรรลุสัจการแห่งตน (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่บุคคลไม่รู้สึกว่าตนเองมีความขาดแคลน แต่รู้สึกถึงความต้องการของตนเองว่าได้สิ่งที่ต้องการครบถ้วนแล้ว

ความต้องการจำเป็นใน ๔ ขั้นแรก ยังเป็นความต้องการจำเป็นที่ยังบกพร่อง หรือขาดแคลน (Deficit Needs; D-Needs) หมายความว่า เป็นความต้องการจำเป็นที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ยังคงขาดแคลน ซึ่งถ้าได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการจำเป็นที่มีอยู่ก็จะหายไป เช่น ถ้าต้องการความรัก และได้รับความรักตอบ ความต้องการจำเป็นด้านความรักก็หมดไป หรือถ้าเกิดความหิว และได้รับประทานอาหารเรียบร้อยแล้ว ความต้องการจำเป็นในการรับประทานอาหารก็จะหมดไป เนื่องจากได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการจำเป็นทั้ง ๔ ขั้นนี้ จะมีระดับความเข้มเป็นลำดับขั้น หากความต้องการจำเป็นที่อยู่ในขั้นแรกๆ ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการจำเป็นขั้นต่อมาจะจำเป็นน้อยกว่า เช่น หากยังไม่มี ความมั่นคงปลอดภัยก็ยังไม่จำเป็นที่จะคิดถึงความต้องการจำเป็นด้านความรัก สำหรับความต้องการจำเป็นขั้นสุดท้ายที่เป็นความต้องการบรรลุสัจการแห่งตนนั้น ก็เช่นเดียวกัน จะเกิดขึ้นต่อเมื่อความต้องการจำเป็นทั้ง ๔ ขั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้ว เป็นความต้องการจำเป็นในการได้เป็นในสิ่งที่ต้องการจะเป็น (Being Needs : B – Needs) เพราะฉะนั้นการที่คนเราจะมีความรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จแล้วจะยังไม่เกิด หากยังรู้สึกหิว ไม่รู้สึกมั่นคงปลอดภัย ไม่มีคนรัก ไม่เป็นที่ยอมรับของทั่วไป บุคคลที่บรรลุความต้องการจำเป็นระดับขั้นที่ห้านี้มีน้อยมาก

๒. ทางด้านการประเมิน นักประเมินทางการศึกษาหรือทางสังคมให้นิยาม และความหมายของคำว่า “ความต้องการจำเป็น” ไว้หลากหลาย แต่ที่ปรากฏชัดเจนสามารถจำแนกได้

เป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มแรก ความต้องการจำเป็น คือ ความแตกต่าง (Discrepancy) และกลุ่มที่สอง ความต้องการจำเป็น คือ ประโยชน์ที่ได้รับ (Benefits)

กลุ่มที่ ๑ ความต้องการจำเป็น คือ ความแตกต่าง/ความขาดแคลน การนิยามความต้องการจำเป็นเช่นนี้ ให้ความสำคัญกับการศึกษาผลต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์ อยากให้เกิด แม้จะนิยามความต้องการจำเป็น คือ ความแตกต่าง แต่นักวิชาการก็ยังมีมุมมองที่จำแนกเป็น ๒ กลุ่ม โดยกลุ่มที่ ๑ นิยามความต้องการจำเป็นตามมิติของความแตกต่าง ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริง (What is) และสภาพที่ควรจะเป็น (What Should Be) กลุ่มที่ ๒ นิยามความต้องการจำเป็นตามมิติของความทุกข์ หรือสภาพที่ไม่น่าพอใจ

กลุ่มที่ ๒ ความต้องการจำเป็น คือ ประโยชน์ที่ได้รับ มีนักวิชาการได้แสดงความคิดเห็นว่า นิยามความต้องการจำเป็นที่ยอมรับกันเป็นส่วนมาก คือ นิยามความแตกต่างนั้นไม่ค่อยเหมาะสมนัก ปัญหาของนิยามนี้อยู่ที่ระดับที่พึงประสงค์ ซึ่งมักจะเป็นอุดมคติมากเกินไป ไม่สามารถปฏิบัติได้ และในความคิดของแต่ละคนการกำหนดระดับที่ควรจะเป็นก็แตกต่างกัน ยกตัวอย่างประกอบการอธิบายว่า หากถามว่า “หลักสูตรในอุดมคติ” มีลักษณะเช่นไร ก็จะมีคำตอบมากมาย และเห็นว่า ความต้องการจำเป็นไม่จำเป็นต้องกำหนดในรูปของความแตกต่าง หลายสิ่งที่เป็นสิ่งจำเป็นและมีอยู่ในสภาพจริง โดยไม่ต้องกำหนดสภาพที่ควรจะเป็น เช่น อากาศ น้ำ อาหาร ดังนั้นจึงควรนิยามความต้องการจำเป็นในเชิงวินิจฉัย (Diagnostic Needs) เป็นการกำหนดความต้องการจำเป็นสำหรับอะไรก็ตามที่ทำให้เกิดความพอใจ และระดับความพอใจนี้ขึ้นอยู่กับบริบท (Context) ความต้องการจำเป็นของคนกลุ่มหนึ่งอาจไม่ใช่สิ่งจำเป็นของคนอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้ แต่ต้องมาหาวิธีเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญที่สุด^{๑๐๘}

การกำหนดนิยามของความต้องการจำเป็นตามนิยามความแตกต่าง ในลักษณะที่ “ความต้องการจำเป็นเป็นคำนาม” แสดงถึงผลที่ได้รับซึ่งสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น เด็กมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แสดงว่าน้ำหนักที่มีอยู่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ความแตกต่างของน้ำหนักแสดงถึงความต้องการจำเป็นที่เด็กคนนี้ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่หรือแก้ไขปัญหา และสภาวะนี้เด็กคนนี้กำลังมีปัญหาเรื่องน้ำหนัก ถ้าพูดสั้นๆ ก็จะได้ว่า ความต้องการจำเป็น (คำนาม) ของเด็กคนนี้ คือ “น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์” ในขณะที่การกำหนดความต้องการจำเป็นโดยมุ่งไปที่สิ่งที่ต้องการหรือสิ่งที่พึงปรารถนาเพื่อที่จะนำมาจัดช่องว่างที่เกิดขึ้น ในกรณีนี้ความต้องการจำเป็นถูกใช้เป็น “คำกริยา” โดยผลที่ได้รับสะท้อนแนวทางแก้ไขปัญหาหรือวิถีทางที่จะไปสู่จุดมุ่งหมาย จากตัวอย่างเดียวกัน หากพูดว่าเด็กคนนั้นต้องการสารอาหาร หรือต้องการบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ ข้อความตามหลัง

^{๑๐๘}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔-๓๗.

คำว่า “ต้องการ” (คำกริยา) แสดงถึงแนวทางแก้ไขปัญหา ถ้าพูดสั้น ๆ ก็จะได้ว่า ความต้องการจำเป็น คือ “สารอาหาร” หรือ “การบริโภคที่ถูกหลักโภชนาการ”

นอกจากนี้ยังได้นิยามความต้องการจำเป็น เป็น ๒ ประเภท คือ โมเดลความแตกต่างกับ โมเดลแก้ไขปัญหา ซึ่งทั้งสองโมเดลนี้ต่างมีบทบาทการออกแบบประเมินความต้องการจำเป็น

ประเภทที่ ๑ นิยามตามโมเดลความแตกต่าง (Discrepancy Model) หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ มุ่งหวังกับสิ่งที่เป็นอย่างจริง แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มแรก กำหนดความต้องการจำเป็นในลักษณะของความแตกต่างที่เกิดขึ้น แต่ไม่ได้กำหนดว่าต้องมีความแตกต่างกันเท่าใด จึงจะถือว่าเป็น “ความต้องการจำเป็น” กลุ่มที่สอง กำหนดความต้องการจำเป็นว่าเป็นความแตกต่างของ ผลที่เกิดขึ้นก็ได้ ไม่ใช่ก็ได้ เกณฑ์การพิจารณาว่าจะเป็นความต้องการจำเป็นหรือไม่ ให้พิจารณาจาก ประโยชน์ที่ได้รับ หากความต้องการจำเป็นได้รับการตอบสนอง หรือความเสียหายหรือผลเสียที่จะ เกิดขึ้นในกรณีที่มีความต้องการจำเป็นนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

ประเภทที่ ๒ นิยามตามโมเดลการแก้ไขปัญหา (Solution Model) ความต้องการ จำเป็นไม่จำเป็นต้องกำหนดในรูปของความแตกต่างเสมอไป แต่สามารถกำหนดเป็นสิ่งที่หากไม่ได้รับการ ตอบสนองจะทำให้เกิดสถานะที่ไม่พึงประสงค์ขึ้น หรือสิ่งที่แสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นและเป็น ประโยชน์ซึ่งต้องเสริมให้กับส่วนที่ขาดหายไปให้มีความสมบูรณ์ขึ้น ดังนั้นความต้องการจำเป็นจึง หมายความว่าสิ่งที่ต้องการและจำเป็นต้องทำให้ได้ หรือทำให้เกิด หรือทำให้มี หากไม่ได้รับจะอยู่ใน สถานะที่ไม่พึงประสงค์ การประเมินความต้องการจำเป็นจึงต้องสามารถระบุแนวทางการแก้ปัญหา ด้วย พร้อมทั้งได้แสดงความคิดเห็นว่านักวิชาการด้านการประเมินความต้องการจำเป็นส่วนใหญ่จะ นิยามตามโมเดลความแตกต่าง ซึ่งน่าที่จะมีความสำคัญและเหมาะสม เนื่องจากในการประเมินความ ต้องการจำเป็นใดๆ ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาสถานะที่เป็นความแตกต่างก่อนเพื่อระบุความต้องการ จำเป็นทั้งหมด และค่อยเลือกเฉพาะความต้องการจำเป็นที่สำคัญมาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญหา การนิยามความต้องการจำเป็นตามโมเดลการแก้ไขปัญหามีประโยชน์มากก็ต่อเมื่อผู้รับผิดชอบมี ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นตามโมเดลความแตกต่างที่หนักแน่นรองรับ^{๑๐๙}

ผู้วิจัย ได้ศึกษาความหมายของความต้องการจำเป็นจากนักวิชาการต่างๆ Barrow,R., and,ed. Milburn 1990, Dunster, Andrew 1996, Kaufman 2000, Stufflebeam,D.L., and Others 1985, Mckillip 1978, สุวิมล ว่องวาณิช ๒๕๕๘

สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง สภาพปัญหาที่มีความแตกต่างระหว่างสภาพที่ เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาในปัจจุบันที่ต้องนำมาพัฒนา ปรับปรุง และ แก้ไขเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา

^{๑๐๙}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓ - ๔

๒.๓.๒ การจัดประเภทของความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช กล่าวว่า การจัดแบ่งประเภทความต้องการจำเป็นมีหลากหลาย ขึ้นอยู่กับเกณฑ์การจัดประเภท ดังนี้

๑. เกณฑ์ช่วงระยะเวลา เช่น ความต้องการจำเป็นในปัจจุบัน (Present หรือ Current Needs) และความต้องการจำเป็นในอนาคต (Future Needs)

๒. เกณฑ์ความขาดแคลนหรือการแก้ปัญหา เช่น ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับผลงานหรือความสามารถในการปฏิบัติงาน และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสิ่งทดลอง

๓. เกณฑ์ผลลัพธ์ของการดำเนินงาน เช่น ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัย (Input Needs) ความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการ (Process Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ (Outcome Needs) และความต้องการจำเป็นด้านการแก้ปัญหา (Solution Needs) ซึ่งความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ ถือเป็นความต้องการจำเป็นที่แท้จริง ส่วนความต้องการจำเป็นด้านปัจจัยและด้านกระบวนการ ถือเป็นความต้องการจำเป็นเทียม (Quais-Needs)

๔. เกณฑ์ลักษณะของข้อมูล เช่น ความต้องการจำเป็นเชิงปริมาณ (Quantitative Needs) และความต้องการเชิงคุณภาพ (Qualitative Needs)

๕. เกณฑ์แหล่งที่มาของข้อมูล เช่น ความต้องการจำเป็นจริง (Actual หรือ True Needs) และความต้องการจำเป็นตามการรับรู้ (Perceived Needs) หรือความต้องการจำเป็นตามที่ยรายงาน (Reported Needs) ถือเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่สำคัญ

๖. เกณฑ์ผู้รับหรือผู้ให้บริการ จำแนกเป็น ๓ ประเภท คือ ความต้องการจำเป็นในระดับปฐมภูมิ (Primary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของลูกค้าและผู้รับบริการ ในทางการศึกษาส่วนใหญ่เป็นความต้องการจำเป็นของนักเรียน ความต้องการจำเป็นในระดับทุติยภูมิ (Secondary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ เช่น ความต้องการจำเป็นของบุคลากรในหน่วยงาน ความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร และความต้องการจำเป็นในระดับตติยภูมิ (Tertiary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นในด้านทรัพยากรและการแก้ปัญหา (Resources Solution) ซึ่งช่วยในการดำเนินงานของหน่วยงาน ในความต้องการจำเป็นทั้งหมด ความต้องการที่มีความสำคัญที่สุด คือ ความต้องการจำเป็นระดับปฐมภูมิ เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายซึ่งองค์กรต้องรับใช้ นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการแบ่งความต้องการจำเป็น ออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้ ความต้องการจำเป็นในระดับ ๑ คือ ผู้รับบริการ เช่น นักเรียน ความต้องการจำเป็นในระดับ ๒ คือ ผู้ให้บริการและผู้กำหนดนโยบาย เช่น ครู ผู้บริหาร และความต้องการจำเป็นในระดับ ๓ คือ ทรัพยากรและแนวทางแก้ไขปัญหา เช่น อาคาร สิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี รูปแบบการดำเนินงาน และสภาพการทำงาน

๗. สาระของความต้อการจำเป็น เช่น ความต้อการจำเป็นด้านการพัฒนาบุคลากร (Staff Development Needs) ความต้อการจำเป็นด้านการฝึกอบรม (Training Needs) ความต้อการจำเป็นด้านการพัฒนา (Development Needs) และความต้อการจำเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development Needs)

๘. เกณฑ์กลุ่มเป้าหมายที่ต้อการกำหนดความต้อการจำเป็น เช่น ๑. ความต้อการจำเป็นระดับบุคคล (Personal Needs) ๒. ความต้อการจำเป็นของกลุ่ม (Group Needs) ๓. ความต้อการจำเป็นขององค์กร (Organizational Needs) เช่น ความต้อการจำเป็นของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๙. เกณฑ์วิธีการประเมิน เช่น ความต้อการจำเป็นตามปทัสสถาน เป็นความต้อการจำเป็นที่เปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นอยู่จริงกับมาตรฐาน ความต้อการจำเป็นตามการรับรู้ เป็นความต้อการจำเป็นที่กำหนดหรือนิยามโดยทัศนะของผู้ถูกประเมิน

๑๐. เกณฑ์ขอบเขตของการวิจัย เนื่องจากการวิจัยประเมินความต้อการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (Complete Needs Assessment) มีกิจกรรมที่ต้อดำเนินการ ๓ ขั้นตอน คือ การระบุความต้อการจำเป็นที่มีความสำคัญที่สุด (Needs Identification) การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้อการจำเป็น (Needs Analysis) และการกำหนดทางเลือกของการแก้ไขปัญหา (Needs Solution) ดังนั้น ความต้อการจำเป็นสามารถจำแนกตามขอบเขตการวิจัยได้ ๓ กลุ่ม ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยว่าต้อการได้ข้อมูลประเภทใด ซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินการกำหนดความต้อการจำเป็นแบบแรก คือ การระบุความต้อการจำเป็น ไม่ได้ดำเนินการถึงขั้นการกำหนดสาเหตุของความต้อการจำเป็น และการกำหนดวิธีการแก้ปัญหา^{๑๐}

สรุปได้ว่า การจัดประเภทของความต้อการจำเป็น ขึ้นอยู่กับการกำหนดประเภทตามความต้อการของข้อมูล ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยประเมินความต้อการจำเป็นได้ง่ายขึ้น

๒.๓.๓ ความหมายของการประเมินความต้อการจำเป็น

ราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของการประเมินความต้อการจำเป็นว่า หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดข้อมูลสารสนเทศเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น เพื่อนำไปสู่การประมวลสังเคราะห์และประเมินค่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินตามความจำเป็นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางบวกและสร้างสรรค์^{๑๑}

^{๑๐}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๗ - ๕๔.

^{๑๑}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๓๗๐.

Gelmore and Campbell กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการวางแผนเพื่อชี้ถึงความต้องการจำเป็นของคนหรือกลุ่มคน โดยการรวบรวมความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแล้วพิจารณาความต้องการจำเป็นที่มีความสัมพันธ์กัน รวมทั้งเป็นความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญและเหมาะสมจากการพิจารณา และจากการร่วมพูดคุยกันระหว่างตัวแทนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของแผนการทำงาน^{๑๑๒}

Kaufman Rojas and Maye กล่าวว่า การประเมินความจำเป็น เป็นกระบวนการที่ใช้เพื่อกำหนดช่องว่าง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (Current Result) กับที่ปรารถนาจะให้เกิด (Desired) แล้วจัดเรียงลำดับความสำคัญ (Priority Order) ของช่องว่างดังกล่าว จากนั้นเลือกช่องว่างที่สำคัญที่สุดมาเป็นประเด็นที่ต้องดำเนินการต่อไป^{๑๑๓}

Revire and other ให้ความหมายว่า การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบสำหรับการคัดเลือกหรือวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินโครงการทุกขั้นตอน ผลการประเมินใช้ได้เฉพาะกลุ่มประชากร แต่มีความเป็นระบบบนฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์และเน้นที่ผลลัพธ์^{๑๑๔}

Witkin ให้นิยามว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบซึ่งใช้เพื่อกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริง ส่วนใหญ่จะเน้นที่ความแตกต่างของผลลัพธ์ จากนั้นมีการเรียงลำดับความสำคัญของความแตกต่างนั้น แล้วเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญมาแก้ไข^{๑๑๕}

คมศร วงษ์รักษา กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการในการกำหนดช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสิ่งที่ควรจะเป็น โดยมีการนำช่องว่างมาจัดเรียงลำดับความสำคัญก่อนจะเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญกว่าไปดำเนินการต่อไป^{๑๑๖}

^{๑๑๒}Gelmore G. D., & Campbe M. D., **Needs assessment strategies for heath education and heath promotion.** (Madison, Wi: Brown & Benchmark Publishers, 1996), p. 50.

^{๑๑๓}Kaufman, R., Rojas, A. M., & Mayer, H, **Needs assessment: A user's guide,** (Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications, 1993), p.49.

^{๑๑๔}Revire, R., Berkowitz, S., Carter, C. C. & Ferguson, C. G., **Needs assessment: A creative and practical guide for social scientists,** (Washington,D.C: Taylor & Francis, 1996), p. 62.

^{๑๑๕}Witkin, B. A., **Assessing needs in education and social program,** (San Francisco, CA: jossey-Boss Publishers, 1984), p. 60.

^{๑๑๖}คมศร วงษ์รักษา, “การเปรียบเทียบคุณภาพและความสอดคล้อง ของเทคนิคการจัดเรียงลำดับความสำคัญ ที่อิงโมเดลความแตกต่างในการประเมินความต้องการจำเป็น”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต,** (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐).

ปิยมาภรณ์ โชคอวยชัย กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นหรือสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริง หรือสภาพปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข รวมถึงการประเมินความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการแล้ว นำผลความต้องการหรือความแตกต่างดังกล่าวมาจัดเรียงลำดับความสำคัญเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกวางแผนโครงการต่อไปในอนาคต^{๑๓๗}

สุวิมล ว่องวานิช ให้นิยามของการประเมินความต้องการจำเป็นว่า เป็นกระบวนการการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ ประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ ข้อมูลที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา หรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทาง การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็น จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ และเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางบวก^{๑๓๘}

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการหา ความต้องการจำเป็น เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ไขปัญหาก็ได้ตรงสภาพหรือ ความต้องการที่แท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

๒.๓.๔ สารบบจำแนกของการประเมินความต้องการจำเป็น (Taxonomy of Needs Assessment)

จากแนวคิดเชิงระบบของ Kaufman ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติงานที่สำคัญ ๖ ขั้นตอน ได้แก่

๑. ระบุปัญหาที่เกิดขึ้น (เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน)
๒. กำหนดเงื่อนไขที่ใช้ในการแก้ปัญหาและหนทางการแก้ปัญหา (เป็นการกำหนดเงื่อนไขบริบท แนวทางการแก้ไขขององค์กร)
๓. เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม (การกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน)
๔. นำทางเลือกนั้นไปปฏิบัติ (เป็นการนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ)
๕. ทดสอบสัมฤทธิ์ผลของโครงการ (การประเมินผล)

^{๑๓๗}ปิยมาภรณ์ โชคอวยชัย, “การเปรียบเทียบผลการประเมินความต้องการจำเป็นระหว่างวิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญที่ต่างกัน โดยใช้เครื่องมือการประเมินความต้องการจำเป็นที่มีการตอบสนองเดียว”, **วิทยานพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐).

^{๑๓๘}สุวิมล ว่องวานิช, **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**, พิมพ์ครั้งที่ ๓ ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พี. (๑๙๙๑) จำกัด สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๖๒.

๖. แก้ไขปรับปรุงโครงการ (เป็นการนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์)

ด้วยแนวคิดเชิงระบบดังกล่าว Kaufman ได้เสนอสารบบจำแนกของการประเมินความต้องการจำเป็นซึ่งเขาเรียกว่า Taxonomy of Needs Assessment โดยจำแนกความต้องการจำเป็นเป็น ๖ ประเภท มีความเชื่อมโยงกัน สุวิมล ว่องวานิช ได้วิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานตามแนวคิดเชิงระบบของ Kaufman จะเห็นว่าการดำเนินงานทั้ง ๖ ขั้นตอน ถือว่าเป็นการประเมินความต้องการจำเป็นทั้งสิ้น แต่ให้ผลของกระบวนการประเมินความต้องการจำเป็นที่มีจุดมุ่งหมายต่างกัน และประเภทความต้องการจำเป็นที่ได้รับจากแต่ละขั้นตอนนี้แตกต่างกัน ซึ่งได้แก่

๑. การประเมินความต้องการจำเป็นแบบ Alpha (Outcome Gap) เป็นการกำหนดความต้องการจำเป็นในรูปของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการกำหนดสภาพที่ควรจะเป็นในระดับเมกะ หรือระดับสังคม (Mega Level) หรือความต้องการจำเป็นภายนอก (External Needs Assessment) ซึ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นในระดับสังคม จากนั้นทำการออกแบบวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายระดับสังคม ความต้องการจำเป็นประเภทนี้เป็นผลต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่ควรจะเป็นในสังคม (ผลแตกต่างของผลลัพธ์) ในขั้นตอนนี้จึงต้องมีการกำหนดเป้าหมายของการปฏิบัติงานที่ต้องการบรรลุผล จึงเน้นผลที่เกิดขึ้นกับสังคมในวงกว้าง ถือเป็นวิสัยทัศน์ขององค์กร ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในรูปของผลลัพธ์ (Outcome Gap) นำไปสู่การกำหนดปัญหาขององค์กร

๒. การประเมินความต้องการจำเป็นแบบ Beta เป็นการกำหนดความต้องการจำเป็น เพื่อระบุทางเลือกและเงื่อนไขต่าง ๆ สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาต่างๆ งานในขั้นตอนนี้ เป็นการกำหนดความแตกต่างระหว่างผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงกับที่ควรจะเป็นในระดับองค์กร โดยเป็นการกำหนดความแตกต่างระหว่างผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงกับที่ควรจะเป็นในระดับองค์กร (Macro และ Micro Level) โดยเป็นช่องว่างของปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต และผลิตผล ผลการดำเนินงานในขั้นตอนนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่ระบุว่า ความต้องการจำเป็นระดับองค์กรมีอะไรบ้าง และมีทางเลือกอะไรบ้างที่สามารถใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในรูปของกระบวนการ (Process Gap) และวิธีแก้ไขปัญหา (Solution Gap) นำไปสู่การกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา

๓. การประเมินความต้องการจำเป็นแบบ Gamma เป็นการกำหนดความต้องการจำเป็นเพื่อระบุทางเลือกที่คิดว่าเหมาะสมที่สุดที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้ มีการพิจารณาถึงความคุ้มค่าของการลงทุนเพื่อการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด งานในขั้นตอนนี้เป็นการระบุความแตกต่างของวิธีการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นที่ควรปฏิบัติว่ามีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในรูปของวิธีการแก้ไขปัญหามาตามทางเลือกแบบต่าง ๆ นำไปสู่การกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหที่เหมาะสม

๔. การประเมินความต้องการจำเป็นแบบ Delta เป็นการกำหนดความต้องการจำเป็น เพื่อนำวิธีการแก้ไขปัญหาสู่การปฏิบัติ ในขั้นตอนนี้ต้องมีการตรวจสอบช่องว่างระหว่างแผนการปฏิบัติงานกับงานที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในรูปของการปฏิบัติงานตามแผน นำไปสู่การกำหนดวิธีการบริหารจัดการ การกำกับให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผน

๕. การประเมินความต้องการจำเป็น Epsilon เป็นการกำหนดความต้องการจำเป็น เพื่อระบุประสิทธิผลของการปฏิบัติงานว่าบรรลุเป้าหมายในระดับใด ถือเป็นการประเมินผลแบบสรุปรวม (Summative Evaluation) ลักษณะของความต้องการจำเป็นในขั้นตอนนี้ นักวิจัยอาจไม่เรียกว่าเป็นความต้องการจำเป็น แต่ตามนิยามของ Kaufman ถือเป็นการประเมินความต้องการจำเป็นประเภทหนึ่ง เพราะมีการวิเคราะห์ความแตกต่างของผลการปฏิบัติงานกับเป้าหมาย ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในรูปของผลการปฏิบัติงาน (Performance Gap) นำไปสู่การกำหนดระดับความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของการทำงาน

๖. การประเมินความต้องการจำเป็นแบบ Zeta เป็นการกำหนดความต้องการจำเป็น เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน หากพบว่าไม่ได้ผลตามที่มุ่งหวัง ถือว่าเป็นการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในรูปของกระบวนการและความก้าวหน้าในระหว่างการทำงานและสิ้นสุดโครงการ นำไปสู่การกำหนดวิธีการปรับปรุงแก้ไขการทำงานในรอบต่อไป

จะเห็นว่าการประเมินความต้องการจำเป็นเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน และเป็นการศึกษาหรือวิเคราะห์ความแตกต่างของสภาพที่ควรจะเป็นกับสภาพที่เป็นอยู่จริงในประเด็นสำคัญที่ต่างกัน กล่าวคือ การประเมินความต้องการจำเป็นแบบ Alpha เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในรูปของผลลัพธ์ (Outcome Gap) นำไปสู่การกำหนดเป้าหมายขององค์กร การประเมินความต้องการจำเป็นแบบ Beta เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในรูปของกระบวนการ (Process Gap) และวิธีการแก้ไขปัญหา การประเมินความต้องการจำเป็นแบบ Gamma เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในรูปของวิธีการแก้ไขปัญหามาตามทางเลือกแบบต่าง ๆ นำไปสู่การกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาก็เหมาะสม การประเมินความต้องการจำเป็นแบบ Delta เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในรูปของการปฏิบัติงานตามแผน นำไปสู่การกำหนดวิธีการบริหารจัดการ การกำกับให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนการประเมินความต้องการจำเป็นแบบ Epsilon เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในรูปของผลการปฏิบัติงาน (Performance Gap) นำไปสู่การกำหนดระดับความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของการทำงาน และการประเมินความต้องการจำเป็นแบบ Zeta เป็นการวิเคราะห์ความแตกต่างในรูปของกระบวนการและความก้าวหน้าในระหว่างการทำงานและสิ้นสุดโครงการ นำไปสู่การกำหนดวิธีการปรับปรุงแก้ไขการทำงานในรอบต่อไป ซึ่งสุวิมล ว่องวานิช ได้แสดงความคิด

ว่า ถ้าวิเคราะห์แนวคิดของ Kaufman จะเห็นว่าในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน ผู้เกี่ยวข้องต้องวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในทุกขั้นตอนเพื่อให้ผลลัพธ์สุดท้ายสนองความต้องการจำเป็นให้มากที่สุด ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานในขั้นตอนการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ขั้นตอนการประเมินความก้าวหน้า หรือการประเมินผลสรุป หากใช้แนวคิดของ Kaufman จะเห็นได้ว่าทุกขั้นตอนเป็นความต้องการจำเป็นหมด เพราะต้องวิเคราะห์ว่าอะไรเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ต้องกระทำมากที่สุด

๒.๓.๕ ขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็น

Altschuld, J.W. & Witkin B. R. เห็นว่า ลักษณะของการประเมินความต้องการจำเป็น คล้ายคลึงกับการประเมินแบบมีระบบ จึงได้เสนอแผน ๓ ระยะ (Three-Phase Plan) สำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น ดังนี้

ระยะที่ ๑ ระยะก่อนการประเมินหรือระยะการสำรวจ

ในระยะนี้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินความต้องการจำเป็น มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นที่มีอยู่ วางแผนการดำเนินงานโดยกำหนดขอบเขตและประเด็นของความต้องการจำเป็น กำหนดจุดมุ่งหมายของความต้องการจำเป็น แหล่งข้อมูล การใช้ประโยชน์ข้อมูล และพัฒนาแผนการดำเนินงานสำหรับระยะที่ ๒ รวมทั้งกำหนดเกณฑ์สำหรับการประเมินความต้องการจำเป็นในแต่ละขั้นตอน

ระยะที่ ๒ การประเมินหรือระยะการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะกรรมการประเมินความต้องการจำเป็นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น จัดลำดับความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์หาสาเหตุ

ระยะที่ ๓ หลังการประเมินหรือระยะการนำผลไปใช้ประโยชน์

คณะกรรมการประเมินความต้องการจำเป็นนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์โดยการเชื่อมโยงข้อมูล และแผนการดำเนินงานที่ได้รับ งานหลัก คือ การจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง และเกณฑ์การตัดสินใจเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา การจัดทำแผนปฏิบัติงาน การนำเสนอข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินความต้องการจำเป็นแก่ผู้ตัดสินใจ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการจัดเตรียมแผนสำหรับดำเนินการเพื่อขจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็น หรือนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ^{๑๒๐}

^{๑๑๙} สุวิมล ว่องวานิช, การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น, พิมพ์ครั้งที่ ๓ ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พรีน (๑๙๙๑) จำกัด สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๖๒-๖๕.

^{๑๒๐} Altschuld, J.W., & Witkin, B. R., *From needs assessment to action*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc, 2000.

สุวิมล ว่องวานิช ได้สังเคราะห์ขั้นตอนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ว่ามีขั้นตอนการดำเนินการแบ่งออกเป็น ๓ ระยะ คือ

ระยะแรก เป็นระยะก่อนการประเมิน ประกอบด้วย

๑. ขั้นการเตรียมการ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย หรือวิสัยทัศน์ที่ต้องการจะให้เกิด กำหนดกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากผลการประเมินความต้องการจำเป็น กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการจำเป็น

๒. ขั้นการออกแบบการประเมิน เกี่ยวข้องกับการกำหนดนิยาม ประเภท ขอบข่ายของการประเมินความต้องการจำเป็น การวางแผนการดำเนินงานด้านทรัพยากร ค่าใช้จ่าย และเวลาในการดำเนินงาน

ระยะที่สอง เป็นระยะระหว่างการประเมิน มีการกำหนดวิธีการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดความต้องการจำเป็น และการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ระยะที่สาม เป็นระยะหลังการประเมิน มีการนำผลไปใช้ประโยชน์ การเสนอผลหรือรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ กำหนดแนวทางการแก้ไขเพื่อขจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็น^{๑๒๑}

๒.๓.๖ การประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณ์แบบ (Comprehensive Needs Assessment) หรือความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (Complete Needs Assessment)

การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (Complete Needs Assessment) ประกอบด้วยกิจกรรม ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) การระบุความต้องการจำเป็น (Needs Identification) เพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้นทั้งหมดในองค์กร ๒) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Analysis) เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุที่นำไปสู่การเกิดความต้องการจำเป็นนั้น ๆ และ ๓) การกำหนดแนวทางการแก้ไข (Needs Solution) เพื่อขจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็นให้หมดไป โดยมีการประเมินขั้นสรุปสุดท้ายว่าทางเลือกใดที่สมควรนำไปปฏิบัติมากที่สุด ผลการวิจัยทุกขั้นตอนจะให้ข้อมูลที่รองรับการตัดสินใจของผู้บริหาร^{๑๒๒}

ตัวอย่างของการนำแนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาโรงเรียนแบบองค์รวม มีกิจกรรมการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น ๓ ขั้น ดังต่อไปนี้

^{๑๒๑}สุวิมล ว่องวานิช, การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น, พิมพ์ครั้งที่ ๓ ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พรีน (๑๙๙๑) จำกัด สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๐๕.

^{๑๒๒}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๐ - ๘๔.

๑. ระบุความต้องการจำเป็น (Needs Identification) มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันโรงเรียนในทุกส่วนก่อนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง การวางแผนจำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน หลังจากรับรู้ข้อมูลโรงเรียนแล้ว จึงนำข้อมูลนั้นมาใช้ระบุลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น มีการเก็บข้อมูลวิจัยและการออกแบบโครงการ

๒. กระบวนการค้นหาสาเหตุและวิธีการแก้ไข (Needs Analysis) เป็นการวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขและทรัพยากรที่ใช้เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นที่ได้จากการศึกษาในช่วงแรก โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์กรในชุมชน การศึกษา เอกสาร และการระดมความคิด การสำรวจโครงการต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จและแนวคิดเกี่ยวกับทางเลือกต่างๆ กิจกรรมในขั้นตอนนี้ ได้แก่ การศึกษาเหตุผลรองรับความต้องการจำเป็นที่มีการจัดลำดับความสำคัญ การศึกษาทางเลือกจากการวิจัย และการเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับบริบทของโรงเรียน

๓. การออกแบบโครงการพัฒนาโรงเรียนจากทางเลือกที่กำหนด (Needs Solution) ขั้นตอนนี้มีการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา และเกิดความต้องการจำเป็น เพื่อกำหนดยุทธวิธีที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับบริบท มีการออกแบบการพัฒนาตามทางเลือก ได้แก่ การเขียนเป้าหมายของการพัฒนา การระบุการเปลี่ยนแปลงหรือองค์ประกอบของโครงการซึ่งช่วยให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมาย และการกำหนดตารางการทำงานเพื่อนำแผนไปปฏิบัติ

สุวิมล ว่องวานิช ได้นำเสนอตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นว่าการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น จะให้ผลการวิจัยที่ตอบคำถามวิจัยสำคัญ ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. อะไรคือความต้องการจำเป็นที่ต้องให้ความสนใจมากที่สุด

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของนักเรียนในโรงเรียนหนึ่งพบว่านักเรียนมีความต้องการจำเป็นหลายประการ เมื่อเรียงลำดับความสำคัญพบว่า ความต้องการจำเป็นที่สำคัญที่สุดลำดับที่ ๑ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน ลำดับที่ ๒ คือ คุณธรรม ลำดับที่ ๓ คือ สุขภาพ ลำดับที่ ๔ คือ การสื่อสาร

๒. อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นนั้น ๆ มากที่สุด

การประเมินความต้องการจำเป็นประเภทที่มีการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ผลปรากฏว่ามีสาเหตุที่เป็นไปได้ ๕ ประการ เมื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญแล้วพบว่า ลำดับที่ ๑ ได้แก่ ครูขาดทักษะในการสอนอ่านอย่างถูกวิธี ลำดับที่ ๒ ได้แก่ สื่อเอกสารที่ใช้ตามหลักสูตรล้าสมัยและไม่สะท้อนปรัชญาการสอนและวิธีสอน ลำดับที่ ๓ ได้แก่ ทางบ้านไม่ได้มีการส่งเสริมทักษะการอ่าน ลำดับที่ ๔ ได้แก่ การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ลำดับที่ ๕ ได้แก่ หลักสูตรการอ่านไม่สัมพันธ์กันระหว่างระดับชั้น

๓. อะไรเป็นทางเลือกที่จำเป็นต้องนำไปปฏิบัติมากที่สุดเพื่อสนองความต้องการจำเป็นนั้น

การกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหายุ่งยากได้สาเหตุหลัก คือ ครูขาดทักษะในการสอนอ่านอย่างถูกวิธี ซึ่งต้องหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับแก้สาเหตุนี้ ในขั้นตอนนี้ ผู้รับผิดชอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นต้องวิเคราะห์หาทางเลือกที่เป็นไปได้ทั้งหมด แล้วคัดเลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุดตามตัวอย่างนี้มีวิธีการแก้ไขทั้งหมด ๔ ทางเลือก เรียงลำดับทางเลือกที่เป็นไปได้มากที่สุดลำดับที่ ๑ การจัดประชุมฝึกรวมครูด้านการสอนอ่าน ลำดับที่ ๒ การนิเทศการสอนของครูและให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นรายบุคคล ลำดับที่ ๓ การกำหนดอาจารย์อาวุโสเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลให้ความช่วยเหลือ ลำดับที่ ๔ การจัดซื้อเอกสารสื่อสำหรับครูใช้ในการพัฒนาตนเอง^{๑๒๓}

๒.๓.๗ การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช กล่าวว่า รากความคิดของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นมีพื้นฐานมาจากแนวคิดของการประเมินซึ่งนำมาใช้ในการวางแผน หรือการบริหารค่าที่นิยมใช้กันทั่วไป ในการกำหนดความต้องการจำเป็น คือ การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) แต่ในปัจจุบันนี้เริ่มมีผู้ใช้คำว่า Needs Assessment Research ซึ่งสุวิมล ว่องวานิช แปลเป็นไทยว่า “การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น” แต่อย่างไรก็ตามยังคงใช้คำว่า “การวิจัยความต้องการจำเป็น” หรือการประเมินความต้องการจำเป็น ในความหมายเดียวกันในหนังสือการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็นที่ตนเขียนขึ้น^{๑๒๔}

๑. ลักษณะของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น สรุปได้ดังนี้

๑) การใช้คำว่า ประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) จะเป็นแนวคิดที่มีการดำเนินงานในลักษณะของการประเมินมากกว่าการวิจัย คือ มุ่งหาคำถามที่สนองความต้องการจำเป็นของผู้ใช้ประโยชน์ จากการประเมิน แต่หากยกระดับเป็นการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment Research) จะเป็นแนวคิดที่ทำให้ต้องออกแบบการประเมินความต้องการจำเป็นโดยใช้หลักการวิจัยซึ่งทำให้ผลการวิจัยให้คำตอบที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ และสามารถอ้างอิงผลการวิจัยไปใช้ในวงกว้างมากขึ้น ทั้งนี้ วิธีการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เหมือนงานวิจัยทั่วไปที่มีขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ มีกระบวนการค้นหาความจริงที่เชื่อถือได้ แต่เทคนิคที่ใช้ในการวิจัยอาจมีลักษณะเฉพาะ โดยการนำเทคนิคการเก็บข้อมูลที่มีอยู่มา

^{๑๒๓}สุวิมล ว่องวานิช, การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น, พิมพ์ครั้งที่ ๓ ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พริน (๑๙๙๑) จำกัด สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๘๔-๘๖.

^{๑๒๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕-๒๖.

ใช้ หรือประยุกต์หรือดัดแปลงให้สามารถกำหนดความต้องการจำเป็นที่เหมาะสมได้ วิจัยประเมินความต้องการจำเป็นมีจุดเด่นที่เทคนิควิธีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นทั้งตัวความต้องการจำเป็น สาเหตุและทางเลือกซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ทำให้การวิจัยนี้แตกต่างไปจากงานวิจัยอื่น

๒) การวิจัยความต้องการจำเป็นมีความคล้ายคลึงกับการวิจัยอนาคต (Future Research) เนื่องจากการวิจัยที่มุ่งหาคำตอบที่นำไปใช้ในการวางแผนที่เกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นวิธีวิทยาที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็น จึงใช้เทคนิควิธีที่พัฒนามาจากการวิจัยอนาคตส่วนใหญ่ ความแตกต่างอยู่ที่การวิจัยอนาคตมุ่งหาภาพในอนาคต และแสวงหามาตรการที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพปัจจุบันเพื่อให้ได้สภาพที่ต้องการในอนาคต ส่วนการประเมินความต้องการจำเป็นนั้น เทคนิคการเก็บข้อมูลไม่ว่าจะเป็นแบบใด จะมีการดำเนินงานในส่วนที่เป็นการจัดลำดับความสำคัญของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นประกอบด้วย ซึ่งถือเป็นลักษณะเฉพาะของเทคนิคการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

๓) การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นสามารถจัดกลุ่มประเภทของวิธีวิจัยในกลุ่มเดียวกับการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) แต่คำว่าวิจัยประเมินผล มีเป้าหมายของการวิจัยเพื่อตอบคำถามวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดความสำเร็จของกระบวนการดำเนินงานและผลงานตามเป้าหมายที่กำหนด สำหรับการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ก็เป็นวิจัยประเภทหนึ่งที่ตอบคำถามวิจัยเชิงประเมินเช่นกัน แต่มีเป้าหมายของการวิจัยเพื่อตอบคำถามวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความต้องการจำเป็นที่ผู้วิจัยต้องการเสาะแสวงหาโดยใช้กระบวนการวิจัย ดังนั้น การกำหนดชื่อวิธีวิจัยแบบนี้จึงมีจุดเน้นที่ต้องการสื่อให้เห็นประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา คือ “ความต้องการจำเป็น” (Needs)

๔) วิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นการวิจัยปฏิบัติการประเภทหนึ่ง (Action Research) เนื่องจากกระบวนการดำเนินงานจะเกิดขึ้นในขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินงาน โดยผลการวิจัยแต่ละขั้นตอนสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง จะเห็นว่าการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการที่แทรกอยู่กับการบริหารจัดการในทุกขั้นตอน จนกว่าความต้องการจำเป็นจะได้รับการตอบสนองครบถ้วน

๕) งานวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น จัดว่าเป็นงานวิจัยประเภทหนึ่งที่มีลักษณะงานประเมินผลสมอยู่ ให้ความสำคัญกับการออกแบบการวิจัยที่ได้มาตรฐานของงานวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นทั้งก่อนการดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินงาน และหลังการดำเนินงาน ออกแบบที่เหมาะสมในทุกขั้นตอนเพื่อให้ได้ผลวิจัยที่น่าเชื่อถือ เป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน (อิงมาตรฐานการวิจัยและมาตรฐานการประเมินแบบบูรณาการ) ๔ ด้าน ได้แก่ มาตรฐานอรรถประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความ

ถูกต้อง เพื่อให้ผลวิจัยมีการนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ การวางแผนพัฒนางานได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับบริบท

๖) หลักการของวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของการวิเคราะห์ความแตกต่าง (Discrepancy) ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริง กับที่ควรจะเป็น สภาพปัจจุบันของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ในช่วงแรกของการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นมักให้ความสำคัญเพียงแค่การวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น เฉพาะใน ส่วนของผลที่ต้องการให้เกิด (Result) ทำให้ผลการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเหล่านี้ ไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ในการวางแผนได้อย่างเหมาะสม ในช่วงหลังเริ่มมีการพัฒนาแนวคิดที่จะทำให้การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นมีประโยชน์มากขึ้น โดยการพัฒนาเทคนิคหรือวิธีการวิเคราะห์สาเหตุ การกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อนำสู่การปฏิบัติ ทำให้เริ่มมีการเสนอแนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (Complete Needs Assessment หรือเรียกว่า Comprehensive Needs Assessment หรือ Total Process in Needs Assessment) เพื่อให้การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นได้ประโยชน์คุ้มค่า โดยกำหนดลักษณะของคำถามครบถ้วนตามแนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ คือ มีคำถามวิจัย ๓ ข้อ ได้แก่ ๑. คำถามเพื่อระบุความต้องการจำเป็น (Needs Identification) ความต้องการจำเป็นที่สำคัญมีอะไรบ้าง ๒. คำถามเพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Analysis) อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นนั้น และ ๓. คำถามเพื่อหาแนวทางสนองความต้องการจำเป็น (Needs Solution) แนวทางการแก้ปัญหาที่สำคัญที่สุดมีอะไรบ้าง ทางเลือกใดควรนำมาใช้ในการตอบสนองความต้องการจำเป็นมากที่สุด ทำให้เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นที่ครบวงจรเป็นความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลช่วยในการตัดสินใจในขั้นตอนการวางแผน (Planning Stage) และคำนึงถึงการนำผลการประเมินความต้องการจำเป็นไปใช้ประโยชน์ (Needs Assessment Utilization)^{๑๒๕}

๒. จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

Witkin and Altschuld ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นการดำเนินการเพื่อมุ่งพัฒนาและปรับปรุงโปรแกรมการบริหารโครงสร้างขององค์การ และการดำเนินการเพื่อมุ่งพัฒนาและปรับปรุงโปรแกรมการบริหารโครงสร้างขององค์การ และการดำเนินงานขององค์การให้ดีขึ้นหรือผสมผสานองค์ประกอบเหล่านี้เข้าด้วยกัน การประเมินความต้องการจำเป็นจะวาง

^{๑๒๕} สุวิมล ว่องวานิช, การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น, พิมพ์ครั้งที่ ๓ ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พริน (๑๙๙๑) จำกัด สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๕๑๗-๕๑๙.

หลักเกณฑ์ในการกำหนดว่าจะจัดสรรเงินพนักงาน อุปกรณ์ และทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างไร^{๑๒๖}

คมสร วงษ์รักษา ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ของการประเมินความต้องการจำเป็นมี ๔ ประการ คือ^{๑๒๗}

๑. เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อการวางแผน ซึ่งจะส่งผลในการจำแนกเป้าหมายการตัดสินใจถึงขอบเขตของเป้าหมายว่าจะทำได้แค่ไหน

๒. เพื่อเป็นการตรวจวิเคราะห์หรือการจำแนกแยกแยะปัญหาหรือหาจุดอ่อนของสิ่งที่ศึกษา อันจะทำให้การวางแผนเป็นไปอย่างเหมาะสม

๓. เพื่อใช้เป็นส่วนประกอบสำหรับการประเมินหลายๆ รูปแบบ

๔. เพื่อนำไปใช้กับการรับรองสถาบันการศึกษา เช่น การประเมินผลผลิตในเรื่องของนักศึกษา ผลการประเมินชนิดนี้นำไปจำแนกความพยายามทางการศึกษาของโรงเรียนว่าเกิดประสิทธิผลหรือไม่ และยังจำแนกของเขตวิชาหรือสถานที่ตั้ง ซึ่งสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษามีน้อย

สุวิมล ว่องวานิช ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น คือ ความพยายามให้ได้ข้อมูลที่ช่วยเสริมการวางแผนการดำเนินงาน ทำให้การพัฒนากิจกรรมหรือการแก้ปัญหาต่างๆ สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริงนั้น^{๑๒๘}

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

๓ ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็น

Witkin and Altschuld ได้แยกประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็น ตามระดับความต้องการออกเป็น ๓ ระดับ ซึ่งในแต่ละระดับจะเป็นตัวแทนของกลุ่มเป้าหมาย สำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น ดังนี้

๑. ระดับปฐมภูมิ เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับบริการ เช่น ผู้ที่มีศักยภาพเป็นลูกค้า ลูกค้า ผู้แลกเปลี่ยน คนไข้ นักเรียน เป็นต้น

^{๑๒๖} Witkin, B. A., *Assessing needs in education and social program*, (San Francisco, CA: Jossey-Boss Publishers, 1995), p 10.

^{๑๒๗} คมสร วงษ์รักษา, “การเปรียบเทียบคุณภาพและความสอดคล้อง ของเทคนิคการจัดเรียงลำดับความสำคัญ ที่อิงโมเดลความแตกต่างในการประเมินความต้องการจำเป็น”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐).

^{๑๒๘} สุวิมล ว่องวานิช, *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*, พิมพ์ครั้งที่ ๓ ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พี. (๑๙๙๑) จำกัด สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๔.

๒. ระดับหัตถิยภูมิ เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ที่ให้บริการ ผู้วางนโยบาย เช่น พนักงานที่อยู่ในสังคม ผู้ให้การดูแลรักษา พนักงานในโรงแรม พนักงานไปรษณีย์ ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชา ผู้จัดการ บรรณารักษ์ เป็นต้น

๓. ระดับตติยภูมิ เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวกับทรัพยากร หรือการแก้ไขปัญหา เช่น อุปกรณ์อำนวยความสะดวก ขนาดห้องเรียน อาคาร เครื่องมือ พัสดุ ระบบการนำข้อมูลมาใช้ โปรแกรม เทคโนโลยี กระบวนการผ่าตัด สภาพแวดล้อมในการทำงาน เงินเดือนและผลประโยชน์ เป็นต้น^{๑๒๙}

Kaufman จัดแยกประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นไว้ ๒ ประเภท ตามขอบข่ายของการประเมิน คือ การประเมินความต้องการจำเป็นภายนอก (External Needs Assessment) และการประเมินความต้องการจำเป็นภายใน (Internal Needs Assessment) เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งประเภทวิธีการประเมินความต้องการจำเป็นดังกล่าว ได้แก่ ขอบข่ายการดำเนินงาน และประโยชน์ที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็น นั่นคือ การประเมินความต้องการจำเป็นภายใน เป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อศึกษาจัดลำดับ คัดเลือกความต้องการจำเป็นภายในขอบเขตขององค์กร ในขณะที่ความต้องการจำเป็นภายนอก เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นที่มุ่งหวังจะให้ได้ความต้องการจำเป็นที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อองค์กรและต่อสังคมโดยรวม^{๑๓๐}

สุวิมล ว่องวานิช กล่าวว่า ความต้องการจำเป็นแบ่งได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับลักษณะที่ใช้ในการจัดประเภท^{๑๓๑} ดังนี้

๑. ระดับความต้องการจำเป็น เช่น ความจำเป็นขององค์กร (Organizational Needs) ความต้องการจำเป็นของบุคลากร (Personal Needs) ความจำเป็นของกลุ่ม (Group Needs)

๒. สาระเนื้อหาของความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร (Staff Development Needs) ความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม (Development Needs) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development Needs)

^{๑๒๙} Witkin, B. A., *Assessing needs in education and social program*, (San Francisco, CA: Jossey-Boss Publishers, 1995). p 10.

^{๑๓๐} Kaufman, R., Rojas, A. M., & Mayer, H, *Needs assessment: A user's guide*, (Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications, 1993).pp 66-67.

^{๑๓๑} สุวิมล ว่องวานิช, *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*, พิมพ์ครั้งที่ ๓ ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พรีน (๑๙๙๑) จำกัด สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๕-๑๖.

๓. ระดับความลึกซึ้งของความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นตามการรับรู้ (Felt Needs) ความต้องการจำเป็นเชิงวิเคราะห์ (Analytical Needs) ด้านกระบวนการ (Process Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ (Outcome Needs) ความต้องการจำเป็นด้านแก้ปัญหา (Solution Needs) ตามความคิดของ Kaufman ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัยและด้านกระบวนการ ถือเป็น “ความต้องการจำเป็นเทียม หรือ กึ่งความต้องการจำเป็น” (Quais Needs) ส่วนความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ถือเป็นความต้องการที่แท้จริง (Needs)

๔. ช่วงเวลาที่ต้องการกำหนดความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นในปัจจุบัน (Present หรือ Current Needs) ความต้องการจำเป็นในอนาคต (Future Needs)

๕. ธรรมชาติของข้อมูลที่แสดงความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Needs) ความต้องการจำเป็นเชิงปริมาณ (Quantitative Needs)

๖. เจ้าของความต้องการจำเป็น ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ ความต้องการจำเป็นด้านปฐมภูมิ (Primary Needs) ซึ่งเป็นความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการ (Service Receivers) ในทางการศึกษาส่วนใหญ่เป็นความต้องการจำเป็นของนักเรียน และความต้องการจำเป็นทุติยภูมิ ซึ่งแบ่งความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ (Service Providers) เช่น ความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร อย่างไรก็ตาม Witkin ได้เพิ่มเติมระดับความต้องการจำเป็นระดับที่สาม (Tertiary Needs) ซึ่งถือว่าเป็นความต้องการจำเป็นด้านทรัพยากร และการแก้ไขปัญหา (Resources/Solution)

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น มีหลายประเภท ตามที่ได้มีนักวิชาการด้านการศึกษาดังกล่าวเสนอไว้ ดังนั้น การเลือกประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นให้เหมาะสม จะต้องอาศัยวัตถุประสงค์ของการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นตัวกำหนดในการเลือก

๔. การเปรียบเทียบขั้นตอนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นกับขั้นตอนการวิจัยทั่วไป

การเปรียบเทียบขั้นตอนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นกับขั้นตอนการวิจัยทั่วไป จะเห็นว่าวิธีการประเมินความต้องการจำเป็นถือว่าเป็นวิธีการวิจัย เนื่องจากมีขั้นตอนการดำเนินงานแบบเดียวกัน ตั้งแต่ขั้นตอนที่หนึ่ง การกำหนดปัญหาวิจัย คำถามวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนที่สอง การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบความคิดของการวิจัย ขั้นตอนที่สาม การกำหนดวิธีการวิจัย ได้แก่ การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดที่เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นตอนที่ห้า การสรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ประโยชน์^{๑๓๒}

๒.๓.๘ การจัดลำดับความสำคัญ

การจัดลำดับความสำคัญ (Priority Setting) ของความต้องการจำเป็นเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการระบุความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์สาเหตุ และการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาก็จะทำให้การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุและวิธีการแก้ไขต่อไป การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นการศึกษาวเคราะห์ความต้องการจำเป็นแต่ละประเด็น จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาจัดเรียงลำดับ (Sort) ตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย^{๑๓๓}

การจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองคู่

รูปแบบของการตอบข้อมูลแบบตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) มักจะปรากฏในแบบสอบถามที่มีข้อความให้ตอบในรูปของมาตราประมาณค่า โดยให้ระบุข้อมูลทั้งสองชุดคือ ระดับของสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็นหรือสภาพที่คาดหวังว่าจะต้องเป็น รูปแบบนี้สร้างขึ้นโดยมีพื้นฐานแนวคิดของการนิยามความต้องการจำเป็นตามโมเดลความแตกต่าง (Discrepancy Model) ซึ่งมีวิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นได้ดังนี้

กลุ่มวิธีที่ใช้หลักประเมินความแตกต่าง

วิธีหานี้พบว่าเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมาก ซึ่งเป็นวิธีที่มีรากฐานมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นที่ใช้โมเดลความแตกต่าง ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบตอบสนองคู่ จากมาตรวัดที่แสดงระดับของความสำคัญ (I = Important) ของข้อความนั้นๆ เปรียบกับค่าที่บอกระดับของ “What Should Be” และมาตรวัดที่แสดงระดับที่รายการนั้นได้รับการตอบสนอง หรือระดับผลสัมฤทธิ์ (D = Degree of Success) ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เปรียบกับค่าที่บอกระดับของ “What is” ซึ่งมีสูตรในการคำนวณระดับของความต้อการจำเป็น ดังนี้

๑. วิธี Mean Difference Method (MDF) กำหนดโดยหาค่าผลต่างของค่าเฉลี่ยของ I และค่าเฉลี่ยของ D บางคนเรียกวิธีนี้ว่า Rank Order of Difference Scores

^{๑๓๒} สุวิมล ว่องวานิช, การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น, พิมพ์ครั้งที่ ๓ ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พริน (๑๙๙๑) จำกัด สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๒๙ - ๑๓๐.

^{๑๓๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖๓.

$$MDF = I - D$$

ข้อดีของการใช้วิธีการจัดลำดับความสำคัญตามผลต่างของค่าเฉลี่ย คือ เป็นวิธีที่สามารถวิเคราะห์ได้ง่าย ไม่ต้องใช้สถิติวิเคราะห์ขั้นสูง สามารถวิเคราะห์ด้วยมือ และเป็นที่เข้าใจง่าย ข้อเสียของวิธีนี้ คือ บางครั้งความต้องการจำเป็นหลายข้อมีคะแนนความแตกต่าง (Difference Score) เท่ากัน ทำให้มีการตีความว่าเป็นความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญเท่ากัน โดยไม่ได้ให้ความสนใจกับระดับสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่ควรจะเป็นว่ามากหรือน้อย วิธีนี้จึงเป็นที่วิจารณ์กันว่าข้อรายการหลายข้ออาจมีระดับความคาดหวัง (Expected หรือ What Should Be) สูงมาก แต่ผลการวิเคราะห์อาจปรากฏว่าไม่ใช่ความต้องการจำเป็นในระดับต้นๆ ถ้าหากว่าข้อรายการนั้นมีระดับบรรลุความสำเร็จหรือสภาพที่เป็นจริง (What is) สูงด้วย ในขณะที่บางรายการไม่ได้เป็นข้อที่มีระดับความคาดหวังสูง แต่มีระดับสภาพที่เป็นจริงต่ำ อาจจะเป็นความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญสูงกว่า ด้วยข้อจำกัดของวิธีนี้จึงทำให้นักวิชาการคิดหาวิธีอื่นเหมาะสมกว่ามาใช้แทนโดยใช้น้ำหนักความสำคัญให้กับระดับที่คาดหวังเป็นตัวถ่วงคะแนน เรียกว่า วิธี Priority Needs Index (PNI)

๒. วิธี Priority Needs Index (PNI) เป็นวิธีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นซึ่งได้พัฒนาขึ้นมาโดยใช้ค่าสถิติในรูปดัชนีที่สามารถบอกค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดได้ Lane Crofton และ Hall ได้ทำการสร้างดัชนีที่มีชื่อว่า Priority Needs Index : PNI ซึ่งได้ดัดแปลงมาจากวิธีการเรียงตำแหน่งของความต้องการจำเป็น จากความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง กับสภาพที่เป็นอยู่จริง (Mean Difference) โดยการถ่วงน้ำหนักของผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างค่า I กับค่า D ด้วยน้ำหนักความสำคัญของค่า I

$$PNI = (I - D) \times I$$

การใช้สูตรหาค่า PNI นี้ไม่ได้หมายความว่าจะต้องให้ผลการประเมินความต้องการจำเป็นมีความแตกต่างจากสูตร MDF ทุกครั้ง เพราะในบางครั้งไม่ว่าเราจะใช้วิธีการใดๆ การวิเคราะห์ข้อมูลก็สามารถให้ผลสอดคล้องกันได้ในเชิงลำดับที่ของความต้องการจำเป็น

๓. วิธี Priority Needs Index (PNI) เป็นสูตรที่นึ่งลักษณะ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช ได้ปรับปรุงมาจากสูตร PNI แบบดั้งเดิม เป็นสูตรที่ใช้วิธีการหาค่าผลต่างของ (I - D) แล้วหารด้วยค่า D เพื่อใช้ควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่มีช่วงไม่กว้างมากเกินไป และให้ความหมายในเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณหาค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม

$$PNI_{\text{modified}} = (I - D) / D$$

๔. วิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ที่เน้นการเสนอผลการดำเนินงานของหน่วยงานในส่วนที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนที่ควรได้รับการพัฒนา โดยการแบ่งตารางออกเป็น ๔ ช่อง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพที่มุ่งหวัง (หรือเรียกว่าเกณฑ์ที่ควรจะเป็น) และสภาพที่เกิดขึ้นจริง จุดที่ใช้แบ่งอาจเป็นค่าเฉลี่ยของคะแนนสูง-ต่ำ ที่กำหนด หรือเกณฑ์ที่ผู้ประเมินเห็นว่าเหมาะสมที่จะเป็นจุดตัด (Cut-Off Score)^{๑๓๔}

๒.๔ ข้อมูลสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^{๑๓๕}

มาตรา ๙ การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

- (๑) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- (๒) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (๓) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา
- (๔) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- (๕) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
- (๖) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ

^{๑๓๔} สุวิมล ว่องวานิช, การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น, พิมพ์ครั้งที่ ๓ ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พริน (๑๙๙๑) จำกัด สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๒๗๕-๒๗๙.

^{๑๓๕} พ ร ะ ร าช บ ัญ ญ ติ ก า ร ศึ ก ษ า แ ห่ ง ช า ตี , [ออนไลน์] , แหล่งที่มา : <https://www.mwit.ac.th/~person/01-Statutes/NationalEducation.pdf> [๑๕ มกราคม ๒๕๖๑].

๒.๔.๑ ระบบการจัดการศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๕ การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(๑) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(๓) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้

ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

มาตรา ๑๖ การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็น ๒ ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา การแบ่งระดับหรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๒.๔.๒ ข้อมูลการจัดตั้งสำนักเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการโดยคำแนะนำของสภาการศึกษา เมื่อคราวการประชุม ครั้งที่ ๒ / ๒๕๕๓ วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๓ ได้จัดทำประกาศกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดแก้ไขเกี่ยวกับเขตพื้นที่การศึกษา และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ดังนี้

๑. เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ๑๘๓ เขต ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗ ตอนพิเศษ ๙๘ ง หน้า ๒๘ โดยให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใดตามประกาศฉบับนี้ ให้อยู่ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขตนั้น

๒. เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ๔๒ เขต ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗ ตอนพิเศษ ๙๘ ง หน้า ๖๒ โดยให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะแต่ระดับมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาใด ให้ไปสังกัดเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขตนั้น

๒.๔.๓ อำนาจหน้าที่และขอบข่ายการบริหารของสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติไว้ว่า “กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทางด้านวิชาการ งานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง” ดังนั้นการบริหารโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้ดำเนินงานตามภารกิจ ๔ งาน คือ การบริหารและการจัดการศึกษาทางด้านวิชาการ งานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

๑. งานบริหารวิชาการ

- ๑.๑ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- ๑.๒ การพัฒนากระบวนการการเรียนรู้
- ๑.๓ การวัดผล การประเมินผล และการเทียบโอน
- ๑.๔ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- ๑.๕ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
- ๑.๖ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- ๑.๗ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา
- ๑.๘ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- ๑.๙ การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการให้แก่ชุมชน
- ๑.๑๐ การประสานความร่วมมือกันในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นๆ
- ๑.๑๑ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

๒. งานบริหารงบประมาณ

- ๒.๑ การจัดทำและการเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ

๒.๒ การตรวจสอบ การติดตามประเมินผล การรายงานผลการใช้จ่ายเงิน และผล
การดำเนินงาน

๒.๓ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

๒.๔ การบริหารงานการเงิน

๒.๕ การบริหารการบัญชี

๒.๖ การบริหารงานพัสดุ และทรัพย์สิน

๓. การบริหารงานบุคคล

๓.๑ การวางแผนอัตรากำลัง และการกำหนดตำแหน่ง

๓.๒ การสรรหา และการบรรจุแต่งตั้ง

๓.๓ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

๓.๔ การรักษาวินัย

๓.๕ การออกจากราชการ

๔. งานบริหารทั่วไป

๔.๑ งานธุรการ

๔.๒ งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๔.๓ งานพัฒนาระบบ และเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

๔.๔ การประสานงาน และพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

๔.๕ การจัดระบบการบริหาร และการพัฒนาองค์กร

๔.๖ งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

๔.๗ การจัดสถานที่ และการจัดสภาพแวดล้อม

๔.๘ การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

๔.๙ การรับนักเรียน

๔.๑๐ การส่งเสริมและการประสานงานการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษา
นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

๔.๑๑ การระดมทรัพยากรทางการศึกษา

๔.๑๒ งานส่งเสริมกิจการนักเรียน

๔.๑๓ การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

๔.๑๔ การส่งเสริม การสนับสนุน และการประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน
องค์กร หน่วยงาน สถาบันสังคมอื่นๆ ที่จัดการศึกษา

๔.๑๕ งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น

๔.๑๖ การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

๔.๑๗ งานบริการสาธารณะ

๔.๑๘ งานอื่นๆ

๒.๔.๔ โครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีภารกิจในการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และกฎหมายอื่น ๆ โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบการปฏิบัติราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แบ่งส่วนราชการออกเป็นกลุ่ม ดังนี้

๑. กลุ่มอำนาจการ
๒. กลุ่มบริหารงานบุคคล
๓. กลุ่มนโยบายและแผน
๔. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
๕. กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน
๖. กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล

นอกจากส่วนราชการตามประกาศกระทรวงการแบ่งส่วนราชการดังกล่าวยังมีส่วนราชการที่กำหนดให้มีในหน่วยงานคือหน่วยตรวจสอบภายใน

๒.๔.๕ ข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ การเพิ่มเติม คือ การแยกเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการพัฒนาการศึกษาแก่นักเรียนในช่วงชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาให้สัมฤทธิ์ผล และมีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยมีการจัดแบ่งเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาออกเป็น ๔๒ เขต จำนวน ๒,๓๕๘ สถานศึกษา ^{๑๓๖}

^{๑๓๖} ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา Education Management Information System: EMIS, กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, [ออนไลน์], ค้นเมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๖๑,จาก: http://data.bopp-obec.info/emis/school.php?area_

๒.๕ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

๒.๕.๑ ความหมายของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการสนทนากลุ่มไว้ ดังนี้

ชาย โพธิ์ลีตา กล่าวว่า การสนทนากลุ่มต่างจากวิธีการที่เกี่ยวกับกลุ่มแบบอื่นๆ กล่าวคือการสนทนากลุ่มไม่ใช่การสัมภาษณ์คนเป็นกลุ่ม (Group Interview) ที่มุ่งหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่นักวิจัยต้องการ อาจจะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพก็ได้ เช่น การสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนหลายคนพร้อมกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนนั้นๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชากร เศรษฐกิจ การศึกษา และสุขภาพอนามัยของคนในชุมชนโดยรวม เป็นต้น ในการสัมภาษณ์กลุ่มเช่นนั้น ผู้สัมภาษณ์มักใช้แบบสอบถามที่มีคำถามทั้งปลายเปิดและปลายปิด แต่การสนทนากลุ่มเป็นการอภิปรายมากกว่าจะเป็นการสัมภาษณ์ ขณะเดียวกันการสนทนากลุ่มก็ไม่ใช่การระดมสมองกลุ่มผู้รู้จะต่างอยู่ที่การระดมสมองนั้นมุ่งหาข้อสรุปที่ลงตัว (Consensus) เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่การสนทนากลุ่มมุ่งหาความคิดเป็นและประสบการณ์ของผู้ร่วมสนทนา ซึ่งอาจแตกต่างกันหลากหลาย ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องลงรอยกันเสมอไป^{๑๓๗}

รัตน์ บัวสนธ์ กล่าวว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) หมายถึง การเชิญกลุ่มบุคคลที่นักวิจัยคัดเลือกมาสนทนาโต้ตอบ มาแสดงความรู้สึกร่วมกันประเด็นต่างๆ ที่นักวิจัยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การสนทนากลุ่มจัดเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เป็นการผสมเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interview) กล่าวคือ นักวิจัยสามารถที่จะทำการสังเกตพฤติกรรม อากัปกริยาของบุคคลในกลุ่มสนทนาได้ และในขณะเดียวกันนักวิจัยก็อาจจะทำการซักถามบุคคลใดบุคคลหนึ่งในประเด็นใดๆ ที่สงสัยก็ได้^{๑๓๘}

วรรณิ แกมเกตุ ได้กล่าวว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) แบบหนึ่ง ด้วยการเชิญผู้ร่วมสนทนารวมกันเป็นกลุ่มอย่างเฉพาะเจาะจง โดยผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม แล้วให้ผู้เข้าร่วมการสนทนาได้อภิปรายหากัน อภิปรายร่วมกัน โต้ตอบกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางใน

^{๑๓๗}ชาย โพธิ์ลีตา, ศาสตรและศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๗), หน้า ๒๐๘-๒๐๙.

^{๑๓๘}รัตน์ บัวสนธ์, วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: คำสมัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๗.

ประเด็นที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจง เพื่อหาข้อมูลที่ตรงประเด็นและถูกต้อง สำหรับตอบคำถามการวิจัยในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ^{๑๓๙}

อรุณี อ่อนสวัสดิ์ กล่าวว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) หมายถึง การร่วมพูดคุยกันระหว่างผู้นำการสนทนาและผู้ร่วมสนทนา หรือระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้รู้ (Key Informants) การสนทนากลุ่มควรมีสมาชิกในวงสนทนา ๗-๘ คน เพื่อให้มีการโต้แย้งได้อย่างเหมาะสม ผู้นำการสนทนาเป็นผู้กำหนดประเด็นคำถามล่วงหน้า โดยมีคำถามประเด็นหลักของการศึกษา การเตรียมประเด็นคำถาม คำถามทุกข้อต้องประกอบด้วยตัวแปร นำตัวแปรมาสร้างคำถามที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ได้ชัดเจน คำถามแต่ละข้อต้องตั้งสมมติฐานย่อยๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผล^{๑๔๐}

สรุปได้ว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) หมายถึง การให้บุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติ มาอภิปรายร่วมกัน แลกเปลี่ยนทัศนะกัน พูดคุยโต้ตอบกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจงในประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยกำหนด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีที่สุด ตรงตามประเด็นคำถามและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

๒.๕.๒ จุดมุ่งหมายของการจัดสนทนากลุ่ม

จุดมุ่งหมายหลักของการจัดสนทนากลุ่มในการวิจัย คือ การดึงทัศนคติ ความรู้สึก ความเชื่อ ประสบการณ์ ตลอดจนปฏิกิริยาของผู้ตอบออกมา ซึ่งวิธีการอื่นไม่สามารถทำได้ เช่น การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ตัวต่อตัว หรือการใช้แบบสอบถาม ซึ่งทัศนคติ ความรู้สึก ความเชื่อเหล่านี้ในบางส่วนอาจเป็นอิสระจากกลุ่มหรือสิ่งที่สังคมคาดหวัง แต่จะเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวมกลุ่มทางสังคมและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันที่อยู่ในขอบข่ายของการจัดสนทนากลุ่มเมื่อเปรียบเทียบกับ การสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interview) ที่ต้องการเพียงทัศนคติ ความรู้สึก และความเชื่อของแต่ละบุคคลเท่านั้น การจัดสนทนากลุ่มเป็นดั่งมุมมองที่หลากหลายและกระบวนการทางความรู้สึกออกมาในสภาพแวดล้อมของกลุ่ม การสัมภาษณ์รายบุคคลเป็นวิธีการที่ง่ายกว่าสำหรับนักวิจัยในการควบคุม ซึ่งการจัดสนทนากลุ่มจะต้องใช้การตัดสินใจที่เป็นของตนเองและเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการสังเกตการณ์ (Observation) แล้ว การจัดสนทนากลุ่มจะทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่มากกว่าใน

^{๑๓๙}วรรณี แกมเกตุ, *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๕๔.

^{๑๔๐}อรุณี อ่อนสวัสดิ์, *ระเบียบวิธีวิจัย*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, ๒๕๕๑), หน้า ๔๓.

ระยะเวลาอันสั้น วิธีการสังเกตการณ์จะต้องขึ้นอยู่กับกรอบที่จะต้องมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ขณะที่ในการจัดสนทนากลุ่มนั้น ผู้วิจัยเพียงปฏิบัติตามร่างคำถามนำเท่านั้น

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยในประเทศ

ปานทอง อังคณิตย์ ได้ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างทักษะชีวิตนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมาย ๑) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒) เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบมีส่วนร่วม และ ๓) เพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน ๔ องค์ประกอบ คือ ๑) ความตระหนักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ๒) การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ๓) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด ๔) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านห้วยพลวง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกประชากรแบบเจาะจงจากกลุ่มเป้าหมาย ๖ กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ๑) แบบสำรวจ ๒) แบบบันทึกการประชุม ๓) แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง ๔) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และ ๕) แบบการสังเกตนักเรียนแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

๑. สภาพการดำเนินงานการเสริมสร้างทักษะชีวิตนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินงานด้านการเสริมสร้างทักษะชีวิตนักเรียนโรงเรียนเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานด้านทักษะชีวิต เนื้อหาของทักษะชีวิตยังสอดแทรก หรือบูรณาการรวมอยู่ในสาระการเรียนรู้ ๘ สาระ และอยู่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนโยบายยังคงเน้นงานวิชาการเป็นหลัก ผู้มีส่วนได้เสียจึงต้องร่วมมือกันในการเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีทักษะในการดำเนินชีวิตให้พึ่งพาตนเอง และเผชิญกับปัญหาเพื่อให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

๒. การเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีกระบวนการในการเสริมสร้างทักษะชีวิต ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนที่สำคัญ ๕ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา ขั้นที่ ๒ วางแผนเพื่อกำหนดกลวิธีสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ขั้นที่ ๓ การ

ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน ขั้นที่ ๔ การสังเกตความก้าวหน้าของการจัดกิจกรรม และขั้นที่ ๕ สะท้อนผลการดำเนินงานและสรุปผล

๓. ผลการของการเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษา พบว่า ๑) ด้านสร้างความร่วมมือและดำเนินงาน ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผลสำเร็จของการดำเนินงานคิดเป็นร้อยละ ๖๕ นักเรียนมีทักษะชีวิต อยู่ในระดับ ๓ การเห็นคุณค่า ๒) ด้านเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น ผลสำเร็จของการ ดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ ๙๒ นักเรียนมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับ ๕ การมีคุณลักษณะ ๓) ด้านจุดเด่น จุดด้อย ของตนเองของการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ ๘๔ มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับ ๕ การมี คุณลักษณะ ๔) ด้านค้นพบความชอบความถนัดและความสามารถของตนเอง ผลสำเร็จของการ ดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ ๖๖ นักเรียนมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับ ๓ การเห็นคุณค่า ๕) ด้านการ วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสภาพการรอบตัว ด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง ผลสำเร็จของการ ดำเนินงานคิดเป็นร้อยละ ๗๐ นักเรียนมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับ ๔ การมีระบบ และ ๖) ด้านเสนอ ทางออกของข้อขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง และใช้วิธีการเชิงบวก ผลสำเร็จของการดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ ๖๒ นักเรียนมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับ ๓ เห็นคุณค่า^{๑๔๑}

วรินทร์พร พันเฟื่องฟู ได้ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าสภาพของสังคมปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทำให้เยาวชนได้รับ การฝึกทักษะชีวิตจากบ้านโรงเรียนและชุมชนน้อยกว่าเดิม จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทักษะ ชีวิต มี ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ทักษะการคิด ทักษะทางจิตใจ ทักษะทางการกระทำ และทักษะทาง สังคม โดยผลการวิจัยดังกล่าว มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดได้แก่องค์ประกอบด้านทักษะทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ความคิดเห็นในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิโดย ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ซึ่ง กล่าวว่าทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นควรได้รับการพัฒนา การ ฝึกฝนอย่างจริงจังต่อเนื่อง การดำเนินชีวิตในปัจจุบันและในอนาคตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข ดร.วัลลภ ปิยะมโนธรรม ได้กล่าวว่าทักษะทางสังคมเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่มี ความสำคัญ เพื่อให้อยู่รอดในสังคมปัจจุบันได้ และนางปวีณา หงสกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กล่าวว่าทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่จะช่วยให้เยาวชนรอดพ้นจาก ภัยในสังคมได้

^{๑๔๑}ปานทอง อังคณิตย์, “การเสริมสร้างทักษะชีวิตนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้การวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”, *ดุชนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต* (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๘).

ดังนั้นจากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงควรนำองค์ประกอบของทักษะชีวิตในด้านทักษะทางสังคมไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป^{๑๔๒}

อิทธิพัทธ์ สวทันพรกุล ได้นำเสนอกลยุทธ์ทางเลือกการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพและลักษณะของการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ๒) เพื่อกำหนดกลยุทธ์ทางเลือกการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ และ ๓) เพื่อประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ทางเลือกฯ มีระเบียบวิธีการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา กำหนดกลยุทธ์ด้วยการสนทนากลุ่มจากกลุ่มผู้บริหาร ครู และกลุ่มนักวิชาการด้านการศึกษา ใช้คู่มือการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามและการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ผลการวิจัย พบว่า

๑. ผู้บริหารมีการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยมีการขับเคลื่อนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่แนวคิดและแนวปฏิบัติของสถานศึกษา พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นการศึกษาเพื่ออาชีพ ใช้บริบทวิถีชุมชนในการจัดการเรียนรู้ สร้างและใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน สร้างวัฒนธรรมองค์กรในการทำงานร่วมกัน ประสานความร่วมมือกับองค์กรภายนอก ครูมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นการฝึกปฏิบัติจริง บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแผนการจัดการเรียนรู้ ใช้ประสบการณ์/ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับนักเรียนคือ นักเรียนมีพื้นฐานทักษะชีวิตและทักษะการประกอบอาชีพในชุมชน ตระหนักในคุณค่าวิถีชีวิตของท้องถิ่นตนเอง ช่วยเหลือครอบครัวเพราะมีรายได้ระหว่างเรียน

๒. กลยุทธ์ทางเลือกที่กำหนดขึ้น มี ๔ รูปแบบ คือ ๑) กลยุทธ์การพัฒนาความสามารถทางวิชาการ ๒) กลยุทธ์การประยุกต์ใช้การเกษตรและ/หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ๓) กลยุทธ์การประยุกต์ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน ๔) กลยุทธ์เน้นการฝึกปฏิบัติงาน/การฝึกงาน

๓. ผลการประเมินกลยุทธ์ทางเลือก พบว่า แต่ละกลยุทธ์ทางเลือก มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยอยู่บนเงื่อนไขบางประการ ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการ

^{๑๔๒}วารินพร พินเฟื่องฟู, การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น, **ดัชนีพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน**, (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๕๗).

เลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนที่จะนำนักเรียนไปสู่การมีทักษะการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การมีทักษะอาชีพสู่การมีทักษะชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๔๓}

สุกิจ โพธิ์ศิริกุล ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา และเพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้ การพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ครูแนะแนวและครูที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา ๒๕๕๒ จำนวน ๓๐๐ คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ค่าสถิติ พื้นฐาน โดยโปรแกรม SPSS และใช้โปรแกรม LISREL ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดล โครงสร้างตัวบ่งชี้การพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบหลักที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร องค์ประกอบทักษะด้านการตัดสินใจ และองค์ประกอบทักษะด้านการเลือกดำเนินชีวิต ซึ่งทั้ง ๓ องค์ประกอบหลักได้รับการพัฒนาผ่านตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบย่อยทั้งหมด ๖ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การมีพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิต ๒๑ ตัวบ่งชี้ เหลือ ๓ องค์ประกอบหลัก ๑๗ ตัวบ่งชี้ ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการพัฒนาตัวบ่งชี้การพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้ค่า ไค – แสควร์ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้วทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการทดสอบพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์^{๑๔๔}

^{๑๔๓} อธิพัทธ์ สุวทันพรกุล “การนำเสนอกลยุทธ์ทางเลือกการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้”, วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๔๔} สุกิจ โพธิ์ศิริกุล, การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๔).

๒.๖.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

Bender ได้ทำการศึกษาการสร้างโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตด้านส่วนตัวและด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับผู้เรียน (อายุระหว่าง ๑๒ - ๑๖ ปี) โดยใช้รูปแบบของโปรแกรมการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pre-test post-test experiment design) ซึ่งเป็นโปรแกรมทักษะชีวิต มีจำนวนครั้งในการทดลองทั้งหมด ๑๒ ครั้ง และใช้เวลาครั้งละ ๑.๓๐ ชั่วโมง ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น^{๑๔๕}

Griffin, & Botvin ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการป้องกันในโรงเรียนกับวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงในการใช้ยาเสพติดในระยะต้น โดยการศึกษาได้ใช้โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต (Life Skills Program Training) โดยมีโรงเรียนเป็นพื้นฐาน (School Based) โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในเมืองใน ๒๙ โรงเรียน ในนิวยอร์กที่มีผลการเรียนต่อตลอดจนมีกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด ผลจากการศึกษา พบว่า หลังจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้เข้ารับการฝึกทักษะชีวิตจะมีความสัมพันธ์ระดับต่าง ๆ กับการใช้ยาเสพติด นอกจากนี้ได้มีการติดตามผลการทดลองในระยะยาว (๑ ปี) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับโปรแกรมการฝึกทักษะชีวิตที่เป็นกลุ่มเสี่ยง ได้รายงานว่ามีอัตราการใช้ยาเสพติดในระดับต่ำมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกทักษะชีวิต^{๑๔๖}

Junge, Manglallan, & Raskauskas ได้ทำการศึกษาเรื่องทักษะชีวิตผ่านการมีส่วนร่วม ในโปรแกรมการสอนเชิงประสบการณ์และการเรียนแบบร่วมมือหลังเลิกเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่ลงทะเบียนในโปรแกรม ซึ่งโปรแกรมที่สอนเป็นโปรแกรมในเชิงประสบการณ์ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นแบบความร่วมมือ และให้เด็กนักเรียนได้มีโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ พบว่า เด็กที่เข้าร่วมในโปรแกรมนี้อีกทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น^{๑๔๗}

^{๑๔๕}Bender, Cornelia Johanna Getruida. **A Life Skills Programme for Learners in the Senior Phase: A Social Work Perspective.** from <http://www.upetd.up.ac.za/thesis/available/etd-11222002-110633/> 2002.

^{๑๔๖}Griffin, K. W.; & Botvin, G. J. "Effectiveness of a Universal Drug Abuse Prevention Approach for Youth at High Risk for Substance Use Initiation," Preventive Medicine. 36(1): 1-7. from http://www.drugabuse.gov/NIDA_notes/NNyol18N5/School.html, 2003.

^{๑๔๗}Junge, S.K., Manglallan, S. & Raskauskas, J. Building life skills through afterschool participation in experiential and cooperative learning. Child study journal, from <http://vnweb.hwwilsonweb.com>, 2003.

Sharon, Sue, & Juliana ได้ทำการศึกษาการสร้างทักษะชีวิตโดยผ่านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (เกรด ๖) โดยเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตหลังเลิกเรียน โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการทดลอง ผลจากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการทักษะชีวิตทางสังคมเพิ่มขึ้นและประสบความสำเร็จในการเรียนเพิ่มขึ้น^{๑๔๘}

Zollinger, Saywell, & Muegge ได้ศึกษาผลของหลักสูตรการฝึกทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่สิบหกร้อยในประเทศอินเดีย วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อประเมินการป้องกันการสูบบุหรี่ โดยมีโรงเรียนเป็นพื้นฐานและโปรแกรมควบคุม ทั้งนี้โดยประเมินผลของหลักสูตรการฝึกทักษะชีวิตต่อนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษา ในด้านความรู้ เจตคติ และความสามารถในการสร้างการตัดสินใจที่ดีในการดำเนินชีวิต โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจข้อมูล จำนวน ๑,๕๘๙ คน^{๑๔๙}

Schneider ได้ทำการศึกษาถึงผลของการใช้โปรแกรมการสอนทักษะชีวิต มีหลักการที่ใช้ตามโปรแกรมนี คือ จะต้องเป็นทักษะที่เป็นชีวิตจริง การฝึกทักษะชีวิตจะฝึกในบริบทของโรงเรียนซึ่งเป็นการกระทำที่ได้รับความเข้าใจอย่างชัดเจน ทักษะที่ฝึกนั้นต้องมีศักยภาพในการนำไปใช้ได้ทันทีในชีวิตของนักเรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เริ่มต้นจากเรื่องง่าย ๆ เช่น การรับประทานอาหาร เด็กได้เรียนรู้เทคนิคการเตรียมอาหารเบื้องต้น วิธีการเสิร์ฟ มารยาทบนโต๊ะอาหาร และการทำความสะอาด เริ่มจากการไปซื้อของที่ซูเปอร์มาร์เก็ต เด็กได้เรียนรู้การเลือกอาหาร การอ่านฉลาก ประเมินคุณภาพ สรุปรายการที่ต้องการ พบว่า การก้าวออกไปนอกโรงเรียนเขาสามารถใช้ประสบการณ์ที่ได้จากในโรงเรียนไปใช้ในการทำงานจริง^{๑๕๐}

Slicker, & et al ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่นตอนปลายในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ ๑ ในมหาวิทยาลัยมิทเชอร์ จำนวน ๖๖๐ คน แบ่งเป็นเพศหญิงร้อยละ ๖๘.๒ และเพศชายร้อยละ ๒๒.๗ มีค่าเฉลี่ยอายุ ๑๗.๙ ปี โดยการศึกษาการรับรู้ในพฤติกรรมการเลี้ยงดูของพ่อแม่ และการรับรู้ของทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ด้าน

^{๑๔๘}Sharon, Junge K.; Sue, Manglallan; & Juliana, Raskauskas. (2003). "Building Life Skills Through After school Participation in Experimental and Cooperative Learning," (Child Study Journal. 33(3)); pp 74-165.

^{๑๔๙}Zollinger, Terrell W.; Saywell, Robert M.; & Muegge, Carolyn M. (2003). " Impact of the Life Skills Training Curriculum on Middle School Students Tobacco Use in Marion Country Indiana, 1997-2000", (The Journal of School Health. 79(9)): pp. 46-338.

^{๑๕๐}Schneider, Barry H. "An Elaboration of the Relationship Between Parental Behavioral and Children's Moral Development," (Dissertation Abstracts International,1979).

การสื่อสารระหว่างบุคคล ด้านการตัดสินใจ ด้านการดูแลรักษาสุขภาพ และด้านการพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง ผลจากการศึกษา พบว่า การพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่นทั้ง ๔ ด้าน มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ในระดับสูง^{๑๕๑}

Zipora, Merav, & Judy ได้ทำการศึกษาผลของการฝึกทักษะชีวิตต่อการรับรู้ของครูเกี่ยวกับความเชื่อในความสามารถของตนและสภาพแวดล้อม ซึ่งมุ่งเน้นในการฝึกทักษะชีวิต ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านเป้าหมายของชีวิตและการพัฒนาเอกลักษณ์ของตน ๒) ด้านการตัดสินใจ และการแก้ปัญหา ๓) ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และ ๔) ด้านการรักษาสุขภาพร่างกาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี ๓ กลุ่ม จำนวน ๒๑๔ คน คือ ๑. กลุ่มครูที่ไม่ได้ฝึกทักษะชีวิต ๒. กลุ่มครูที่ได้ทำการฝึกทักษะชีวิต เป็นเวลา ๑ ปี และ ๓ กลุ่มครูที่ได้ทำการฝึกทักษะชีวิต เป็นเวลา ๒ ปี พบว่า กลุ่มครูที่ได้ทำการฝึกทักษะชีวิต เป็นเวลา ๒ ปี มีระดับคะแนนในการเชื่อกำลังความสามารถของตน และการับรู้ในสภาพแวดล้อม มากกว่าครูกลุ่มอื่นๆ^{๑๕๒}

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ ปานทอง อังคณิตย์ (๒๕๕๘), วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู (๒๕๕๗), อิทธิพัทธ์ สุธันพรกุล (๒๕๕๔), สุกิจ โพธิ์ศิริกุล (๒๕๕๔), Bender (2002), Griffin, & Botvin (2003), Sharon, Sue, & Juliana (2003), Zollinger, Saywell, & Muegge Ferrari (2003), Schneider, Slicker, & et al (2005), Zipora, Merav, & Judy (2005) ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์สภาพปัญหาการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียน และแนวทางการแก้ไขสภาพปัญหาการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียน ได้ดังนี้

สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิต

๑. เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียน
๒. สภาพสังคมปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทำให้เยาวชนได้รับการฝึกทักษะจากบ้าน และโรงเรียนน้อยกว่าเดิม

^{๑๕๑}Slicker, Ellen K.; & et al. The Relationship of Parenting Style to Older Adolescent Life Skills Development in the United States. SAGE Publications, from <http://you.sagepub.com/cgi/content/abstract/13/3/227> 2005.

^{๑๕๒}Zipora, Shechtman; Merav, Levy ;& Judy, Leichtentritt. (2005). "Impact of Life Skills Training on Teacher's Perceived Environment and Self-Efficacy," Journal of Educational Research. 98(3): 54-144. from http://www.vnweb.hwwilsonweb.com/hww/results/results_single_fulltext.jhtml?_D

๓. ทักษะการดำเนินชีวิตที่เด็กนักเรียนต้องได้รับการฝึกฝนต้องเป็นทักษะที่เป็นชีวิตจริง เช่น การรับประทานอาหาร การเตรียมอาหาร การเลือกอาหาร การประเมินคุณภาพ การทำความสะอาด จึงจะสามารถทำให้เด็กนำประสบการณ์การทำงานที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ในการทำงานจริง

๔. การเลี้ยงดูของพ่อแม่ มีผลต่อการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๕. องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตที่ควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ ทักษะด้านสังคม ทักษะด้านความคิด ทักษะด้านการเผชิญทางอารมณ์ ทักษะทางจิตใจ ทักษะการจัดการกับความเครียด ทักษะการปฏิเสธ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร ทักษะอาชีพ การยอมรับตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง การสร้างวัฒนธรรมในองค์กร การเพิ่มแรงจูงใจ การมองโลกในแง่ดี และการรู้จักอดทน เป็นทักษะที่ควรได้รับการพัฒนา

แนวทางการแก้ไขปัญหของทักษะการดำเนินชีวิต

๑. การจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนได้ฝึกฝน ได้แก่ การฝึกการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม การเล่นเกมบทบาทสมมติ และให้ข้อมูลย้อนกลับ

๒. การแนะแนว และการให้คำปรึกษาในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๓. การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

๔. การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๕. การสอนทักษะการดำเนินชีวิต โดยฝึกฝนทักษะในบริบทของโรงเรียน ทักษะที่เรียนต้องมีศักยภาพในการนำไปใช้ได้ทันที และระยะยาวในชีวิตของนักเรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยเริ่มต้นจากเรื่องง่าย ๆ เช่น การรับประทานอาหาร การเตรียมอาหาร การทำความสะอาด

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการดำเนินชีวิต หลักสุจริต ๓ แนวความคิดเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น และข้อมูลสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงได้สรุปแนวคิดที่นำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบดังนี้

๑.๑ ความหมายเกี่ยวกับรูปแบบ จากนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ ปัญญา ทองนิล, ๒๕๕๓, ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล, ๒๕๕๒, มาลี สืบกระแสน, ๒๕๕๒, ทิศนา ขัมมณี, ๒๕๕๐, อุทัย บุญประเสริฐ ๒๕๔๖, Tosi, H.L. & Carroll, S.J. 1982, Procter and Paul, 1978, Stoner and Wankle, 1986, Husen and Postlethwaite, 1994 ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของรูปแบบได้ว่า

รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นเป็นแบบอย่าง โดยสร้างมาจากความคิด ประสบการณ์ หรือจากทฤษฎี หลักการต่างๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เพื่ออธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

๑.๒ องค์ประกอบของรูปแบบ จากนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ Keeves, P.J., 1997, Brown, W.B., & Moberg, D.J., 1992, ทิศนา ขัมมณี, ๒๕๔๕, พูลสุข หิงคานนท์, ๒๕๔๐, พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดี, ๒๕๕๓, และจินตนา ศักดิ์ภู่อารัม, ๒๕๕๓ ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบได้ ๕ องค์ประกอบ ดังนี้

- ๑) หลักการ
- ๒) วัตถุประสงค์
- ๓) กระบวนการ
- ๔) การนำรูปแบบไปใช้
- ๕) ข้อจำกัดของรูปแบบ

๑.๓ ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ จากนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ Joyce, B. and Weil. M. 1996, Keeves, P.J. 1988, Seels & Richey 1994, Strickland, A.W., Willer, D. 1986, บุญชม ศรีสะอาด ๒๕๔๕, อุทัย บุญประเสริฐ ๒๕๔๗. ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนการพัฒนารูปแบบได้ ๓ ขั้นตอน คือ

- ๑) การศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์
- ๒) การพัฒนารูปแบบ
- ๓) การตรวจสอบรูปแบบ

๑.๔ การตรวจสอบรูปแบบ จากนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ อุทุมพร จามรมาน และ Eisner ผู้วิจัยได้สรุปการตรวจสอบรูปแบบได้ว่า การตรวจสอบรูปแบบมี ๓ แบบ คือ ๑) ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ ๒) ตรวจสอบรูปแบบโดยใช้เทคนิคทางสถิติจากหลักฐานเชิงปริมาณ ๓) ตรวจสอบรูปแบบโดยการนำไปทดลองใช้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะตรวจสอบรูปแบบ คือ ตรวจสอบโดยใช้สถิติ จากหลักฐานเชิงปริมาณเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมและถูกต้อง

๒. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการดำเนินชีวิต

๒.๑ องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต จากนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ มัณฑรา ธรรมบุศย์, ๒๕๕๑, กาญจนา คงสวัสดิ์, ๒๕๕๑, ประเสริฐ ต้นสกุล, ๒๕๕๑, WHO, 1997, Maxwell, 1981, Goodship, 2001, Gazda, Childers, & Brooks, 1987, UNESCO, 2001, Deen, Bailey, & Parker, 2002, Neeley, 2004. ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต คือ ๑. ทักษะ

ทางสังคม ๒. ทักษะการประกอบอาชีพ ๓. ทักษะการสื่อสาร ๔. ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน ๕. ทักษะด้านความคิด ๖. ทักษะด้านจิตใจ ๗. ทักษะด้านอารมณ์

๒.๒ การพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต จากนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ Mangrulkar, Whitman & Posner สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ และ สุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ์. ผู้วิจัย จึงสรุปว่าการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต มี ๓ ขั้นตอน คือ ๑) การสร้างทักษะชีวิต ๒) การป้องกัน ๓) การดำเนินการแก้ไข

๓. หลักสุจริต ๓

๓.๑ สุจริต ๓ จากพระไตรปิฎก หนังสือ ตำรา และนักวิชาการ ดังนี้ สนิท ศรีสำแดง สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ผู้วิจัยสรุปความหมายของสุจริต ๓ ได้ดังนี้

๑) กายสุจริต หมายถึง การประพฤติดีทางกาย การทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง มีความเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยไม่เบียดเบียนกัน เคารพสิทธิของกันและกัน การไม่ข่มเหงรังแกกัน การปฏิบัติตามกฏ กติกา การควบคุม การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

๒) วาจาสุจริต หมายถึง การประพฤติดีทางวาจา การพูดสิ่งที่ดีงามถูกต้อง การพูดความจริง พูดคำที่ส่งเสริม สามัคคีกัน พูดคำสุภาพ อ่อนโยน นุ่มนวลน่าฟัง มีเหตุผล มีสารประโยชน์ ถูกกาลเทศะ

๓) มโนสุจริต หมายถึง การประพฤติดีทางใจ คิดสิ่งที่ดีถูกต้อง คิดให้ คิดเสียสละ มีจิตใจผ่องแผ้วกว้างขวาง ปราศจากอคติ มีความเห็นถูกต้อง ไม่คิดร้ายเบียดเบียนใคร รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมชาติของโลกและชีวิต เห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย ควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในความดีงาม

๓.๒ องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓ ผู้วิจัยขอใช้อองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓ ดังนี้

๑) ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

๒) ทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการระบุความต้องการที่เป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน

รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๓) ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นขณะสนทนา

๔) ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน หมายถึง ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๕) ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๖) ทักษะด้านจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญ ofผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

๗) ทักษะด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๔. แนวความคิดเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น

๔.๑ ความหมายของความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของความต้องการจำเป็น ดังนี้ ความต้องการจำเป็น หมายถึง สภาพปัญหาที่มีความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาในปัจจุบันที่ต้องนำมาพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา

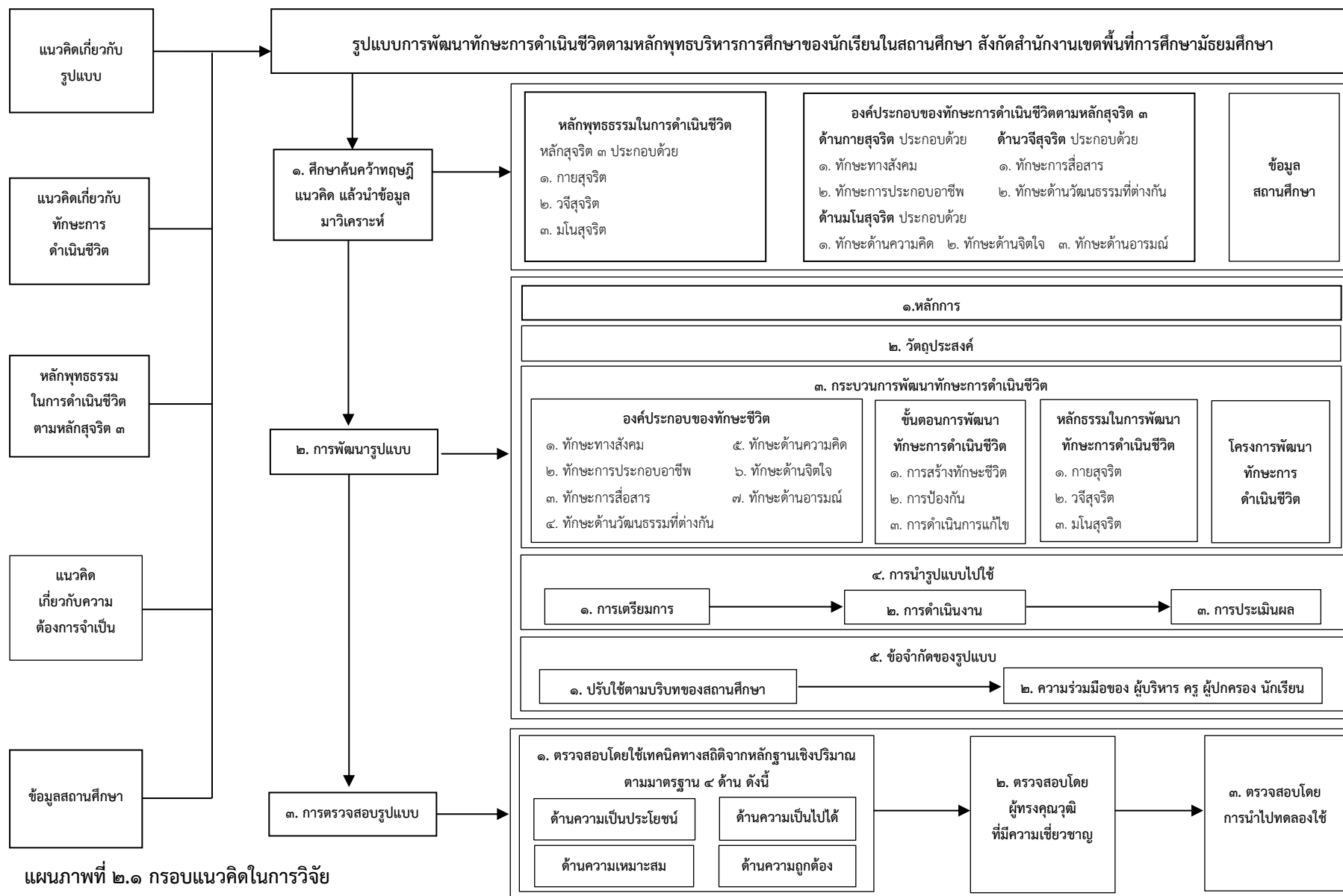
๔.๒ การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการหาความต้องการจำเป็น เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ไขปัญหาก็ได้ตรงสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

๔.๓ ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นมีหลายประเภทด้วยกัน ตามที่นักการศึกษาได้เสนอไว้ ดังนั้น ในการเลือกประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็นให้เหมาะสมมาใช้ในการประเมิน จะต้องอาศัยวัตถุประสงค์ของการประเมินความต้องการจำเป็นนั้นเป็นตัวกำหนดในการเลือก

๕. ข้อมูลสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ การเพิ่มเติม คือ การแยกเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการพัฒนาการศึกษาแก่นักเรียนในช่วงชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาให้สัมฤทธิ์ผล และมีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยมีการจัดแบ่งเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาออกเป็น ๔๒ เขต

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ ๒.๑

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ รายงานการวิจัย รายงานของหน่วยงานต่างๆ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) อย่างเป็นทางการ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- ๓.๑ ขั้นตอนการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยทั้งหมด ๓ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มี ๓ ขั้นตอน คือ

๑. ศึกษาจากเอกสาร
๒. ศึกษาจากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิต
๓. ศึกษาจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิต

๑. ศึกษาจากเอกสาร

วิธีดำเนินการวิจัย : ศึกษาสภาพปัญหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ, ความหมาย ประเภท องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต, หลักพุทธธรรม สุจริต ๓, และศึกษาข้อมูลของสถานศึกษา

แหล่งข้อมูล : จากหนังสือ, ตำรา, บทความ, งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง, เว็บไซต์

เครื่องมือ : แบบการศึกษาเอกสาร (Document Study)

การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และกรอบแนวคิดในการวิจัย

๒. ศึกษาจากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

แหล่งข้อมูล : กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จำนวน ๔๐๐ คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือ : แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล: แบบสอบถามตอนที่ ๑ วิเคราะห์โดยใช้ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency Distribution) ตอนที่ ๒ วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI_{modified})^๑ ตอนที่ ๓ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๓. ศึกษาจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

แหล่งข้อมูล : ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ คน โดยใช้เทคนิค Snow Ball และเลือกแบบเจาะจง กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล: วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

^๑สุวิมล ว่องวาณิช, การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บริษัท วี. พรินท์ (1991) จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๒๗๙.

ผลลัพธ์ที่ได้ : สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ ๒ พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มี ๒ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ยกร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร (Document Study)

การวิเคราะห์ข้อมูล: วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑)

๒. พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

แหล่งข้อมูล : ผู้ทรงคุณวุฒิ ๓ กลุ่ม จำนวน ๙ คน คือ (๑) ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน ทักษะการดำเนินชีวิต (๒) นักวิชาการด้านทักษะการดำเนินชีวิต (๓) ผู้บริหารสถานศึกษา โดยการ เลือกแบบเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์ที่ได้จากรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การวิเคราะห์ : วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๒)

ขั้นตอนที่ ๓ นำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการ ปรับปรุง แก้ไข และนำเสนอ มี ๒ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการแจก แบบสอบถาม

แหล่งข้อมูล : ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔๕ คน โดย
การสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือ : แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล: วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ทาง
สถิติ คือ หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency Distribution) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลลัพธ์ที่ได้ : รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร
การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒. แกไข ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลัก
พุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

แหล่งข้อมูล : ๑) อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ๒) อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ๓) ผู้วิจัย

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร (Document Study)

การวิเคราะห์ : วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร
การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับสมบูรณ์)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๔๒ เขต จำนวน ๒,๓๕๘ โรงเรียน โดยมีผู้บริหาร
สถานศึกษาที่เป็นประชากร จำนวน ๒,๓๕๘ คน และจำนวนครูที่เป็นประชากร จำนวน ๑๓๕,๐๘๑
คน ใช้ข้อมูลในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ ๑. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้
ในการศึกษาสภาพปัญหา และ ๒. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบรูปแบบ

๑. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร
การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา คือ กลุ่ม
ตัวอย่างที่เป็นครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๔๒ เขต
๒,๓๕๘ โรงเรียน จำนวนครูที่เป็นประชากร ๑๓๕,๐๘๑ คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป

ของ Taro Yamane^๒ ซึ่งเป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ ๐.๕ ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ๕% ได้กลุ่มตัวอย่าง และนำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยมีแต่ละขั้นตอน ดังนี้

๑) กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้จำนวนสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๒,๓๕๘ โรงเรียน จากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ที่ขนาดประชากร ๒,๕๐๐ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๔๕ โรงเรียน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ กำหนดสถานศึกษาโดยแบ่งสถานศึกษาออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ๔๒ เขต

ขั้นที่ ๒ กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด โดยเทียบ บัญญัติไตรยางค์จังหวัดใดมีประชากรมากจะกำหนดสัดส่วนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาก

๒) กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้จำนวนครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๑๓๕,๐๘๑ คน จากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ที่ขนาดประชากรเกิน ๑๐๐,๐๐๐ ขึ้นไป ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ คน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ กำหนดจำนวนครูในสถานศึกษาโดยแบ่งครูในสถานศึกษาออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๔๒ เขต

ขั้นที่ ๒ กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด โดยเทียบ บัญญัติไตรยางค์จังหวัดใดมีประชากรมากจะกำหนดสัดส่วนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาก

ขั้นที่ ๓. นำกลุ่มตัวอย่างมาทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลาก ในงานวิจัยครั้งนี้คือ ครูเป็นผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ ๓.๑ ดังนี้

^๒Taro Yamane อ้างในสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เฟื่องฟ้าพรินต์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒๗.

ตารางที่ ๓.๑ ข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๑	กรุงเทพมหานคร	๑. โรงเรียนสตรีวิทยา	๑๐๔	๒
		๒. โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ	๔๔	๑
		๓. โรงเรียนสายปัญญา	๖๗	๑
		๔. โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย	๘๗	๑
		๕. โรงเรียนมัธยมวัดดาวคะนอง	๒๗	๑
		๖. โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย	๖๘	๑
		๗. โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง	๕๐	๑
		๘. โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม	๑๘๓	๓
		๙. โรงเรียนศึกษานารีวิทยา	๙๗	๒
		๑๐. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี	๓๕	๑
๒	กรุงเทพมหานคร	๑. โรงเรียนพุทธจักรวิทยา	๒๖	๐
		๒. โรงเรียนนนทรีวิทยา	๑๒๐	๒
		๓. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุวรรณภูมิ	๗๔	๑
		๔. โรงเรียนสารวิทยา	๑๐๙	๒
		๕. โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)	๑๔๕	๓
		๖. โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง	๗๖	๑
		๗. โรงเรียนยานนาวาเวชวิทยาคม	๔๔	๑
		๘. โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง	๔๘	๑

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๓	นนทบุรี	๑. โรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยา	๘๒	๒
		๒. โรงเรียนรัตนานิเบศร์	๑๐๓	๒
		๓. โรงเรียนไทรน้อย	๙๕	๒
	พระนครศรีอยุธยา	๑. โรงเรียนท่าเรือ	๑๐๐	๒
		๒. โรงเรียนบางซ้ายวิทยา	๓๓	๑
		๓. โรงเรียนบางไทรวิทยา	๒๘	๑
		๔. โรงเรียนปากกรานพิทยา	๑๒	๐
๔	ปทุมธานี	๑. โรงเรียนสายปัญญารังสิต	๑๑๗	๒
		๒. โรงเรียนปทุมวิไล	๑๖๐	๓
		๓. โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร	๔๐	๑
	สระบุรี	๑. โรงเรียนดอนพุดวิทยา	๒๕	๐
		๒. โรงเรียนเสาไห้	๑๓๒	๓
		๓. โรงเรียนวังม่วงวิทยาคม	๒๗	๑
๕	สิงห์บุรี	๑. โรงเรียนค่ายบางระจันวิทยาคม	๒๒	๐
		๒. โรงเรียนทองเอนวิทยา	๑๔	๐
	ลพบุรี	๑. โรงเรียนดงตาลวิทยา	๓๘	๑
		๒. โรงเรียนชัยบาดาลพิทยาคม	๕๒	๑
		๓. โรงเรียนยางรากวิทยา	๑๖	๐
		๔. โรงเรียนโคกสูงวิทยา	๒๙	๑
	ชัยนาท	๑. โรงเรียนบุญนาคพิทยาคม	๑๖	๑
		๒. โรงเรียนวัดสิงห์	๔๙	๑
	อ่างทอง	๑. โรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม	๒๐	๐
		๒. โรงเรียนไผ่ม่วงวิทยา	๑๔	๐

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๖	ฉะเชิงเทรา	๑. โรงเรียนบางน้ำเปรี้ยววิทยา	๔๔	๑
		๒. โรงเรียนกอนแก้วพิทยาคม	๑๗	๐
		๓. โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา	๖๓	๑
		๔. โรงเรียนดัดดรุณี	๑๖๙	๓
	สมุทรปราการ	๑. โรงเรียนวัดทรงธรรม	๑๑๑	๒
		๒. โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว	๒๓๑	๔
		๓. โรงเรียนบางบ่อพิทยาคม	๑๔๙	๓
		๔. โรงเรียนเปร็งวิสุทธาธิปัตย์	๑๘	๐
๗	ปราจีนบุรี	๑. โรงเรียนไทยรัฐวิทยา	๑๕	๐
		๒. โรงเรียนกบินทร์บุรี	๒๓	๐
		๓. โรงเรียนศรีมหาโพธิ์	๗๔	๐
	นครนายก	๑. โรงเรียนปิยชาติพัฒนาในพระราชูปถัมภ์	๔๗	๑
		๒. โรงเรียนบ้านนา นายกพิทยากร	๑๑๑	๑
	สระแก้ว	๑. โรงเรียนวังไพรพิทยาคม	๑๙	๑
		๒. โรงเรียนตาพระยา	๙๒	๑
๘	ราชบุรี	๑. โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี	๑๙๕	๔
		๒. โรงเรียนหนองปลาหมอพิทยาคม	๒๐	๐
		๓. โรงเรียนบ้านคาวิทยา	๕๒	๑
		๔. โรงเรียนท่ามะขามวิทยา	๒๒	๐
	กาญจนบุรี	๑. โรงเรียนหนองปรือพิทยาคม	๑๗	๐
		๒. โรงเรียนเทพศิรินทร์ลาดหญ้า กาญจนบุรี	๕๐	๑
		๓. โรงเรียนห้วยกระเจาพิทยาคม	๒๗	๑
		๔. โรงเรียนท่ามะกาปัญญสิริวิทยา	๑๕	๐

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๙	สุพรรณบุรี	๑. โรงเรียนหนองหญ้าไซวิทยา	๖๗	๑
		๒. โรงเรียนดอนคาวิทยา	๒๗	๑
		๓. โรงเรียนสงวนหญิง	๑๓๙	๓
		๔. โรงเรียนวังห้วยราษฎร์สามัคคี	๑๗	๐
		๕. โรงเรียนอุททองศึกษาลัย	๒๖	๐
	นครปฐม	๑. โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา	๒๓	๐
		๒. โรงเรียนโพรงมะเดื่อวิทยาคม	๓๔	๑
		๓. โรงเรียนบ้านหลวงวิทยา	๑๙	๐
		๔. โรงเรียนภัทรญาณวิทยา	๕๔	๑
๑๐	เพชรบุรี	๑. โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา	๓๓	๑
		๒. โรงเรียนป่าเต็งวิทยา	๔๐	๑
		๓. โรงเรียนหนองจอกวิทยา	๑๗	๐
	ประจวบคีรีขันธ์	๑. โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม	๙๙	๒
		๒. โรงเรียนหัวหินวิทยาคม	๒๙	๑
		๓. โรงเรียนเมืองปราณบุรี	๔๔	๑
	สมุทรสงคราม	๑. โรงเรียนเทพสุวรรณชาุกวิทยา	๑๓	๐
	สมุทรสาคร	๑. โรงเรียนพันท้ายนรสิงห์วิทยา	๓๖	๑

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๑๑	สุราษฎร์ธานี	๑. โรงเรียนบ้านเสด็จพิทยาคม	๑๙	๐
		๒. โรงเรียนชัยบุรีพิทยา	๖๐	๑
		๓. โรงเรียนท่าฉางวิทยาคาร	๒๒	๐
		๔. โรงเรียนมัธยมบ้านท่าเนียบ	๒๘	๑
		๕. โรงเรียนกาญจนดิษฐ์	๔๖	๑
		๖. โรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี	๑๑๒	๒
		๗. โรงเรียนรัชชประภาวิทยาคม	๒๐	๐
	ชุมพร	๑. โรงเรียนชลธารวิทยา	๑๔	๐
		๒. โรงเรียนปากน้ำชุมพรวิทยา	๒๓	๐
		๓. โรงเรียนทุ่งตะโกวิทยา	๔๓	๑
๑๒	นครศรีธรรมราช	๑. โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช	๙๘	๒
		๒. โรงเรียนตระพังพิทยาคม	๑๗	๐
		๓. โรงเรียนฉลองรัฐราษฎร์อุทิศ	๒๙	๑
		๔. โรงเรียนเกาะขันธุ์ประชาภิบาล	๙	๐
		๕. โรงเรียนปากพูน	๒๐	๐
		๖. โรงเรียนสตรีทุ่งสง	๑๒๔	๒
		๗. โรงเรียนธัญญาประดิษฐ์ศึกษา	๑๐	๐
		๘. โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	๒๓๒	๔
		๙. โรงเรียนวิเชียรประชาสรรค์	๑๓	๐
		๑๐. โรงเรียนสิชลคุณาธารวิทยา	๙๕	๒
	พัทลุง	๑. โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร	๓๘	๑
		๒. โรงเรียนเขาชัยสน	๕๕	๑
		๓. โรงเรียนสตรีพัทลุง	๑๗๖	๓
		๔. โรงเรียนปัญญาอุษ	๒๕	๑

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๑๓	ตรัง	๑. โรงเรียนตรังรังสฤษฎ์	๓๗	๑
		๒. โรงเรียนห้วยยอด	๑๓๗	๓
		๓. โรงเรียนวังวิเศษ	๖๒	๑
		๔. โรงเรียนน้ำผุด	๓๑	๑
	กระบี่	๑. โรงเรียนพนมเบญจา	๑๐๐	๒
		๒. โรงเรียนเขาหินประดานุกูล	๑๘	๐
๑๔	พังงา	๑. โรงเรียนทุ่งมะพร้าววิทยา	๓๓	๑
		๒. โรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา	๕๐	๑
	ภูเก็ต	๑. โรงเรียนกระทุ้งวิทยา	๖๙	๑
	ระนอง	๑. โรงเรียนกระบุรีวิทยา	๗๖	๒
๑๕	นราธิวาส	๑. โรงเรียนมัธยมสุโหงปาตี	๘๘	๒
		๒. โรงเรียนนราสิกขาลัย	๑๑๑	๒
		๓. โรงเรียนศรีวารีรินทร์	๓๖	๑
	ปัตตานี	๑. โรงเรียนประตูปะริวิทยา	๓๑	๑
		๒. โรงเรียนท่าข้ามวิทยาคาร	๓๓	๑
		๓. โรงเรียนราชมนิรังสฤษฎ์	๒๖	๑
	ยะลา	๑. โรงเรียนรามันห์ศิริวิทย	๒๖	๑
		๒. โรงเรียนบันนังสตาวิทยา	๓๘	๑
๑๖	สงขลา	๑. โรงเรียนบางกล่ำวิทยา รัชมังกลาภิเชก	๑๓	๐
		๒. โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย	๒๒๐	๔
		๓. โรงเรียนกอบกุลวิทยาคม	๒๑	๐
		๔. โรงเรียนธรรมโฆสิต	๒๖	๑
		๕. โรงเรียนสามบ่อวิทยา	๒๑	๐
		๖. โรงเรียนจะโหนดพิทยาคม	๒๔	๐
	สตูล	๑. โรงเรียนสาครพิทยาคาร	๒๖	๑
		๒. โรงเรียนท่าแพผดุงวิทย	๔๐	๑

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๑๗	จันทบุรี	๑. โรงเรียนขลุงรัชดาภิเษก	๔๗	๑
		๒. โรงเรียนคิซมกุฏวิทยา	๔๔	๑
		๓. โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม	๑๔	๐
	ตราด	๑. โรงเรียนเกาะกูดวิทยาคม	๑๔	๐
		๒. โรงเรียนอ่าวใหญ่พิทยาคาร	๑๖	๐
๑๘	ชลบุรี	๑. โรงเรียนเกาะสีชัง	๓๐	๑
		๒. โรงเรียนสิงห์สมุทร	๒๑๙	๔
		๓. โรงเรียนอ่างศิลาพิทยาคม	๗๑	๑
		๔. โรงเรียนบึงศรีราชาพิทยาคม	๔๙	๑
		๕. โรงเรียนเกาะโพธิ์ถั้วงามวิทยา	๓๗	๑
	ระยอง	๑. โรงเรียนเขาชะเมาวิทยา	๒๖	๐
		๒. โรงเรียนบ้านค่าย	๑๓๗	๓
		๓. โรงเรียนสุนทรภู่พิทยา	๔๘	๑
๑๙	เลย	๑. โรงเรียนวังโพนงามวิทยา	๒๑	๐
		๒. โรงเรียนศรีสงคราม	๑๔๑	๓
		๓. โรงเรียนภูหลวงวิทยา	๕๐	๑
		๔. โรงเรียนภูเรือวิทยา	๗๒	๑
		๕. เขาแก้ววิทยาสรรพ์	๒๖	๐
	หนองบัวลำภู	๑. โรงเรียนนาแกวิทยา	๒๓	๐
		๒. โรงเรียนนาวังศึกษาวิซ	๘๑	๑
		๓. โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร	๒๐๒	๔

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๒๐	อุดรธานี	๑. โรงเรียนอุดรพัฒนศึกษา	๑๓	๐
		๒. โรงเรียนโนนสูงพิทยาคาร	๓๗	๑
		๓. โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา	๓๖	๑
		๔. โรงเรียนภูพานวิทยา	๑๙	๑
		๕. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการอุดรธานี	๑๐๘	๒
		๖. โรงเรียนทรัพย์อุดมวิทยา	๑๘	๐
		๗. โรงเรียนหนองหานวิทยา	๑๖๑	๓
		๘. โรงเรียนดาดทองพิทยาคม	๑๕	๐
		๙. โรงเรียนหนองวัวซอพิทยาคม	๗๑	๑
๒๑	หนองคาย	๑. โรงเรียนศรีวิไลวิทยา	๙๘	๒
		๒. โรงเรียนเซกา	๑๐๔	๒
		๓. โรงเรียนฝางพิทยาคม	๒๒	๐
		๔. โรงเรียนท่าบ่อ	๑๒๒	๒
		๕. โรงเรียนเจ็ดสีวิทยาการ	๓๐	๑
		๖. โรงเรียนโคกคอนวิทยาคม	๓๔	๑
		๗. โรงเรียนพระพุทธบาทวิทยา	๒๒	๐
		๘. โรงเรียนโซ่พิสัยพิทยาคม	๙๔	๒

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๒๒	นครพนม	๑. โรงเรียนธรรมการวิทยานุกูล	๑๖	๐
		๒. โรงเรียนศรีบัวบานวิทยาคม	๓๗	๑
		๓. โรงเรียนธรรมโฆสิตวิทยา	๑๘	๐
		๔. โรงเรียนปิยะมหาราชาลัย	๑๓๖	๓
		๕. โรงเรียนพระทายพิทยาคม	๔๐	๒
		๖. โรงเรียนท่าจำปาวิทยา	๑๒	๐
		๗. โรงเรียนนาหว้าพิทยาคม	๗๑	๑
	มุกดาหาร	๑. โรงเรียนหนองแขวงวิทยาคม	๑๖	๐
		๒. โรงเรียนชัยปัญญาวิทยานุสรณ์	๒๖	๑
		๓. โรงเรียนดงเย็นวิทยาคม	๒๘	๑
		๔. โรงเรียนคำสร้อยพิทยาสรรค์	๔๘	๑
๒๓	สกลนคร	๑. โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ	๖๘	๑
		๒. โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา	๑๐๖	๒
		๓. โรงเรียนท่าแร่ศึกษา	๓๖	๑
		๔. โรงเรียนเต่างอยพัฒนศึกษา	๖๑	๑
		๕. โรงเรียนพรรณาวุฒาจารย์	๖๗	๑
		๖. โรงเรียนสว่างแดนดิน	๑๕๔	๓
		๗. โรงเรียนโพนงามศึกษา	๕๙	๑
๒๔	กาฬสินธุ์	๑. โรงเรียนโนนศิลาพิทยาคม	๑๙	๐
		๒. โรงเรียนพระเทพญาณวิศิษฎ์อุมวิท	๑๘	๐
		๓. โรงเรียนกุฉินารายณ์	๗๘	๑
		๔. โรงเรียนกมลาไสย	๑๕๒	๓
		๕. โรงเรียนจำปาหลวงวิทยาคม	๑๙	๐
		๖. โรงเรียนโนนคำวิทยา	๒๔	๑๐
		๗. โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยกาฬสินธุ์	๖๔	๑
		๘. โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม	๕๗	๑

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๒๕	ขอนแก่น	๑. โรงเรียนโคกโพธิ์ไชยศึกษา	๓๙	๑
		๒. โรงเรียนประชารัฐพัฒนาการ	๑๕	๐
		๓. โรงเรียนบ้านไผ่ศึกษา	๑๓	๐
		๔. โรงเรียนลำน้ำพอง	๑๗	๐
		๕. โรงเรียนเขาสวนกวางวิทยานุกูล	๓๑	๑
		๖. โรงเรียนภูเวียงวิทยาคม	๑๒๐	๒
		๗. โรงเรียนบัวแก้วพิทยาคม	๑๙	๑
		๘. โรงเรียนหนองสองห้องวิทยา	๘๐	๒
		๙. โรงเรียนขามแก่นนคร	๑๓๒	๓
		๑๐. โรงเรียนก้านเหลืองวิทยาคม	๒๔	๐
		๑๑. โรงเรียนชุมแพศึกษา	๑๘๕	๔
		๑๒. โรงเรียนสีหราชเตโชชัย	๑๙	๑
๒๖	มหาสารคาม	๑. โรงเรียนบรบือ	๙๙	๒
		๒. โรงเรียนกันทรวิชัย	๕๔	๑
		๓. โรงเรียนเขื่อนพิทยาสรรค์	๑๗	๑
		๔. โรงเรียนพยัคฆภูมิวิทยาคาร	๑๐๘	๒
		๕. โรงเรียนชื่นชมพิทยาคาร	๔๐	๑
๒๗	ร้อยเอ็ด	๑. โรงเรียนจันทบุษยาอนุสรณ์	๑๐๒	๒
		๒. โรงเรียนสุวรรณภูมิวิทยาลัย	๑๒๕	๒
		๓. โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม	๑๓๕	๓
		๔. โรงเรียนโพธิ์ศรีสว่างวิทยา	๒๒	๑
		๕. โรงเรียนสตรีศึกษา	๑๙๐	๑
		๖. โรงเรียนโพธิ์แก้วประชาสรรค์	๒๘	๑
		๗. โรงเรียนทรายทองวิทยา	๕๐	๑
		๘. โรงเรียนวังหลวงวิทยาคม	๒๑	๑
		๙. โรงเรียนโพธิ์ทองวิทยาคาร	๓๑	๑

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๒๘	ศรีสะเกษ	๑. โรงเรียนปรางค์กู๋	๑๐๘	๒
		๒. โรงเรียนจตุรภูมิพิทยาคาร	๑๔	๐
		๓. โรงเรียนสวายพิทยาคม	๑๕	๐
		๔. โรงเรียนกันทรลักษณ์วิทยาคม	๓๕	๑
		๕. โรงเรียนสิริเกศน้อมเกล้า	๓๐	๑
		๖. โรงเรียนโนนค้อวิทยาคม	๓๓	๑
		๗. โรงเรียนเบญจประชาสรรค์	๑๓	๐
		๘. โรงเรียนบึงมะลูวิทยา	๗๗	๒
	ยโสธร	๑. โรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวร	๒๔	๐
		๒. โรงเรียนนาโป่งประชาสรรค์	๑๘	๐
		๓. โรงเรียนกุดชุมวิทยาคม	๙๖	๒
		๔. โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม	๖๓	๑
๒๙	อุบลราชธานี	๑. โรงเรียนพังเคนพิทยา	๕๑	๑
		๒. โรงเรียนโขงเจียมวิทยาคม	๔๙	๑
		๓. โรงเรียนทุ่งศรีอุดม	๔๙	๑
		๔. โรงเรียนเดชอุดม	๒๓๓	๔
		๕. โรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์	๔๙	๑
		๖. โรงเรียนดงยางวิทยาคม	๑๖	๐
		๗. โรงเรียนเขื่องในพิทยาคาร	๑๓๒	๓
		๘. โรงเรียนหนองบ่อสามัคคีวิทยา	๑๙	๐
		๙. โรงเรียนวารินชำราบ	๖๖	๑
	อำนาจเจริญ	๑. โรงเรียนคำเขื่อนแก้ววิทยาคม	๑๓	๐
		๒. โรงเรียนศรีเจริญศึกษา	๑๗	๐
		๓. โรงเรียนอำนาจเจริญพิทยาคม	๔๐	๑

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๓๐	ชัยภูมิ	๑. โรงเรียนจัตุรัสวิทยาการ	๘๑	๒
		๒. โรงเรียนเพชรพิทยาสรรค์	๓๔	๑
		๓. โรงเรียนสตรีชัยภูมิ	๑๗๑	๓
		๔. โรงเรียนภักดีชุมพลวิทยา	๕๒	๑
		๕. โรงเรียนหนองบัวบานวิทยา	๒๐	๐
๓๑	นครราชสีมา	๑. โรงเรียนปักธงชัยประชานิรมิต	๑๕๘	๓
		๒. โรงเรียนพิมายวิทยา	๑๖๖	๓
		๓. โรงเรียนมัธยมวิภาวดีนครราชสีมา	๓๖	๑
		๔. โรงเรียนโชคชัยสามัคคี	๑๗๘	๓
		๕. โรงเรียนเทพาลัย	๒๔	๐
		๖. โรงเรียนมิตรภาพวิทยา	๑๗	๐
		๗. โรงเรียนบึงพะไล	๒๘	๑
๓๒	บุรีรัมย์	๑. โรงเรียนลำปลายมาศ	๑๗๖	๓
		๒. โรงเรียนพิมพ์รัฐประชาสรรค์	๓๕	๑
		๓. โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม	๖๐	๑
		๔. โรงเรียนร่มเกล้า บุรีรัมย์	๖๓	๑
		๕. โรงเรียนพระครูพิทยาคม	๕๓	๑
		๖. โรงเรียนไพศาลพิทยาคม	๔๙	๑
		๗. โรงเรียนนางรอง	๑๘๓	๔
		๘. โรงเรียนหนองกี่พิทยาคม	๑๔๗	๓
		๙. โรงเรียนพุทไธสง	๑๘๒	๔
		๑๐. โรงเรียนอุดมอักษรพิทยาคม	๒๘	๑

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๓๓	สุรินทร์	๑. โรงเรียนบัวเชดวิทยา	๗๙	๒
		๒. โรงเรียนศรีณรงค์พิทยาลัย	๒๘	๑
		๓. โรงเรียนโนนเทพ	๒๔	๑
		๔. โรงเรียนหนองอียอวิทยา	๑๕	๐
		๕. โรงเรียนช้างบุญวิทยา	๒๒	๐
		๖. โรงเรียนธาตุศรีนคร	๒๔	๑
		๗. โรงเรียนพรหมเทพพิทยาคม	๑๘	๐
		๘. โรงเรียนสิรินธร	๑๕๖	๓
		๙. โรงเรียนสุรินทร์ราชมงคล	๒๖	๑
		๑๐. โรงเรียนศรีรามประชาสรรค์	๑๕	๐
		๑๑. โรงเรียนบึงนครประชาสรรค์	๑๒	๐
		๑๒. โรงเรียนรัตนบุรี	๑๑๙	๒
๓๔	เชียงใหม่	๑. โรงเรียนสันกำแพง	๑๑๗	๒
		๒. โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย	๖๕	๑
		๓. โรงเรียนสันทรายวิทยาคม	๙๗	๒
		๔. โรงเรียนเทพศิรินทร์ เชียงใหม่	๒๖	๑
		๕. โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม	๕๔	๑
	แม่ฮ่องสอน	๑. โรงเรียนปายวิทยาการ	๕๖	๑
๓๕	ลำปาง	๑. โรงเรียนลำปางกัลยาณี	๑๗๔	๓
		๒. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา	๗๕	๑
		๓. โรงเรียนเกาะคาวิทยาคม	๑๘	๐
		๔. โรงเรียนประชาราชาวิทยา	๑๗	๐
	ลำพูน	๑. โรงเรียนป่าซาง	๕๘	๑
		๒. โรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา	๘๑	๒

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๓๖	เชียงราย	๑. โรงเรียนดอนชัยวิทยาคม	๒๕	๑
		๒. โรงเรียนแม่สรวยวิทยาคม	๔๐	๑
		๓. โรงเรียนจันจว้าวิทยาคม	๑๗	๐
		๔. โรงเรียนเทิงวิทยาคม	๑๑๐	๒
		๕. โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม	๘๐	๒
		๖. โรงเรียนห้วยสักวิทยาคม	๓๙	๑
	พะเยา	๑. โรงเรียนปงรัชดาภิเษก	๔๕	๑
		๒. โรงเรียนดอกคำใต้วิทยาคม	๙๕	๒
		๓. โรงเรียนพญาลอวิทยาคม	๓๒	๑
๓๗	แพร่	๑. โรงเรียนวังชิ้นวิทยา	๕๓	๑
		๒. โรงเรียนห้วยม้าวิทยาคม	๓๖	๑
	น่าน	๑. โรงเรียนบ้านหลวง	๓๙	๑
		๒. โรงเรียนทุ่งช้าง	๔๐	๑
		๓. โรงเรียนน่านนคร	๓๐	๑
		๔. โรงเรียนสตรีศรีน่าน	๒๐๒	๔
๓๘	สุโขทัย	๑. โรงเรียนเมืองเสลียง	๑๐๒	๒
		๒. โรงเรียนทุ่งเสลี่ยมชนูปถัมภ์	๙๔	๒
		๓. โรงเรียนท่าชัยวิทยา	๒๒	๐
		๔. โรงเรียนบ้านไร่พิทยาคม	๔๐	๑
	ตาก	๑. โรงเรียนท่าสองยางวิทยาคม	๓๒	๑
		๒. โรงเรียนแม่ระมาดวิทยาคม	๔๒	๑
		๓. โรงเรียนผดุงปัญญา	๙๔	๒

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๓๙	พิษณุโลก	๑. โรงเรียนท่าทองพิทยาคม	๑๙	๐
		๒. โรงเรียนทรัพย์ไพรวัลย์พิทยาคม	๑๓	๐
		๓. โรงเรียนชาติตระการวิทยา	๕๑	๑
		๔. โรงเรียนนครไทย	๘๘	๒
		๕. โรงเรียนไทรย้อยพิทยาคม	๒๐	๑
		๖. โรงเรียนประชาสงเคราะห์วิทยา	๖๒	๑
	อุตรดิตถ์	๑. โรงเรียนอุตรดิตถ์	๑๘๓	๔
		๒. โรงเรียนทุ่งกะโล่วิทยา	๒๐	๐
		๓. โรงเรียนลับแลพิทยาคม	๒๙	๑
๔๐	เพชรบูรณ์	๑. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เพชรบูรณ์	๔๗	๑
		๒. โรงเรียนนิยมศิลป์อนุสรณ์	๑๐๘	๒
		๓. โรงเรียนผาแดงพิทยาคม	๑๖	๐
		๔. โรงเรียนนาเฉลียงพิทยาคม	๓๓	๑
		๕. โรงเรียนศรีเทพประชานุสรณ์	๖๖	๑
		๖. โรงเรียนน้ำหนาวพิทยาคม	๓๖	๑
๔๑	กำแพงเพชร	๑. โรงเรียนวัชรวิทยา	๙๔	๒
		๒. โรงเรียนคลองลานวิทยา	๙๒	๒
		๓. โรงเรียนไทรงามพิทยาคม	๔๔	๑
		๔. โรงเรียนทุ่งทรายวิทยา	๖๔	๑
		๕. โรงเรียนคลองขลุงราษฎร์รังสรรค์	๘๙	๒
	พิจิตร	๑. โรงเรียนห้วยคังรัฐชนูปถัมภ์	๒๔	๑
		๒. โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม	๑๓๒	๓
		๓. โรงเรียนหนองไสยาพิทยาคม	๓๗	๑
		๔. โรงเรียนวังทรายพูนวิทยา	๒๒	๐

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		กลุ่มตัวอย่าง		
เขต	จังหวัด	จำนวนสถานศึกษา (แห่ง)	ประชากรครู (คน)	จำนวนครู (คน)
๔๒	นครสวรรค์	๑. โรงเรียนหนองบัว	๘๗	๒
		๒. โรงเรียนตากฟ้าวิชาประสิทธิ์	๕๓	๑
		๓. โรงเรียนตะคร้อพิทยา	๒๗	๑
		๔. โรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิม	๑๕๓	๓
		๕. โรงเรียนแม่วงก์พิทยาคม	๓๖	๑
	อุทัยธานี	๑. โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์	๖๔	๑
		๒. โรงเรียนหนองขาหย่างวิทยา	๒๗	๑
		๓. โรงเรียนพุทธมงคลวิทยา	๒๘	๑
รวม		๓๔๕	๒๐,๙๑๕	๔๐๐

๒. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๔๒ เขต ๒,๓๕๘ โรงเรียน จำนวนผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นประชากร ๒,๓๕๘ คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane^๓ ซึ่งเป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ ๐.๕ ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ๕% ได้กลุ่มตัวอย่าง และนำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยมีแต่ละขั้นตอน ดังนี้

๑) กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้จำนวนสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๒,๓๕๘ โรงเรียน จากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ที่ขนาดประชากร ๒,๕๐๐ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๔๕ โรงเรียน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ กำหนดสถานศึกษาโดยแบ่งสถานศึกษาออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๔๒ เขต

^๓Taro Yamane อ้างในสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เฟื่องฟ้าพรินต์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒๗.

ขั้นที่ ๒ กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด โดยเทียบ
 บัญญัติไตรยางค์จังหวัดใดมีประชากรมากจะกำหนดสัดส่วนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาก

๒) กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๒,๓๕๘ คน จากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ที่ขนาด
 ประชากรเกิน ๒,๕๐๐ ขึ้นไป ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๔๕ คน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ กำหนดจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาโดยแบ่งออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษา
 มัธยมศึกษา ๔๒ เขต

ขั้นที่ ๒ กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด โดยเทียบ
 บัญญัติไตรยางค์จังหวัดใดมีประชากรมากจะกำหนดสัดส่วนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาก

ขั้นที่ ๓ นำกลุ่มตัวอย่างมาทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random
 Sampling) เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลาก ในงานวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารเป็นผู้ให้ข้อมูลในการ
 ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ ๓.๒ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๒ ข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เขตพื้นที่การศึกษา		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เขต	จังหวัด		
๑	กรุงเทพมหานคร	๖๗	๑๐
๒	กรุงเทพมหานคร	๕๒	๘
๓	นนทบุรี	๑๘	๓
	พระนครศรีอยุธยา	๒๙	๔
๔	ปทุมธานี	๒๒	๓
	สระบุรี	๒๑	๓
๕	สิงห์บุรี	๑๒	๒
	ลพบุรี	๒๕	๔
	ชัยนาท	๑๓	๒
	อ่างทอง	๑๔	๒
๖	ฉะเชิงเทรา	๒๙	๔
	สมุทรปราการ	๒๕	๔

ตารางที่ ๓.๒ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เขต	จังหวัด		
๗	ปราจีนบุรี	๑๙	๓
	นครนายก	๑๑	๒
	สระแก้ว	๑๔	๒
๘	ราชบุรี	๒๖	๔
	กาญจนบุรี	๒๙	๔
๙	สุพรรณบุรี	๓๒	๕
	นครปฐม	๒๙	๔
๑๐	เพชรบุรี	๒๒	๓
	ประจวบคีรีขันธ์	๑๘	๓
	สมุทรสงคราม	๙	๑
	สมุทรสาคร	๑๑	๑
๑๑	สุราษฎร์ธานี	๔๔	๗
	ชุมพร	๒๒	๓
๑๒	นครศรีธรรมราช	๗๑	๑๐
	พัทลุง	๒๗	๔
๑๓	ตรัง	๒๘	๔
	กระบี่	๑๖	๒
๑๔	พังงา	๑๓	๒
	ภูเก็ต	๗	๑
	ระนอง	๗	๑
๑๕	นราธิวาส	๑๗	๓
	ปัตตานี	๑๗	๓
	ยะลา	๑๒	๒
๑๖	สงขลา	๔๑	๖
	สตูล	๑๒	๒

ตารางที่ ๓.๒ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เขต	จังหวัด		
๑๗	จันทบุรี	๒๓	๓
	ตราด	๑๖	๒
๑๘	ชลบุรี	๓๑	๕
	ระยอง	๑๙	๓
๑๙	เลย	๓๑	๕
	หนองบัวลำภู	๒๑	๓
๒๐	อุดรธานี	๖๓	๙
๒๑	หนองคาย	๕๖	๘
๒๒	นครพนม	๕๑	๗
	มุกดาหาร	๓๐	๔
๒๓	สกลนคร	๔๕	๗
๒๔	กาฬสินธุ์	๕๕	๘
๒๕	ขอนแก่น	๘๔	๑๒
๒๖	มหาสารคาม	๓๕	๕
๒๗	ร้อยเอ็ด	๖๐	๙
๒๘	ศรีสะเกษ	๕๖	๘
	ยโสธร	๒๗	๔
๒๙	อุบลราชธานี	๕๙	๙
	อำนาจเจริญ	๒๒	๓
๓๐	ชัยภูมิ	๓๗	๕
๓๑	นครราชสีมา	๕๐	๗
๓๒	บุรีรัมย์	๖๖	๑๐
๓๓	สุรินทร์	๘๕	๑๒
๓๔	เชียงใหม่	๓๔	๕
	แม่ฮ่องสอน	๘	๑

ตารางที่ ๓.๒ (ต่อ)

เขตพื้นที่การศึกษา		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เขต	จังหวัด		
๓๕	ลำปาง	๓๐	๔
	ลำพูน	๑๕	๒
๓๖	เชียงราย	๔๑	๖
	พะเยา	๑๘	๓
๓๗	แพร่	๑๖	๒
	น่าน	๓๐	๔
๓๘	สุโขทัย	๒๗	๔
	ตาก	๒๐	๓
๓๙	พิษณุโลก	๓๙	๖
	อุตรดิตถ์	๑๘	๓
๔๐	เพชรบูรณ์	๓๙	๖
๔๑	กำแพงเพชร	๓๒	๕
	พิจิตร	๓๐	๔
๔๒	นครสวรรค์	๓๗	๕
	อุทัยธานี	๒๑	๓
รวม		๒,๓๕๘	๓๔๕

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนการศึกษาสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๕ คน โดยใช้เทคนิค Snow Ball และการเลือกแบบเจาะจง กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

๑.๑ โรงเรียนที่ได้รับรางวัล ในระดับประเทศ

๑.๒ ผู้บริหารโรงเรียนได้รับรางวัลดีเด่น ในระดับประเทศ

๑.๓ ผู้บริหารโรงเรียนมีผลงานด้านทักษะการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง

๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนการพัฒนาแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อพัฒนาแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลัก

พุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย ๑) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะการดำเนินชีวิต ๒) นักวิชาการด้านทักษะชีวิต และ ๓) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๙ คน โดยเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะการดำเนินชีวิต มีเกณฑ์ ดังนี้

- ๑.๑ เป็นผู้ที่ได้รับรางวัลเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการดำเนินชีวิต
- ๑.๒ เป็นผู้ทำงานเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง
- ๑.๓ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

๒. นักวิชาการด้านทักษะการดำเนินชีวิต มีเกณฑ์ ดังนี้

- ๒.๑ เป็นผู้ที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการดำเนินชีวิต
- ๒.๒ เป็นผู้ได้รับรางวัลเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง
- ๒.๓ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

๓. ผู้บริหารสถานศึกษา มีเกณฑ์ ดังนี้

- ๓.๑ โรงเรียนที่ได้รับรางวัล ในระดับประเทศ
- ๓.๒ ผู้บริหารโรงเรียนได้รับรางวัลดีเด่น ในระดับประเทศ
- ๓.๓ ผู้บริหารโรงเรียนมีผลงานด้านการส่งเสริมทักษะการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง

ต่อเนื่อง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑) แบบสอบถามสำหรับครูในสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างเอง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale)^๔ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

๒) แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามมาตรฐานการตรวจสอบ ๔ ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

๒. แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) ที่ผู้วิจัยสร้างเอง เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา เสนอแนะในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย น้ำหนักคำตอบ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดของเบสท์ (Best W. John.)^๕

๓. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๙ คน ที่มีความเชี่ยวชาญ และเป็นที่ยอมรับในเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ดังนี้

๑. ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) และเชิงปริมาณ (Quantitative Data)

๒. ศึกษาจากภาคสนาม (Field Studies) ผู้วิจัยใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire), แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงถูกต้องมากที่สุด

^๔บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๙๙.

^๕Best W. John.1997 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๐.

๓. เก็บข้อมูลการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามมาวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ การวิเคราะห์ผลการศึกษานี้จะใช้แบบการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎี ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ได้แก่ การนำผลของการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ ๓ เสา่ ตามกรอบแนวคิดของ สุกงศ์ จันทวานิช^๖

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis)

๒.๑ สำหรับครูในสถานศึกษา ได้จากการนำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale)^๗ สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามสภาพเป็นจริง วิเคราะห์ ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์ ในการให้คะแนนในแบบสอบถาม ดังนี้

๕	หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับมาก
๓	หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับน้อย
๑	หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับน้อยที่สุด

๒.๒ สำหรับครูในสถานศึกษา ได้จากการนำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามสภาพคาดหวัง วิเคราะห์

^๖สุกงศ์ จันทวานิช, วิจัยเชิงคุณภาพ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓๑ - ๑๔๔.

^๗บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๙๙.

ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนในแบบสอบถาม ดังนี้

๕	หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับมาก
๓	หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับน้อย
๑	หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับน้อยที่สุด

๒.๓ สำหรับผู้บริหารในสถานศึกษา ได้จากการนำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale)^๔ สอบถามเพื่อตรวจสอบ “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา”ตามมาตรฐานการตรวจสอบ ๔ ด้าน คือ ๑. ความเป็นประโยชน์ ๒. ความเป็นไปได้ ๓. ความเหมาะสม ๔. ความถูกต้อง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนในแบบสอบถาม ดังนี้

๕ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องในระดับมาก

๓ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องในระดับน้อยที่สุด

๒.๔ การวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยวิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิม โดย นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช เป็นวิธีการที่หาค่าผลต่างของ (I – D) แล้วหารด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของ

^๔บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๙๙.

ความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม

$$PNI_{\text{modified}} = (I - D) / D$$

I คือ ค่าเฉลี่ยของสภาพคาดหวัง

D คือ ค่าเฉลี่ยของสภาพเป็นจริง

โดยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความต้องการจำเป็นด้วยค่า PNI_{modified} ดังนี้

ข้อที่มีค่า PNI_{modified} มาก แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นมาก

ข้อที่มีค่า PNI_{modified} น้อย แสดงว่ามีค่าความต้องการจำเป็นน้อย

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย นำนักคำตอบ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดของเบสท์ (Best W. John, 1997)^๙ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑-๕.๐๐ หมายความว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑-๔.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑-๓.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑-๒.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓.๖ สรุปขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ” นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

^๙Best W. John.1997 อ่างใน บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๐.

ตารางที่ ๓.๓ แสดงขั้นตอนการวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา”

วัตถุประสงค์	ขั้นตอน	วิธีดำเนินการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์ที่ได้
๑. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาทักษะการ ดำเนินชีวิตตาม หลักพุทธบริหาร การศึกษาของ นักเรียนในสถาน ศึกษา สังกัดสำนั กงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษา	มี ๓ ขั้นตอน ๑. ศึกษาจาก เอกสาร ๒. ศึกษาจากการ แจกแบบ สอบถาม ๓. ศึกษาจากการ สัมภาษณ์	๑. ศึกษาสภาพปัญหา จากเอกสารเกี่ยวกับ รูปแบบ , ทักษะการดำเนิน ชีวิต , ข้อมูลสถานศึกษา	หนังสือ , ตำรา บทความ , งานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง , เว็บไซต์	แบบศึกษา เอกสาร (Document Study)	-วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) -ค่าร้อยละ (Percentage)	สภาพปัญหาทักษะการ ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธ บริหารการศึกษาของ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา และ กรอบแนวคิดในการวิจัย
		๒. ศึกษาจากการแจกแบบ สอบถามเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาทักษะการดำเนิน ชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนใน สถานศึกษา สังกัดสำนั กงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	กลุ่มตัวอย่างที่ เป็นครู จำนวน ๔๐๐ คน โดยการสุ่มแบบ หลายขั้นตอน	แบบสอบถาม (Questionnaire)	-ค่าร้อยละ (Percentage) -ค่าความถี่ (Frequency Distribution) -ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) -ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) -การประเมินความต้องการ จำเป็น (Priority Needs Index : $PNI_{modified}$)	สภาพปัญหาทักษะการ ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธ บริหารการศึกษาของ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์	ขั้นตอน	วิธีดำเนินการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์ที่ได้
		๓. ศึกษาจากการ สัมภาษณ์เกี่ยวกับ สภาพปัญหาและ แนวทางการพัฒนา ทักษะการดำเนิน ชีวิตตามหลักพุทธ บริหารการศึกษา ของนักเรียนใน สถานศึกษา สังกัด สำนักเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษา	ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน ๕ คน โดยใช้เทคนิค Snow Ball และการเลือกแบบ เจาะจง กำหนดเกณฑ์ ในการคัดเลือก	แบบสัมภาษณ์ (Interviewing)	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	สภาพปัญหาทักษะการ ดำเนินชีวิตตามหลัก พุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนใน สถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์	ขั้นตอน	วิธีดำเนินการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์ที่ได้
๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	มี ๒ ขั้นตอน ๑. ยกร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	๑. ยกร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโดยผู้วิจัย	๑. ผลลัพธ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑	แบบศึกษาเอกสาร (Document Study)	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑)
	๒. พัฒนารูปแบบโดยการสนทนากลุ่ม	๒. พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	ผู้ทรงคุณวุฒิ ๓ กลุ่ม รวม ๙ ท่าน ๑. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะการดำเนินชีวิต ๒ นักวิชาการด้านทักษะการดำเนินชีวิต ๓. ผู้บริหารสถานศึกษาเลือกแบบเฉพาะเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก	แบบสัมภาษณ์ที่ได้จากรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๒)

วัตถุประสงค์	ขั้นตอน	วิธีดำเนินการวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์ที่ได้
๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	มี ๒. ขั้นตอน ๑. ตรวจสอบโดยการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๒. ปรับปรุง แก้ไข และนำเสนอ	๑. ตรวจสอบโดยการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ๓๔๕ คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน	แบบสอบถาม (Questionnaire)	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ทางสถิติ ๑ หาค่าร้อยละ (Percentage) ๒ หาค่าความถี่ (Frequency Distribution) ๓. หาค่าเฉลี่ย (Mean) ๔ หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
		๒. ปรับปรุง แก้ไข และนำเสนอ	๑ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ๒ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ๓ ผู้วิจัย	แบบศึกษาเอกสาร (Document Study)	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับสมบูรณ์)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมี วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึง ได้กำหนดอักษรย่อแทนค่าของสถิติ และความหมายของข้อมูล ดังนี้

อักษรย่อที่ใช้แทนค่าของสถิติ

N	หมายถึง	จำนวนผู้บริหาร และครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (Frequency)
$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean)
SD	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

อักษรย่อที่ใช้แทนความหมายของข้อมูล

LS	หมายถึง	ทักษะการดำเนินชีวิต
SS	หมายถึง	ทักษะทางสังคม
SSDP	หมายถึง	จัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้
SSRF	หมายถึง	รู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพ
SSFR	หมายถึง	รู้จักปฏิบัติตามกฎและข้อกำหนดของสังคม
OS	หมายถึง	ทักษะการประกอบอาชีพ
OSIT	หมายถึง	ความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา
OSSB	หมายถึง	การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน

OSAW	หมายถึง	ปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว
CS	หมายถึง	ทักษะการสื่อสาร
CSLC	หมายถึง	รู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ
CSLS	หมายถึง	เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลอื่น
CSCC	หมายถึง	แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน
DC	หมายถึง	ทักษะด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง
DCFW	หมายถึง	มีความรู้สึกปิติ ยินดีในวัฒนธรรมของตนเอง
DCAD	หมายถึง	ยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง
DCAO	หมายถึง	ความตระหนักรู้วัฒนธรรมของบุคคลอื่น
TS	หมายถึง	ทักษะด้านความคิด
TSDS	หมายถึง	คิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา
TSAE	หมายถึง	นำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
TSDA	หมายถึง	รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ
MS	หมายถึง	ทักษะด้านจิตใจ
MSSD	หมายถึง	เข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล
MSAI	หมายถึง	รู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของบุคคลอื่น
MSKU	หมายถึง	รู้จักและเข้าใจตนเอง
ES	หมายถึง	ทักษะด้านอารมณ์
ESMB	หมายถึง	รู้จักวิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ
ESRO	หมายถึง	รับรู้อารมณ์ของผู้อื่น
ESCS	หมายถึง	การควบคุมระดับความเครียด
เลข ๑-๕	หมายถึง	ลำดับสถานศึกษา และหน่วยงานที่ให้สัมภาษณ์

ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอเป็นผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

๑) ผลการวิจัยการศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ ๒) ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการ ชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้วยการยกร่างรูปแบบโดยผู้วิจัย และพัฒนารูปแบบโดยการสนทนากลุ่ม ๓) ผลการวิจัย การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตรวจสอบรูปแบบ โดยการ

แจกแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา และปรับปรุง แก้ไข นำเสนอรูปแบบ โดยอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้วิจัย ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิจัย ออกเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๔.๑.๑ ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จาก การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยจากการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนักวิชาการต่างๆ ดังต่อไปนี้ ปานทอง อังคณิตย์ (๒๕๕๘), วารินทร์ พินเฟื่องฟู (๒๕๕๗), อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล (๒๕๕๔), สุกิจ โพธิ์ศิริกุล (๒๕๕๔), Bender (2002), Griffin, & Botvin (2003), Sharon, Sue, & Juliana (2003), Zollinger, Saywell, & Muegge Ferrari (2003), Schneider, Slicker, & et al (2005), Zipora, Merav, & Judy (2005) พบว่า

สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิต

๑. เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียน
๒. สภาพสังคมปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทำให้เยาวชนได้รับการฝึกทักษะจากบ้าน และโรงเรียนน้อยกว่าเดิม

๓. ทักษะการดำเนินชีวิตที่เด็กนักเรียนต้องได้รับการฝึกฝนต้องเป็นทักษะที่เป็นชีวิตจริง เช่น การรับประทานอาหาร การเตรียมอาหาร การเลือกอาหาร การประเมินคุณภาพ การทำความสะอาด จึงจะสามารถทำให้เด็กนำประสบการณ์การทำงานที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ในการทำงานจริง

๔. การเลี้ยงดูของพ่อแม่ มีผลต่อการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๕. องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตที่ควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ ทักษะด้านสังคม ทักษะด้านความคิด ทักษะด้านการเผชิญทางอารมณ์ ทักษะทางจิตใจ ทักษะการจัดการกับความเครียด ทักษะการปฏิเสธ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร ทักษะอาชีพ การยอมรับตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง การสร้างวัฒนธรรมในองค์กร การเพิ่มแรงจูงใจ การมองโลกในแง่ดี และการรู้จักอดทน เป็นทักษะที่ควรได้รับการพัฒนา

แนวทางการแก้ไขปัญหาทักษะการดำเนินชีวิต

๑. การจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนได้ฝึกฝน ได้แก่ การฝึกการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเล่นบทบาทสมมติ และให้ข้อมูลย้อนกลับ
๒. การแนะแนว และการให้คำปรึกษาในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต
๓. การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
๔. การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต
๕. การสอนทักษะการดำเนินชีวิต โดยฝึกฝนทักษะในบริบทของโรงเรียน ทักษะที่เรียนต้องมีศักยภาพในการนำไปใช้ได้ทันที และระยะยาวในชีวิตของนักเรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยเริ่มต้นจากเรื่องง่าย ๆ เช่น การรับประทานอาหาร การเตรียมอาหาร การทำความสะอาด

๔.๑.๒ ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการ แจกแบบสอบถาม ดังนี้

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการแจกแบบสอบถามครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๔๐๐ คน โดยการสุ่มแบบ หลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน ๓๘๑ คน คิด เป็น ๙๕.๒๕ % โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๒๑	๓๑.๗๖
หญิง	๒๖๐	๖๘.๒๔
รวม	๓๘๑	๑๐๐
อายุ		
น้อยกว่า ๓๐ ปี	๗๙	๒๐.๗๓
๓๐-๔๐ ปี	๑๐๓	๒๗.๐๓
๔๑-๕๐ ปี	๑๑๑	๒๙.๑๓
มากกว่า ๕๐ ปี	๘๘	๒๓.๑๑
รวม	๓๘๑	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๕๙	๑๕.๔๙
ปริญญาตรี	๑๓๗	๓๕.๙๖
ปริญญาโท	๑๗๑	๔๔.๘๘
ปริญญาเอก	๑๔	๓.๖๗
รวม	๓๘๑	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ เมื่อพิจารณาจำนวนครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๘๑ คน จำแนกตามเพศ เป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒๔ และเพศชายคิดเป็นร้อยละ ๓๑.๗๖ จำแนกตามอายุ ครูที่มีอายุในช่วง ๔๑-๕๐ ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๑๓ อายุ ๓๐-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐๓ อายุ มากกว่า ๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๑๑ และอายุน้อยกว่า ๓๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗๓ ตามลำดับ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ปริญญาโท มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๘๘ ปริญญาตรี คิดเป็น ร้อยละ ๓๕.๙๖ ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๙ และปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๗ ตามลำดับ

จากข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้หญิง มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท เป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจ ในเรื่องปัญหาทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis)

๑. สำหรับครูในสถานศึกษา ได้จากการนำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale)^๑ สอบถาม เกี่ยวกับสภาพปัญหาการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามสภาพเป็นจริง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนในแบบสอบถาม ดังนี้

^๑บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๙๙.

๕ หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับมากที่สุด
๔ หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับมาก
๓ หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง
๒ หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับน้อย
๑ หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับน้อยที่สุด

๒. สำหรับครูในสถานศึกษา ได้จากการนำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามสภาพคาดหวัง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนในแบบสอบถาม ดังนี้

๕ หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับมากที่สุด
๔ หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับมาก
๓ หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับปานกลาง
๒ หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับน้อย
๑ หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับน้อยที่สุด

๓. การวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยวิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิม โดย นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช เป็นวิธีการที่หาค่าผลต่างของ (I – D) แล้วหารด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความ ต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม

$$PNI_{\text{modified}} = (I - D) / D$$

I คือ ค่าเฉลี่ยของสภาพคาดหวัง

D คือ ค่าเฉลี่ยของสภาพเป็นจริง

โดยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความต้องการจำเป็นด้วยค่า PNI_{modified} ดังนี้

ข้อที่มีค่า PNI_{modified} มาก แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นมาก

ข้อที่มีค่า PNI_{modified} น้อย แสดงว่ามีค่าความต้องการจำเป็นน้อย

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย น้ำหนักคำตอบ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดของเบสท์ (Best W. John, 1997)^๒ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑-๕.๐๐ หมายความว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑-๔.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑-๓.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑-๒.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๒ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพเป็นจริงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวม

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพเป็นจริง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๑	กายสุจริต	๓.๔๙	๐.๐๒	ปานกลาง
๒	วจีสุจริต	๓.๗๓	๐.๐๒	มาก
๓	มโนสุจริต	๓.๕๔	๐.๐๑	มาก
ภาพรวม		๓.๕๘	๐.๐๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๘$, S.D. = ๐.๐๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านวจีสุจริต ($\bar{X} = ๓.๗๓$, S.D. = ๐.๐๒) ด้านมโนสุจริต ($\bar{X} = ๓.๕๔$, S.D. = ๐.๐๑) และด้านที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านกายสุจริต ($\bar{X} = ๓.๔๙$, S.D. = ๐.๐๒)

^๒ Best W. John.1997 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๐.

ตารางที่ ๔.๓ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพเป็นจริงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะทางสังคม โดยภาพรวม และรายข้อ

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพเป็นจริง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๑ ด้านกายสุจริต ทักษะทางสังคม				
๑	นักเรียนสามารถใช้ท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ	๓.๖๕	๐.๖๔	มาก
๒	นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง	๓.๗๖	๐.๙๕	มาก
๓	นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น	๓.๓๙	๐.๘๕	ปานกลาง
๔	นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎและข้อกำหนดของสังคม	๓.๔๖	๐.๗๕	ปานกลาง
๕	นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้	๓.๒๑	๐.๗๓	ปานกลาง
รวม		๓.๔๙	๐.๖๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะทางสังคม ที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๙$, S.D. = ๐.๖๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ($\bar{X} = ๓.๗๖$, S.D. = ๐.๙๕) นักเรียนสามารถใช้ท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ($\bar{X} = ๓.๖๕$, S.D. = ๐.๖๔) นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎและข้อกำหนดของสังคม ($\bar{X} = ๓.๔๖$, S.D. = ๐.๗๕) ตามลำดับ และข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับปานกลาง ได้แก่ นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ($\bar{X} = ๓.๒๑$, S.D. = ๐.๗๓)

ตารางที่ ๔.๔ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพเป็นจริงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะการประกอบอาชีพ โดยภาพรวม และรายข้อ

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพเป็นจริง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๑. ด้านกายสุจริต				
ทักษะการประกอบอาชีพ				
๑	นักเรียนระบุความต้องการประกอบอาชีพในอนาคตได้	๓.๕๐	๐.๗๗	ปานกลาง
๒	นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน	๓.๔๕	๐.๘๕	ปานกลาง
๓	นักเรียนสามารถแสวงหางานได้ตามความสนใจของตนเอง	๓.๖๒	๐.๗๒	มาก
๔	นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา	๓.๓๕	๐.๘๕	ปานกลาง
๕	นักเรียนสามารถปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว	๓.๕๓	๐.๖๗	มาก
รวม		๓.๔๙	๐.๖๔	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะการประกอบอาชีพ ที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๙$, S.D. = ๐.๖๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนสามารถแสวงหางานได้ตามความสนใจของตนเอง ($\bar{X} = ๓.๖๒$, S.D. = ๐.๗๒) สามารถปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๓$, S.D. = ๐.๖๗) นักเรียนระบุความต้องการประกอบอาชีพในอนาคตได้ ($\bar{X} = ๓.๕๐$, S.D. = ๐.๗๗) ตามลำดับ และข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับ ปานกลาง ได้แก่ นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปทำงาน และการตรงต่อเวลา ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๘๕)

ตารางที่ ๔.๕ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพเป็นจริงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านวจีสุจริต ทักษะการสื่อสาร โดยภาพรวม และรายข้อ

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพเป็นจริง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๒. ด้านวจีสุจริต ทักษะการสื่อสาร				
๑	นักเรียนสามารถใช้คำพูดโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์	๓.๙๒	๐.๘๓	มาก
๒	นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน	๓.๗๗	๐.๗๗	มาก
๓	นักเรียนสามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลอื่น	๓.๖๕	๐.๘๒	มาก
๔	นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้	๔.๐๓	๐.๖๘	มาก
๕	นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ	๓.๕๕	๐.๘๖	มาก
รวม		๓.๗๘	๐.๖๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านวจีสุจริต ทักษะการสื่อสาร ที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๘$, S.D. = ๐.๖๘) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ ($\bar{X} = ๔.๐๓$, S.D. = ๐.๖๘) นักเรียนสามารถใช้คำพูดโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ($\bar{X} = ๓.๙๒$, S.D. = ๐.๘๓) นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = ๓.๗๗$, S.D. = ๐.๗๗) ตามลำดับ และข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ ($\bar{X} = ๓.๕๕$, S.D. = ๐.๘๖)

ตารางที่ ๔.๖ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพเป็นจริงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านจิตสุจริต ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน โดยภาพรวม และรายข้อ

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพเป็นจริง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๒. ด้านจิตสุจริต				
ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน				
๑	นักเรียนสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างด้านภาษา	๓.๗๐	๐.๗๖	มาก
๒	นักเรียนรู้สึกภูมิใจในสิ่งที่ครอบครัวของตนเองเป็นอยู่	๓.๘๘	๐.๗๕	มาก
๓	นักเรียนสามารถยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง	๓.๕๔	๐.๗๕	มาก
๔	นักเรียนมีความรู้สึกปิติ ยินดีในวัฒนธรรมของตนเอง	๔.๖๕	๐.๘๖	มาก
๕	นักเรียนมีความตระหนักรู้วัฒนธรรมของบุคคลอื่น	๓.๖๕	๐.๗๒	มาก
รวม		๓.๖๙	๐.๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า สภาพเป็นจริงของสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านจิตสุจริต ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน ที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๙$, S.D. = ๐.๖๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนรู้สึกภูมิใจในสิ่งที่ครอบครัวของตนเองเป็นอยู่ ($\bar{X} = ๓.๘๘$, S.D. = ๐.๗๕) นักเรียนสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างด้านภาษา ($\bar{X} = ๓.๗๐$, S.D. = ๐.๗๖) นักเรียนมีความรู้สึกปิติ ยินดีในวัฒนธรรมของตนเอง ($\bar{X} = ๓.๖๕$, S.D. = ๐.๘๖) ตามลำดับ และข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนสามารถยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง ($\bar{X} = ๓.๕๔$, S.D. = ๐.๘๖)

ตารางที่ ๔.๗ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพเป็นจริงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านความคิด โดยภาพรวม และรายข้อ

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพเป็นจริง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓. ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านความคิด				
๑	นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ	๓.๔๘	๐.๗๙	ปานกลาง
๒	นักเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต	๓.๕๕	๐.๕๘	มาก
๓	นักเรียนสามารถไตร่ตรองที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดผลดีต่อตนเองและบุคคลอื่น	๓.๕๘	๐.๘๒	มาก
๔	นักเรียนสามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก	๓.๔๘	๐.๗๒	ปานกลาง
๕	นักเรียนสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม	๓.๕๒	๐.๖๒	มาก
รวม		๓.๕๒	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านความคิด ที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๕๒ , S.D. = ๐.๖๑) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนสามารถไตร่ตรองที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดผลดีต่อตนเองและบุคคลอื่น ($\bar{X}$ = ๓.๕๘ , S.D. = ๐.๗๒) นักเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ($\bar{X}$ = ๓.๕๕ , S.D. = ๐.๕๘) นักเรียนสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = ๓.๕๒ , S.D. = ๐.๖๒) ตามลำดับ และข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับปานกลาง ได้แก่ นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = ๓.๔๘ , S.D. = ๐.๗๒)

ตารางที่ ๔.๘ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพเป็นจริงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านจิตใจ โดยภาพรวม และรายข้อ

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพเป็นจริง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓. ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านจิตใจ				
๑	นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง	๓.๗๖	๐.๖๕	มาก
๒	นักเรียนสามารถเข้าใจความเหมือน หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล	๓.๖๓	๐.๘๓	มาก
๓	นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต	๓.๘๒	๐.๗๓	มาก
๔	นักเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่นบุคคลอื่น	๓.๗๐	๐.๗๕	มาก
๕	นักเรียนสามารถเข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้	๓.๖๖	๐.๗๑	มาก
รวม		๓.๗๑	๐.๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านจิตใจ ที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๗๑ , S.D. = ๐.๖๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X}$ = ๓.๘๒ , S.D. = ๐.๗๓) นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ($\bar{X}$ = ๓.๗๖ , S.D. = ๐.๖๕) นักเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่นบุคคลอื่น ($\bar{X}$ = ๓.๗๐ , S.D. = ๐.๗๕) ตามลำดับ และข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนสามารถเข้าใจความเหมือน หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล ($\bar{X}$ = ๓.๖๓ , S.D. = ๐.๘๓)

ตารางที่ ๔.๙ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพเป็นจริงของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านอารมณ์ โดยภาพรวม และรายข้อ

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพเป็นจริง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓. ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านอารมณ์				
๑	นักเรียนรู้จักและเท่าทันอารมณ์ของตนเอง	๓.๕๑	๐.๘๑	มาก
๒	นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น	๓.๔๑	๐.๗๘	ปานกลาง
๓	นักเรียนรู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ	๓.๒๐	๐.๗๐	ปานกลาง
๔	นักเรียนสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นได้	๓.๔๗	๐.๗๙	ปานกลาง
๕	นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด	๓.๔๒	๐.๖๕	ปานกลาง
รวม		๓.๔๑	๐.๖๑	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านอารมณ์ ที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๖๑) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนรู้จักและเท่าทันอารมณ์ของตนเอง ($\bar{X} = ๓.๕๑$, S.D. = ๐.๘๑) นักเรียนสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นได้ ($\bar{X} = ๓.๔๗$, S.D. = ๐.๗๙) นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด ($\bar{X} = ๓.๔๒$, S.D. = ๐.๖๕) ตามลำดับ และข้อที่นักเรียนปฏิบัติจริง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับปานกลาง ได้แก่ นักเรียนรู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ ($\bar{X} = ๓.๒๐$, S.D. = ๐.๗๐)

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพคาดหวังของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวม

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพคาดหวัง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๑	ด้านกายสุจริต	๔.๖๖	๐.๐๑	มากที่สุด
๒	ด้านวจีสุจริต	๔.๖๒	๐.๐๑	มากที่สุด
๓	ด้านมโนสุจริต	๔.๕๘	๐.๐๓	มากที่สุด
รวม		๔.๖๒	๐.๐๕	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๒$, S.D. = ๐.๐๕) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านกายสุจริต ($\bar{X} = ๔.๖๖$, S.D. = ๐.๐๑) ด้านวจีสุจริต ($\bar{X} = ๔.๖๒$, S.D. = ๐.๐๑) และด้านที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านมโนสุจริต ($\bar{X} = ๔.๕๘$, S.D. = ๐.๐๓)

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพคาดหวังของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะทางสังคม

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพคาดหวัง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๑. ด้านกายสุจริต ทักษะทางสังคม				
๑	นักเรียนสามารถใช้ท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ	๔.๖๓	๐.๔๘	มากที่สุด
๒	นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง	๔.๘๑	๐.๓๙	มากที่สุด
๓	นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น	๔.๗๖	๐.๔๓	มากที่สุด
๔	นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎและข้อกำหนดของสังคม	๔.๖๔	๐.๔๘	มากที่สุด
๕	นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้	๔.๖๑	๐.๕๕	มากที่สุด
รวม		๔.๖๙	๐.๓๗	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะทางสังคม ที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = ๔.๖๙ , S.D. = ๐.๓๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคตโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ($\bar{X}$ = ๔.๘๑ , S.D. = ๐.๓๙) นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ($\bar{X}$ = ๔.๗๖ , S.D. = ๐.๔๓) นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎและข้อกำหนดของสังคม ($\bar{X}$ = ๔.๖๔ , S.D. = ๐.๔๘) ตามลำดับ และข้อที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ($\bar{X}$ = ๔.๖๑ , S.D. = ๐.๕๕)

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพคาดหวังของ
แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธ
บริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มัญมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะการประกอบอาชีพ

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพคาดหวัง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๑. ด้านกายสุจริต				
ทักษะการประกอบอาชีพ				
๑	นักเรียนระบุความต้องการประกอบอาชีพในอนาคตได้	๔.๕๕	๐.๕๗	มากที่สุด
๒	นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน	๔.๗๑	๐.๔๕	มากที่สุด
๓	นักเรียนสามารถแสวงหางานได้ตามความสนใจของตนเอง	๔.๕๙	๐.๔๙	มากที่สุด
๔	นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา	๔.๖๕	๐.๔๘	มากที่สุด
๕	นักเรียนสามารถปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว	๔.๖๖	๐.๔๗	มากที่สุด
รวม		๔.๖๓	๐.๓๘	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า สภาพคาดหวังของสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลัก
พุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มัญมศึกษา ด้าน
กายสุจริต ทักษะการประกอบอาชีพ ที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยภาพรวมอยู่ใน
ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๓$, S.D. = ๐.๓๘) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูคาดหวังว่านักเรียน
จะปฏิบัติในอนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่
เหมาะสมในการทำงาน ($\bar{X} = ๔.๗๑$, S.D. = ๐.๔๕) นักเรียนสามารถปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงาน
แล้ว ($\bar{X} = ๔.๖๖$, S.D. = ๐.๔๗) นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา
($\bar{X} = ๔.๖๕$, S.D. = ๐.๔๘) ตามลำดับ และข้อที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยมี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนระบุความต้องการประกอบอาชีพในอนาคตได้
($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D. = ๐.๕๗)

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพคาดหวังของ
แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธ
บริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ด้านวิจิตรจิตร ทักษะการสื่อสาร

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพคาดหวัง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๒. ด้านวิจิตรจิตร ทักษะการสื่อสาร				
๑	นักเรียนสามารถใช้คำพูดโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์	๔.๕๕	๐.๕๔	มากที่สุด
๒	นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน	๔.๗๑	๐.๔๕	มากที่สุด
๓	นักเรียนสามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลอื่น	๔.๖๒	๐.๔๙	มากที่สุด
๔	นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้	๔.๗๐	๐.๕๒	มากที่สุด
๕	นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ	๔.๖๒	๐.๔๘	มากที่สุด
รวม		๔.๖๔	๐.๓๙	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า สภาพคาดหวังของสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลัก
พุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้าน
วิจิตรจิตร ทักษะการสื่อสาร ที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
ที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๔$, S.D. = ๐.๓๙) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติ
ในอนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่าง
ชัดเจน ($\bar{X} = ๔.๗๑$, S.D. = ๐.๔๕) นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้
($\bar{X} = ๔.๗๐$, S.D. = ๐.๕๒) นักเรียนสามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลอื่น ($\bar{X} = ๔.๖๒$,
S.D. = ๐.๔๙) ตามลำดับ และข้อที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ใน
ระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนสามารถใช้คำพูดโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์
($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D. = ๐.๕๔)

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพคาดหวังของ
แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธ
บริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ด้านวิสุจริต ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพคาดหวัง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๒. ด้านวิสุจริต ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน				
๑	นักเรียนสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างด้านภาษา	๔.๕๗	๐.๕๐	มากที่สุด
๒	นักเรียนรู้สึกภูมิใจในสิ่งที่ครอบครัวของตนเองเป็นอยู่	๔.๗๖	๐.๔๓	มากที่สุด
๓	นักเรียนสามารถยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง	๔.๕๓	๐.๕๐	มากที่สุด
๔	นักเรียนมีความรู้สึกปิติ ยินดีในวัฒนธรรมของตนเอง	๔.๖๗	๐.๕๕	มากที่สุด
๕	นักเรียนมีความตระหนักรู้วัฒนธรรมของบุคคลอื่น	๔.๕๒	๐.๕๖	มากที่สุด
รวม		๔.๖๑	๐.๔๑	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า สภาพคาดหวังของสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลัก
พุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้าน
วิสุจริต ทักษะด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยภาพรวม
อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๑$, S.D. = ๐.๔๑) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูคาดหวังว่า
นักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนรู้สึกภูมิใจในสิ่งที่
ครอบครัวของตนเองเป็นอยู่ ($\bar{X} = ๔.๗๖$, S.D. = ๐.๔๓) นักเรียนมีความรู้สึกปิติ ยินดีในวัฒนธรรม
ของตนเอง ($\bar{X} = ๔.๖๗$, S.D. = ๐.๕๕) นักเรียนสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างด้านภาษา
($\bar{X} = ๔.๕๗$, S.D. = ๐.๕๐) ตามลำดับ และข้อที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยมี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนมีความตระหนักรู้วัฒนธรรมของบุคคลอื่น
($\bar{X} = ๔.๕๒$, S.D. = ๐.๕๖)

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพคาดหวังของ
แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธ
บริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านความคิด

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพคาดหวัง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓. ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านความคิด				
๑	นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ	๔.๕๙	๐.๕๖	มากที่สุด
๒	นักเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหา หรือสถานการณ์ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต	๔.๕๒	๐.๕๖	มากที่สุด
๓	นักเรียนสามารถไตร่ตรองที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดผลดีต่อ ตนเองและบุคคลอื่น	๔.๕๙	๐.๕๔	มากที่สุด
๔	นักเรียนสามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไข ปัญหา เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละ ทางเลือก	๔.๖๙	๐.๔๖	มากที่สุด
๕	นักเรียนสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ อย่างเหมาะสม	๔.๖๕	๐.๕๔	มากที่สุด
รวม		๔.๕๙	๐.๔๔	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร
การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต
ทักษะด้านความคิด ที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{X} = ๔.๕๙$, S.D. = ๐.๔๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติใน
อนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนสามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการ
ตัดสินใจและแก้ไขปัญหา เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก ($\bar{X} = ๔.๖๙$,
S.D. = ๐.๔๖) นักเรียนสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม
($\bar{X} = ๔.๖๕$, S.D. = ๐.๕๔) นักเรียนสามารถไตร่ตรองที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้เกิดผลดีต่อตนเองและ
บุคคลอื่น ($\bar{X} = ๔.๕๙$, S.D. = ๐.๕๖) ตามลำดับ และข้อที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติใน
อนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และ
ประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = ๔.๕๒$, S.D. = ๐.๕๖)

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพคาดหวังของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านจิตใจ

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพคาดหวัง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓. ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านจิตใจ				
๑	นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง	๔.๖๓	๐.๕๕	มากที่สุด
๒	นักเรียนสามารถเข้าใจความเหมือน หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล	๔.๖๑	๐.๔๙	มากที่สุด
๓	นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต	๔.๖๗	๐.๖๘	มากที่สุด
๔	นักเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่นบุคคลอื่น	๔.๖๙	๐.๔๖	มากที่สุด
๕	นักเรียนสามารถเข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้	๔.๕๐	๐.๖๐	มาก
รวม		๔.๖๒	๐.๔๘	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า สภาพคาดหวังของสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านจิตใจ ที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๒$, S.D. = ๐.๔๘) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่นบุคคลอื่น ($\bar{X} = ๔.๖๙$, S.D. = ๐.๔๖) นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = ๔.๖๗$, S.D. = ๐.๖๘) นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ($\bar{X} = ๔.๖๓$, S.D. = ๐.๕๕) ตามลำดับ และข้อที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนสามารถเข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ($\bar{X} = ๔.๕๐$, S.D. = ๐.๖๐)

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพคาดหวังของ
แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธ
บริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านอารมณ์

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักสุจริต ๓		สภาพคาดหวัง		
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓. ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านอารมณ์				
๑	นักเรียนรู้จักและเท่าทันอารมณ์ของตนเอง	๔.๔๙	๐.๕๕	มาก
๒	นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น	๔.๕๕	๐.๕๔	มากที่สุด
๓	นักเรียนรู้จักจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ	๔.๔๖	๐.๖๗	มาก
๔	นักเรียนสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นได้	๔.๕๘	๐.๕๔	มากที่สุด
๕	นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด	๔.๕๒	๐.๖๐	มากที่สุด
รวม		๔.๕๓	๐.๕๑	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า สภาพปัญหาของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร
การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต
ทักษะด้านอารมณ์ ที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{X} = ๔.๕๓$, S.D. = ๐.๕๑) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติใน
อนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น
ได้ ($\bar{X} = ๔.๕๘$, S.D. = ๐.๕๔) นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น ($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D. = ๐.๕๔)
นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด ($\bar{X} = ๔.๕๒$,
S.D. = ๐.๖๐) ตามลำดับ และข้อที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะปฏิบัติในอนาคต โดยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ใน
ระดับมาก ได้แก่ นักเรียนรู้จักจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ ($\bar{X} = ๔.๔๖$, S.D. = ๐.๖๗)

ผลการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยวิธี $PNI_{modified}$ ได้ผลการวิเคราะห์ ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๘ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๘ การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวม

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓		ค่าเฉลี่ยของสภาพคาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของสภาพเป็นจริง (D)	(I - D)	$PNI_{modified}$ (I - D)/D	ลำดับ
๑	ด้านกายสุจริต	๔.๖๖	๓.๔๙	๑.๑๖	๐.๓๓	๑
๒	ด้านวจีสุจริต	๔.๖๒	๓.๗๓	๐.๘๘	๐.๒๓	๓
๓	ด้านมโนสุจริต	๔.๕๘	๓.๕๔	๑.๐๓	๐.๒๘	๒
รวม		๔.๖๑	๓.๕๘	๑.๐๒	๐.๒๘	

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง ๐.๒๓ - ๐.๓๓ โดยภาพรวม $PNI_{modified} = ๐.๒๘$ ด้านที่มีความต้องการจำเป็น ที่พบว่ามีค่าสำคัญลำดับที่ ๑ คือ ด้านกายสุจริต (๐.๓๓) ลำดับที่ ๒ คือ ด้านมโนสุจริต (๐.๒๘) และลำดับที่ ๓ คือ ด้านวจีสุจริต (๐.๒๓)

ตารางที่ ๔.๑๙ การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะทางสังคม

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓	ค่าเฉลี่ยของสภาพคาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของสภาพเป็นจริง (D)	(I – D)	$PNI_{modified} (I - D)/D$	ลำดับ
๑. ด้านกายสุจริต ทักษะทางสังคม					
๑ นักเรียนสามารถใช้ท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ	๔.๖๓	๓.๖๕	๐.๙๘	๐.๒๖	๕
๒ นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง	๔.๘๑	๓.๗๖	๑.๐๕	๐.๒๗	๔
๓ นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น	๔.๗๖	๓.๓๙	๑.๓๗	๐.๔๐	๒
๔ นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎและข้อกำหนดของสังคม	๔.๖๔	๓.๔๖	๑.๑๘	๐.๓๔	๓
๕ นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้	๔.๖๑	๓.๒๑	๑.๔๐	๐.๔๓	๑
รวม	๔.๖๙	๓.๕๙	๑.๑๙	๐.๓๔	

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะทางสังคม กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) อยู่ระหว่าง ๐.๔๓ - ๐.๒๖ โดยภาพรวมความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) = ๐.๓๔ ข้อที่มีความต้องการจำเป็น ที่พบว่ามีค่าสำคัญลำดับที่ ๑ คือ นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (๐.๔๓) ลำดับที่ ๒ คือ นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น (๐.๔๐) และลำดับที่ ๓ คือ นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎและข้อกำหนดของสังคม (๐.๓๔)

ตารางที่ ๔.๒๐ การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะการประกอบอาชีพ

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓	ค่าเฉลี่ยของสภาพคาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของสภาพเป็นจริง (D)	(I - D)	$PNI_{modified} = (I - D)/D$	ลำดับ
๑. ด้านกายสุจริต					
ทักษะการประกอบอาชีพ					
๑ นักเรียนระบุความต้องการประกอบอาชีพในอนาคตได้	๔.๕๕	๓.๕๐	๑.๐๕	๐.๓๐	๔
๒ นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน	๔.๗๑	๓.๔๕	๑.๒๖	๐.๓๖	๒
๓ นักเรียนสามารถแสวงหางานได้ตามความสนใจของตนเอง	๔.๕๙	๓.๖๒	๐.๙๗	๐.๒๖	๕
๔ นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา	๔.๖๕	๓.๓๕	๑.๓๐	๐.๓๘	๑
๕ นักเรียนสามารถปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว	๔.๖๖	๓.๕๓	๑.๑๓	๐.๓๒	๓
รวม	๔.๖๓	๓.๔๙	๑.๑๔	๐.๓๒	

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านกายสุจริต ทักษะการประกอบอาชีพ กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง ๐.๓๘ - ๐.๒๖ โดยภาพรวม $PNI_{modified} = ๐.๓๒$ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่าสำคัญลำดับที่ ๑ คือ นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา (๐.๓๘) ลำดับที่ ๒ คือ นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน (๐.๓๖) และลำดับที่ ๓ คือ นักเรียนสามารถปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว (๐.๓๒)

ตารางที่ ๔.๒๑ การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านวจิสุจริต ทักษะการสื่อสาร

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓	ค่าเฉลี่ยของสภาพคาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของสภาพเป็นจริง (D)	(I – D)	$PNI_{modified} (I - D)/D$	ลำดับ
๒. ด้านวจิสุจริต ทักษะการสื่อสาร					
๑ นักเรียนสามารถใช้คำพูดโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์	๔.๕๕	๓.๙๒	๐.๖๓	๐.๑๖	๕
๒ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน	๔.๗๑	๓.๗๗	๐.๙๔	๐.๒๔	๓
๓ นักเรียนสามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลอื่น	๔.๖๒	๓.๖๕	๐.๙๗	๐.๒๖	๒
๔ นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้	๔.๗๐	๔.๐๓	๐.๖๗	๐.๑๗	๔
๕ นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ	๔.๖๒	๓.๕๕	๑.๐๗	๐.๓๐	๑
รวม	๔.๖๔	๓.๗๘	๐.๘๕	๐.๒๒	

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านวจิสุจริต ทักษะการสื่อสาร กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง ๐.๓๐ - ๐.๑๖ โดยภาพรวม $PNI_{modified} = ๐.๒๒$ ข้อที่มีความต้องการจำเป็น ที่พบว่ามีค่าสำคัญลำดับที่ ๑ คือ นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ (๐.๓๐) ลำดับที่ ๒ คือ นักเรียนสามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลอื่น (๐.๒๖) และลำดับที่ ๓ คือ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน (๐.๒๔)

ตารางที่ ๔.๒๒ การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านวจิสุจริต ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน

องค์ประกอบของทักษะ การดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓		ค่าเฉลี่ยของ สภาพคาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของ สภาพเป็นจริง (D)	(I – D)	$PNI_{modified}$ (I – D)/D	ลำดับ
๒. ด้านวจีสุจริต ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน						
๑	นักเรียนสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างด้านภาษา	๔.๕๗	๓.๗๐	๐.๘๗	๐.๒๓	๔
๒	นักเรียนรู้สึกภูมิใจในสิ่งที่ครอบครัวของตนเองเป็นอยู่	๔.๗๖	๓.๘๘	๐.๘๘	๐.๒๒	๕
๓	นักเรียนสามารถยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง	๔.๕๓	๓.๕๔	๐.๙๙	๐.๒๗	๒
๔	นักเรียนมีความรู้สึกภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง	๔.๖๗	๓.๖๕	๑.๐๒	๐.๒๘	๑
๕	นักเรียนมีความตระหนักรู้วัฒนธรรมของบุคคลอื่น	๔.๕๒	๓.๖๕	๐.๘๗	๐.๒๔	๓
รวม		๔.๖๑	๓.๖๙	๐.๙๒	๐.๒๔	

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านวจิสุจริต ทักษะด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง ๐.๒๘ - ๐.๒๒ โดยภาพรวม $PNI_{modified} = ๐.๒๔$ ข้อที่มีความต้องการจำเป็น ที่พบว่ามีค่าสำคัญลำดับที่ ๑ คือ นักเรียนมีความรู้สึกภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง (๐.๒๘) ลำดับที่ ๒ คือ นักเรียนสามารถยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง (๐.๒๗) และลำดับที่ ๓ คือ นักเรียนมีความตระหนักรู้วัฒนธรรมของบุคคลอื่น (๐.๒๔)

ตารางที่ ๔.๒๓ การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านความคิด

องค์ประกอบของทักษะ การดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓		ค่าเฉลี่ยของ สภาพคาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของ สภาพเป็นจริง (D)	(I – D)	$PNI_{modified}$ (I – D)/D	ลำดับ
๓. มโนสุจริต						
ทักษะด้านความคิด						
๑	นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ	๔.๕๙	๓.๔๘	๑.๑๑	๐.๓๑	๓
๒	นักเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต	๔.๕๒	๓.๕๕	๐.๙๗	๐.๒๗	๕
๓	นักเรียนสามารถไตร่ตรองที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้เกิดผลดีต่อตนเองและบุคคลอื่น	๔.๕๙	๓.๕๘	๑.๐๑	๐.๒๘	๔
๔	นักเรียนสามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก	๔.๖๙	๓.๔๘	๑.๒๑	๐.๓๔	๑
๕	นักเรียนสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม	๔.๖๕	๓.๕๒	๑.๑๓	๐.๓๒	๒
รวม		๔.๕๙	๓.๕๒	๑.๐๘	๐.๓๐	

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านความคิด กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง ๐.๓๔ - ๐.๒๗ โดยภาพรวม $PNI_{modified} = ๐.๓๐$ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่าสำคัญลำดับที่ ๑ คือ นักเรียนสามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก (๐.๓๔) ลำดับที่ ๒ คือ นักเรียน

สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (๐.๓๒) และลำดับที่ ๓ คือนักเรียนรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ (๐.๓๑)

ตารางที่ ๔.๒๔ การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านจิตใจ

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓	ค่าเฉลี่ยของสภาพคาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของสภาพเป็นจริง (D)	(I - D)	$PNI_{modified} (I - D)/D$	ลำดับ
๓. มโนสุจริต					
ทักษะด้านจิตใจ					
๑ นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง	๔.๖๓	๓.๗๖	๐.๘๗	๐.๒๓	๓
๒ นักเรียนสามารถเข้าใจความเหมือน หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล	๔.๖๑	๓.๖๓	๐.๙๘	๐.๒๗	๑
๓ นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต	๔.๖๗	๓.๘๒	๐.๘๕	๐.๒๒	๕
๔ นักเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่นบุคคลอื่น	๔.๖๙	๓.๗๐	๐.๙๙	๐.๒๖	๒
๕ นักเรียนสามารถเข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้	๔.๕๐	๓.๖๖	๐.๘๔	๐.๒๒	๔
รวม	๔.๖๒	๓.๗๑	๐.๙๐	๐.๒๔	

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านจิตใจ กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง ๐.๒๗ - ๐.๒๒ โดยภาพรวม $PNI_{modified} = ๐.๒๔$ ข้อที่มีความต้องการจำเป็น ที่พบว่ามีค่าสำคัญลำดับที่ ๑ คือนักเรียนสามารถเข้าใจความเหมือน หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล (๐.๒๗) ลำดับที่ ๒ คือนักเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่นบุคคลอื่น (๐.๒๖) และลำดับที่ ๓ คือนักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง (๐.๒๓)

ตารางที่ ๔.๒๕ การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านอารมณ์

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓		ค่าเฉลี่ยของสภาพคาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของสภาพเป็นจริง (D)	(I – D)	$PNI_{modified} (I - D)/D$	ลำดับ
๓. มโนสุจริต						
ทักษะด้านอารมณ์						
๑	นักเรียนรู้จักและเท่าทันอารมณ์ของตนเอง	๔.๔๙	๓.๕๑	๐.๙๘	๐.๒๗	๕
๒	นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น	๔.๕๕	๓.๔๑	๑.๑๔	๐.๓๓	๒
๓	นักเรียนรู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ	๔.๔๖	๓.๒๐	๑.๒๖	๐.๓๙	๑
๔	นักเรียนสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นได้	๔.๕๘	๓.๔๗	๑.๑๑	๐.๓๑	๔
๕	นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด	๔.๕๒	๓.๔๒	๑.๑๐	๐.๓๒	๓
รวม		๔.๕๓	๓.๔๑	๑.๑๑	๐.๓๒	

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านมโนสุจริต ทักษะด้านอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง ๐.๓๙ - ๐.๒๗ โดยภาพรวม $PNI_{modified} = ๐.๓๒$ ข้อที่มีความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีผลสำคัญลำดับที่ ๑ คือ นักเรียนรู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ (๐.๓๙) ลำดับที่ ๒ คือ นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (๐.๓๓) และลำดับที่ ๓ คือ นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด (๐.๓๒)

**๔.๑.๓ ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธ
บริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จาก
การสัมภาษณ์ โดยมีผลการวิจัยดังนี้**

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร
สถานศึกษา จำนวน ๕ คน เป็นผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) ของกลุ่ม
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ แห่ง ประกอบด้วย ๑. โรงเรียนกาญจนา
ภิเษกวิทยาลัย จ.สุพรรณบุรี ๒. โรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จ.สุพรรณบุรี ๓. โรงเรียนศรีประจันต์
“เมธีประมุข” สุพรรณบุรี ๔. โรงเรียนอุทองศึกษาลัย จ.สุพรรณบุรี ๕. โรงเรียนสระกระโจมโสภณ
พิทยา จ.สุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ทำการลงรหัสข้อมูล โดยใช้อักษรย่อแทนความหมายของข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๖ การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการศึกษาเอกสาร	ผลการสัมภาษณ์	ความถี่	ผู้วิจัยสรุป
ทักษะการดำเนินชีวิต หมายถึง ความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน สามารถปรับตัวและมี พฤติกรรมไปในทางที่ ถูกต้องในขณะที่เผชิญแรง กดดัน หรือกระทบกับ สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้น รอบตัว ซึ่งส่งผลต่อการ ปรับตัวในอนาคต ทั้งด้าน สิ่งแวดล้อม จริยธรรม และ ปัญหาสังคมในด้านต่างๆ	เด็กทุกคนมีคุณลักษณะเฉพาะตัว การพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต (LS) ต้องเริ่มจากครอบครัว ใน ส่วนของโรงเรียนครูต้องเอาใจใส่ เด็ก อบรมเด็ก โดยมีกิจกรรมให้ เด็กได้มีส่วนร่วม เพื่อให้นักเรียน สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ในสังคมที่สลับซับซ้อน ให้ สามารถปรับตนเองได้ ให้เด็ก นักเรียนได้มีภูมิคุ้มกันในการ ดำเนินชีวิต สามารถอยู่ในสังคม ได้อย่างปลอดภัย และมีความสุข	๔	เด็กควรที่จะได้รับการพัฒนา ทักษะการดำเนินชีวิต (LS) ด้วย ความร่วมมือกันจากครอบครัว โรงเรียน โดยผ่านกิจกรรมการมี ส่วนร่วม เพื่อให้นักเรียนสามารถ ดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมใน สังคมที่สลับซับซ้อน ให้สามารถ ปรับตนเองได้ ให้เด็กนักเรียนได้ มีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่าง ปลอดภัย และมีความสุข

๔.๒ ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๔.๒.๑ บทสรุปจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี สภาพปัญหาการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการศึกษาเอกสาร การใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้บริหาร มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๗ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๗ สรุปผลการวิเคราะห์การศึกษาเอกสาร การใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

ผลการศึกษาเอกสาร	ผลจากแบบสอบถาม	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัยสรุป
ทักษะการดำเนินชีวิต หมายถึง ความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน สามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องในขณะที่เผชิญแรงกดดันหรือกระทบกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวในอนาคตทั้งด้านสิ่งแวดล้อม จริยธรรม และปัญหาสังคมในด้านต่างๆ		เด็กทุกคนมีคุณลักษณะเฉพาะตัวการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต (LS) ต้องเริ่มจากครอบครัว ในส่วนของโรงเรียนครูต้องเอาใจใส่เด็ก อบรมเด็ก โดยมีกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วม เพื่อให้ นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมในสังคมที่สลับซับซ้อน สามารถปรับตัวเอง มีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย และมีความสุข	เด็กควรที่จะได้รับการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต (LS) ด้วยความร่วมมือกันจากครอบครัว โรงเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมในสังคมที่สลับซับซ้อน สามารถปรับตัวเอง มีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย และมีความสุข

ตารางที่ ๔.๒๗ (ต่อ)

ผลการศึกษาเอกสาร	ผลจากแบบสอบถาม	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัยสรุป
ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่ และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง	ทักษะทางสังคม (SS) ที่ มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ๓ อันดับ คือ ๑ นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (SSMP) ๒ นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น (SSRF) ๓ นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎและข้อกำหนดของสังคม (SSFR)	ทักษะทางสังคม (SS) ๑ นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (SSMP) การแก้ปัญหาในตัวนักเรียน เด็กจะต้องมีประสบการณ์ซึ่งเกิดจากการเล่าเรียนผ่านกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ๒ นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น (SSRF) มีกิจกรรมรุ่นพี่รุ่นน้อง พี่ดูแลน้อง กิจกรรมกีฬา กิจกรรมโฮมรูม ๓ นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎและข้อกำหนดของสังคม (SSFR) โรงเรียนมีการกำหนดกฎเกณฑ์ ให้เด็กนักเรียนปฏิบัติตาม	ทักษะทางสังคม (SS) ๑ นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (SSMP) ๒ นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น (SSRF) ๓ นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎและข้อกำหนดของสังคม (SSFR) ควรส่งเสริมทักษะด้วยการจัดกิจกรรมรูปแบบต่างๆ การจัดกิจกรรมกลุ่ม เช่น กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การอบรมให้ความรู้ การจัดกีฬา กิจกรรมฉันทนเป็นใคร ในโรงเรียน

ตารางที่ ๔.๒๗ (ต่อ)

ผลการศึกษาเอกสาร	ผลจากแบบสอบถาม	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัยสรุป
ทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหาความรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลารู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน	ทักษะการประกอบอาชีพ (OS) ที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ๓ อันดับ คือ ๑. นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา (OSIT) ๒. นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน (OSSB) ๓. นักเรียนสามารถปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว (OSAW)	ทักษะการประกอบอาชีพ (OS) ๑. นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา (OSIT) ถ้านักเรียนมาโรงเรียนสาย ครูจะต้องคอยตักเตือน จะต้องฝึกฝนให้เด็กผ่านกิจกรรมกลุ่ม จะมีการลงโทษโดยการหักคะแนน ๒. นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน (OSSB) ให้เด็กเรียนรู้ผ่านกิจกรรม มีการฝึกฝนให้เด็กทำงานเป็นกลุ่ม ๓. นักเรียนสามารถปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว (OSAW) เรียนรู้ผ่านกิจกรรม	ทักษะการประกอบอาชีพ (OS) ๑. นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา (OSIT) ๒. นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน (OSSB) ๓. นักเรียนสามารถปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว (OSAW) ควรจัดกิจกรรมการฝึกอาชีพให้กับนักเรียน เช่น การประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ กิจกรรมเส้นทางสู่อาชีพในฝัน

ตารางที่ ๔.๒๗ (ต่อ)

ผลการศึกษาเอกสาร	ผลจากแบบสอบถาม	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัยสรุป
ทักษะการสื่อสาร หมายถึงความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา	ทักษะการสื่อสาร (CS) ที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ๓ อันดับ คือ ๑. นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ (CSLC) มี ๒ นักเรียนสามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลอื่น (CSLS) ๓ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน (CSCC)	ทักษะการสื่อสาร (CS) ๑. นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ (CSLC) มีกิจกรรมได้วาที่ การอบรมเรื่องการพูด การอ่านข่าว การเล่าเรื่องสั้น ๒ นักเรียนสามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลอื่น (CSLS) ให้ นักเรียนแนะนำตัวหน้าห้อง การจัดกลุ่มเพื่อระดมความคิด การอ่านข่าวให้เพื่อนฟัง ๓ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน (CSCC) ให้มีกิจกรรมการอภิปรายกลุ่ม การได้วาที่	ทักษะการสื่อสาร (CS) ๑. นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ (CSLC) ๒ นักเรียนสามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลอื่น (CSLS) ๓ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน (CSCC) ส่งเสริมทักษะให้เด็กโดยจัดกิจกรรมการได้วาที่ การอภิปรายกลุ่ม การแสดงละคร การอ่านข่าวหรือเรื่องสั้น ให้เพื่อนฟังแล้วให้มีการถามตอบในเรื่องที่เพื่อนอ่าน

ตารางที่ ๔.๒๗ (ต่อ)

ผลการศึกษาเอกสาร	ผลจากแบบสอบถาม	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัยสรุป
ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน หมายถึง ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ่งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น	ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน (DC) ที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ๓ อันดับ คือ ๑ นักเรียนมีความรู้สึกปิติยินดีในวัฒนธรรมของตนเอง (DCFW) ๒ นักเรียนสามารถยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง (DCAD) ๓ นักเรียนมีความตระหนักรู้วัฒนธรรมของบุคคลอื่น (DCAO)	ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน (DC) ๑ นักเรียนมีความรู้สึกปิติยินดีในวัฒนธรรมของตนเอง (DCFW) ให้มีกิจกรรมเสริม มีกิจกรรมบ้านของฉัน ๒ นักเรียนสามารถยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง (DCAD) มีครูต่างชาติเข้ามาสอน ๓ นักเรียนมีความตระหนักรู้วัฒนธรรมของบุคคลอื่น (DCAO) ให้มีกิจกรรมอาเซียน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมของชาติ การจัดกิจกรรมบ้านของฉัน กิจกรรมวัฒนธรรมต่างๆ ที่ฉันรู้จัก	ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน (DC) ๑ นักเรียนมีความรู้สึกปิติยินดีในวัฒนธรรมของตนเอง (DCFW) ๒ นักเรียนสามารถยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง (DCAD) ๓ นักเรียนมีความตระหนักรู้วัฒนธรรมของบุคคลอื่น (DCAO) โรงเรียนควรมีกิจกรรมอาเซียนเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้วัฒนธรรมของต่างชาติ และให้เรียนรู้วัฒนธรรมของตัวเองด้วยการจัดกิจกรรมบ้านของฉัน กิจกรรมวัฒนธรรมต่างๆ ที่ฉันรู้จัก

ตารางที่ ๔.๒๗ (ต่อ)

ผลการศึกษาเอกสาร	ผลจากแบบสอบถาม	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัยสรุป
ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ ข้อมูลต่างๆ และประเมิน ปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิด กระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อ ค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละ ทางเลือก สามารถนำ ประสพการณ์มาปรับใช้ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม	ทักษะด้าน ความคิด (TS) ที่มีความต้องการจำเป็น ในการพัฒนา ๓ อันดับ คือ ๑ นักเรียนสามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา เพื่อค้นหาทางเลือก รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก (TSDS) มี ๒ นักเรียนสามารถนำ ประสพการณ์มาปรับใช้ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (TSAE) ๓ นักเรียนรู้จักใช้เหตุผล ในการตัดสินใจ (TSDA)	ทักษะด้าน ความคิด (TS) ๑ นักเรียนสามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา เพื่อค้นหาทางเลือก รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก (TSDS) มี การสอนเรื่องการใช้สติ การทำสมาธิ ฝึกการตัดสินใจ สภานักเรียน ๒ นักเรียนสามารถนำ ประสพการณ์มาปรับใช้ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (TSAE) มี กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมความฝันของฉัน กีฬาสี กิจกรรมดนตรี กิจกรรมศิลปะกิจกรรมสิ่งใดที่ฉันปรารถนา ๓ นักเรียนรู้จักใช้เหตุผล ในการตัดสินใจ (TSDA) มี กิจกรรมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรม ร่วมกันคิดร่วมกันทำ ให้ นักเรียนมีเพื่อนไว้คอยปรึกษา	ทักษะด้าน ความคิด (TS) ๑ นักเรียนสามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา เพื่อค้นหาทางเลือก รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก (TSDS) ๒ นักเรียนสามารถนำ ประสพการณ์มาปรับใช้ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (TSAE) ๓ นักเรียนรู้จักใช้เหตุผล ในการตัดสินใจ (TSDA) ควรพัฒนาทักษะด้วยการ จัดกิจกรรมจิตอาสา จัด กิจกรรมกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อให้เด็กได้ รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ให้รู้จักตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เวลาอยู่ในกลุ่ม กิจกรรม สิ่งใด ที่ฉันปรารถนา กิจกรรม ร่วมกันคิดร่วมกันทำ

ตารางที่ ๔.๒๗ (ต่อ)

ผลการศึกษาเอกสาร	ผลจากแบบสอบถาม	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัยสรุป
ทักษะด้านจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการ ควบคุมตนเอง รู้จักและ เข้าใจตนเอง การเข้าใจ ใจความเหมือนหรือความ ต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิด ให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใส สะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็น ความสำคัญของผู้อื่น เข้า ใจความต้องการของ บุคคลอื่นในสถานการณ์ ต่างๆ	ทักษะด้านจิตใจ (MS) ที่มีความต้องการจำเป็น ในการพัฒนา ๓ อันดับ คือ ๑ นักเรียนสามารถเข้าใจ ใจความเหมือนหรือความ ต่างระหว่างบุคคล (MSSD) ๒ นักเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของ บุคคลอื่น (MSAI) ๓ นักเรียนรู้จักและเข้าใจ ตนเอง (MSKU)	ทักษะด้านจิตใจ (MS) ๑ นักเรียนสามารถเข้าใจ ใจความเหมือนหรือความ ต่างระหว่างบุคคล (MSSD) การทำงานกลุ่ม กิจกรรมจิตอาสา ๒ นักเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของ บุคคลอื่น (MSAI) การ ทำงานกลุ่ม การแสดง บทบาทสมมติ การแสดง ละคร ๓ นักเรียนรู้จักและเข้าใจ ตนเอง (MSKU) จัด กิจกรรมการแตงนันทนาการ การเขียนเรื่องสั้นตาม โจทย์ที่ครูให้ การเล่า นันทนาการ เล่าเรื่องที่ ฉันรู้	ทักษะด้านจิตใจ (MS) ๑ นักเรียนสามารถเข้าใจ ใจความเหมือนหรือความ ต่างระหว่างบุคคล (MSSD) ๒ นักเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของ บุคคลอื่น (MSAI) ๓ นักเรียนรู้จักและเข้าใจ ตนเอง (MSKU) ควรพัฒนาด้วยการจัด กิจกรรมกลุ่ม การใช้ บทบาทสมมติ กิจกรรม จิตอาสา กิจกรรมแตง นันทนาการ การเล่า นันทนาการ เล่าเรื่องที่ ฉันรู้

ตารางที่ ๔.๒๗ (ต่อ)

ผลการศึกษาเอกสาร	ผลจากแบบสอบถาม	ผลการสัมภาษณ์	ผู้วิจัยสรุป
ทักษะด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด	ทักษะด้านอารมณ์ (ES) ที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ๓ อันดับ คือ ๑ นักเรียนรู้จักวิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ (ESMB) ๒ นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (ESRO) ๓ นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด (ESCS)	ทักษะด้านอารมณ์ (ES) ๑ นักเรียนรู้จักวิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ (ESMB) จัดกิจกรรมสวดมนต์ ไหว้พระ ๒ นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (ESRO) จัดกิจกรรมวาดรูปตามอารมณ์ต่างๆ วาดภาพเล่าเรื่อง ๓ นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด (ESCS) การทำกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมศิลปะ ดนตรี กีฬา กิจกรรมนอกเวลาเรียน	ทักษะด้านอารมณ์ (ES) ๑ นักเรียนรู้จักวิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ (ESMB) ๒ นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (ESRO) ๓ นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด (ESCS) ควรส่งเสริมด้วยการเข้าค่ายธรรมะ ค่ายคุณธรรม จริยธรรม การเล่นดนตรี การเล่นเกม มีกิจกรรมนอกเวลาเรียน กิจกรรมการวาดภาพอารมณ์ต่างๆ การวาดภาพเล่าเรื่อง

๔.๒.๒ การยกร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร
การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้วิจัยได้ยกร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑) จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๓๘๑ คน และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๕ ท่าน ได้ร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๕ ส่วน คือ ๑. หลักการ ๒. วัตถุประสงค์ ๓. กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๔. การนำรูปแบบไปใช้ ๕. ข้อจำกัดของรูปแบบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. หลักการ

๑) ทำให้รู้จักตนเอง (MSKU) ดูแลตนเอง ควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม (OSSB) มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ รู้จักนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๒) ทำให้รู้จักการโต้ตอบกับบุคคลอื่นได้ทุกสถานการณ์โดยใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย (CSLS) เข้าใจถึงความแตกต่าง

๓) ทำให้รู้จักการใช้เหตุผล (TSDA) การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การควบคุมอารมณ์ ผ่อนคลายความเครียด ควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในความดีงามประกอบด้วยคุณธรรม

๒. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมในสังคมที่สลับซับซ้อน
- ๒) เพื่อช่วยให้นักเรียนปรับตัวเองให้สามารถเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๓) เพื่อเสริมสร้างการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
- ๔) เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต
- ๕) เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข

๓. กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต (LS) ประกอบด้วย ๑) องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ๒) ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓) หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ๔) กิจกรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๑) องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ได้แก่ ๓ องค์ประกอบหลัก คือ

(๑) ด้านกายสุจริต มีองค์ประกอบย่อย คือ ทักษะทางสังคม (SS) ทักษะการประกอบอาชีพ (OS)

(๒) ด้านวจีสุจริต มีองค์ประกอบย่อย คือ ทักษะการสื่อสาร (CS) ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน (DC)

(๓) ด้านมโนสุจริต มีองค์ประกอบย่อย คือ ทักษะด้านความคิด (TS) ทักษะด้านจิตใจ (MS) ทักษะด้านอารมณ์ (ES)

๒) ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

(๑). การสร้างทักษะการดำเนินชีวิต หมายถึง การสร้างทักษะการดำเนินชีวิตให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนกลุ่มปกติ หรือมีพฤติกรรมปกติ (Normal behavior) เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน

(๒) การป้องกัน หมายถึง การช่วยเหลือผู้เรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Risk behavior) เช่น เด็กที่ เริ่มมีพฤติกรรมที่เป็นแนวโน้มเข้าสู่ผู้ที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ให้มีทักษะชีวิต และปรับเปลี่ยนให้มี พฤติกรรมเป็นปกติ

(๓) การแก้ไขหรือรักษาและฟื้นฟู หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนที่เป็นปัญหาแล้วหรือป่วยแล้ว โดยช่วยเหลือบำบัดและรักษา

๓) หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

ผู้วิจัยได้บูรณาการหลักธรรมเข้าไปในองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ดังนี้ คือ

กายสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ (SSFR) สามารถแก้ปัญหาได้ (SSDP) อย่างถูกต้อง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัว หลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา (OSIT) รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

มี ๒ องค์ประกอบ คือ ๑. ทักษะทางสังคม ๒. ทักษะการประกอบอาชีพ

ทักษะทางสังคม (SS) หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหา (SSDP) ได้อย่างถูกต้อง

ทักษะการประกอบอาชีพ (OS) หมายถึง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว (OSAW) เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา (OSIT) รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

วชิสุจริต หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้อวัจจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่น

อย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

มี ๒ องค์ประกอบ คือ ๑. ทักษะการสื่อสาร ๒. ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน

ทักษะการสื่อสาร (CS) หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย (CSLS) การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ (CSLC) และการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา

ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน (DC) หมายถึง ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน (DCAD) รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น (DCAO)

มนัสสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

มี ๓ องค์ประกอบ คือ ๑. ทักษะด้านความคิด ๒. ทักษะด้านจิตใจ ๓. ทักษะด้านอารมณ์

ทักษะด้านความคิด (TS) หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล (TSDA) สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา (TSDS) โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน (TSAE) ได้อย่างเหมาะสม

ทักษะด้านจิตใจ (MS) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล (MSSD) การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น (MSAI) เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ

ทักษะด้านอารมณ์ (ES) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น (ESRO) รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด (ESCS)

๔) กิจกรรมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ได้แก่

- (๑) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม
- (๒) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพ
- (๓) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร
- (๔) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน
- (๕) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านความคิด
- (๖) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านจิตใจ
- (๗) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านอารมณ์

โดยมีรายละเอียดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ดังนี้

(๑) กิจกรรมสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคม

“ฉันคือใคร”

แนวคิด : การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ

หลักการและเหตุผล

มีความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมและแสดงพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมในทีสาธารณะ มีมารยาททางสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง (SSDP) รู้จักปรับตัว

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างความเข้าใจในการรู้จักดูแลตนเอง การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ
๒. เพื่อให้รู้จักหน้าที่ รู้จักปฏิบัติตามข้อกำหนดของสังคม
๓. เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

อุปกรณ์

-กระดาษ

-ดินสอ

ระยะเวลา

-ประมาณ ๑๐ นาที

วิธีดำเนินการ

-ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนว่า ฉันคือใคร สามารถทำอะไรได้บ้าง มีหน้าที่อะไร

-ให้ส่งตัวแทนของกลุ่มออกไปอ่าน

-ให้แต่ละกลุ่มสรุปผล

(๒) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพ

“เรารู้จักอาชีพกันเถอะ”

หลักการและเหตุผล

สามารถบอกลักษณะของงานแต่ละชนิด แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน แสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว (OSAW) เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา (OSIT) รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างทักษะในการประกอบอาชีพ

๒. เพื่อให้เห็นความสำคัญของการไปทำงาน การตรงต่อเวลา

๓. เพื่อฝึกการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๑๐ คน

อุปกรณ์

-กระดาษ

-ปากกา

ระยะเวลา

-ประมาณ ๑๐ นาที

วิธีดำเนินการ

-ให้นักเรียนนั่งรวมกันเป็นกลุ่ม โดยมีกระดาษวางไว้ตรงกลาง

-ให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยกันเขียนอาชีพที่เรารู้จัก แล้วบอกลักษณะของงาน

แต่ละอาชีพ

-ให้ทุกคนในกลุ่มออกไปนำเสนออาชีพที่เรารู้จัก โดยแบ่งเป็นลักษณะของงาน
เมื่อเราเข้าไปทำงานแล้วต้องทำอะไรบ้าง

-ให้หัวหน้ากลุ่มสรุปผล

(๓) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร

“นักข่าวตัวน้อย”

หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย (CSLS) การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ (CSLC) และการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างทักษะในการสื่อสาร การพูดคุยโต้ตอบ
๒. เพื่อให้นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน
๓. เพื่อฝึกการเป็นผู้พูดและผู้ฟัง

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๑๐ คน

อุปกรณ์

-หนังสือพิมพ์

-ปากกา

-กระดาษ

ระยะเวลา

-ประมาณ ๒๐ นาที

วิธีดำเนินการ

- ให้นักเรียนนั่งรวมกันเป็นกลุ่ม โดยมีหนังสือพิมพ์วางไว้
- ให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยกันหาข่าวที่สนใจ มาจำนวน ๑ ข่าว
- แล้วแบ่งสมาชิกในกลุ่มออกเป็น นักข่าว เป็นแหล่งข่าว แล้วให้นักเรียนที่แสดงเป็นนักข่าว ไปสัมภาษณ์แหล่งข่าวเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนในกลุ่มสนใจ
- เมื่อเก็บข้อมูลได้แล้วให้นำมาสรุป แล้วส่งตัวแทนของกลุ่มออกไปนำเสนอข่าว

(๔) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน

“เมืองในฝัน”

หลักการและเหตุผล

ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน (DCAD) รู้จักแสดง

ความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น (DCAO)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาทักษะในการเข้าใจถึงความแตกต่าง การยอมรับ
๒. เพื่อให้นักเรียนรู้จักภูมิใจในครอบครัวของตนเอง
๓. เพื่อให้ตระหนักรู้ในวัฒนธรรม

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕ คน

อุปกรณ์

- ปากกา
- กระดาษ

ระยะเวลา

-ประมาณ ๑๕ นาที

วิธีดำเนินการ

-ให้นักเรียนนั่งเป็นกลุ่ม

-ให้ทุกคนในกลุ่มช่วยกันเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองในฝัน ว่าทุกคนอยากให้เมืองที่ตัวเองอยู่เป็นอย่างไร โดยให้โจทย์ว่าต้องเป็นเมืองที่มีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ หลายภาษา มาอยู่รวมกันในเมืองนั้น แล้วแต่ละชาติที่มาอยู่รวมกันมีวัฒนธรรมอย่างไร เราจะอยู่รวมกันอย่างไรให้มีความสุข

-เมื่อเขียนเรื่องเสร็จแล้วให้นำมาสรุป แล้วส่งตัวแทนของกลุ่มออกไปนำเสนอ

(๕) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านความคิด

“ความปรารถนาของฉัน”

หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา (TSDS) โดยการคิดสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน (TSAE) ได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านความคิด
๒. เพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผล

๓. เพื่อให้สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕ คน

อุปกรณ์

-ปากกา

-กระดาษ

ระยะเวลา

-ประมาณ ๓๐ นาที

วิธีดำเนินการ

-ให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม

-ให้ทุกคนในกลุ่มช่วยกันเขียนว่าตัวเองมีความปรารถนาอะไรบ้าง โตขึ้นอยากเป็นอะไร ทำไม่ถึงอยากเป็นแบบนี้ โดยให้ทุกคนในกลุ่มสรุปความปรารถนาออกมาแล้วนำสิ่งที่ทุกคนคิดว่าดีที่สุดมา ๑ ความปรารถนา

-ส่งตัวแทนของกลุ่มออกไปนำเสนอ

(๖) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านจิตใจ

“ความสุขของหนูนิด”

หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง (MSKU) การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล (MSSD) การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น (MSAI) เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านจิตใจ

๒. เพื่อให้นักเรียนรู้จักควบคุมความนึกคิดให้มั่นคงในความดีงาม

๓. เพื่อให้เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่น

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๑๐ คน

อุปกรณ์

-ปากกา

-กระดาษ

ระยะเวลา

-ประมาณ ๒๐ นาที

วิธีดำเนินการ

-ให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม

-ให้ทุกคนในกลุ่มช่วยกันแต่งนิทานเรื่อง ความสุขของหนูนิต โดยให้โจทย์ว่า หนูนิตเป็นเด็กที่ยากจน อาศัยอยู่ในสลัม มีสิ่งแวดล้อมที่ต้องเจอกับบุคคลหลากหลายมีทั้งคนดี และไม่ดี แต่ทำไมหนูนิตจึงมีความสุขในสภาพแวดล้อมแบบนั้น

-ให้ทุกคนในกลุ่มออกไปแสดง

(๓) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านอารมณ์

“วาดภาพเล่าเรื่อง”

หลักการและเหตุผล

สามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ (ESMB) สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด (ESCS)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอารมณ์
๒. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

-ให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ ประมาณ ๖ - ๘ คน

อุปกรณ์

-ปากกา

-กระดาษ

-ตะกร้า

ระยะเวลา

-ประมาณ ๑๕ นาที

วิธีดำเนินการ

-ให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม

-ให้ทุกคนในกลุ่มวาดภาพอารมณ์ต่างๆ ลงในกระดาษ

-ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกไปนำเสนอโดยการเล่าเป็นเรื่องราว ตามภาพที่วาดออกมาในแต่ละอารมณ์ แล้วให้ทุกคนช่วยกันคิดว่าถ้ามีอารมณ์แบบนี้ เราจะมีวิธีการจัดการอย่างไร โดย

ไม่ทำความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น เราจะผ่อนคลายอารมณ์เหล่านั้นอย่างไร นักเรียนแต่ละคนมีวิธีการอย่างไร

๔. การนำรูปแบบไปใช้

การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย ๑) การเตรียมการ ๒) การดำเนินการ ๓) การประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

๑) การเตรียมการ

- ๑.๑ กำหนดพื้นที่ในการจัดทำกิจกรรม
- ๑.๒ กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมกิจกรรม
- ๑.๓ กำหนดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๒) การดำเนินงาน

- ๒.๑ ผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย
- ๒.๒ ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม
- ๒.๓ นักเรียนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม

๓) การประเมินผล

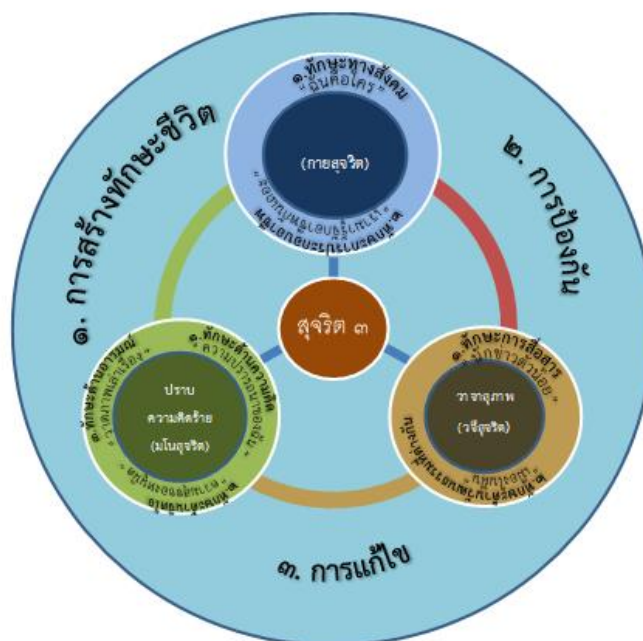
- ๓.๑ ประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนการดำเนินกิจกรรม
- ๓.๒ ประเมินระหว่างการทำกิจกรรม
- ๓.๓ ประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

๕. ข้อจำกัดของรูปแบบ

ข้อจำกัดของรูปแบบ ประกอบด้วย

- ๑) สภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละคน
- ๒) ความร่วมมือจากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครู

ผู้วิจัย ได้นำข้อมูลจากองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มาเขียนเป็นแผนภาพกระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ดังนี้

ภาพที่ ๔.๑ กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสูตรบริหารการศึกษ

๔.๒.๓ ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสูตรบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสูตรบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๙ ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจง และมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ (๑) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะชีวิต (๒) นักวิชาการด้านทักษะชีวิต (๓) ผู้บริหารสถานศึกษา ได้รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสูตรบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๒)

ผลการสนทนากลุ่มจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเรื่องรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสูตรบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

งานวิจัยเรื่องนี้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นงานใหญ่เพราะว่าทำทั่วประเทศ เห็นด้วยกับปัญหาของเด็กในปัจจุบันที่ไม่สามารถที่จะคิดวิเคราะห์ เด็กจะมีอารมณ์รุนแรง มีพฤติกรรมก้าวร้าว ขาดทักษะการดำเนินชีวิต ผลการเรียนรู้ต่ำลง การบูรณาการหลักสูตร ๓ ทำได้ดีในเรื่องของกิจกรรมเหมาะสมที่จะพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตให้กับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยสร้าง ๗ โครงการ เพื่อหาค่าของทักษะที่เป็นรูปแบบให้สอดคล้องกับหลักสูตร ๓

ประเด็นรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ฯ (ฉบับร่างที่ ๑)

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ๕ ส่วน เพื่อให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้นในการนำรูปแบบไปใช้ ให้ปรับสำนวนเป็น “หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต การนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ”

ในด้านหลักการ

หลักการนี้ดีมาก ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องการใช้คำจากคำว่า “ทำให้” แก้ไขเป็นคำว่า “สามารถ” และในข้อที่ ๒ ให้แก้ไขคำว่า “โต้ตอบ” เป็นคำว่า “สื่อสาร” จะทำให้ภาษาสละสลวยขึ้น

ในด้านวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ไม่จำเป็นต้องมีหลายข้อ เสนอแนะว่าอาจจะมี ๒ ข้อ หรือ ๓ ข้อ ก็ได้ แต่ให้มีความชัดเจนและครอบคลุมหลักการ

ในด้านกระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าควรบูรณาการหลักสุจริต ๓ เข้าไปในองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตทั้ง ๗ ทักษะ ไม่ต้องแบ่งเป็นองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย

ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓ ขั้นตอน คือ ๑. การส่งเสริม ๒. การป้องกัน ๓. การแก้ไข เสนอแนะว่าให้ขั้นตอนที่ ๑ เปลี่ยนจากคำว่าส่งเสริมเป็นคำว่า การสร้างทักษะชีวิต และขั้นตอนที่ ๓ ให้เพิ่มเติมคำว่า การดำเนินการแก้ไข เพราะจะทำให้ชัดเจนขึ้นว่าเป็นการสร้างทักษะชีวิตให้กับนักเรียน และทำให้ภาษาดูนุ่มนวลขึ้น

หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

ผู้ทรงคุณวุฒิถามว่า ผู้วิจัยจะยึดหลักสุจริต ๓ อย่างเดียว หรือว่าจะใช้หลักธรรมอื่นๆ ร่วมด้วย ผู้วิจัยตอบว่า ยึดหลักสุจริต ๓ หลักเดียว ผู้ทรงคุณวุฒิจึงให้คำแนะนำว่า ถ้าจะยึดหลักสุจริต ๓ ผู้วิจัยจะต้องตีความหลักสุจริต ๓ ให้ครอบคลุมองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตทั้ง ๗ ทักษะ ให้ทำความเข้าใจกับหลักสุจริต ๓ ให้มากๆ เพราะว่าหลักธรรมนี้เป็นตัวหลัก เวลาทำโครงการไม่ต้องบอกว่าโครงการนี้เป็นกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต จะได้ไม่ต้องซ้ำไปซ้ำมา

กิจกรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า ควรปรับกิจกรรมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ทั้ง ๗ องค์ประกอบ เป็นโครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต จำนวน ๗ โครงการ และให้แต่ละโครงการมีกิจกรรมย่อยๆ เพื่อพัฒนาทักษะในแต่ละด้าน เพราะว่า

การพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต เป็นการฝึกฝน และต้องทำอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดทำเป็นโครงการจะให้นักเรียนรู้สึกว่าเป็นการผ่อนคลาย ไม่บังคับให้ต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่ใช่กิจกรรมที่จะต้องทำในเวลาเรียน นักเรียนจะให้ความร่วมมือและจะทำให้เขารู้สึกสนุกกับการเข้าร่วมโครงการ
ข้อจำกัดของรูปแบบ

ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ ให้แก้ไขคำว่า “ข้อจำกัดของรูปแบบ” เป็นคำว่า “เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ” เพราะคำว่า ข้อจำกัดให้ความรู้สึกว่าเป็นการกำหนดที่ดูเป็นการเฉพาะเจาะจง แต่คำว่า เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ ให้ความรู้สึกที่ดูนุ่มนวลกว่า ประกอบด้วย ๑) ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา ๒) ความร่วมมือของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน

ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม ที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตนี้มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลทั้งหมดไปปรึกษากับที่ปรึกษา และนำไปปรับปรุง แก้ไข

ได้รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ฉบับร่างที่ ๒ ประกอบด้วย ๕ ส่วน ดังนี้

หลักการ

๑. สามารถรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ รู้จักนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
๒. สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ทุกสถานการณ์โดยใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย เข้าใจถึงความแตกต่าง
๓. สามารถใช้เหตุผล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักควบคุมอารมณ์ ผ่อนคลายความเครียด ควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในความดีงามประกอบด้วยคุณธรรม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
๒. เพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต

กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ๑. องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ๒. ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓. หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ๔. โครงการในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๑ องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ได้แก่

๑) ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

๒) ทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหาความรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๓) ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นขณะสนทนา

๔) ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน หมายถึง ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๕) ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๖) ทักษะด้านจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

๗) ทักษะด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๑) การสร้างทักษะชีวิต หมายถึง การสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของนักเรียน

๒) การป้องกัน หมายถึง การช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Risk behavior) ให้มีทักษะชีวิตและปรับเปลี่ยนให้มีพฤติกรรมเป็นปกติ

๓) การดำเนินการแก้ไข หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหา

๓. หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

ผู้วิจัยได้บูรณาการหลักสุจริต ๓ เข้าไปในองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ดังนี้ คือ

กายสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ความสามารถในการระบุนความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

วจีสุจริต หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้น้ำจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

มโนสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง

การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๔. โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ๗ โครงการหลัก (NATTAYA Project) ได้แก่

- ๑) โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม : โครงการสังคมดี (Nice Social : N)
- ๒) โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ : โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to career : A)
- ๓) โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร : โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story : T)
- ๔) โครงการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน : โครงการประเพณีต่าง อย่างเข้าใจ (Tradition Difference : T)
- ๕) โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด : โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking : A)
- ๖) โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ : โครงการสายใยชีวิต (Yarn of Life : Y)
- ๗) โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ : โครงการปลุกไฟให้ตัวเอง (Alert myself : A)

โดยมีรายละเอียดโครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ดังนี้

๑) โครงการสังคมดี (Nice Social : N)

หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฏระเบียบ การตรงต่อเวลา การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม การมีคุณธรรมและมีจิตสำนึกต่อสังคม

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตทางสังคมให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “จิตอาสา มาด้วยใจ”

๑. หลักการและเหตุผล

มีความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมและแสดงพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมในที่สาธารณะ มีมารยาททางสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง รู้จักปรับตัว

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการรู้จักดูแลตนเอง การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักหน้าที่ รู้จักปฏิบัติตามข้อกำหนดของสังคม
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

- คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสา
- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันคิดกิจกรรมจิตอาสาที่อยากจะทำในโรงเรียน แล้วเขียนสรุป

ลงในกระดาษ

- ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม แล้วออกมาสรุปกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

- คุณครูให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรมตามที่แต่ละกลุ่มสรุปในภาคเช้า
- ให้หัวหน้ากลุ่มคอยดูแลสมาชิกในกลุ่มทำกิจกรรมจิตอาสา
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “ประชาธิปไตยในวัยเรียน”

๑. หลักการและเหตุผล

มีความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมและแสดงพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมในที่สาธารณะ มีมารยาททางสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง รู้จักปรับตัว

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการรู้จักดูแลตนเอง การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักหน้าที่ รู้จักปฏิบัติตามข้อกำหนดของสังคม
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

- คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตย
- ให้นักเรียนทุกคนในห้องทำกิจกรรมโดยจำลองเหตุการณ์ว่าจะมีการเลือกตั้งประธานห้อง โดยให้ลงมือลงสมัครเป็นประธาน หลังจากนั้นให้ผู้ลงสมัครดำเนินการหาเสียง
- ให้นักเรียนทุกคนช่วยกันนำกระดาษมาตัด แล้วทำช่องให้กากบาทสำหรับเลือกประธานห้อง

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

- ให้นักเรียนลงคะแนนเลือกประธานห้อง
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “หมั่นเพียรเรียนรู้เพื่อสังคม”

๑. หลักการและเหตุผล

มีความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมและแสดงพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมในที่สาธารณะ มีมารยาททางสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง รู้จักปรับตัว

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการรู้จักดูแลตนเอง การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักหน้าที่ รู้จักปฏิบัติตนตามข้อกำหนดของสังคม
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม กลุ่มละประมาณ ๕ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการปฏิบัติตนในสังคม การรู้จักการเสียสละ การอยู่ร่วมกันในสังคม การแก้ปัญหา

-ให้นักเรียนทุกคนในห้องแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

-ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนลงในกระดาษเรื่องของการปฏิบัติตนในสังคม การรู้จักการเสียสละ การอยู่ร่วมกันในสังคม การแก้ปัญหา แล้วนำมาสรุป

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-คุณครูให้นักเรียนทุกคนเล่นเกม ร้องเพลง ทำกิจกรรมเข้าจังหวะ เพื่อเป็นการผ่อนคลาย

-ให้หัวหน้ากลุ่มทุกกลุ่มออกมาสรุปสิ่งที่ทุกคนในกลุ่มช่วยกันคิด

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๒ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคม

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๒) โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to career : A)**หลักการและเหตุผล**

ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการประกอบอาชีพ

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพให้กับนักเรียนในสถานศึกษา

ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “อาชีพในฝัน”

๑. หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้ให้นักเรียนระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

- คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ
- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันคิดอาชีพต่าง ๆ ที่ฝันอยากทำ แล้วเขียนสรุปลงในกระดาษ
- ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม แล้วออกมาสรุปกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

- คุณครูให้นักเรียนทุกกลุ่มส่งตัวแทนในกลุ่มออกมาพูดถึงอาชีพในฝันของแต่ละคน
- ให้หัวหน้ากลุ่มออกมาสรุปว่าในกลุ่มมีอาชีพอะไรบ้าง ที่เป็นอาชีพในฝัน
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “แบ่งปันความรู้”

๑. หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหาความรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละงานได้
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักแสวงหาความรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักการตรงต่อเวลา

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องการแบ่งปันความรู้ การค้นหาอาชีพต่าง ๆ แล้วทุกคนก็นำมาเล่าให้เพื่อนในห้องฟัง

-ให้นักเรียนทุกคนลองสมมติการประกอบอาชีพต่าง ๆ แล้วแบ่งกลุ่มเพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มลองแสดงเป็นตัวละครที่มีอาชีพต่าง ๆ

-ให้นักเรียนทุกคนนำกระดาษมาเขียนอาชีพที่ตนเองสนใจ

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้นักเรียนออกมาหน้าห้องแล้วเล่าเรื่องที่ตนเองเขียน

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “คุณครูนักประดิษฐ์”

๑. หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหาความรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละงานได้
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักแสวงหาความรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักการตรงต่อเวลา

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม กลุ่มละประมาณ ๕ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องการประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ ให้นักเรียนดูวิธีการประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ

-ให้นักเรียนทุกคนในห้องแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

-ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดว่าจะประดิษฐ์อะไร แล้วเขียนอธิบายขั้นตอนการทำลงในกระดาษ โดยแต่ละกลุ่มต้องประดิษฐ์สิ่งของไม่เหมือนกัน

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้หัวหน้ากลุ่มทุกกลุ่มส่งตัวแทนออกมาสอนการทำสิ่งประดิษฐ์ให้เพื่อนๆ ในกลุ่มอื่น

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๓) โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story : T)**หลักการและเหตุผล**

การพัฒนาทักษะการสื่อสาร จะช่วยให้นักเรียนสามารถโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี สามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสาร

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการสื่อสารให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “มัคคุเทศก์น้อย”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี สามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการสื่อสารกับบุคคลอื่น
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนโยน
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๑๐ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับนักเรียนในเรื่องของการพูดในที่ชุมชน การวางตัว มารยาททางสังคมของการเป็นผู้พูดและผู้ฟัง การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว

-ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันค้นหาสถานที่ที่จะแนะนำ หาประวัติความเป็นมาของสถานที่นั้น ๆ และจดรายละเอียดต่าง ๆ ลงในกระดาษ

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้แต่ละกลุ่มคัดเลือกตัวแทนออกมาทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่ทุกคนในกลุ่มช่วยกันค้นหามา

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูหรือวิทยากรสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “ความขัดแย้งที่ลงตัว”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี สามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการสื่อสารกับบุคคลอื่น
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนโยน
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๗ คน

๔. อุปกรณ์

- กระดาษ
- ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการพูดในที่ชุมชน การที่มีความเห็นขัดแย้งกัน การหาข้อสรุปในเรื่องที่พูดคุยกัน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักยอมรับ

-คุณครูแบ่งหัวข้อที่จะพูดให้กับนักเรียน

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมการโต้วาที โดยให้มีผู้ดำเนินรายการ และแบ่งเป็นฝ่าย

ค้าน ฝ่ายสนับสนุน มีหัวหน้าของแต่ละฝ่ายคอยสรุปผล จับเวลาในการพูด

-ให้แต่ละกลุ่มดำเนินการโต้วาที คุณครูเป็นคนจับเวลาให้พูดคนละไม่เกิน ๕ นาที

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ดำเนินการโต้วาทีต่อจากภาคเช้า

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “พูดได้ พูดเป็น”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี สามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการสื่อสารกับบุคคลอื่น

๒.๒ เพื่อให้รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนโยน

๒.๓ เพื่อให้รู้จักการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาทุกคน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการพูด มารยาทในการพูด อธิบายถึงการพูดที่ดี มีประโยชน์ การพูดเรื่องจริง การอ้างอิง สอนในเรื่องการพูดของพระพุทธเจ้า

-ให้นักเรียนทุกคนค้นหาข้อมูลในเรื่องที่สนใจลงในกระดาษ แล้วนำมาสรุปหน้าห้อง

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-คุณครูให้นักเรียนทุกคนออกมาพูดในเรื่องที่ตนเองสนใจหน้าห้อง

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๔) โครงการประเพณีต่าง อย่างเข้าใจ (Tradition Difference : T)**หลักการและเหตุผล**

การพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมจะช่วยให้นักเรียนรู้จักความแตกต่าง สามารถรับรู้และเข้าใจถึงความต่างต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกันให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “เรียนรู้สู่อาเซียน”

๑. หลักการและเหตุผล

สามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

- คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียน
- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันหาประวัติของวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน กลุ่มละ ๑ วัฒนธรรม โดยต้องไม่ซ้ำกัน

-ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม แล้วออกมาสรุปหน้าห้อง

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

- ให้หัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มออกมาสรุปถึงความเป็นมาของแต่ละวัฒนธรรม ความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละประเทศและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของเรา
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “เรียนรู้คู่ของจริง”

๑. หลักการและเหตุผล

สามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในระดับมัธยมศึกษา

๔. อุปกรณ์

สมุด
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

- คุณครูพานักเรียนไปทัศนศึกษาในแหล่งชุมชนใกล้ๆ โรงเรียน
- ให้นักเรียนทุกคนนำสมุด ปากกา ไปจดบันทึก
- ให้นักเรียนทุกคนกลับมาสรุปสิ่งที่ได้ไปทัศนศึกษาครั้งนี้ แล้วส่งคุณครู
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “เรียนรู้คู่ศาสนา”

๑. หลักการและเหตุผล

สามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง

๒.๓ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในระดับมัธยมศึกษา

๔. อุปกรณ์

สมุด

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

-คุณครูพานักเรียนไปทัศนศึกษาในวัดต่างๆ บริเวณใกล้โรงเรียน

-ให้นักเรียนทุกคนนำสมุด ปากกา ไปจดบันทึก

-ให้นักเรียนทุกคนกลับมาสรุปสิ่งที่ได้ไปทัศนศึกษาครั้งนี้ แล้วส่งคุณครู

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๕) โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking : A)

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาทักษะด้านความคิด ทำให้นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านความคิด

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านความคิดให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “เปิดโลกความคิด”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล คิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาได้
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตัดสินใจ การแก้ปัญหา
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

- คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับทักษะด้านความคิด การคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิด การรู้จักการแก้ปัญหา
- คุณครูหาเกม เช่น เกมปริศนาคำทาย เกมคิดคำคล้องจองจากภาพ แบบฝึกทักษะ การเขียนผังความคิด การอ่านนิทาน เพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “วิทยากรน้อย”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล คิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาได้
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตัดสินใจ การแก้ปัญหา
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในระดับมัธยมศึกษา

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

-คุณครูอธิบายหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับนักเรียนในเรื่องของการพูด การคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา การประเมินปัญหาหรือสถานการณ์

-ให้นักเรียนแต่ละคนคิดเรื่องที่จะพูด แล้วให้ออกไปพูดหน้าห้องเรียน แสดงบทบาทเป็น วิทยากร

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูหรือวิทยากรสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “พี่น้องผองเพื่อน”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล คิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาได้
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตัดสินใจ การแก้ปัญหา
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม กลุ่มละประมาณ ๕ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การประเมินปัญหาหรือสถานการณ์

-ให้นักเรียนทุกคนในห้องแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

-ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนลงในกระดาษ เป็นแผนผังความคิด โดยครูเป็นผู้กำหนดหัวข้อให้นักเรียน แล้วนำมาสรุป

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-คุณครูให้นักเรียนทุกคนเล่นเกม ทำกิจกรรมเข้าจังหวะ เพื่อเป็นการผ่อนคลาย

-ให้หัวหน้ากลุ่มทุกกลุ่มออกมาสรุปสิ่งที่ทุกคนในกลุ่มช่วยกันคิด

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านความคิด

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๖) โครงการสายใยชีวิต (Yarn of Life : Y)**หลักการและเหตุผล**

การพัฒนาทักษะด้านจิตใจ จะทำให้นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใส่สะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านจิตใจ

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านจิตใจให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “เพื่อนรักเพื่อนแท้”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง เข้าใจตนเอง

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของผู้อื่น

๒.๓ เพื่อให้นักเรียนควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ประกอบด้วยคุณธรรม

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ การทำความสะอาดบริเวณสนามกีฬาโรงเรียน การกวาดลานวัด การเป็นจิตอาสา

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “ดูแลใส่ใจ”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง เข้าใจตนเอง

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของผู้อื่น

๒.๓ เพื่อให้นักเรียนควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ประกอบด้วยคุณธรรม

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมการ โดยแบ่งกลุ่มรุ่นพี่ให้พาน้องๆ เข้าแถว เดินชมบริเวณโรงเรียน ชวนน้องๆ ทำความสะอาดโรงเรียน ช่วยกันเก็บกวาดใบไม้ เก็บขยะ น้องๆ ก็ช่วยดูแลรุ่นพี่

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “ห่วงใยถึงบ้าน”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง เข้าใจตนเอง
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของผู้อื่น
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ประกอบด้วยคุณธรรม

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

- คุณครูเชิญผู้ปกครองของนักเรียนในแต่ละชั้นมาร่วมกิจกรรม
- ให้นักเรียนกับผู้ปกครองทุกคนในห้องแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม
- ให้นักเรียนและผู้ปกครองแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนลงในกระดาษในเรื่องของการดูแล

นักเรียนของผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองบอกเรื่องการดูแลตัวเองของนักเรียน

- คุณครู ผู้ปกครองและนักเรียนทุกคนเล่นเกม ร้องเพลง ร่วมกัน เพื่อเป็นการผ่อนคลาย
- ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมาสรุปกิจกรรมที่ได้ทำ
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๗) โครงการปลูกไฟให้ตัวเอง (Alert myself : A)**หลักการและเหตุผล**

การพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ ทำให้นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านอารมณ์

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “ศึกษารรรม นำสู่ชี”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูนิมนต์พระในวัดที่ใกล้ โรงเรียน มาสอน มาให้ธรรมะ กับนักเรียน สอนการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การทำใจให้สงบ ควบคุมอารมณ์ตนเองให้ได้

-ให้นักเรียนสวดมนต์

-ให้นั่งสมาธิ

-ให้เดินจงกรม

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยออกไปพูดที่หน้าห้อง

-คุณครูให้นักเรียนสรุปกิจกรรมในวันนี้

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “อารมณ์นี้ อารมณ์ไหน”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

-ให้นักเรียนทุกคนในห้องวาดภาพอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดกับตัวเอง และที่เห็นจากเพื่อนในห้อง

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

- ให้นักเรียนทุกคนออกมาอธิบายภาพที่วาด
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “รู้และเข้าใจในตัวเอง”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม กลุ่มละประมาณ ๕ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

-ให้นักเรียนทุกคนเขียนลงในกระดาษว่านักเรียนมีความรู้สึกอะไรบ้าง ในสถานการณ์ไหนอารมณ์ของเราเป็นอย่างไร เช่น อารมณ์ดี อารมณ์โกรธ แล้วให้เขียนวิธีแก้ไขความรู้สึกว่าเมื่อเกิดความรู้สึกแบบนั้นมีวิธีการจัดการกับตัวเองอย่างไร

-คุณครูให้นักเรียนทุกคนเล่นเกม เพื่อเป็นการผ่อนคลาย

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้นักเรียนทุกคนออกมาเล่าอารมณ์ของตัวเองตามที่เขียนลงในกระดาษ

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๔. การนำรูปแบบไปใช้

การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย ๑. การเตรียมการ ๒. การดำเนินการ ๓. การประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

๑. การเตรียมการ

- ๑.๑ กำหนดพื้นที่ในการจัดทำกิจกรรม
- ๑.๒ กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมกิจกรรม
- ๑.๓ กำหนดโครงการ และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๒. การดำเนินงาน

- ๒.๑ ผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย
- ๒.๒ ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม
- ๒.๓ นักเรียนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม

๓. การประเมินผล

- ๓.๑ ประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนการดำเนินกิจกรรม
- ๓.๒ ประเมินระหว่างการทำกิจกรรม
- ๓.๓ ประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

๕. เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

๑. ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา
๒. ความร่วมมือของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มาเขียนเป็นแผนภาพกระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ ๔.๒ กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา

N คือ โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม : โครงการสังคมดี (Nice Social : N)

A คือ โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ : โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to Career : A)

T คือ โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร : โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story:T)

T คือ โครงการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน : โครงการประเพณีต่างอย่างเข้าใจ (Tradition Difference : T)

A คือ โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด: โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking : A)

Y คือ โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ : โครงการสายใยชีวิต (Yarn of Life : Y)

A คือ โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ : โครงการปลุกไฟให้ตัวเอง (Alert Myself : A)

รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Semantic Model) มีหลักสุจริต ๓ อยู่ตรงกลาง มีขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓ ขั้นตอน คือ

๑. การสร้างทักษะชีวิต ให้เกิดกับนักเรียน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของนักเรียน โดยการสำรวจทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนตามองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตทั้ง ๗ ทักษะ คือ

๑) ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

๒) ทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหาความรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๓) ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นขณะสนทนา

๔) ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน หมายถึง ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๕) ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๖) ทักษะด้านจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ

๗) ทักษะด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. การป้องกัน เป็นการช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ให้มีทักษะชีวิตและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นปกติ

๓. การดำเนินการแก้ไข เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหา โดยดำเนินการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ด้วยโครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต (NATTAYA Project) ดังนี้

๑) โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม : โครงการสังคมดี (Nice Social : N)

กิจกรรม “จิตอาสา มาด้วยใจ”

กิจกรรม “ประชาธิปไตยในวัยเรียน”

กิจกรรม “หมั่นเพียรเรียนรู้เพื่อสังคม”

๒) โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ : โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to Career : A)

กิจกรรม “อาชีพในฝัน”

กิจกรรม “แบ่งปันความรู้”

กิจกรรม “คุณครูนักประดิษฐ์”

๓) โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร : โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story : T)

กิจกรรม “มีคฤศณ์น้อย”

กิจกรรม “ความขัดแย้งที่ลงตัว”

กิจกรรม “พูดได้ พูดเป็น”

๔) โครงการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน : โครงการประเพณีต่างอย่างเข้าใจ (Tradition Difference : T)

กิจกรรม “เรียนรู้คู่วัฒนธรรม”

กิจกรรม “เรียนรู้คู่ของจริง”

กิจกรรม “เรียนรู้คู่ศาสนา”

๕) โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด: โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking : A)

กิจกรรม “เปิดโลกความคิด”

กิจกรรม “วิทยากรน้อย”

กิจกรรม “พี่น้องผองเพื่อน”

๖) โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ : โครงการสายใยชีวิต (Yarn of Life : Y)

กิจกรรม “เพื่อนรักเพื่อนแท้”

กิจกรรม “ดูแลใส่ใจ”

กิจกรรม “ห่วงใยถึงบ้าน”

๗) โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ : โครงการปลุกไฟให้ตัวเอง (Alert Myself : A)

กิจกรรม “ศึกษารธรรม นำสุข”

กิจกรรม “อารมณ์นี้ อารมณ์ไหน”

กิจกรรม “รู้และเข้าใจในตัวเอง”

๔.๒.๔ บทสรุปผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธ
บริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดย
ผลจากการศึกษาเอกสาร การแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผลการสนทนา
กลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัย แสดงรายละเอียดในตารางที่ ๔.๒๘ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๘ สรุปผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร
การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๑) รูปแบบประกอบด้วย ๕ ส่วน คือ ๑. หลักการ ๑) ทำให้รู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ รู้จักนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ๒) ทำให้รู้จักการโต้ตอบกับบุคคลอื่นได้ ทุกสถานการณ์โดยใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย เข้าใจถึงความแตกต่าง ๓) ทำให้รู้จักการใช้เหตุผล การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การควบคุมอารมณ์ ผ่อนคลายความเครียด ควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม	ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา (ฉบับร่างที่ ๒) รูปแบบประกอบด้วย ๕ ส่วน คือ หลักการ ๑) สามารถรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมพฤติกรรมตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ รู้จักนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ๒) สามารถรู้จักการสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ทุกสถานการณ์โดยใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจถึงการฟัง และการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย เข้าใจถึงความแตกต่าง ๓) สามารถรู้จักการใช้เหตุผล การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การควบคุมอารมณ์ ผ่อนคลายความเครียด ควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในความดีงามประกอบด้วยคุณธรรม	สรุปผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา รูปแบบประกอบด้วย ๕ ส่วน คือ ในด้านหลักการ ผู้ทรงคุณวุฒิได้แนะนำในด้านหลักการข้อที่ ๒) ให้ปรับแก้คำว่า “โต้ตอบ” เป็นคำว่า “สื่อสาร”

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
๒. วัตถุประสงค์ ๑) เพื่อให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมในสังคมที่สลับซับซ้อน ๒) เพื่อช่วยให้มนุษย์ปรับตัวตนเองให้สามารถเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๓) เพื่อเสริมสร้างการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ๔) เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต ๕) เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข	วัตถุประสงค์ ๑) เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ๒) เพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต	ในด้านวัตถุประสงค์ ผู้ทรงคุณวุฒิได้แนะนำในด้านวัตถุประสงค์ ว่าไม่จำเป็นต้องมีหลายข้อ อาจจะ ๒ หรือ ๓ ข้อก็ได้ แต่ต้องให้ครอบคลุมในหลักการ ผู้วิจัยจึงปรับแก้ วัตถุประสงค์จาก ๕ ข้อ เป็น ๒ ข้อ
๓. กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ๑) องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ๒) ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓) หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ๔) กิจกรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๑ องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ได้แก่ ๓ องค์ประกอบหลัก คือ ๑. ด้านกายสุจริต มีองค์ประกอบย่อย คือ ทักษะทางสังคม ทักษะการประกอบอาชีพ ๒. ด้านจิตสุจริต มีองค์ประกอบย่อย คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน	กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ๑) องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ๒) ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓) หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ๔) โครงการในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๑ องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ได้แก่ ๑. ทักษะทางสังคม ๒. ทักษะการประกอบอาชีพ ๓. ทักษะการสื่อสาร ๔. ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน ๕. ทักษะด้านความคิด ๖. ทักษะด้านจิตใจ ๗. ทักษะด้านอารมณ์	ในด้านกระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำแนะนำ ในด้านกระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต โดยให้บูรณาการหลักสุจริต ๓ เข้าไปในองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตทั้ง ๗ ทักษะ ไม่ต้องแบ่งเป็น องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
๓. ด้านมโนสุจริต มีองค์ประกอบย่อย คือ ทักษะด้านความคิด ทักษะด้านจิตใจ ทักษะด้านอารมณ์ ๒. ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต การสร้างทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อยู่บนพื้นฐานของแนวคิด ๓ ประการ คือ การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไข หรือรักษาและฟื้นฟู ๑. การส่งเสริม หมายถึง การสร้าง ทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนกลุ่มปกติ หรือ มีพฤติกรรมปกติ (Normal behavior) เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการ ดำเนินชีวิตของผู้เรียน ๒. การป้องกัน หมายถึง การช่วยเหลือ ผู้เรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Risk behavior) เช่น เด็กที่ เริ่มมีพฤติกรรมที่เป็น แนวโน้มเข้าสู่ผู้ที่มีปัญหาทาง พฤติกรรม ให้มีทักษะชีวิตและปรับเปลี่ยน ให้มี พฤติกรรมเป็นปกติ ๓. การแก้ไขหรือรักษาและฟื้นฟู หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของ ผู้เรียนที่เป็นปัญหาแล้วหรือป่วยแล้ว โดย ช่วยเหลือบำบัดและรักษา ๓. หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการ ดำเนินชีวิต ผู้วิจัยได้บูรณาการหลักธรรมเข้าไปใน องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ดังนี้ คือ	๒. ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการ ดำเนินชีวิต ๑. การสร้างทักษะชีวิต หมายถึง การสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาที่เกิดขึ้นใน การดำเนินชีวิตของนักเรียน ๒. การป้องกัน หมายถึง การ ช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Risk behavior) ให้มีทักษะชีวิตและ ปรับเปลี่ยนให้มีพฤติกรรมเป็นปกติ ๓. การดำเนินการแก้ไข หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของ นักเรียนที่เป็นปัญหา ๓. หลักธรรมในการพัฒนาทักษะ การดำเนินชีวิต ผู้วิจัยได้บูรณาการหลักสุจริต ๓ เข้าไปในองค์ประกอบของทักษะการ ดำเนินชีวิต ดังนี้ คือ	๒. ขั้นตอนการพัฒนา ทักษะการดำเนินชีวิต ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ คำแนะนำ ในด้านขั้นตอน การพัฒนาทักษะการ ดำเนินชีวิต โดยในขั้นตอน ที่ ๑ เปลี่ยนจากคำว่า การ ส่งเสริม เป็นคำว่า การ สร้างทักษะชีวิต และ ขั้นตอนที่ ๓ ให้เพิ่มเติมคำ ว่า การดำเนินการแก้ไข เพราะจะทำให้ชัดเจนขึ้นว่า เป็นการสร้างทักษะชีวิต ให้กับนักเรียน และทำให้ ภาษาดูนุ่มนวลขึ้น ๓. หลักธรรมในการ พัฒนาทักษะการดำเนิน ชีวิต ผู้วิจัยได้บูรณาการหลัก สุจริต ๓ ให้ครอบคลุม องค์ประกอบของทักษะ การดำเนินชีวิต

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
กายสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่ และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ความสามารถในการระบุนความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน มี ๒ องค์ประกอบ คือ ๑. ทักษะทางสังคม ๒. ทักษะการประกอบอาชีพ ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่ และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการระบุนความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำ	กายสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ความสามารถในการระบุนความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลารู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน วจีสุจริต หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยนแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนาความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความ	

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
ประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน วจิสุจริต หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น มี ๒ องค์ประกอบ คือ ๑. ทักษะการสื่อสาร ๒. ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา	ภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น มโนสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความ รู้ จัก ย อ ม ร ับ และ เห็น ความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผล	

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน หมายถึง ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น มโนสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด		

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
มี ๓ องค์ประกอบ คือ ๑. ทักษะด้านความคิด ๒. ทักษะด้านจิตใจ ๓. ทักษะด้านอารมณ์ ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ทักษะด้านจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ ทักษะด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด		

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
๔. กิจกรรมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ได้แก่ ๑) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม ๒) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพ ๓) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ๔) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน ๕) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านความคิด ๖) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านจิตใจ ๗) กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านอารมณ์ โดยมีรายละเอียดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ดังนี้ ๑ กิจกรรมสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคม “ฉันคือใคร” แนวคิด : การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ๑. หลักการและเหตุผล มีความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมและแสดงพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมในที่สาธารณะ มีมารยาททางสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง รู้จักปรับตัว ๒. วัตถุประสงค์ ๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการรู้จักดูแลตนเอง การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ๒.๒ เพื่อให้รู้จักหน้าที่ รู้จักปฏิบัติตามข้อกำหนดของสังคม ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	๔. โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ๗ โครงการหลัก ได้แก่ ๑) โครงการสังคมดี (Nice Social) ๒) โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to work) ๓) โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story) ๔) โครงการประเพณีต่าง อย่างเข้าใจ (Tradition Difference) ๕) โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking) ๖) โครงการเส้นด้าย สายใยชีวิต (Yarn of Life) ๗) โครงการปลูกไฟให้ตัวเอง (Alert myself) โดยมีรายละเอียดโครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ดังนี้ ๑.โครงการสังคมดี (Nice Social) หลักการและเหตุผล การแสดงออกทางร่างกาย วาจา และจิตใจ เป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาให้ผู้อื่นได้สัมผัสและก่อให้เกิดความประทับใจ ต่อผู้ที่พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง การพัฒนาทักษะทางสังคมจะช่วยให้ นักเรียนประสบผลสำเร็จทั้งในเรื่อง การเรียนและการดำเนินชีวิต วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบ การตรงต่อเวลา	๔. โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ผู้ทรงคุณวุฒิได้แนะนำ ให้ปรับกิจกรรมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต เป็นโครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตประกอบด้วย ๗ โครงการหลัก ได้แก่ ๑) โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม : โครงการสังคมดี (Nice Social) ๒) โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ : โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to career)

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ ๕- ๗ คน ๔. อุปกรณ์ กระดาษ ดินสอ ๕. ระยะเวลา ประมาณ ๑๐ นาที ๖. วิธีดำเนินการ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนว่า ฉันคือใคร สามารถทำอะไรได้บ้าง มีหน้าที่อะไร ให้ส่งตัวแทนของกลุ่มออกไปอ่าน ให้แต่ละกลุ่มสรุปผล ๒. กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพ “เรารู้จักอาชีพกันเถอะ” ๑. หลักการและเหตุผล สามารถบอกลักษณะของงานแต่ละชนิด แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน แสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไป ทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไป ทำงาน และตรงต่อเวลา รู้จักนำ ประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ในการทำงาน ๒. วัตถุประสงค์ ๒.๑ เพื่อสร้างทักษะในการประกอบอาชีพ ๒.๒ เพื่อให้เห็นความสำคัญของการไป ทำงาน การตรงต่อเวลา ๒.๓ เพื่อฝึกการทำงานร่วมกันเป็นหมู่ คณะ ๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๑๐ คน ๔. อุปกรณ์ กระดาษ ปากกา	กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนในสถานศึกษา ระดับ มัธยมศึกษา วิธีการดำเนินงาน กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะ การดำเนินชีวิตทางสังคมให้กับ นักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “จิตอาสา มาด้วยใจ” กิจกรรมที่ ๒ “ประชาธิปไตยในวัย เรียน” กิจกรรมที่ ๓ “หมั่นเพียรเรียนรู้เพื่อ สังคม” ระยะเวลา ระยะเวลาการจัดโครงการ ๒ วัน ผู้รับผิดชอบโครงการ สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ผลที่คาดว่าจะได้รับ นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะทาง สังคม การติดตามและการประเมินผล โครงการ แบบสังเกต ๒. โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to career) หลักการและเหตุผล การสร้างเสริมทักษะให้กับเด็ก นักเรียน จะเป็นการพัฒนาเด็ก นักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มี ความสามารถในการประกอบอาชีพ จะทำให้เด็กได้รับความรู้ด้านอาชีพ และสามารถนำไปประกอบเป็น อาชีพเสริมได้ โครงการความสามารถ	๓) โครงการพัฒนาทักษะ การสื่อสาร : โครงการเล่า ขานตำนานเรื่อง (Tell to Story) ๔) โครงการพัฒนาทักษะ ด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน : โครงการประเพณีต่าง อย่างเข้าใจ (Tradition Difference) ๕) โครงการพัฒนาทักษะ ด้านความคิด : โครงการ ปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking) ๖) โครงการพัฒนาทักษะ ด้านจิตใจ :โครงการสายใย ชีวิต (Yarn of Life) ๗) โครงการพัฒนาทักษะ ด้านอารมณ์ : โครงการ ปลุกไฟให้ตัวเอง (Alert myself)

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
๕. ระยะเวลา ประมาณ ๑๐ นาที ๖. วิธีดำเนินการ -ให้นักเรียนนั่งรวมกันเป็นกลุ่ม โดยมี กระดานวางไว้ตรงกลาง -ให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยกันเขียน อาชีพที่เรารู้จัก แล้วบอกลักษณะของงาน แต่ละอาชีพ -ให้ทุกคนในกลุ่มออกไปนำเสนออาชีพที่ เรารู้จัก โดยแบ่งเป็นลักษณะของงาน เมื่อ เราเข้าไปทำงานแล้วต้องทำอะไรบ้าง -ให้หัวหน้ากลุ่มสรุปผล ๓. กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร “นักข่าวตัวน้อย” ๑. หลักการและเหตุผล ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุก สถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดง ความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่ หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่าง ตั้งใจ และการทบทวนความคิดของบุคคล อื่นขณะสนทนา ๒. วัตถุประสงค์ ๒.๑ เพื่อสร้างทักษะในการสื่อสาร การ พูดคุยโต้ตอบ ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นระหว่างกัน ๒.๓ เพื่อฝึกการเป็นผู้พูดและผู้ฟัง ๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๑๐ คน	ในการประกอบอาชีพให้แก่เด็ก นักเรียนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ นักเรียนจะมีกิจกรรมเสริมและรู้จัก ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นอกเหนือจากการเข้าเรียนใน สถานศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด โดย กิจกรรมดังกล่าวจะเป็นการส่งเสริม ให้นักเรียน ได้สร้างโอกาสฝึก ประสบการณ์ชีวิต ทหารายได้ ช่วยเหลือตนเอง ครอบครัวยังได้ใช้ เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการ ประกอบอาชีพ กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนในสถานศึกษา ระดับ มัธยมศึกษา วิธีการดำเนินงาน กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะ การประกอบอาชีพให้กับนักเรียนใน สถานศึกษา ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “อาชีพในฝัน” กิจกรรมที่ ๒ “แบ่งปันความรู้” กิจกรรมที่ ๓ “คุณครูนักประดิษฐ์” ระยะเวลา ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน ผู้รับผิดชอบโครงการ สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ผลที่คาดว่าจะได้รับ นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการ ประกอบอาชีพ การติดตามและการประเมินผล โครงการ	

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
๔. อุปกรณ์ -หนังสือพิมพ์ -ปากกา -กระดาษ ๕. ระยะเวลา ประมาณ ๒๐ นาที ๖. วิธีดำเนินการ -ให้นักเรียนนั่งรวมกันเป็นกลุ่ม โดยมีหนังสือพิมพ์วางไว้ -ให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยกันหาข่าวที่สนใจ มาจำนวน ๑ ข่าว -แล้วแบ่งสมาชิกในกลุ่มออกเป็น นักข่าว เป็นแหล่งข่าว แล้วให้นักเรียนที่แสดงเป็นนักข่าว ไปสัมภาษณ์แหล่งข่าวเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนในกลุ่มสนใจ -เมื่อเก็บข้อมูลได้แล้วให้นำมาสรุป แล้วส่งตัวแทนของกลุ่มออกไปนำเสนอข่าว ๔. กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน “เมืองในฝัน” ๑. หลักการและเหตุผล ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น ๒. วัตถุประสงค์ ๒.๑ เพื่อพัฒนาทักษะในการเข้าใจถึงความแตกต่าง การยอมรับ ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักภูมิใจในครอบครัวของตนเอง	แบบสังเกต ๓. โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story) หลักการและเหตุผล การพัฒนาทักษะการสื่อสารจะช่วยให้นักเรียนสามารถโต้ตอบกับผู้อื่นได้ ทุกสถานการณ์ รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี สามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสาร กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา วิธีการดำเนินงาน กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการสื่อสารให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “มัคคุเทศก์น้อย” กิจกรรมที่ ๒ “ความขัดแย้งที่ลงตัว” กิจกรรมที่ ๓ “พูดได้ พูดเป็น” ระยะเวลา ระยะเวลาการจัดโครงการ ๒ วัน ผู้รับผิดชอบโครงการ สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ผลที่คาดว่าจะได้รับ นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การติดตามและการประเมินผลโครงการ แบบสังเกต	

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
๒.๓ เพื่อให้ตระหนักรู้ในวัฒนธรรม ๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕ คน ๔. อุปกรณ์ -ปากกา -กระดาษ ๕. ระยะเวลา ประมาณ ๑๕ นาที ๖. วิธีดำเนินการ -ให้นักเรียนนั่งเป็นกลุ่ม -ให้ทุกคนในกลุ่มช่วยกันเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองในฝัน ว่าทุกคนอยากให้เมืองที่ตัวเองอยู่เป็นอย่างไร โดยให้โจทย์ว่าต้องเป็นเมืองที่มีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติหลายภาษา มาอยู่รวมกันในเมืองนั้นแล้วแต่ละชาติที่มาอยู่รวมกันมีวัฒนธรรมอย่างไร เราจะอยู่รวมกันอย่างไรให้มีความสุข -เมื่อเขียนเรื่องเสร็จแล้วให้นำมาสรุป แล้วส่งตัวแทนของกลุ่มออกไปนำเสนอ ๕. กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านความคิด “ความปรารถนาของฉัน” ๑. หลักการและเหตุผล ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผลสามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุจะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่าง	๔. โครงการประเพณีต่าง อย่างเข้าใจ (Tradition Difference) หลักการและเหตุผล การพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมจะช่วยให้ นักเรียน รู้จักความแตกต่าง สามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพ และยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา วิธีการดำเนินงาน กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกันให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “เรียนรู้คู่วัฒนธรรม” กิจกรรมที่ ๒ “เรียนรู้คู่ของจริง” กิจกรรมที่ ๓ “เรียนรู้คู่ศาสนา” ระยะเวลา ระยะเวลาการจัดโครงการ ๒ วัน ผู้รับผิดชอบโครงการ สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ผลที่คาดว่าจะได้รับ นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน	

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
เหมาะสม ๒. วัตถุประสงค์ ๒.๑ เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านความคิด ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผล ๒.๓ เพื่อให้สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ ๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕ คน ๔. อุปกรณ์ -ปากกา -กระดาษ ๕. ระยะเวลา ประมาณ ๓๐ นาที ๖. วิธีดำเนินการ -ให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม -ให้ทุกคนในกลุ่มช่วยกันเขียนว่าตัวเองมีความปรารถนาอะไรบ้าง โตขึ้นอยากเป็นอะไร ทำไมถึงอยากเป็นแบบนั้น โดยให้ทุกคนในกลุ่มสรุปความปรารถนาออกมาแล้วนำสิ่งที่ทุกคนคิดว่าดีที่สุดมา ๑ ความปรารถนา -ส่งตัวแทนของกลุ่มออกไปนำเสนอ ๖. กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านจิตใจ “ความสุขของหนูนิด” ๑. หลักการและเหตุผล ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วย คุณธรรม ความรู้จรรยาบรรณและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ	การติดตามและการประเมินผล โครงการ แบบสังเกต ๕. โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking) หลักการและเหตุผล การพัฒนาทักษะด้านความคิด ทำให้นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก สามารถนำเสนอ ประสิทธิภาพ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านความคิด กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา วิธีการดำเนินงาน กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านความคิดให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “เปิดโลกความคิด” กิจกรรมที่ ๒ “วิทยากรน้อย” กิจกรรมที่ ๓ “พี่น้องผองเพื่อน” ระยะเวลา ระยะเวลาการจัดโครงการ ๒ วัน ผู้รับผิดชอบโครงการ	

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
๒. วัตถุประสงค์ ๒.๑ เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านจิตใจ ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักควบคุมความนึกคิดให้มั่นคงในความดีงาม ๒.๓ เพื่อให้เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่น ๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๑๐ คน ๔. อุปกรณ์ -ปากกา -กระดาด ๕. ระยะเวลา ประมาณ ๒๐ นาที ๖. วิธีดำเนินการ -ให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม -ให้ทุกคนในกลุ่มช่วยกันแต่งนิทานเรื่องความสุขของหนูชนิด โดยให้โจทย์ว่า หนูชนิดเป็นเด็กที่ยากจนอาศัยอยู่ในสลัม มีสิ่งแวดล้อมที่ต้องเจอกับบุคคลหลากหลายมีทั้งคนดี และไม่ดี แต่ทำไมหนูชนิดจึงมีความสุขในสภาพแวดล้อมแบบนั้น -ให้ทุกคนในกลุ่มออกไปแสดง ๗. กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะด้านอารมณ์ “วาดภาพเล่าเรื่อง” ๑. หลักการและเหตุผล สามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด	สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ผลที่คาดว่าจะได้รับ นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านความคิด การติดตามและการประเมินผล โครงการ แบบสังเกต ๖. โครงการสายใยชีวิต (Yarn of Life) หลักการและเหตุผล การพัฒนาทักษะด้านจิตใจ จะทำให้นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง สบายใจในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความ รู้จัก ยอม รั บ และ เห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านจิตใจ กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา วิธีการดำเนินงาน กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านจิตใจให้กับนักเรียนในสถานศึกษาดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “เพื่อนรักเพื่อนแท้” กิจกรรมที่ ๒ “ดูแลใส่ใจ” กิจกรรมที่ ๓ “ห่วงใยถึงบ้าน”	

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
๒. วัตถุประสงค์ ๒.๑ เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอารมณ์ ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด ๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ ประมาณ ๖ - ๘ คน ๔. อุปกรณ์ -ปากกา -กระดาษ -ตะกร้า ๕. ระยะเวลา ประมาณ ๑๕ นาที ๖. วิธีดำเนินการ -ให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม -ให้ทุกคนในกลุ่มวาดภาพอารมณ์ต่างๆ ลงในกระดาษ -ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกไปนำเสนอ โดยการเล่าเป็นเรื่องราว ตามภาพที่วาดออกมาในแต่ละอารมณ์ แล้วให้ทุกคนช่วยกันคิดว่าถ้ามีอารมณ์แบบนี้ เราจะมีวิธีจัดการอย่างไร โดยไม่ทำความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น เราจะผ่อนคลายอารมณ์เหล่านั้นอย่างไร นักเรียนแต่ละคนมีวิธีการอย่างไร	ระยะเวลา ระยะเวลาการจัดโครงการ ๒ วัน ผู้รับผิดชอบโครงการ สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ผลที่คาดว่าจะได้รับ นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ การติดตามและการประเมินผลโครงการ แบบสังเกต ๗. โครงการปลูกไฟให้ตัวเอง (Alert myself) หลักการและเหตุผล การพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ ทำให้นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านอารมณ์ กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา วิธีการดำเนินงาน กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ ให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “ศึกษาธรรม นำสุข” กิจกรรมที่ ๒ “อารมณ์นี้ อารมณ์ไหน” กิจกรรมที่ ๓ “รู้และเข้าใจในตัวเอง”	

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
๔. การนำรูปแบบไปใช้ การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย ๑) การเตรียมการ ๒) การดำเนินการ ๓) การประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้ ๑. การเตรียมการ ๑.๑ กำหนดพื้นที่ในการจัดทำกิจกรรม ๑.๒ กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๑.๓ กำหนดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๒. การดำเนินงาน ๒.๑ ผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย ๒.๒ ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม ๒.๓ นักเรียนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๓. การประเมินผล ๓.๑ ประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนการดำเนินกิจกรรม ๓.๒ ประเมินระหว่างการทำกิจกรรม ๓.๓ ประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรม	ระยะเวลา ระยะเวลาการจัดโครงการ ๒ วัน ผู้รับผิดชอบโครงการ สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ผลที่คาดว่าจะได้รับ นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ การติดตามและการประเมินผลโครงการ แบบสังเกต การนำรูปแบบไปใช้ การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย ๑) การเตรียมการ ๒) การดำเนินการ ๓) การประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้ ๑. การเตรียมการ ๑.๑ กำหนดพื้นที่ในการจัดทำกิจกรรม ๑.๒ กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๑.๓ กำหนดโครงการ และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๒. การดำเนินงาน ๒.๑ ผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย ๒.๒ ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม ๒.๓ นักเรียนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๓. การประเมินผล ๓.๑ ประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนการดำเนินกิจกรรม ๓.๒ ประเมินระหว่างการทำกิจกรรม	ในการนำรูปแบบไปใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำว่าไม่ต้องปรับแก้ไขอะไร ดิอยู่แล้ว

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ร่างรูปแบบที่ ๑	ร่างรูปแบบที่ ๒	ผู้วิจัยสรุป และปรับแก้
๕. ข้อจำกัดของรูปแบบ ข้อจำกัดของรูปแบบ ประกอบด้วย ๑. สภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละคน ๒. ความร่วมมือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู	๓.๓ ประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ ๑. ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา ๒. ความร่วมมือของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน	ใน ด้าน เงื่อนไข แห่ง ความสำเร็จ ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำให้ปรับแก้ไขจากคำว่า “ข้อจำกัดของรูปแบบ” เป็นคำว่า “เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ” เพื่อให้มองเห็นว่าไม่เป็นการจำกัดรูปแบบมากเกินไป

๔.๓ ผลการตรวจสอบรูปแบบจากการแจกแบบสอบถาม นำมาปรับปรุง แก้ไข และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๔๕ คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน ๓๒๙ ฉบับ คิดเป็น ๙๕.๓๖ % มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๙ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๙ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๒๑๒	๖๔.๔๔
หญิง	๑๑๗	๓๕.๕๖
รวม	๓๒๙	๑๐๐
อายุ		
๓๐-๔๐ ปี	๗๙	๒๔.๐๑
๔๑-๕๐ ปี	๑๘๓	๕๕.๖๓
มากกว่า ๕๐ ปี	๖๗	๒๐.๓๖
รวม	๓๒๙	๑๐๐
ตำแหน่ง		
ผู้อำนวยการสถานศึกษา	๑๙๕	๕๙.๒๗
รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสถานศึกษา	๒๑	๖.๓๘
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	๗๒	๒๑.๘๙
หัวหน้าฝ่าย	๔๑	๑๒.๔๖
รวม	๓๒๙	๑๐๐
ประสบการณ์ในการทำงาน		
ต่ำกว่า ๕ ปี	๒๓	๖.๙๙
๕ - ๑๐ ปี	๖๑	๑๘.๕๔
๑๑ - ๑๕ ปี	๑๐๔	๓๑.๖๑
มากกว่า ๑๕ ปี	๑๔๑	๔๒.๘๖
รวม	๓๒๙	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๒๙ เมื่อพิจารณาจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๒๙ คน จำแนกตามเพศ เป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๔๔ และเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕๖ จำแนกตามอายุ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุในช่วง ๔๑-๕๐ ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๖๓ อายุ ๓๐-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๑ อายุมากกว่า ๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓๖ ตามลำดับ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ปริญญาโท มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๕๗ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๑๕ ต่ำ และปริญญาเอก

คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๘ ตามลำดับ จำแนกตามตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๒๗ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘๙ หัวหน้าฝ่าย คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔๖ และรักษาราชการแทนผู้อำนวยการสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๖.๓๘ ตามลำดับ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า ๑๕ ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘๖ ประสบการณ์ ๑๑-๑๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๖๑ ประสบการณ์ ๕-๑๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๕๔ และประสบการณ์ต่ำกว่า ๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๖.๙๙

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis)

สำหรับผู้บริหารในสถานศึกษา ได้จากการนำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale)^๓ สอบถามเพื่อตรวจสอบ “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” ตามมาตรฐานการตรวจสอบ ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านความเป็นประโยชน์ ๒) ด้านความเป็นไปได้ ๓) ด้านความเหมาะสม และ ๔) ด้านความถูกต้อง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนในแบบสอบถาม ดังนี้

๕ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ในระดับมาก

๓ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ในระดับน้อยที่สุด

^๓บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๕ (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๙๙.

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย น้ำหนักคำตอบ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดของเบสท์ (Best W. John, 1997)^๔ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑-๕.๐๐ หมายความว่า อยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑-๔.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑-๓.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑-๒.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด

^๔Best W. John.1997 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๐.

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
 ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวม

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๑. หลักการของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๔.๖๕	๐.๓๖	มากที่สุด	๔.๓๐	๐.๓๙	มาก	๔.๕๑	๐.๓๖	มากที่สุด	๔.๕๕	๐.๓๙	มากที่สุด
๒. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	๔.๖๑	๐.๓๘	มากที่สุด	๔.๓๑	๐.๔๓	มาก	๔.๒๙	๐.๔๒	มาก	๔.๕๓	๐.๒๗	มากที่สุด
๓. กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต	๔.๖๓	๐.๓๓	มากที่สุด	๔.๑๕	๐.๒๔	มาก	๔.๓๘	๐.๓๐	มาก	๔.๖๐	๐.๑๔	มากที่สุด
๔. การนำรูปแบบไปใช้	๔.๖๕	๐.๓๖	มากที่สุด	๔.๕๓	๐.๓๔	มากที่สุด	๔.๔๑	๐.๕๔	มาก	๔.๗๕	๐.๒๗	มากที่สุด
๕. เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ	๔.๖๑	๐.๔๑	มากที่สุด	๔.๒๖	๐.๒๗	มาก	๔.๓๓	๐.๔๔	มาก	๔.๘๑	๐.๓๖	มากที่สุด
รวม	๔.๖๓	๐.๓๐	มากที่สุด	๔.๒๒	๐.๑๙	มาก	๔.๓๘	๐.๒๙	มาก	๔.๖๒	๐.๑๔	มากที่สุด
ภาพรวม	$\bar{X}$ = ๔.๔๙ , S.D = ๐.๐๘ แปลผล มาก											

จากตารางที่ ๔.๓๐ รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๙$, $S.D = ๐.๐๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับ มากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๖๓$, $S.D = ๐.๓๐$) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๖๒$, $S.D = ๐.๑๔$) และในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๓๘$, $S.D = ๐.๒๙$) และด้าน ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๒๒$, $S.D = ๐.๑๙$) ตามลำดับ

๑. หลักการของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๖๕$, $S.D = ๐.๓๖$) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๕๕$, $S.D = ๐.๓๙$) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๕๑$, $S.D = ๐.๓๖$) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๓๐$, $S.D = ๐.๓๙$)

๒. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๖๑$, $S.D = ๐.๓๘$) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๕๓$, $S.D = ๐.๒๗$) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๓๑$, $S.D = ๐.๔๓$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๒๙$, $S.D = ๐.๔๒$)

๓. กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็น ประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๖๓$, $S.D = ๐.๓๑$) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๖๐$, $S.D = ๐.๑๔$) ด้านความ เหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๓๘$, $S.D = ๐.๓๐$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความ ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๑๕$, $S.D = ๐.๒๔$)

๔. การนำรูปแบบไปใช้ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๗๕$, $S.D = ๐.๒๗$) ด้านเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๖๕$, $S.D = ๐.๓๖$) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๕๓$, $S.D = ๐.๓๔$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๔๑$, $S.D = ๐.๕๔$)

๕. เจื่อนไขแห่งความสำเร็จของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.81$, S.D = 0.36) ด้านเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.61$, S.D = 0.41) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.33$, S.D = 0.44) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.26$, S.D = 0.27)

เมื่อพิจารณารายด้านในองค์ประกอบทั้ง ๕ ส่วน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ได้ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบรูปแบบ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หลักการของรูปแบบ

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๑. หลักการของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา												
๑) สามารถรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลารู้จักนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	๔.๕๘	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๒๔	๐.๔๓	มาก	๔.๔๒	๐.๕๐	มาก	๔.๖๒	๐.๔๙	มากที่สุด
๒) สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ทุกสถานการณ์โดยใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย เข้าใจถึงความแตกต่าง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างกัน	๔.๗๒	๐.๔๕	มากที่สุด	๔.๔๒	๐.๕๐	มาก	๔.๖๒	๐.๔๙	มากที่สุด	๔.๕๐	๐.๕๑	มาก
๓) สามารถใช้เหตุผล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักและเข้าใจตนเอง ยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น รู้อารมณ์ของตนเอง รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ และผ่อนคลายความเครียด ควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในความดีงามประกอบด้วยคุณธรรม	๔.๖๖	๐.๔๘	มากที่สุด	๔.๒๔	๐.๔๓	มาก	๔.๔๘	๐.๕๐	มาก	๔.๕๒	๐.๕๐	มากที่สุด
รวม	๔.๖๕	๐.๓๖	มากที่สุด	๔.๓๐	๐.๓๙	มาก	๔.๕๑	๐.๓๖	มากที่สุด	๔.๕๕	๐.๓๙	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๓๑ รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หลักการของ รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ใน ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๖๕$, S.D = ๐.๓๖) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D = ๐.๓๙) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๕๑$, S.D = ๐.๓๖) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ใน ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๓๐$, S.D = ๐.๓๙)

๑. สามารถรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม อยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้ มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ เห็นความสำคัญของการไป ทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๖๕$, S.D = ๐.๓๖) ด้าน ความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D = ๐.๓๙) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๕๑$, S.D = ๐.๓๖) และด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๓๐$, S.D = ๐.๓๙)

๒. สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ทุกสถานการณ์โดยใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน รู้จักสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย เข้าใจถึงความแตกต่าง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ใน ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๖๕$, S.D = ๐.๓๖) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D = ๐.๓๙) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๕๑$, S.D = ๐.๓๖) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ใน ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๓๐$, S.D = ๐.๓๙)

๓. สามารถใช้เหตุผล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักและเข้าใจตนเอง ยอมรับและเห็น ความสำคัญของผู้อื่น รู้อารมณ์ของตนเอง รู้วิธีการกับอารมณ์ และผ่อนคลายความเครียด ควบคุม ความนึกคิดให้อยู่ในความดีงามประกอบด้วยคุณธรรม เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๖๕$, S.D = ๐.๓๖) ด้าน ความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D = ๐.๓๙) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๕๑$, S.D = ๐.๓๖) และด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๓๐$, S.D = ๐.๓๙)

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
 ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๒. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา												
๑) เพื่อให้ นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิต สามารถ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	๔.๖๐	๐.๔๙	มากที่สุด	๔.๓๘	๐.๔๙	มาก	๔.๓๒	๐.๔๗	มาก	๔.๑๘	๐.๓๙	มาก
๒) เพื่อให้ นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต	๔.๖๒	๐.๕๓	มากที่สุด	๔.๒๔	๐.๔๘	มาก	๔.๒๖	๐.๕๖	มาก	๔.๘๘	๐.๓๓	มากที่สุด
รวม	๔.๖๑	๐.๓๘	มากที่สุด	๔.๓๑	๐.๔๓	มาก	๔.๒๙	๐.๔๒	มาก	๔.๕๓	๐.๒๗	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๓๒ รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา วัตถุประสงค์ ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.63$, S.D = 0.31) ด้าน ความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.14) และในระดับมาก ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.38$, S.D = 0.30) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.15$, S.D = 0.24)

๑. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.63$, S.D = 0.31) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.14) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.38$, S.D = 0.30) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.15$, S.D = 0.24)

๒. เพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.63$, S.D = 0.31) ด้าน ความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.14) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.38$, S.D = 0.30) และด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.15$, S.D = 0.24)

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
 ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓. กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต												
๓.๑ องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต	๔.๖๖	๐.๒๙	มากที่สุด	๔.๓๕	๐.๒๓	มาก	๔.๔๑	๐.๒๘	มาก	๔.๖๖	๐.๑๘	มากที่สุด
๓.๒ ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต	๔.๖๓	๐.๓๘	มากที่สุด	๓.๗๐	๐.๕๐	มาก	๔.๓๔	๐.๓๗	มาก	๔.๔๑	๐.๒๕	มาก
๓.๓ หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต	๔.๖๓	๐.๓๒	มากที่สุด	๔.๑๑	๐.๕๗	มาก	๔.๔๐	๐.๓๒	มาก	๔.๖๒	๐.๑๙	มากที่สุด
๓.๔ โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต	๔.๖๑	๐.๓๖	มากที่สุด	๔.๑๖	๐.๔๔	มาก	๔.๓๕	๐.๔๒	มาก	๔.๖๒	๐.๒๐	มากที่สุด
รวม	๔.๖๓	๐.๓๑	มากที่สุด	๔.๑๕	๐.๒๔	มาก	๔.๓๘	๐.๓๐	มาก	๔.๖๐	๐.๑๔	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๓๓ รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ใน ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.63$, S.D = 0.31) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.14) และในระดับมาก ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.38$, S.D = 0.30) และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.15$, S.D = 0.24)

๑. องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.66$, S.D = 0.29) ด้านความถูก ต้อง ($\bar{X} = 4.66$, S.D = 0.18) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.41$, S.D = 0.28) และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D = 0.23)

๒. ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.63$, S.D = 0.38) ด้านความถูก ต้อง ($\bar{X} = 4.41$, S.D = 0.25) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.34$, S.D = 0.37) และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 3.70$, S.D = 0.50)

๓. หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.63$, S.D = 0.32) ด้าน ความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.62$, S.D = 0.19) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.40$, S.D = 0.32) และด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.11$, S.D = 0.57)

๔. โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.62$, S.D = 0.20) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.61$, S.D = 0.36) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.35$, S.D = 0.42) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ใน ระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.16$, S.D = 0.44)

ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓.๑. องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต												
๑) ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง	๔.๖๘	๐.๔๗	มากที่สุด	๔.๖๒	๐.๔๖	มาก	๔.๓๐	๐.๖๑	มาก	๔.๗๘	๐.๔๒	มากที่สุด
๒) ทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน	๔.๖๖	๐.๔๘	มากที่สุด	๔.๖๖	๐.๔๘	มากที่สุด	๔.๔๒	๐.๕๐	มาก	๔.๗๐	๐.๔๖	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๓๔ (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓) ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้อาสาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นขณะสนทนา	๔.๕๘	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๒๔	๐.๔๓	มาก	๔.๓๖	๐.๔๘	มาก	๔.๗๐	๐.๔๖	มากที่สุด
๔) ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน หมายถึง ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น	๔.๗๐	๐.๔๖	มากที่สุด	๔.๓๒	๐.๔๗	มาก	๔.๔๐	๐.๔๙	มาก	๔.๔๐	๐.๔๙	มาก

ตารางที่ ๔.๓๔ (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๕) ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิด วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม	๔.๖๖	๐.๔๘	มากที่สุด	๔.๗๖	๐.๔๓	มากที่สุด	๔.๔๘	๐.๕๐	มาก	๔.๕๒	๐.๕๐	มากที่สุด
๖) ทักษะด้านจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ	๔.๖๐	๐.๔๙	มากที่สุด	๔.๑๖	๐.๓๗	มาก	๔.๔๘	๐.๕๔	มาก	๔.๘๔	๐.๓๗	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๓๔ (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๗) ทักษะด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด	๔.๗๒	๐.๔๕	มากที่สุด	๔.๐๘	๐.๗๒	มาก	๔.๔๐	๐.๔๙	มาก	๔.๖๘	๐.๔๗	มากที่สุด
รวม	๔.๖๖	๐.๒๙	มากที่สุด	๔.๓๕	๐.๒๓	มาก	๔.๔๑	๐.๒๘	มาก	๔.๖๖	๐.๑๘	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๓๔ รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา องค์ประกอบ ของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.66$, S.D = 0.29) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.66$, S.D = 0.18) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.41$, S.D = 0.28) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D = 0.23)

๑. ทักษะทางสังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.78$, S.D = 0.42) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.68$, S.D = 0.47) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.30$, S.D = 0.61) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.22$, S.D = 0.46)

๒. ทักษะการประกอบอาชีพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับ มากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.70$, S.D = 0.46) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.66$, S.D = 0.48) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.66$, S.D = 0.48) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับ มาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.42$, S.D = 0.50)

๓. ทักษะการสื่อสาร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.70$, S.D = 0.46) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.58$, S.D = 0.50) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.36$, S.D = 0.48) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D = 0.43)

๔. ทักษะด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.70$, S.D = 0.46) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.40$, S.D = 0.49) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.40$, S.D = 0.49) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ใน ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.32$, S.D = 0.47)

๕. ทักษะด้านความคิด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.76$, S.D = 0.43) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.66$, S.D = 0.48) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.52$, S.D = 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.48$, S.D = 0.50)

๖. ทักษะด้านจิตใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.84$, S.D = 0.37) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.60$, S.D =

๐.๔๙) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๔๘$, S.D = ๐.๕๔) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๑๖$, S.D = ๐.๓๗)

๗. ทักษะด้านอารมณ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๗๒$, S.D = ๐.๔๕) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๖๘$, S.D = ๐.๔๗) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๔๐$, S.D = ๐.๔๙) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D = ๐.๗๒)

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓.๒ ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต												
๑) การสร้างทักษะชีวิต เพื่อเป็นภูมิคุ้มกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของนักเรียน	๔.๖๒	๐.๔๙	มากที่สุด	๓.๘๐	๐.๖๗	มาก	๔.๒๘	๐.๔๕	มาก	๔.๓๖	๐.๔๘	มาก
๒) การป้องกัน เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มี พฤติกรรมเสี่ยง (Risk behavior) ให้มีทักษะชีวิต และปรับเปลี่ยนให้มีพฤติกรรมเป็นปกติ	๔.๖๘	๐.๕๑	มากที่สุด	๓.๖๒	๐.๗๕	มาก	๔.๔๔	๐.๖๑	มาก	๔.๗๐	๐.๔๖	มากที่สุด
๓) การดำเนินการแก้ไข เพื่อปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหา	๔.๖๐	๐.๔๙	มากที่สุด	๓.๖๘	๐.๕๕	มาก	๔.๓๐	๐.๔๖	มาก	๔.๑๖	๐.๓๗	มาก
รวม	๔.๖๓	๐.๓๘	มากที่สุด	๓.๗๐	๐.๕๐	มาก	๔.๓๔	๐.๓๗	มาก	๔.๔๑	๐.๒๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๕ รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.63$, S.D = 0.38) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.41$, S.D = 0.25) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.34$, S.D = 0.37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 3.70$, S.D = 0.50)

๑. การสร้างทักษะชีวิต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.62$, S.D = 0.44) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.36$, S.D = 0.48) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.28$, S.D = 0.45) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 3.80$, S.D = 0.67)

๒. การป้องกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.70$, S.D = 0.46) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.68$, S.D = 0.51) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.44$, S.D = 0.61) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 3.62$, S.D = 0.75)

๓. การดำเนินการแก้ไข เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.49) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.30$, S.D = 0.46) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.16$, S.D = 0.37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 3.68$, S.D = 0.55)

ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓.๓ หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต (หลักสุจริต ๓)												
๑) กายสุจริต ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้ เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่ เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตาม คำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็น ของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่ เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จัก ปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญ ของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำ ประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ในการทำงาน	๔.๖๐	๐.๔๙	มากที่สุด	๔.๐๖	๐.๖๕	มาก	๔.๒๒	๐.๔๒	มาก	๔.๗๔	๐.๔๔	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๓๖ (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๒) วจีสุจริต หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่น สนทนา ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น	๔.๘๒	๐.๓๙	มากที่สุด	๔.๑๔	๐.๗๐	มาก	๔.๕๔	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๖๐	๐.๔๙	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๓๖ (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓) มโนสุจริต ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือกสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด	๔.๔๘	๐.๕๐	มาก	๔.๑๒	๐.๕๙	มาก	๔.๔๔	๐.๕๐	มาก	๔.๕๒	๐.๕๐	มากที่สุด
รวม	๔.๖๓	๐.๓๒	มากที่สุด	๔.๑๑	๐.๕๗	มาก	๔.๔๐	๐.๓๒	มาก	๔.๖๒	๐.๑๙	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๓๖ รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.63$, S.D = 0.32) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.62$, S.D = 0.19) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.40$, S.D = 0.32) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.11$, S.D = 0.57)

๑. ด้านกายสุจริต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.74$, S.D = 0.44) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.49) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.22$, S.D = 0.42) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.06$, S.D = 0.65)

๒. ด้านวจีสุจริต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.82$, S.D = 0.39) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.49) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.54$, S.D = 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.14$, S.D = 0.70)

๓. ด้านมโนสุจริต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.52$, S.D = 0.50) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.48$, S.D = 0.50) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.44$, S.D = 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D = 0.59)

ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓.๔ โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต												
๓.๔.๑ โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม คือ โครงการสังคมดี (Nice Social) มีกิจกรรมการ พัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “จิตอาสา มาด้วยใจ” กิจกรรมที่ ๒ “ประชาธิปไตยในวัยเรียน” กิจกรรมที่ ๓ “หมั่นเพียรเรียนรู้เพื่อสังคม”	๔.๗๘	๐.๔๒	มากที่สุด	๔.๒๘	๐.๕๐	มาก	๔.๔๔	๐.๖๑	มาก	๔.๖๘	๐.๔๗	มากที่สุด
๓.๔.๒ โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ คือ โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to work) มีกิจกรรมการพัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “อาชีพในฝัน” กิจกรรมที่ ๒ “แบ่งปันความรู้” กิจกรรมที่ ๓ “คุณครูนักประดิษฐ์”	๔.๖๐	๐.๔๙	มากที่สุด	๔.๑๘	๐.๙๐	มาก	๔.๒๔	๐.๕๖	มาก	๔.๕๐	๐.๕๑	มาก

ตารางที่ ๔.๓๗ (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓.๔.๓ โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร คือ โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story) มีกิจกรรมการพัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “มัคคุเทศก์น้อย” กิจกรรมที่ ๒ “ความขัดแย้งที่ลงตัว” กิจกรรมที่ ๓ “พูดได้ พูดเป็น”	๔.๕๖	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๑๐	๐.๕๘	มาก	๔.๓๔	๐.๕๒	มาก	๔.๕๒	๐.๕๐	มากที่สุด
๓.๔.๔ โครงการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน คือ โครงการประเพณีต่าง อย่างเข้าใจ (Tradition Difference) มีกิจกรรมการพัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “เรียนรู้คู่วัฒนธรรม” กิจกรรมที่ ๒ “เรียนรู้คู่ของจริง” กิจกรรมที่ ๓ “เรียนรู้คู่ศาสนา”	๔.๕๒	๐.๕๐	มากที่สุด	๓.๙๔	๐.๗๗	มาก	๔.๒๘	๐.๕๗	มาก	๔.๖๐	๐.๔๙	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๓๗ (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓.๔.๕ โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด คือ โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking) มีกิจกรรมการพัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “เปิดโลกความคิด” กิจกรรมที่ ๒ “วิทยากรน้อย” กิจกรรมที่ ๓ “พี่น้องผองเพื่อน”	๔.๕๒	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๐๘	๐.๗๐	มาก	๔.๒๒	๐.๕๕	มาก	๔.๔๘	๐.๕๐	มาก
๓.๔.๖ โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ คือ โครงการเส้นด้าย สายใยชีวิต (Yarn of Life) มี กิจกรรมการพัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “เพื่อนรักเพื่อนแท้” กิจกรรมที่ ๒ “ดูแลใส่ใจ” กิจกรรมที่ ๓ “ห่วงใยถึงบ้าน”	๔.๖๖	๐.๔๘	มากที่สุด	๔.๐๔	๐.๖๗	มาก	๔.๔๘	๐.๕๐	มาก	๔.๘๔	๐.๓๗	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๓๗ (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓.๔.๗ โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ คือ โครงการปลูกไฟให้ตัวเอง (Alert myself) มี กิจกรรมการพัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “ศึกษาธรรม นำสุข” กิจกรรมที่ ๒ “อารมณ์นี้ อารมณ์ไหน” กิจกรรมที่ ๓ “รู้และเข้าใจในตัวเอง”	๔.๖๔	๐.๔๘	มากที่สุด	๔.๔๘	๐.๕๔	มาก	๔.๔๘	๐.๖๑	มาก	๔.๗๐	๐.๔๖	มากที่สุด
รวม	๔.๖๑	๐.๓๖	มากที่สุด	๔.๑๖	๐.๔๔	มาก	๔.๓๕	๐.๔๒	มาก	๔.๖๒	๐.๒๐	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๓๗ รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โครงการพัฒนา ทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.70$, S.D = 0.46) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.61$, S.D = 0.36) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.35$, S.D = 0.42) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้าน ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.16$, S.D = 0.44)

๑. โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม : โครงการสังคมดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.78$, S.D = 0.42) ด้าน ความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.68$, S.D = 0.43) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.44$, S.D = 0.61) และด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.28$, S.D = 0.40)

๒. โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ : โครงการความสามารถในการประกอบ อาชีพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็น ประโยชน์ ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.49) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.50$, S.D = 0.51) ด้านความ เหมาะสม ($\bar{X} = 4.24$, S.D = 0.56) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความ เป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D = 0.50)

๓. โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร : โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.56$, S.D = 0.50) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.52$, S.D = 0.50) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.34$, S.D = 0.52) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.10$, S.D = 0.58)

๔. โครงการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน : โครงการประเพณีต่างอย่างเข้าใจ เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.49) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.52$, S.D = 0.50) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.28$, S.D = 0.53) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 3.94$, S.D = 0.77)

๕. โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด : โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.52$, S.D = 0.50) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.48$, S.D = 0.50) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.22$, S.D = 0.50)

= ๐.๕๕) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D = ๐.๗๐)

๖. โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ : โครงการสายใยชีวิต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๘๔$, S.D = ๐.๓๗) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๖๖$, S.D = ๐.๔๘) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๔๘$, S.D = ๐.๕๐) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๐๔$, S.D = ๐.๖๗)

๗. โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ : โครงการปลูกไฟให้ตัวเอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๗๐$, S.D = ๐.๔๖) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๖๔$, S.D = ๐.๔๘) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๔๘$, S.D = ๐.๖๑) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๔๘$, S.D = ๐.๕๔)

ตารางที่ ๔.๓๘ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การนำรูปแบบไปใช้

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๔. การนำรูปแบบไปใช้												
๑) การเตรียมการ												
(๑) กำหนดพื้นที่ในการดำเนินงาน												
(๒) กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ	๔.๖๐	๐.๔๙	มากที่สุด	๔.๕๘	๐.๕๔	มากที่สุด	๔.๕๐	๐.๖๑	มาก	๔.๖๒	๐.๔๙	มากที่สุด
(๓) กำหนดโครงการและกิจกรรม เพื่อส่งเสริม												
การพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต												
๒) การดำเนินงาน												
(๑) ผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย												
(๒) ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดทำโครงการ	๔.๖๐	๐.๔๙	มากที่สุด	๔.๕๔	๐.๕๐	มาก	๔.๓๘	๐.๔๙	มาก	๔.๘๐	๐.๔๐	มากที่สุด
(๓) นักเรียนเป็นผู้เข้าร่วมโครงการ												
๓) การประเมินผล												
(๑) ประเมินโครงการก่อนการนำรูปแบบไปใช้												
(๒) ประเมินโครงการระหว่างการใช้รูปแบบ	๔.๗๖	๐.๔๓	มากที่สุด	๔.๕๖	๐.๖๑	มากที่สุด	๔.๓๖	๐.๘๐	มาก	๔.๘๔	๐.๓๗	มากที่สุด
(๓) ประเมินโครงการหลังการใช้รูปแบบ ตาม												
ระยะเวลาที่หน่วยงานกำหนด												
รวม	๔.๖๕	๐.๓๖	มากที่สุด	๔.๕๓	๐.๓๔	มากที่สุด	๔.๔๑	๐.๕๔	มาก	๔.๗๕	๐.๒๗	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๓๘ รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การนำรูปแบบ ไปใช้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.75$, S.D = 0.27) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.65$, S.D = 0.36) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.53$, S.D = 0.34) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.41$, S.D = 0.45)

๑. การเตรียมการ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.62$, S.D = 0.49) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.49) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.58$, S.D = 0.54) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.50$, S.D = 0.61)

๒. การดำเนินงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.80$, S.D = 0.40) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.49) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.44$, S.D = 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.38$, S.D = 0.49)

๓. การประเมินผล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.84$, S.D = 0.37) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.76$, S.D = 0.43) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.56$, S.D = 0.61) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.36$, S.D = 0.80)

ตารางที่ ๔.๓๙ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เจื่อนไขแห่งความสำเร็จ

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๕. เจื่อนไขแห่งความสำเร็จ												
๑) ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา	๔.๖๖	๐.๔๘	มากที่สุด	๔.๓๔	๐.๔๘	มาก	๔.๕๐	๐.๕๑	มาก	๔.๘๐	๐.๔๐	มากที่สุด
๒) ความร่วมมือของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน	๔.๕๖	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๑๘	๐.๔๔	มาก	๔.๑๖	๐.๕๕	มาก	๔.๘๒	๐.๓๙	มากที่สุด
รวม	๔.๖๑	๐.๔๑	มากที่สุด	๔.๒๖	๐.๒๗	มาก	๔.๓๓	๐.๔๔	มาก	๔.๘๑	๐.๓๖	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๓๙ รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เจื่อนไขแห่ง ความสำเร็จ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูก ต้อง ($\bar{X} = ๔.๘๑$, S.D = ๐.๓๖) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๖๑$, S.D = ๐.๔๑) ด้านความ เหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๓๓$, S.D = ๐.๔๔) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความ เป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๒๖$, S.D = ๐.๒๗)

๑. ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ใน ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๘๐$, S.D = ๐.๔๐) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๖๖$, S.D = ๐.๔๘) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๕๐$, S.D = ๐.๕๑) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ใน ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๓๔$, S.D = ๐.๔๘)

๒. ความร่วมมือของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = ๔.๘๒$, S.D = ๐.๓๙) ด้านความเป็น ประโยชน์ ($\bar{X} = ๔.๕๖$, S.D = ๐.๕๐) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = ๔.๑๘$, S.D = ๐.๔๔) และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๑๖$, S.D = ๐.๕๕)

จากการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุง แก้ไข และนำเสนอรูปแบบได้ดังต่อไปนี้

หลักการ

๑. สามารถรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาท ทางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ รู้จักนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๒. สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ทุกสถานการณ์โดยใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน รู้จักสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย เข้าใจถึงความแตกต่าง

๓. สามารถใช้เหตุผล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักควบคุมอารมณ์ ผ่อนคลายความเครียด ควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในความดีงามประกอบด้วยคุณธรรม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒. เพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต

กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ๑. องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ๒. ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓. หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ๔. โครงการในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๑ องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ได้แก่

๑) ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

๒) ทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการระบุนความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๓) ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นขณะสนทนา

๔) ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน หมายถึง ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๕) ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๖) ทักษะด้านจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ใน

สภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญ
 ของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ

๗) ทักษะด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของ
 ผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด
 และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๑) การสร้างทักษะชีวิต หมายถึง การสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนิน
 ชีวิตของนักเรียน

๒) การป้องกัน หมายถึง การช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Risk behavior)
 ให้มีทักษะชีวิตและปรับเปลี่ยนให้มีพฤติกรรมเป็นปกติ

๓) การดำเนินการแก้ไข หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็น
 ปัญหา

๓. หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

ผู้วิจัยได้บูรณาการหลักสุจริต ๓ เข้าไปในองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต
 ดังนี้ คือ

กายสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุม
 พฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ
 สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถ
 แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้
 สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไป
 ทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียน
 ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

วจีสุจริต หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจา
 สุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยน
 ความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่น
 อย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความ
 แตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มี
 วัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลัง
 เกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

มโนสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิด กระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการ คิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มา ปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่ มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง และของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลาย ความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๔. โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ๗ โครงการหลัก ได้แก่

- ๑) โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม : โครงการสังคมดี (Nice Social)
 - ๒) โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ : โครงการความสามารถในการ ประกอบอาชีพ (Ability to career)
 - ๓) โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร : โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story)
 - ๔) โครงการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน : โครงการประเพณีต่าง อย่าง เข้าใจ (Tradition Difference)
 - ๕) โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด : โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking)
 - ๖) โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ : โครงการสายใยชีวิต (Yarn of Life)
 - ๗) โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ : โครงการปลุกไฟให้ตัวเอง (Alert myself)
- โดยมีรายละเอียดโครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ดังนี้

๑) โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม :โครงการสังคมดี (Nice Social : N)

หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้ เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น การปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ การตรงต่อเวลา การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม การมีคุณธรรมและมีจิตสำนึกต่อสังคม

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตทางสังคมให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “จิตอาสา มาด้วยใจ”

๑. หลักการและเหตุผล

มีความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมและแสดงพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมในที่สาธารณะ มีมารยาททางสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง รู้จักปรับตัว

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการรู้จักดูแลตนเอง การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ

๒.๒ เพื่อให้รู้จักหน้าที่ รู้จักปฏิบัติตามข้อกำหนดของสังคม

๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

- คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสา
- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันคิดกิจกรรมจิตอาสาที่อยากจะทำในโรงเรียน แล้วเขียนสรุปลงในกระดาษ

-ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม แล้วออกมาสรุปกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

- คุณครูให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรมตามที่แต่ละกลุ่มสรุปในภาคเช้า
- ให้หัวหน้ากลุ่มคอยดูแลสมาชิกในกลุ่มทำกิจกรรมจิตอาสา
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “ประชาธิปไตยในวัยเรียน”

๑. หลักการและเหตุผล

มีความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมและแสดงพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมในที่สาธารณะ มีมารยาททางสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง รู้จักปรับตัว

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการรู้จักดูแลตนเอง การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักหน้าที่ รู้จักปฏิบัติตามข้อกำหนดของสังคม
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตย

-ให้นักเรียนทุกคนในห้องทำกิจกรรมโดยจำลองเหตุการณ์ว่าจะมีการเลือกตั้งประธานห้อง โดยให้ลงมีการลงสมัครเป็นประธาน หลังจากนั้นให้ผู้ลงสมัครดำเนินการหาเสียง

-ให้นักเรียนทุกคนช่วยกันนำกระดาษมาตัด แล้วทำช่องให้กากบาทสำหรับเลือกประธานห้อง

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้นักเรียนลงคะแนนเลือกประธานห้อง

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “หมั่นเพียรเรียนรู้เพื่อสังคม”

๑. หลักการและเหตุผล

มีความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมและแสดงพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมในที่สาธารณะ มีมารยาททางสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง รู้จักปรับตัว

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการรู้จักดูแลตนเอง การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ

๒.๒ เพื่อให้รู้จักหน้าที่ รู้จักปฏิบัติตามข้อกำหนดของสังคม

๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม กลุ่มละประมาณ ๕ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการปฏิบัติตนในสังคม การรู้จักการเสียสละ การอยู่ร่วมกันในสังคม การแก้ปัญหา

-ให้นักเรียนทุกคนในห้องแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

-ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนลงในกระดาษเรื่องของการปฏิบัติตนในสังคม การรู้จักการเสียสละ การอยู่ร่วมกันในสังคม การแก้ปัญหา แล้วนำมาสรุป

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-คุณครูให้นักเรียนทุกคนเล่นเกม ร้องเพลง ทำกิจกรรมเข้าจังหวะ เพื่อเป็นการผ่อนคลาย

-ให้หัวหน้ากลุ่มทุกกลุ่มออกมาสรุปสิ่งที่ทุกคนในกลุ่มช่วยกันคิด

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคม

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๒) โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ :โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to career : A)

หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการประกอบอาชีพ

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพให้กับนักเรียนในสถานศึกษา

ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “อาชีพในฝัน”

๑. หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้

๒.๒ เพื่อให้รู้จักแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว

๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

- คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ
- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันคิดอาชีพต่างๆ ที่ฝันอยากทำ แล้วเขียนสรุปลงในกระดาษ
- ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม แล้วออกมาสรุปกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

- คุณครูให้นักเรียนทุกกลุ่มส่งตัวแทนในกลุ่มออกมาพูดถึงอาชีพในฝันของแต่ละคน
- ให้หัวหน้ากลุ่มออกมาสรุปว่าในกลุ่มมีอาชีพอะไรบ้าง ที่เป็นอาชีพในฝัน
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “แบ่งปันความรู้”

๑. หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหาความรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละงานได้
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนแสวงหาความรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตรงต่อเวลา

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ**ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.**

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องการแบ่งปันความรู้ การค้นหาอาชีพต่าง ๆ แล้วทุกคนก็นำมาเล่าให้เพื่อนในห้องฟัง

-ให้นักเรียนทุกคนลองสมมติการประกอบอาชีพต่าง ๆ แล้วแบ่งกลุ่มเพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มลองแสดงเป็นตัวละครที่มีอาชีพต่าง ๆ

-ให้นักเรียนทุกคนนำกระดาษมาเขียนอาชีพที่ตนเองสนใจ

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้นักเรียนออกมาหน้าห้องแล้วเล่าเรื่องที่ตนเองเขียน

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “คุณครูนักประดิษฐ์”**๑. หลักการและเหตุผล**

ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละงานได้

๒.๒ เพื่อให้รู้จักแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว

๒.๓ เพื่อให้รู้จักการตรงต่อเวลา

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม กลุ่มละประมาณ ๕ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องการประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ ให้นักเรียนดูวิธีการประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ

-ให้นักเรียนทุกคนในห้องแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

-ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดว่าจะประดิษฐ์อะไร แล้วเขียนอธิบายขั้นตอนการทำงานลงในกระดาษ โดยแต่ละกลุ่มต้องประดิษฐ์สิ่งของไม่เหมือนกัน

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้หัวหน้ากลุ่มทุกกลุ่มส่งตัวแทนออกมาสอนการทำสิ่งประดิษฐ์ให้เพื่อนๆ ในกลุ่มอื่น

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๓) โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร : โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story : A)

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาทักษะการสื่อสารจะช่วยให้นักเรียนสามารถโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี สามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสาร

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการสื่อสารให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “มัคคุเทศก์น้อย”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี สามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการสื่อสารกับบุคคลอื่น

๒.๒ เพื่อให้รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนโยน

๒.๓ เพื่อให้รู้จักการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๑๐ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับนักเรียนในเรื่องของการพูดในที่ชุมชน การวางตัว มารยาททางสังคมของการเป็นผู้พูดและผู้ฟัง การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว

-ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันค้นหาสถานที่ที่จะแนะนำ หาประวัติความเป็นมาของสถานที่นั้นๆ และจดรายละเอียดต่าง ๆ ลงในกระดาษ

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้แต่ละกลุ่มคัดเลือกตัวแทนออกมาทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่ทุกคนในกลุ่มช่วยกันค้นหามา

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูหรือวิทยากรสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “ความขัดแย้งที่ลงตัว”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี สามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการสื่อสารกับบุคคลอื่น

๒.๒ เพื่อให้รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนโยน

๒.๓ เพื่อให้รู้จักการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการพูดในที่ชุมชน การที่มีความเห็นขัดแย้งกัน การหาข้อสรุปในเรื่องที่พูดคุยกัน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักยอมรับ

-คุณครูแบ่งหัวข้อที่จะพูดให้กับนักเรียน

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมการโต้วาที โดยให้มีผู้ดำเนินรายการ และแบ่งเป็นฝ่ายค้าน ฝ่ายสนับสนุน มีหัวหน้าของแต่ละฝ่ายคอยสรุปผล จับเวลาในการพูด

-ให้แต่ละกลุ่มดำเนินการโต้วาที คุณครูเป็นคนจับเวลาให้พูดคนละไม่เกิน ๕ นาที

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ดำเนินการโต้วาทีต่อจากภาคเช้า

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “พูดได้ พูดเป็น”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี สามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการสื่อสารกับบุคคลอื่น

๒.๒ เพื่อให้รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนโยน

๒.๓ เพื่อให้รู้จักการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาทุกคน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการพูด มารยาทในการพูด อธิบายถึงการพูดที่ดี มีประโยชน์ การพูดเรื่องจริง การอ้างอิง สอนในเรื่องการพูดของพระพุทธเจ้า

-ให้นักเรียนทุกคนค้นหาข้อมูลในเรื่องที่สนใจลงในกระดาษ แล้วนำมาสรุปหน้าห้อง

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-คุณครูให้นักเรียนทุกคนออกมาพูดในเรื่องที่ตนเองสนใจหน้าห้อง

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๔) โครงการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน : โครงการประเพณีต่าง อย่างเข้าใจ
(Tradition Difference : T)

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมจะช่วยให้นักเรียนรู้จักความแตกต่าง สามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกันให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “เรียนรู้สู่อาเซียน”

๑. หลักการและเหตุผล

สามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง

๒.๓ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

- คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียน
- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันหาประวัติของวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน กลุ่มละ ๑ วัฒนธรรม โดยต้องไม่ซ้ำกัน
- ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม แล้วออกมาสรุปหน้าห้อง

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

- ให้หัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มออกมาสรุปถึงความเป็นมาของแต่ละวัฒนธรรม ความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละประเทศและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของเรา
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “เรียนรู้คู่ของจริง”

๑. หลักการและเหตุผล

สามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในระดับมัธยมศึกษา

๔. อุปกรณ์

สมุด
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

- คุณครูพานักเรียนไปทัศนศึกษาในแหล่งชุมชนใกล้ๆ โรงเรียน
- ให้นักเรียนทุกคนนำสมุด ปากกา ไปจดบันทึก
- ให้นักเรียนทุกคนกลับมาสรุปสิ่งที่ได้ไปทัศนศึกษาครั้งนี้ แล้วส่งคุณครู
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “เรียนรู้คู่ศาสนา”

๑. หลักการและเหตุผล

สามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในระดับมัธยมศึกษา

๔. อุปกรณ์

สมุด
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

- คุณครูพานักเรียนไปทัศนศึกษาในวัดต่าง ๆ บริเวณใกล้โรงเรียน
- ให้นักเรียนทุกคนนำสมุด ปากกา ไปจดบันทึก
- ให้นักเรียนทุกคนกลับมาสรุปสิ่งที่ได้ไปทัศนศึกษาครั้งนี้ แล้วส่งคุณครู
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๕) โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด : โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking : A)

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาทักษะด้านความคิด ทำให้นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านความคิด

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านความคิดให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “เปิดโลกความคิด”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล คิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาได้

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตัดสินใจ การแก้ปัญหา

๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

- คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับทักษะด้านความคิด การคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิด การรู้จักการแก้ปัญหา
- คุณครูหาเกม เช่น เกมปริศนาคำทาย เกมคิดคำคล้องจองจากภาพ แบบฝึกทักษะ การเขียนผังความคิด การอ่านนิทาน เพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “วิทยากรน้อย”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล คิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาได้
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตัดสินใจ การแก้ปัญหา
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในระดับมัธยมศึกษา

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

- คุณครูอธิบายหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับนักเรียนในเรื่องของการพูด การคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา การประเมินปัญหาหรือสถานการณ์
- ให้นักเรียนแต่ละคนคิดเรื่องที่จะพูด แล้วให้ออกไปพูดหน้าห้องเรียน แสดงบทบาทเป็น วิทยากร
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูหรือวิทยากรสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “พี่น้องมองเพื่อน”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล คิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาได้
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตัดสินใจ การแก้ปัญหา
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม กลุ่มละประมาณ ๕ คน

๔. อุปกรณ์

- กระดาษ
- ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การประเมินปัญหาหรือสถานการณ์

-ให้นักเรียนทุกคนในห้องแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

-ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนลงในกระดาษ เป็นแผนผังความคิด โดยครูเป็นผู้กำหนดหัวข้อให้นักเรียน แล้วนำมาสรุป

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-คุณครูให้นักเรียนทุกคนเล่นเกม ทำกิจกรรมเข้าจังหวะ เพื่อเป็นการผ่อนคลาย

-ให้หัวหน้ากลุ่มทุกกลุ่มออกมาสรุปสิ่งที่ทุกคนในกลุ่มช่วยกันคิด

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านความคิด

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๖) โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ : โครงการสายใยชีวิต (Yarn of Life : Y)

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาทักษะด้านจิตใจ จะทำให้นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านจิตใจ

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านจิตใจให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “เพื่อนรักเพื่อนแท้”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง เข้าใจตนเอง

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของผู้อื่น

๒.๓ เพื่อให้นักเรียนควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ประกอบด้วยคุณธรรม

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ การทำความสะอาดบริเวณ สนามกีฬาโรงเรียน การกวาดลานวัด การเป็นจิตอาสา

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “ดูแลใส่ใจ”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง เข้าใจตนเอง

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของผู้อื่น

๒.๓ เพื่อให้นักเรียนควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ประกอบด้วยคุณธรรม

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมการ โดยแบ่งกลุ่มรุ่นพี่ให้พาน้อง ๆ เข้าแถว เดินชมบริเวณโรงเรียน ชวนน้อง ๆ ทำความสะอาดโรงเรียน ช่วยกันเก็บกวาดใบไม้ เก็บขยะ น้อง ๆ ก็ช่วยดูแลรุ่นพี่

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “ห่วงใยถึงบ้าน”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง เข้าใจตนเอง

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของผู้อื่น

๒.๓ เพื่อให้นักเรียนควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ประกอบด้วยคุณธรรม

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

- คุณครูเชิญผู้ปกครองของนักเรียนในแต่ละชั้นมาร่วมกิจกรรม
- ให้นักเรียนกับผู้ปกครองทุกคนในห้องแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม
- ให้นักเรียนและผู้ปกครองแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนลงในกระดาษในเรื่องของการดูแลนักเรียนของผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองบอกเรื่องการดูแลตัวเองของนักเรียน

- คุณครู ผู้ปกครองและนักเรียนทุกคนเล่นเกม ร้องเพลง ร่วมกัน เพื่อเป็นการผ่อนคลาย
- ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมาสรุปกิจกรรมที่ได้ทำ
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๗) โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ : โครงการปลูกไฟให้ตัวเอง (Alert myself : A)

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ ทำให้นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านอารมณ์

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “ศึกษารรรม นำสุขี”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ

๒.๓ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูนิมนต์พระในวัดที่ใกล้ โรงเรียน มาสอน มาให้ธรรมะ กับนักเรียน สอนการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การทำใจให้สงบ ควบคุมอารมณ์ตนเองให้ได้

-ให้นักเรียนสวดมนต์

-ให้นั่งสมาธิ

-ให้เดินจงกรม

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยออกไปพูดที่หน้าห้อง

-คุณครูให้นักเรียนสรุปกิจกรรมในวันนี้

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “อารมณ์นี้ อารมณ์ไหน”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ

๒.๓ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

-ให้นักเรียนทุกคนในห้องวาดภาพอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดกับตัวเอง และที่เห็นจากเพื่อนในห้อง

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้นักเรียนทุกคนออกมาอธิบายภาพที่วาด

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “รู้และเข้าใจในตัวเอง”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ

๒.๓ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม กลุ่มละประมาณ ๕ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

-ให้นักเรียนทุกคนเขียนลงในกระดาษว่านักเรียนมีความรู้สึกอะไรบ้าง ในสถานการณ์ไหนอารมณ์ของเราเป็นอย่างไร เช่น อารมณ์ดี อารมณ์โกรธ แล้วให้เขียนวิธีแก้ไขความรู้สึกว่าเมื่อเกิดความรู้สึกแบบนั้นมีวิธีจัดการกับตัวเองอย่างไร

-คุณครูให้นักเรียนทุกคนเล่นเกม เพื่อเป็นการผ่อนคลาย

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้นักเรียนทุกคนออกมาเล่าอารมณ์ของตัวเองตามที่เขียนลงในกระดาษ

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

-เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๔. การนำรูปแบบไปใช้

การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย ๑. การเตรียมการ ๒. การดำเนินการ ๓. การประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

๑. การเตรียมการ

- ๑.๑ กำหนดพื้นที่ในการจัดทำกิจกรรม
- ๑.๒ กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมกิจกรรม
- ๑.๓ กำหนดโครงการ และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๒. การดำเนินงาน

- ๒.๑ ผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย
- ๒.๒ ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม
- ๒.๓ นักเรียนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม

๓. การประเมินผล

- ๓.๑ ประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนการดำเนินกิจกรรม
- ๓.๒ ประเมินระหว่างการทำกิจกรรม
- ๓.๓ ประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

๕. เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

- ๑. ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา
- ๒. ความร่วมมือของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอองค์ความรู้ใหม่จากผลการวิจัยรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Semantic Model) โดยมี โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต NATTAYA Project เป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ดังภาพที่ ๔.๓

ภาพที่ ๔.๓ กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา

N คือ โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม : โครงการสังคมดี (Nice Social : N)

A คือ โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ : โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to Career : A)

T คือ โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร : โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story : T)

T คือ โครงการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน : โครงการประเพณีต่างอย่างเข้าใจ (Tradition Difference : T)

A คือ โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด: โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking : A)

Y คือ โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ : โครงการสายใยชีวิต (Yarn of Life : Y)

A คือ โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ : โครงการปลุกไฟให้ตัวเอง (Alert Myself : A)

อธิบายได้ว่ารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Semantic Model) มีหลักสุจริต ๓ อยู่ตรงกลาง มีขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓ ขั้นตอน คือ

๑. การสร้างทักษะชีวิต ให้เกิดกับนักเรียน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของนักเรียน โดยการสำรวจทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนตามองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตทั้ง ๗ ทักษะ คือ

๑) ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

๒) ทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๓) ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นขณะสนทนา

๔) ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน หมายถึง ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๕) ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๖) ทักษะด้านจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ใน

สภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญ
ของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ

๗) ทักษะด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของ
ผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด
และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. การป้องกัน เป็นการช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ให้มีทักษะชีวิตและ
ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นปกติ

๓. การดำเนินการแก้ไข เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหา

โดยดำเนินการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
ด้วยโครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต (NATTAYA Project) ดังนี้

๑) โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม : โครงการสังคมดี (Nice Social : N)

กิจกรรม “จิตอาสา มาด้วยใจ”

กิจกรรม “ประชาธิปไตยในวัยเรียน”

กิจกรรม “หมั่นเพียรเรียนรู้เพื่อสังคม”

๒) โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ : โครงการความสามารถในการประกอบ
อาชีพ (Ability to Career : A)

กิจกรรม “อาชีพในฝัน”

กิจกรรม “แบ่งปันความรู้”

กิจกรรม “คุณครูนักประดิษฐ์”

๓) โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร : โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story : T)

กิจกรรม “มีคฤศณ์น้อย”

กิจกรรม “ความขัดแย้งที่ลงตัว”

กิจกรรม “พูดได้ พูดเป็น”

๔) โครงการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน : โครงการประเพณีต่างอย่างเข้าใจ
(Tradition Difference : T)

กิจกรรม “เรียนรู้คู่วัฒนธรรม”

กิจกรรม “เรียนรู้คู่ของจริง”

กิจกรรม “เรียนรู้คู่ศาสนา”

๕) โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด: โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking : A)

กิจกรรม “เปิดโลกความคิด”

กิจกรรม “วิทยากรน้อย”

กิจกรรม “พี่น้องผองเพื่อน”

๖) โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ : โครงการสายใยชีวิต (Yarn of Life : Y)

กิจกรรม “เพื่อนรักเพื่อนแท้”

กิจกรรม “ดูแลใส่ใจ”

กิจกรรม “ห่วงใยถึงบ้าน”

๗) โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ : โครงการปลุกไฟให้ตัวเอง (Alert Myself : A)

กิจกรรม “ศึกษาธรรม นำสุข”

กิจกรรม “อารมณ์นี้ อารมณ์ไหน”

กิจกรรม “รู้และเข้าใจในตัวเอง”

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมี วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธ บริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จาก เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีผลการวิจัย ดังนี้

สภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิต

๑. เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียน
๒. สภาพสังคมปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทำให้เยาวชนได้รับการฝึกทักษะจาก บ้านและโรงเรียนน้อยกว่าเดิม
๓. ทักษะการดำเนินชีวิตที่เด็กนักเรียนต้องได้รับการฝึกฝนต้องเป็นทักษะที่เป็นชีวิต จริง เช่น การรับประทานอาหาร การเตรียมอาหาร การเลือกอาหาร การประเมินคุณภาพ การทำ ความสะอาด จึงจะสามารถทำให้เด็กนำประสบการณ์การทำงานที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ในการทำงาน จริง
๔. การเลี้ยงดูของพ่อแม่ มีผลต่อการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๕. องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตที่ควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ ทักษะด้านสังคม ทักษะด้านความคิด ทักษะด้านการเผชิญทางอารมณ์ ทักษะทางจิตใจ ทักษะการจัดการกับความเครียด ทักษะการปฏิเสธ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร ทักษะอาชีพ การยอมรับตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง การสร้างวัฒนธรรมในองค์กร การเพิ่มแรงจูงใจ การมองโลกในแง่ดี และการรู้จักอดทน เป็นทักษะที่ควรได้รับการพัฒนา

แนวทางการแก้ไขปัญหาทักษะการดำเนินชีวิต

๑. การจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนได้ฝึกฝน ได้แก่ การฝึกการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม การเล่นเกมบทบาทสมมติ และให้ข้อมูลย้อนกลับ
๒. การแนะแนว และการให้คำปรึกษาในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต
๓. การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
๔. การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต
๕. การสอนทักษะการดำเนินชีวิต โดยฝึกฝนทักษะในบริบทของโรงเรียน ทักษะที่เรียนต้องมีศักยภาพในการนำไปใช้ได้ทันที และระยะยาวในชีวิตของนักเรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยเริ่มต้นจากเรื่องง่าย ๆ เช่น การรับประทานอาหาร การเตรียมอาหาร การทำความสะอาด

จากการแจกแบบสอบถาม มีผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการแจกแบบสอบถามครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน ๔๐๐ คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน ๓๘๑ ฉบับ มีผลการวิจัย ดังนี้

จำนวนครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๘๑ คน จำแนกตามเพศ เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำแนกตามอายุ ครูที่มีอายุในช่วง ๔๑-๕๐ ปี มีจำนวนมากที่สุด จำแนกตามวุฒิการศึกษา ปริญญาโท มีจำนวนมากที่สุด แสดงว่าครูที่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี วุฒิกศศึกษาปริญญาโท เป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจในเรื่องปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำหรับครูในสถานศึกษา โดยวิธี PNI_{modified} ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็น โดยภาพรวม พบว่าความสำคัญลำดับที่ ๑ คือ ด้านกายสุจริต ลำดับที่ ๒ คือ ด้านมโนสุจริต และลำดับที่ ๓ คือ ด้านวจีสุจริต

ด้านกายสุจริต

ทักษะทางสังคม สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่าความสำคัญลำดับที่ ๑ คือ นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ลำดับที่ ๒ คือ นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และลำดับที่ ๓ คือ นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎและข้อกำหนดของสังคม

ทักษะการประกอบอาชีพ สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่าความสำคัญลำดับที่ ๑ คือ นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปทำงาน และการตรงต่อเวลา ลำดับที่ ๒ คือ นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน และลำดับที่ ๓ คือ นักเรียนสามารถปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว

ด้านวจีสุจริต

ทักษะการสื่อสาร สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่าความสำคัญลำดับที่ ๑ คือ นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ ลำดับที่ ๒ คือ นักเรียนสามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลอื่น และลำดับที่ ๓ คือ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน

ทักษะด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่าความสำคัญลำดับที่ ๑ คือ นักเรียนมีความรู้สึกปิติยินดีในวัฒนธรรมของตนเอง ลำดับที่ ๒ คือ นักเรียนสามารถยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง และลำดับที่ ๓ คือ นักเรียนมีความตระหนักรู้วัฒนธรรมของบุคคลอื่น

ด้านมโนสุจริต

ทักษะด้านความคิด สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่าความสำคัญลำดับที่ ๑ คือ นักเรียนสามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก ลำดับที่ ๒ คือ

นักเรียนสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม และลำดับที่ ๓ คือ นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ

ทักษะด้านจิตใจ สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา พบว่าความสำคัญลำดับที่ ๑ คือ นักเรียนสามารถเข้าใจความเหมือน หรือ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ลำดับที่ ๒ คือ นักเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่นบุคคลอื่น และลำดับที่ ๓ คือ นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง

ทักษะด้านอารมณ์ สภาพปัญหาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา พบว่าความสำคัญลำดับที่ ๑ คือ นักเรียนรู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ ลำดับที่ ๒ คือ นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น และลำดับที่ ๓ คือ นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๕.๑.๒ สรุปผลการวิจัยการพัฒนาแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ได้รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย ๕ ส่วน ดังนี้

หลักการ

๑. สามารถรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ รู้จักนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
๒. สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ทุกสถานการณ์โดยใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย เข้าใจถึงความแตกต่าง
๓. สามารถใช้เหตุผล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักควบคุมอารมณ์ ผ่อนคลายความเครียด ควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในความดีงามประกอบด้วยคุณธรรม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
๒. เพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต

กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ๑) องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ๒) ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓) หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ๔) โครงการในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๑. องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ได้แก่

- ๑) ทักษะทางสังคม
- ๒) ทักษะการประกอบอาชีพ
- ๓) ทักษะการสื่อสาร
- ๔) ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน
- ๕) ทักษะด้านความคิด
- ๖) ทักษะด้านจิตใจ
- ๗) ทักษะด้านอารมณ์

๒. ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

- ๑) การสร้างทักษะชีวิต หมายถึง การสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของนักเรียน
- ๒) การป้องกัน หมายถึง การช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Risk behavior) ให้มีทักษะชีวิตและปรับเปลี่ยนให้มีพฤติกรรมเป็นปกติ
- ๓) การดำเนินการแก้ไข หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหา

๓. หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

ผู้วิจัยได้บูรณาการหลักสุจริต ๓ เข้าไปในองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ดังนี้ คือ

กายสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

วชิสุจริต หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใฝ่หาจากสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

มโนสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๔. โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ๗ โครงการหลัก (NATTAYA Project) ได้แก่

- ๑) โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม : โครงการสังคมดี (Nice Social : N)
- ๒) โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ : โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to career : A)
- ๓) โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร : โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story : T)
- ๔) โครงการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง : โครงการประเพณีต่าง อย่างเข้าใจ (Tradition Difference : T)
- ๕) โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด : โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking : A)
- ๖) โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ : โครงการสายใยชีวิต (Yarn of Life : Y)
- ๗) โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ : โครงการปลุกไฟให้ตัวเอง (Alert myself : A)

๔. การนำรูปแบบไปใช้

การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย ๑. การเตรียมการ ๒. การดำเนินการ ๓. การประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

๑. การเตรียมการ

- ๑.๑ กำหนดพื้นที่ในการจัดทำกิจกรรม
- ๑.๒ กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมกิจกรรม
- ๑.๓ กำหนดโครงการ และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๒. การดำเนินงาน

- ๒.๑ ผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย
- ๒.๒ ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม
- ๒.๓ นักเรียนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม

๓. การประเมินผล

- ๓.๑ ประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนการดำเนินกิจกรรม
- ๓.๒ ประเมินระหว่างการทำกิจกรรม
- ๓.๓ ประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

๕. เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

- ๑. ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา
- ๒. ความร่วมมือของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน

๕.๑.๓ สรุปผลวิจัยจากการตรวจสอบรูปแบบด้วยการแจกแบบสอบถามและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เมื่อพิจารณาจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ เป็นเพศชายมากที่สุด จำแนกตามอายุ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุในช่วง ๔๑-๕๐ ปี มากที่สุด จำแนกตามวุฒิการศึกษา ปริญญาโท มากที่สุด จำแนกตามตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา มากที่สุด

รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อ

๑. สามารถรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

๒. สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ทุกสถานการณ์โดยใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย เข้าใจถึงความแตกต่าง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

๓. สามารถใช้เหตุผล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักและเข้าใจตนเอง ยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น รู้อารมณ์ของตนเอง รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ และผ่อนคลายความเครียด ควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในความดีงามประกอบด้วยคุณธรรม เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง และในระดับมาก ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

๑. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

๒. เพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง และในระดับมาก ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

๕. ทักษะด้านความคิด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม

๒. ด้านจริยสุจริต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

๑. โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม : โครงการสังคมดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

๓. โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร : โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

๕. โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด : โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

๖. โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ : โครงการสายใยชีวิต เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

๗. โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ : โครงการปลูกไฟให้ตัวเอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

การนำรูปแบบไปใช้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม

๑. การเตรียมการ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม

๒. การดำเนินงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม

๓. การประเมินผล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม

เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

๑. ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้

๒. ความร่วมมือของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อมูลทั่วไปของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า จำนวนครูที่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในภาพรวม ว่าสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต คือ ทักษะทางสังคม ข้อที่นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เป็นความต้องการจำเป็นในลำดับที่สำคัญที่สุดที่ควรจะได้รับการพัฒนา

จากการค้นคว้า งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ไม่พบงานวิจัยที่สามารถ

เปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ ปานทอง อังคณิตย์^๑ (๒๕๕๘) ได้ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างทักษะชีวิตนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีผลการวิจัยปรากฏว่า สภาพการดำเนินงานการเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างทักษะชีวิตนักเรียน โรงเรียนเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานด้านทักษะชีวิต เนื้อหาของทักษะชีวิตยังสอดคล้องหรือบูรณาการรวมอยู่ในสาระการเรียนรู้ ๘ สาระ และอยู่ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับนโยบายยังคงเน้นงานวิชาการเป็นหลัก ผู้มีส่วนได้เสียจึงต้องร่วมมือกันในการเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมในการดำเนินชีวิต ให้พึ่งพาตนเอง และเผชิญกับปัญหา เพื่อให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย ๕ ส่วน คือ ๑) หลักการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๒) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓) กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๔) การนำรูปแบบไปใช้ ๕) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องในบางประเด็นกับ พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดิ์^๒ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบมี ๓ ส่วน คือ ๑) หลักการและวัตถุประสงค์ ๒) โครงสร้างและสาระสำคัญ ๓) การนำไปสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ

การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบรูปแบบด้วยการแจกแบบสอบถาม นำมาปรับปรุง แก้ไข และนำเสนอรูปแบบ จากการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่ารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า รูปแบบพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนา

^๑ปานทอง อังคณิตย์, การเสริมสร้างทักษะชีวิตนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม, **ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๘).

^๒พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดิ์, “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, **ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาบริหารการศึกษา, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ทักษะการดำเนินชีวิต มีความเหมาะสม ปฏิบัติตามได้ โดยพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตผ่านโครงการ กิจกรรม ที่นำหลักสุจริต ๓ มาบูรณาการกับองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต

ผลจากการตรวจสอบองค์ประกอบของรูปแบบทั้ง ๕ ส่วน คือ ๑) หลักการพัฒนาทักษะ การดำเนินชีวิต ๒) วัตถุประสงค์ของการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓) กระบวนการพัฒนาทักษะ การดำเนินชีวิต ๔) การนำรูปแบบไปใช้ ๕) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ พบว่า

หลักการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้าน ความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก แสดงว่าหลักการมีความ สอดคล้องต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต มีความเหมาะสม ปฏิบัติตามได้ ทำให้เกิดการยอมรับได้ของผู้บริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูก ต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก แสดงว่า วัตถุประสงค์ มีความสอดคล้องต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต มีความ เหมาะสม ปฏิบัติตามได้ สามารถนำไปพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมการดำเนินโครงการพัฒนาทักษะ การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา

กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ประกอบด้วย ๑) องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ๒) ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓) หลักธรรม ในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๔) โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๑. องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้าน ความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ทั้ง ๗ องค์ประกอบ นั้น มีความสอดคล้องต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต มี ความเหมาะสม มีการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ที่ยอมรับได้และปฏิบัติได้ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สอดคล้องกับ สนิท ศรีสำแดง^๓ ในหนังสือพุทธปรัชญา ที่กล่าวว่า ศาสนาพุทธมุ่งเน้นพัฒนากาย วาจา และใจ ให้ สุจริต ไม่คิด พุด ทำ ในสิ่งที่ชั่ว สร้างความดีและทำใจให้ผ่องใส เป็นไปตามหลักของศีล สมาธิ และ ปัญญา ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท หรือเป็นหลักที่ใช้ปฏิบัติใน ชีวิตประจำวัน การพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาจะเริ่มจาก องค์ประกอบใดก่อนก็ได้

^๓ สนิท ศรีสำแดง, พุทธปรัชญา. (กรุงเทพมหานคร: นิสนารการพิมพ์, ๒๕๓๕) หน้า ๑๙.

๒. ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ทั้ง ๓ ขั้นตอน คือ การสร้างทักษะชีวิต การป้องกัน และการดำเนินการแก้ไข มีความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษา มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๓. หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า หลักสุจริต ๓ เป็นหลักธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียน สามารถนำไปปฏิบัติได้ในโครงการกิจกรรมของกระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สอดคล้องกับสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก^๔ ที่ทรงพระนิพนธ์ เรื่อง ความสุขหาได้ไม่ยาก กล่าวถึง การทำอย่างหนึ่ง ทางธรรมเรียกว่าดี เป็นวิถีทางของคนฉลาด และทางโลกยกย่องนับถือว่าดี การทำอย่างนี้ เรียกว่า สุจริต แปลว่า ประพฤติดี ประพฤติดีทางกาย เรียกว่าสุจริต ประพฤติดีทางวาจา เรียกว่าวิสุจริต ประพฤติดีทางใจ เรียกว่า มโนสุจริต

๔. โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต พบว่า ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ที่ประกอบด้วยกิจกรรมการในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะและสามารถนำไปสู่ประสบการณ์ที่ได้จากโครงการ กิจกรรม ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีความสอดคล้อง และตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาที่จะนำไปพัฒนา ปรับปรุง และนำไปดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและมีความคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับ Schneider^๕ ได้ทำการศึกษาถึงผลของการใช้โปรแกรมการสอนทักษะชีวิต ซึ่งหลักการของโปรแกรมการสอนทักษะชีวิตนี้จะต้องเป็นทักษะที่เป็นชีวิตจริง ทักษะชีวิตที่ฝึกนั้นจะต้องสามารถนำไปใช้ได้ทันทีในการดำเนินชีวิตของนักเรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยเริ่มต้นจากเรื่องง่าย ๆ เช่น การรับประทานอาหาร การทำความสะอาด ได้ฝึกการ

^๔สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, ๒๕๕๖, ความสุขหาได้ไม่ยาก, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์สุริยวัฒน์, ๒๕๕๖), หน้า ๒-๑๒.

^๕Schneider, Barry H. (1979). "An Elaboration of the Relationship Between Parental Behavioral and Children's Moral Development," (Dissertation Abstracts International. 39(78) : 4152-A. 1979).

เรียนรู้ในการเลือกอาหาร การประเมินคุณภาพ จากผลการวิจัย พบว่า เมื่อนักเรียนได้ออกไปนอกโรงเรียนแล้วเขาสามารถที่จะใช้ประสบการณ์การทำงานที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ในการทำงานจริง

การนำรูปแบบไปใช้ พบว่า ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า การนำรูปแบบไปใช้มีความสอดคล้อง ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา ยอมรับ มีความเหมาะสม คุ่มค่าที่จะนำรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สอดคล้องกับ สุกิจ โพธิ์ศิริกุล^๖ ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดล โครงสร้างตัวบ่งชี้การพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการทดสอบพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ พบว่า ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ ตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาที่จะนำรูปแบบไปใช้ด้วยความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน มีการประเมินผลโครงการกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สอดคล้องกับ Bender^๗ ที่ได้ทำการศึกษาก่อสร้างโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตด้านส่วนตัวและด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับผู้เรียน (อายุระหว่าง ๑๒ - ๑๖ ปี) โดยใช้รูปแบบของโปรแกรมการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pre-test post-test experiment design) ซึ่งเป็นโปรแกรมทักษะชีวิต มีจำนวนครั้งในการทดลองทั้งหมด ๑๒ ครั้ง และใช้เวลาครั้งละ ๑.๓๐ ชั่วโมง ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น

^๖ สุกิจ โพธิ์ศิริกุล, การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๔).

^๗ Bender, Cornelia Johanna Getruida. A Life Skills Programme for Learners in the Senior Phase: A Social Work Perspective. from <http://www.upetd.up.ac.za/thesis/available/etd-11222002-110633/>, 2002

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

จากผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต คือ ทักษะทางสังคม ข้อที่นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เป็นความต้องการจำเป็นในลำดับที่สำคัญที่สุดที่ควรจะได้ รับการพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรนำไปกำหนดเป็นนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะด้านการนำไปปฏิบัติ

สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน ในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แล้วนำไปดำเนินการจัดทำโครงการ กิจกรรม เพื่อฝึกฝนทักษะการดำเนินชีวิตให้กับนักเรียน ซึ่งโครงการ กิจกรรมที่ได้เสนอไว้ในงานวิจัยครั้งนี้มีหลายโครงการ หลายกิจกรรม ซึ่งได้บูรณาการหลักสุจริต ๓ กับองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรเลือกใช้โครงการ กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนในสถานศึกษา

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบท จึงควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการนำรูปแบบการพัฒนาทักษะทางสังคม ด้านการแก้ปัญหาของนักเรียนในสถานศึกษา

๒. ควรทำการศึกษาวิจัยต่อไปโดยการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.**

กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **คุณลักษณะและภาพอนาคตคนไทยที่พึงประสงค์.** กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖.

คงศักดิ์ สันติพิฤกษ์. (แปล), **เศรษฐกิจเบื้องต้น. รู้แจ้ง.** กรุงเทพมหานคร, ๒๕๒๙.

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. **การส่งเสริมคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา”**

สร้างคนดีสู่สังคม. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๖๑.

จิราภรณ์ ศิริทวี. รองศาสตราจารย์ ดร. **โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน,** ๒๕๕๒.

ชาย โพธิ์สิตา. **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๗.

ทศนา แหมมณี. **รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

_____ ศาสตราจารย์สอน: **องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ ๖ กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๕๐.

_____ และคณะ. **แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ.** กรุงเทพมหานคร : บิซซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก, ๒๕๕๓.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร. พระราชดำรัสในพิธีพระราชทาน

ปริญญาบัตรแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๖.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร. พระราชดำรัสในโอกาสที่คณะ

ชาวห้วยขวาง พญาไท เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล, วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๑.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร. พระราชดำรัสในโอกาสที่คณะ

ผู้อำนวยการและอาจารย์ใหญ่จากโรงเรียนต่างๆ ในเขตอำเภออุตุสิต “กลุ่มจิตรลดา” เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน, วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๒๓.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร. พระบรมราโชวาทในพิธี

พระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร. พระราชดำรัส พระราชทานแก่

ผู้บังคับบัญชา อาจารย์และนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๕๗ ซึ่งเดินทางมาศึกษาภูมิประเทศต่างๆ ไป ทางภาคใต้ ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ ศาลาบุหลัน ทักษิณราชนิเวศน์, วันอังคารที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๒๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). ธรรมบุญชีวิต. วัดญาณเวศกวัน นครปฐม, ๒๕๔๐.

_____ พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย. พิมพ์ครั้งที่ ๔๖. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๕๙.

พระมหาพรหมชา อดมมหาโส. “สุจริตธรรมในฐานะเครื่องมือป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย

ปัจจุบัน”. นักศึกษาหลักสูตรนักบริหารยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับสูง (นยปส.) รุ่นที่ ๕ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.), ๒๕๕๗.

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ และคณะ. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. เอกสารประกอบการประชุมเชิง

ปฏิบัติการเรื่องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , ๒๕๔๐.

_____ และ สุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ์. ทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), ๒๕๕๓.

รัตนะ บัวสนธ์. วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : คำสมัย, ๒๕๕๑.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร:

อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๕.

วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. **หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

วรรณิ์ แกมเกตุ. **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

สนิท ศรีสำแดง. **พุทธปรัชญา**. กรุงเทพฯ : นีลนารการพิมพ์, ๒๕๓๕.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. **ความสุขหาได้ไม่ยาก**.
กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์สุรวัฒน์, ๒๕๕๖.

สมพงษ์ จิตระดับ. **ทางเลือกสังคมไทยในอนาคต**. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : มิตรภาพการพิมพ์และ
สตูดิโอ, ๒๕๔๒.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
เฟื่องฟ้าพรินติ้ง, ๒๕๔๔.

สุรางค์ จันทวานิช. **วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย,
๒๕๔๐.

สุวิมล ว่องวานิช. **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. พิมพ์ครั้งที่ ๓ ฉบับปรับปรุง.
กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.พริน ๑๙๙๑ จำกัด สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๕๘.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. **ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒**.
กรุงเทพมหานคร : บุญศิริการพิมพ์, ๒๕๔๕.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงาน “**การสังเคราะห์รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้
ของครูต้นแบบ**” (ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒) รูปแบบการจัด
กระบวนการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
ฮาซัน พรินติ้ง, ๒๕๔๗.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน ๘
กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๔.

อุทัย บุญประเสริฐ. **ตัวแบบ หุ่นจำลอง แบบจำลองหรือโมเดล**. วารสารครุศาสตร์ ๓ (๓-๔)
เมษายน -กรกฎาคม, ๒๕๑๗.

อุทุมพร จามรมาน. ๙ **ขั้นตอนการทำให้ประกันคุณภาพการศึกษาที่ครบวงจร**. กรุงเทพมหานคร: ฟีนี, ๒๕๔๕.

อรุณี อ่อนสวัสดิ์. **ระเบียบวิธีวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๑.

(๒) **ดัชนีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ :**

กฤษณา ปญญา. การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖. **“วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา”** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒.

คมศร วงษ์รักษา. “การเปรียบเทียบคุณภาพและความสอดคล้อง ของเทคนิคการจัดเรียงลำดับความสำคัญ ที่อิงโมเดลความแตกต่างในการประเมินความต้องการจำเป็น”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.**

จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม. “การพัฒนาแบบการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การสำหรับโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนด้วยการเทียบเคียงสมรรถนะ”. **ดัชนีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.**

ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่เน้นการกระจายอำนาจ. **ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๒.**

ปัญญา ทองนิล. รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน. **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓.**

ปานทอง อังคนิตย. การเสริมสร้างทักษะชีวิตนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. **ดัชนีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๘.**

ปิยมาภรณ์ โชคอวยชัย. “การเปรียบเทียบผลการประเมินความต้องการจำเป็นระหว่างวิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญที่ต่างกัน โดยใช้เครื่องมือการประเมินความต้องการจำเป็นที่มีการตอบสนองเดียว”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.**

พะยอม วงศ์สารศรี. **การบริหารงานบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ ๔ กรุงเทพมหานคร : พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๔.

พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดิ์. “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **ดุชนิพนธ์ครุศาสตร์ดุชนิพนธ์** สาขาบริหารการศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พูลสุข หิงคานนท์. การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข. **วิทยานิพนธ์
ครุศาสตร์ดุชนิพนธ์** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๔๐.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตรณะบุตร. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร
: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.

มณกัญจน์ ทองใย. “การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุชนิพนธ์** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
๒๕๔๙.

มาลี สืบกระแสน. การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.
วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๒.

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.
ดุชนิพนธ์การศึกษาดุชนิพนธ์. มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘.

วารินทร์ พินเฟื่องฟู. การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้น. **ดุชนิพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุชนิพนธ์** สาขาหลักสูตรและการสอน.
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๕๗.

วิโรจน์ สารัตนะ. **การบริหารการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นและบทวิเคราะห์**. พิมพ์
ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : อักษราพัฒนา, ๒๕๔๖.

สกล วรเจริญศรี. การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของ
นักเรียนวัยรุ่น. **ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด.** (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐.

สุกิจ โพธิ์ศิริกุล. การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์**
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๔.

อรอนันท์ ไสแสง. ประสิทธิภาพของการประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิตร่วมกับแรงสนับสนุน
ทางสังคมเพื่อป้องกันการติดเกม ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. **ปริญญาสาธรรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต**.
สาขาวิชาสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๒.

อิทธิพัทธ์ สุธันพรกุล. “การนำเสนอกลยุทธ์ทางเลือกการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้”. **ดุชนิพนธ์ครุศาสตรดุชนิพนธ์ิต** คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

อัมพร เรืองศรี. “การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ิต** สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๔.

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

กาญจนา คงสวัสดิ์. (๒๕๕๑). **โรงเรียนของเราให้อะไรกับเด็กอนุบาลบ้าง**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๖๑, จาก <http://www.Edba.in.th/Kinder/doc/Rongrian-Hai Arai Kap Dek. Pdf>.

ประเสริฐ ต้นสกุล. ๒๕๕๑. **ทักษะประกอบตน**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๖๑, จาก <http://www.Aspacngo.Org/unloads/events/jamming/6 pdf>.

ไพโรจน์ คะเชนทร์. **ทักษะชีวิต**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๖๑, จาก www.wattoongpel.com.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๖๑, จาก : <https://www.mwit.ac.th/~person/01-Statutes/NationalEducation.pdf>.

ฉันทรา ธรรมบุศย์. (๒๕๕๑). **การเรียนรู้ทักษะชีวิต**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๖๑, จาก <http://www.Chandra.ac.th/teacher All/mdra/date/pdf/Life-skill 1 L.pdf>

ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา Education Management Information System: EMIS. กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๖๑, จาก: http://data.bopp-obec.info/emis/area_school.php.

Bender. Cornelia Johanna Getruida. (2002). **A Life Skills Programme for Learners in the Senior Phase: A Social Work Perspective**. Retrieved May 15 2018, from <http://www.upetd.up.ac.za/thesis/available/etd-11222002-110633/>

Griffin, K. W.; & Botvin, G. J. (2003). “Effectiveness of a Universal Drug Abuse Prevention Approach for Youth at High Risk for Substance Use Initiation”. *Preventive Medicine*. 36(1): 1-7. Retrieved May 15, 2018, from 147 http://www.drugabuse.gov/NIDA_notes/NNyol18N5/School.html.

- Goodship. John M. **Life Skills Mastery for Students with Special Needs**. ERIC Digest & E 469. Available from, [http:// ericae. Netericdebe/ED 321502.htm](http://ericae.net/ericdebe/ED321502.htm), 2001.
- Junge, S.K., Manglallan, S. & Raskauskas, J. (2003). **Building life skills through afterschool participation in experiential and cooperative learning**. Child study journal. Retrieved May 23, 2018 from <http://vnweb.hwwilsonweb.com>
- Slicker Ellen K.; & et al. **The Relationship of Parenting Style to Older Adolescent Life Skills Development in the United States**. SAGE Publications. from <http://you.sagepub.com/cgi/content/abstract/13/3/227> ,2005.
- Strickland A.W. ADDIE. **Idaho state University College of Education Science. Math & Technology Education**. Retrieved May 15 2018, [Online] : From [http:// www.ed.isu.edu/addie/index.htm](http://www.ed.isu.edu/addie/index.htm).
- Zipora, Shechtman; Merav, Levy ;& Judy, Leichtenritt. (2005). **“Impact of Life Skills Training on Teacher’s Perceived Environment and Self-Efficacy,”** Journal of Educational Research. 98(3): 54-144. Retrieved July 19, 2018. from http://www.vnweb.hwwilsonweb.com/hww/results/results_single_fulltext.jhtml.

၂. ภาษาอังกฤษ :

- Alkin. **Evaluating the cost-effectiveness of instructional programs**. Los Angeles: University of California, 1969.
- Altschuld J.W., & Witkin, B. R. **From needs assessment to action**. Thousand Oaks. CA : Sage Publications.Inc, 2000.
- Bardo & Hartman. **Urban society: A systematic introduction**. New York: F. E. Peacock, 1982.
- Barrow,R. and,ed. Milburn,G. **a Critical Dictionary of Educational Concepts** 2 nd ed. New York:Teach College Press, 1990.
- Banard Chester L. **Organization and Mangement**. Cambridge. Mass: Harvard University Press, 1962.
- Bertalanfly L. V. **General system theory; Foundations development applications**. New York : George Brazillcr, 1986.

- Brown W.B., and Moberg D.J. **Organizational Theory and Management : A Macro Approach.** n.d., 1980.
- Bush T. **Theories of Educational Management.** Frome and London: Butler & Tanner, 1986.
- Cronbach. **Educational psychology.** New York: Harcourt, Brace & World, 1963.
- Covey. S.R. **The 7 Habits of Highly Effective People.** New York : Simon and Schuster, 2004.
- Gardner Howard. **Five Minds for the Future.** Boston : Harvard Business School, 2006.
- Deen, Mary K. Bailey, Sandra J., & Parker, Louise. **Life Skills Evaluation System : Measuring Growth in Life Skills for Youth and Family Program.** Washington : Washington State University, 2002.
- Dunster, K, and J.Andrew. **Dictionary of Natural Resource Management.** Canada University of British Columbia, 1996.
- Eisner E. **Education connoisseurship and criticism : Their form and functions in Educational Evaluation.** Journal of Aesthetic Education, 1976.
- Gazda, G.M., Childres, W.C., & Brook, D.K. **Foundations of Counseling and Human Services.** New York: Mc Graw Hill, 1987.
- Gelmore G. D., & Campbe M. D. **Needs assessment strategies for heath education and heath promotion.** Madison, Wi: Brown & Benchmark Publishers, 1996.
- Good V. Carter. **Dictionary of Education.** New York: McGraw-Hill Book Company, 1973.
- Husen & Postlethwaite. **The international encyclopedia of education.** New York : Paramon, 1994.
- Joyce, B. and Weil, M. **Model of Teaching.** New York : Prentice-Hall, 1996.
- Kaufman,R. **Mega planning.** Thousand Oaks : Sage Publications., 2000.
- Kaufman, R. Rojas, A. M., & Mayer H. **Needs assessment : A user's guide.** Englewood Cliffs. NJ : Educational Technology Publications, 1993.
- Keeves P.J. **Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook.** Oxford: Pergamon Press, 1988.
- Keeves P.J. **Model and Model building Education Research Methodology and Measurement : An International Handbook.** Oxford : Pergamon Press, 1988.

- Krejcie and Morgan. **Determining sample size for research activities**. Educational and Psychological Measurement, 1970.
- Maxwell R. **Lift after School: A Social Skills Curriculum**. New York : Pergamon Internation Library, 1981.
- Mangrulkar Leena., Whitman, Chery V., & Posner. **Life Skills Approach to child and Adolescent Health Human Development**. Washington, D.C. Education Development Center, Inc. Marce, 2001.
- Mckillip,J. **Need Analysis Tools for the Human Services and Education**. Newbury Park : Sage Publications, 1978.
- McMillan J.H., & Schumacher, S. **Research in Education : A conceptual introduction**. New York: San Francisco, 2001.
- Neeley, Sirley J., **A Model Comprehensive Development Guidance and Counselling. Program for Texas Public School**. Austun : Texas Education Agency, 2004.
- Procter and Paul. Longman **Dictionary of Contemporary English**. London: Longman, 1978.
- Schneider, Barry H. (1979). “An Elaboration of the Relationship Between Parental Behavioral and Children’s Moral Development,” Dissertation Abstracts International. 39(78), 1979.
- Seels & Richey. **Instructional technology : The definitions and domains for the field Washington**. D.C. : Association for Educational Communications and Technology, 1994.
- Sharon, Junge K.; Sue, Manglallan; & Juliana, Raskauskas. “**Building Life Skills Through After school Participation in Experimental and Cooperative Learning,**” Child Study Journal. 33(3) , 2003.
- Sergiovanni. Thomas J. **Educational Govenance and Administration**. Massachusetts : Allyn & Bacon, 1992.
- Simon A. Herbert. Smithburg. Donald W. and Thompson. Victor. **A Public Administration**. New York : Alfred Aknopt, 1950.
- Smith, R.H., & et al. **Management : Marketing Organizations Perform**. New York : Macmillan, 1980.

- Stoner. and Wankel, **Management. 3nd.ed.** New Delhi : Prentice-Hall Privated Limited, 1986.
- Stufflebeam, et al. **Educational evaluation & decision making Itasca.** IL : Peacock, cop, 1971.
- Tosi, H.L. & Carroll, S.J. **Management.** New York: John Wiley and Sons, 1982.
- Willer, D., Scientific Sociology : **Theory and Method, Englewood cliff.** NJ. : Prentice Hill, 1986.
- World Health Organization (WHO). **World Health Statistics Annual.** Geneva. Switzerland, 1997.
- Zolinger, Terrell W.; Saywell, Robert M.;& Muegge, Carolyn M. “ **Impact of the Life Skills Training Curriculum on Middle School Students Tobacco Use in Marion Country Indiana, 1997-2000**”. The Journal of School Health. 79(9): 46-338, 2003.
- Reviere, R., Berkowitz, S., Carter, C. C. & Ferguson, C. G., **Needs assessment : A creative and practical guide for social scientists.** Washington D.C : Taylor & Francis, 1996.
- Witkin, B. A. **Assessing needs in education and social program.** San Francisco, CA: jossey-Boss Publishers, 1984.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต
ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

คู่มือการใช้

รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

นางสาวณัฐญา พลเสน

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำนำ

คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพนธ์ ตามหลักสูตรพุทธศาสตร์ดัชนีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดทำขึ้นเพื่อเป็นรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาที่นำไปปรับใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา ทุกระดับการศึกษา

นางสาวณัฐญา พลเสน
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

หลักการ	๔
วัตถุประสงค์	๔
กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต	๔
๑. องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต	๔
๒. ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต	๕
๓. หลักธรรมในการดำเนินชีวิต	๖
๔. โครงการในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต	๖
การนำรูปแบบไปใช้	๓๕
เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ	๓๕

รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มี ๓ ขั้นตอน คือ ๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ๒. การพัฒนารูปแบบ ๓. การตรวจสอบรูปแบบ โดยรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีองค์ประกอบ ๕ ส่วน คือ ๑) หลักการ ๒) วัตถุประสงค์ ๓) กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๔) การนำรูปแบบไปใช้ ๕) เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

หลักการ

๑. สามารถรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ รู้จักนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
๒. สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ทุกสถานการณ์โดยใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย เข้าใจถึงความแตกต่าง
๓. สามารถใช้เหตุผล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักควบคุมอารมณ์ ผ่อนคลายความเครียด ควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในความดีงามประกอบด้วยคุณธรรม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
๒. เพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต

กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ๑. องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ๒. ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ๓. หลักธรรมในการดำเนินชีวิต ๔. โครงการในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๑ องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ได้แก่

๑) ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

๒) ทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหาความรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๓) ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นขณะสนทนา

๔) ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน หมายถึง ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๕) ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๖) ทักษะด้านจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญ of ผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ

๗) ทักษะด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๑. การสร้างทักษะชีวิต หมายถึง การสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของนักเรียน

๒. การป้องกัน หมายถึง การช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Risk behavior) ให้มีทักษะชีวิตและปรับเปลี่ยนให้มีพฤติกรรมเป็นปกติ

๓. การดำเนินการแก้ไข หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหา

๓. หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

ผู้วิจัยได้บูรณาการหลักสุจริต ๓ เข้าไปในองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต ดังนี้ คือ

กายสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

วจีสุจริต หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักขบซึ่งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

มโนสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๔. โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ๗ โครงการหลัก ได้แก่

- ๑) โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม : โครงการสังคมดี (Nice Social)
- ๒) โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ : โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to career)

๓) โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร : โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story)

๔) โครงการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน : โครงการประเพณีต่าง อย่งเข้าใจ (Tradition Difference)

๕) โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด : โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking)

๖) โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ : โครงการสายใยชีวิต (Yarn of Life)

๗) โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ : โครงการปลุกไฟให้ตัวเอง (Alert myself)

โดยมีรายละเอียดโครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ดังนี้

๑. โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม :โครงการสังคมดี (Nice Social)

หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิตในสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบ การตรงต่อเวลา การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม การมีคุณธรรมและมีจิตสำนึกต่อสังคม

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตทางสังคมให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “จิตอาสา มาด้วยใจ”

๑. หลักการและเหตุผล

มีความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมและแสดงพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมในที่สาธารณะ มีมารยาททางสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง รู้จักปรับตัว

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการรู้จักดูแลตนเอง การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ

๒.๒ เพื่อให้รู้จักหน้าที่ รู้จักปฏิบัติตามข้อกำหนดของสังคม

๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับกิจกรรมจิตอาสา

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันคิดกิจกรรมจิตอาสาที่อยากจะทำในโรงเรียน แล้วเขียนสรุป

ลงในกระดาษ

-ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม แล้วออกมาสรุปกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-คุณครูให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรมตามที่แต่ละกลุ่มสรุปในภาคเช้า

-ให้หัวหน้ากลุ่มคอยดูแลสมาชิกในกลุ่มทำกิจกรรมจิตอาสา

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “ประชาธิปไตยในวัยเรียน”

๑. หลักการและเหตุผล

มีความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมและแสดงพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมในที่สาธารณะ มีมารยาททางสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง รู้จักปรับตัว

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการรู้จักดูแลตนเอง การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักหน้าที่ รู้จักปฏิบัติตามข้อกำหนดของสังคม
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

- คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตย
- ให้นักเรียนทุกคนในห้องทำกิจกรรมโดยจำลองเหตุการณ์ว่าจะมีการเลือกตั้งประธานห้อง โดยให้ลงมีการลงสมัครเป็นประธาน หลังจากนั้นให้ผู้ทีลงสมัครดำเนินการหาเสียง
- ให้นักเรียนทุกคนช่วยกันนำกระดาษมาตัด แล้วทำช่องให้กากบาทสำหรับเลือกประธานห้อง

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

- ให้นักเรียนลงคะแนนเลือกประธานห้อง
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “หมั่นเพียรเรียนรู้เพื่อสังคม”

๑. หลักการและเหตุผล

มีความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมและแสดงพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมในที่สาธารณะ มีมารยาททางสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง รู้จักปรับตัว

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการรู้จักดูแลตนเอง การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักหน้าที่ รู้จักปฏิบัติตนตามข้อกำหนดของสังคม
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม กลุ่มละประมาณ ๕ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการปฏิบัติตนในสังคม การรู้จักการเสียสละ การอยู่ร่วมกันในสังคม การแก้ปัญหา

-ให้นักเรียนทุกคนในห้องแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

-ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนลงในกระดาษเรื่องของการปฏิบัติตนในสังคม การรู้จักการเสียสละ การอยู่ร่วมกันในสังคม การแก้ปัญหา แล้วนำมาสรุป

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-คุณครูให้นักเรียนทุกคนเล่นเกม ร้องเพลง ทำกิจกรรมเข้าจังหวะ เพื่อเป็นการผ่อนคลาย

-ให้หัวหน้ากลุ่มทุกกลุ่มออกมาสรุปสิ่งที่ทุกคนในกลุ่มช่วยกันคิด

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๒ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคม

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๒. โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ :โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to career)

หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการประกอบอาชีพ

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “อาชีพในฝัน”

๑. หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

- คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ
- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันคิดอาชีพต่างๆ ที่ฝันอยากทำ แล้วเขียนสรุปลงในกระดาษ
- ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม แล้วออกมาสรุปกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

- คุณครูให้นักเรียนทุกกลุ่มส่งตัวแทนในกลุ่มออกมาพูดถึงอาชีพในฝันของแต่ละคน
- ให้หัวหน้ากลุ่มออกมาสรุปว่าในกลุ่มมีอาชีพอะไรบ้าง ที่เป็นอาชีพในฝัน
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “แบ่งปันความรู้”

๑. หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหาความรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละงานได้

๒.๒ เพื่อให้รู้จักแสวงหาความรู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว

๒.๓ เพื่อให้รู้จักการตรงต่อเวลา

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องการแบ่งปันความรู้ การค้นหาอาชีพต่าง ๆ แล้วทุกคนก็นำมาเล่าให้เพื่อนในห้องฟัง

-ให้นักเรียนทุกคนลองสมมติการประกอบอาชีพต่าง ๆ แล้วแบ่งกลุ่มเพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มลองแสดงเป็นตัวละครที่มีอาชีพต่าง ๆ

-ให้นักเรียนทุกคนนำกระดาษมาเขียนอาชีพที่ตนเองสนใจ

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้นักเรียนออกมาหน้าห้องแล้วเล่าเรื่องที่ตนเองเขียน

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “คุณครูนักประดิษฐ์”

๑. หลักการและเหตุผล

ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละงานได้
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักการตรงต่อเวลา

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม กลุ่มละประมาณ ๕ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องการประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ ให้นักเรียนดูวิธีการประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ

-ให้นักเรียนทุกคนในห้องแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

-ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดว่าจะประดิษฐ์อะไร แล้วเขียนอธิบายขั้นตอนการทำลงในกระดาษ โดยแต่ละกลุ่มต้องประดิษฐ์สิ่งของไม่เหมือนกัน

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้หัวหน้ากลุ่มทุกกลุ่มส่งตัวแทนออกมาสอนการทำสิ่งประดิษฐ์ให้เพื่อนๆ ในกลุ่มอื่น

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๓. โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร : โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story)**หลักการและเหตุผล**

การพัฒนาทักษะการสื่อสารจะช่วยให้ นักเรียนสามารถโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี สามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสาร

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการสื่อสารให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “มัคคุเทศก์น้อย”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี สามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการสื่อสารกับบุคคลอื่น
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนโยน
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๑๐ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับนักเรียนในการเรื่องของการพูดในที่ชุมชน การวางตัว มารยาททางสังคมของการเป็นผู้พูดและผู้ฟัง การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว

-ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันค้นหาสถานที่ที่จะแนะนำ หาประวัติความเป็นมาของสถานที่นั้นๆ และจดรายละเอียดต่าง ๆ ลงในกระดาษ

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้แต่ละกลุ่มคัดเลือกตัวแทนออกมาทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่ทุกคนในกลุ่มช่วยกันค้นหามา

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูหรือวิทยากรสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “ความขัดแย้งที่ลงตัว”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี สามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการสื่อสารกับบุคคลอื่น
- ๒.๒ เพื่อให้รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนโยน
- ๒.๓ เพื่อให้รู้จักการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละประมาณ ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการพูดในที่ชุมชน การที่มีความเห็นขัดแย้งกัน การหาข้อสรุปในเรื่องที่พูดคุยกัน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักยอมรับ

-คุณครูแบ่งหัวข้อที่จะพูดให้กับนักเรียน

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมการโต้วาที โดยให้มีผู้ดำเนินรายการ และแบ่งเป็นฝ่ายค้าน ฝ่ายสนับสนุน มีหัวหน้าของแต่ละฝ่ายคอยสรุปผล จับเวลาในการพูด

-ให้แต่ละกลุ่มดำเนินการโต้วาที คุณครูเป็นคนจับเวลาให้พูดคนละไม่เกิน ๕ นาที

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ดำเนินการโต้วาทีต่อจากภาคเช้า

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “พูดได้ พูดเป็น”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน สร้างสัมพันธภาพที่ดี สามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจในการสื่อสารกับบุคคลอื่น

๒.๒ เพื่อให้รู้จักการใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนโยน

๒.๓ เพื่อให้รู้จักการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาทุกคน

๔. อุปกรณ์

กระดาด

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการพูด มารยาทในการพูด อธิบายถึงการพูดที่ดี มีประโยชน์ การพูดเรื่องจริง การอ้างอิง สอนในเรื่องการพูดของพระพุทธเจ้า

-ให้นักเรียนทุกคนค้นหาข้อมูลในเรื่องที่สนใจลงในกระดาด แล้วนำมาสรุปหน้าห้อง

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-คุณครูให้นักเรียนทุกคนออกมาพูดในเรื่องที่ตนเองสนใจหน้าห้อง

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๔. โครงการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน : โครงการประเพณีต่าง อย่างเข้าใจ (Tradition Difference)

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมจะช่วยให้นักเรียนรู้จักความแตกต่าง สามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกันให้กับนักเรียนในสถานศึกษา

ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “เรียนรู้สู่อาเซียน”

๑. หลักการและเหตุผล

สามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

- คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียน
- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันหาประวัติของวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน กลุ่มละ ๑ วัฒนธรรม โดยต้องไม่ซ้ำกัน
- ให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่ม แล้วออกมาสรุปหน้าห้อง

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

- ให้หัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มออกมาสรุปถึงความเป็นมาของแต่ละวัฒนธรรม ความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละประเทศและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของเรา
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “เรียนรู้คู่ของจริง”

๑. หลักการและเหตุผล

สามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพ และยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในระดับมัธยมศึกษา

๔. อุปกรณ์

สมุด
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

- คุณครูพานักเรียนไปทัศนศึกษาในแหล่งชุมชนใกล้ๆ โรงเรียน
- ให้นักเรียนทุกคนนำสมุด ปากกา ไปจดบันทึก
- ให้นักเรียนทุกคนกลับมาสรุปสิ่งที่ได้ไปทัศนศึกษาครั้งนี้ แล้วส่งคุณครู
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “เรียนรู้คู่ศาสนา”

๑. หลักการและเหตุผล

สามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในระดับมัธยมศึกษา

๔. อุปกรณ์

สมุด
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

- คุณครูพานักเรียนไปทัศนศึกษาในวัดต่าง ๆ บริเวณใกล้โรงเรียน
- ให้นักเรียนทุกคนนำสมุด ปากกา ไปจดบันทึก
- ให้นักเรียนทุกคนกลับมาสรุปสิ่งที่ได้ไปทัศนศึกษาครั้งนี้ แล้วส่งคุณครู
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๕. โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด : โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking)

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาทักษะด้านความคิด ทำให้นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านความคิด

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านความคิดให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “เปิดโลกความคิด”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล คิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาได้

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตัดสินใจ การแก้ปัญหา

๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับทักษะด้านความคิด การคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิด การรู้จักการแก้ปัญหา

-คุณครูหาเกม เช่น เกมปริศนาคำทาย เกมคิดคำคล้องจองจากภาพ แบบฝึกทักษะ การเขียนผังความคิด การอ่านนิทาน เพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “วิทยากรน้อย”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล คิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาได้

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตัดสินใจ การแก้ปัญหา

๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในระดับมัธยมศึกษา

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

-คุณครูอธิบายหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับนักเรียนในเรื่องของการพูด การคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา การประเมินปัญหาหรือสถานการณ์

-ให้นักเรียนแต่ละคนคิดเรื่องที่จะพูด แล้วให้ออกไปพูดหน้าห้องเรียน แสดงบทบาทเป็น วิทยากร

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูหรือวิทยากรสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “พี่น้องมองเพื่อน”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเรา รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้เหตุผล คิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาได้

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักการตัดสินใจ การแก้ปัญหา

๒.๓ เพื่อให้รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม กลุ่มละประมาณ ๕ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การประเมินปัญหาหรือสถานการณ์

-ให้นักเรียนทุกคนในห้องแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

-ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนลงในกระดาษ เป็นแผนผังความคิด โดยครูเป็นผู้

กำหนดหัวข้อให้นักเรียน แล้วนำมาสรุป

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-คุณครูให้นักเรียนทุกคนเล่นเกม ทำกิจกรรมเข้าจังหวะ เพื่อเป็นการผ่อนคลาย

-ให้หัวหน้ากลุ่มทุกกลุ่มออกมาสรุปสิ่งที่ทุกคนในกลุ่มช่วยกันคิด

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านความคิด

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๖. โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ : โครงการสายใยชีวิต (Yarn of Life)**หลักการและเหตุผล**

การพัฒนาทักษะด้านจิตใจ จะทำให้นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านจิตใจ

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านจิตใจให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “เพื่อนรักเพื่อนแท้”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง เข้าใจตนเอง

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของผู้อื่น

๒.๓ เพื่อให้นักเรียนควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ประกอบด้วยคุณธรรม

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๕- ๗ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ การทำความสะอาดบริเวณสนามกีฬาโรงเรียน การกวาดลานวัด การเป็นจิตอาสา

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “ดูแลใส่ใจ”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใส่สะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง เข้าใจตนเอง

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของผู้อื่น

๒.๓ เพื่อให้นักเรียนควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ประกอบด้วยคุณธรรม

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใส่สะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

-ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมการ โดยแบ่งกลุ่มรุ่นพี่ให้พาน้อง ๆ เข้าแถว เดินชมบริเวณโรงเรียน ชวนน้อง ๆ ทำความสะอาดโรงเรียน ช่วยกันเก็บกวาดใบไม้ เก็บขยะ น้อง ๆ ก็ช่วยดูแลรุ่นพี่

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “ห่วงใยถึงบ้าน”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนมีความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใส่สอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง เข้าใจตนเอง

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้จักเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของผู้อื่น

๒.๓ เพื่อให้นักเรียนควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ประกอบด้วยคุณธรรม

๔. อุปกรณ์

กระดาษ

ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

-คุณครูเชิญผู้ปกครองของนักเรียนในแต่ละชั้นมาร่วมกิจกรรม

-ให้นักเรียนกับผู้ปกครองทุกคนในห้องแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

-ให้นักเรียนและผู้ปกครองแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนลงในกระดาษในเรื่องของการดูแล

นักเรียนของผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองบอกเรื่องการดูแลตัวเองของนักเรียน

-คุณครู ผู้ปกครองและนักเรียนทุกคนเล่นเกม ร้องเพลง ร่วมกัน เพื่อเป็นการผ่อนคลาย

-ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมาสรุปกิจกรรมที่ได้ทำ

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๗. โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ : โครงการปลุกไฟให้ตัวเอง (Alert myself)**หลักการและเหตุผล**

การพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ ทำให้นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะด้านอารมณ์

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินงาน

กำหนดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ให้กับนักเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ “ศึกษารธรรม นำสู่ชี”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

- คุณครูนิมนต์พระในวัดที่ใกล้ โรงเรียน มาสอน มาให้ธรรมะ กับนักเรียน สอนการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การทำใจให้สงบ ควบคุมอารมณ์ตนเองให้ได้
- ให้นักเรียนสวดมนต์
- ให้นั่งสมาธิ
- ให้เดินจงกรม

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

- ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยออกไปพูดที่หน้าห้อง
- คุณครูให้นักเรียนสรุปกิจกรรมในวันนี้
- คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ “อารมณ์นี้ อารมณ์ไหน”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักเรียนทุกคนในห้องเรียน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

-ให้นักเรียนทุกคนในห้องวาดภาพอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดกับตัวเอง และที่เห็นจากเพื่อนในห้อง

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้นักเรียนทุกคนออกมาอธิบายภาพที่วาด

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ ๓ “รู้และเข้าใจในตัวเอง”

๑. หลักการและเหตุผล

นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น
- ๒.๒ เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ
- ๒.๓ เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเอง รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด

๓. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม กลุ่มละประมาณ ๕ คน

๔. อุปกรณ์

กระดาษ
ปากกา

๕. ระยะเวลา

๑ วัน

๖. วิธีดำเนินการ

ภาคเช้า เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

-คุณครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับเรื่องของรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

-ให้นักเรียนทุกคนเขียนลงในกระดาษว่านักเรียนมีความรู้สึกอะไรบ้าง ในสถานการณ์ไหน อารมณ์ของเราเป็นอย่างไร เช่น อารมณ์ดี อารมณ์โกรธ แล้วให้เขียนวิธีแก้ไขความรู้สึกว่าเมื่อเกิดความรู้สึกแบบนั้นจะมีวิธีการจัดการกับตัวเองอย่างไร

-คุณครูให้นักเรียนทุกคนเล่นเกม เพื่อเป็นการผ่อนคลาย

ภาคบ่าย เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

-ให้นักเรียนทุกคนออกมาเล่าอารมณ์ของตัวเองตามที่เขียนลงในกระดาษ

-คุณครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กนักเรียน

๗. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้คุณครูสรุปผลการทำกิจกรรมของนักเรียน

ระยะเวลา

ระยะเวลาการจัดโครงการ ๓ วัน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์

การติดตามและการประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีประเมิน	เครื่องมือ
ร้อยละของจำนวนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ปีที่ ๖	สังเกตจากการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน	แบบสังเกต

๔. การนำรูปแบบไปใช้

การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย ๑. การเตรียมการ ๒. การดำเนินการ ๓. การประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

๑. การเตรียมการ

- ๑.๑ กำหนดพื้นที่ในการจัดทำกิจกรรม
- ๑.๒ กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมกิจกรรม
- ๑.๓ กำหนดโครงการ และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต

๒. การดำเนินงาน

- ๒.๑ ผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย
- ๒.๒ ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม
- ๒.๓ นักเรียนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม

๓. การประเมินผล

- ๓.๑ ประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อนการดำเนินกิจกรรม
- ๓.๒ ประเมินระหว่างการทำกิจกรรม
- ๓.๓ ประเมินผลหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

๕. เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

๑. ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา
๒. ความร่วมมือของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

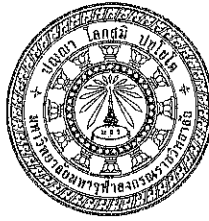
หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือการวิจัย

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบรูปแบบดัชนีนิพนธ์

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๓๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวณัฐญา นามสกุล พลเสน รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๒๗ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะ การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์ให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

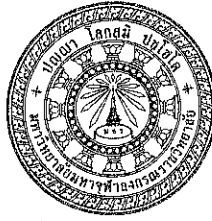
น.ส.ณัฐญา พลเสน

๐๘ ๙๖๙๓ ๒๔๗๕

น.ส.มนี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๓๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตครูเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.นิตยา วงษ์กันยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวณัฐญา นามสกุล พลเสน รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๒๗ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุญาตครูให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

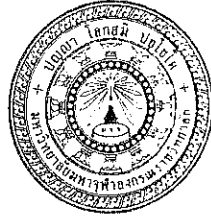
น.ส.ณัฐญา พลเสน

๐๘ ๙๖๙๓ ๒๔๗๕

น.ส.มณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๓๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.ชรินทร์ จิตตสุโก

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวณัฐญา นามสกุล พลเสน รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๒๗ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะ การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

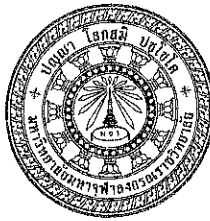
น.ส.ณัฐญา พลเสน

๐๘ ๙๖๙๓ ๒๔๗๕

น.ส.มณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๓๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติเป็นผู้อยู่ตรวจสอบตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายราชันย์ ทิพนตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวณัฐญา นามสกุล พลเสน รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๒๗ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะ การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติให้ท่านเป็นผู้ตรวจสอบตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

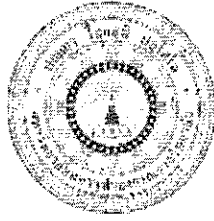
น.ส.ณัฐญา พลเสน

๐๘ ๙๖๙๓ ๒๔๗๕

น.ส.มณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๓๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายหงษ์ดี ศรีเสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวณัฐญา นามสกุล พลเสน รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๒๗ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

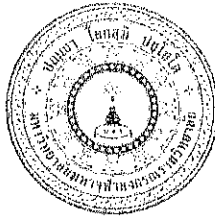
น.ส.ณัฐญา พลเสน

๐๘ ๙๖๙๓ ๒๔๗๕

น.ส.มณี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๕๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 16.45 %

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๗ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๕

www.mcu.ac.th

๑๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนทูลกระหม่อมพิทยาสรรพ์ สหกรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๓๐๐ ชุด

ด้วย นางสาวณัฐญา นามสกุล พลเสน รหัสประจำตัวนิสิต 5901102027 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำคุณนิตินิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาคุณนิตินิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความเมตตาอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือการวิจัย (Try Out) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จักได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

เรียน ผู้บริหาร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
แจ้ง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อ
ทดสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียนเพื่อโปรด ☒ทราบ ☐พิจารณา ☐ชอบ

☐อำนาจการ ☒วิชาการ ☐บริหารทั่วไป

ขอแสดงความนับถือ ☒กิจการนักเรียน ☐แผนงาน ☐อื่นๆ.....

๙/๗/๖๑

☒ชอบ ☐อื่นๆ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ นิลนนท์)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

น.ส.ณัฐญา พลเสน

08 9693 2475

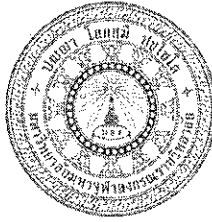
น.ส.ณัฏฐา อาสากุล

08 0071 4186

(นายวิรัตน์ เจริญธรรม)

ผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุพรรณบุรี

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๙๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตตอบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย นางสาวณัฐญา นามสกุล พลเสน รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๒๗ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

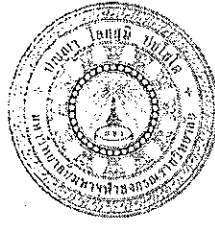
น.ส.ณัฐญา พลเสน

๐๘ ๙๖๙๓ ๒๔๓๕

น.ส.มนี อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๙๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นางสาวสุวิธนา เล็กสมบรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวณัฐญา นามสกุล พลเสน รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๒๗ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปการ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้ท่านได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๙๖๙๓ ๒๔๗๕

เจ้าหน้าที่ :- น.สมณี อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๙๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน ดร.ณรงค์ ชุติพงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวณัฐญา นามสกุล พลเสน รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๒๗ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาค้นคว้าแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้ท่านได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(ดร.ณรงค์ ชุติพงษ์)

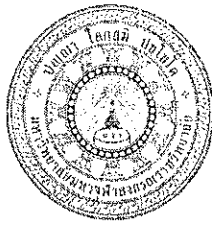
ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๙๖๙๓ ๒๔๗๕

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐา อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๙๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตสัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน ดร.ธวัช กรตมณี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัณนิษฐานและแบบบันทึกข้อมูลการสัณนิษฐาน จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวณัฐญา นามสกุล พลเสน รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๒๗ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะ การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้ให้สัตยาบันได้ ดำเนินการสัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะประกอบเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ ที่จะให้สัณนิษฐาน สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๙๖๙๓ ๒๔๗๕

เจ้าหน้าที่ :- น.สมณี อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

(นายธวัช กรตมณี)
ผอ.ร.ร. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๙๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นายพิทยา แก้วทิพย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวณัฐญา นามสกุล พลเสน รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๒๗ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะ การดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ให้ยินดีได้ ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

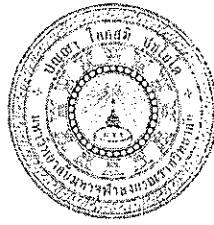
ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๙๖๙๓ ๒๔๗๕

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.มณี อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๓ ๔๑๘๖

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๑๙๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน ดร.ชนิษฐา พลายนะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวณัฐญา นามสกุล พลเสน รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๒๗ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้ให้สัตยาบันดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

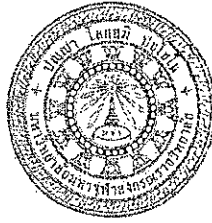
นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๙๖๙๓ ๒๔๗๕

เจ้าหน้าที่ :- น.สมณิ อาลากุล

โทร ๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

(นางสาวชนิษฐา พลายนะ)

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๒๓๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบรูปแบบดัชนี

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย นางสาวณัฐญา นามสกุล พลเสน รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๒๐๒๗ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดัชนี เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษานักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดัชนีเรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบรูปแบบดัชนี ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไปหลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

น.ส.ณัฐญา พลเสน

๐๘ ๙๖๙๓ ๒๔๗๕

น.ส.ณิ อาลากุล

๐๘ ๐๐๗๑ ๔๑๘๖

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้การสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

๑. ดร.เยาวเรศ ตระกูลวีรยุทธ
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
๒. ดร.นิตยา วงษ์กันยา
ครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง
๓. ดร.ชรินทร์ จิตตสุโก
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต ๙ สุพรรณบุรี
๔. นายราชนัย ทิพนตร
ผู้อำนวยการโรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี
๕. นายหงษ์ดี ศรีเสน
ผู้อำนวยการโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้การสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

๑. นางสาวสุวิธนา เล็กสมบูรณ์
รองผู้อำนวยการ ฝ่ายอำนวยการ โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุพรรณบุรี
๒. ดร.ณรงค์ ชูศรีชัย
ผู้อำนวยการโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี
๓. ดร.ธวัช กรุดมณี
ผู้อำนวยการโรงเรียนอุทงศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี
๔. นายพิทยา แก้วทิพย์
ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีประจันต์ “เมธีประมุข” จังหวัดสุพรรณบุรี
๕. ดร.ชนิษฐา พลายเพชร
ผู้อำนวยการโรงเรียนสระกระโจมโสภณพิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

๑. พระครูโสภาสนนทกิตติ, ดร.
อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.ม. (พุทธบริหารการศึกษา)
๒. รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู
ผู้อำนวยการหลักสูตร พธ.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)
๓. รศ.ดร.สิน งามประโคน
อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิต
๔. ร.ท.ผศ.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ
ภาควิชาบริหารบัณฑิต สาขาปรัชญาศาสนา ราชบัณฑิตยสภา
๕. ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข
หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษา
๖. ร.อ.ดร.อากาศ อาจสนาม
หัวหน้าแผนกห้องผ่าตัด โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ
๗. ดร.ณัฐชนันตร์ อยู่สีมารักษ์
ครูโรงเรียนนันทบุรีวิทยาลัย
๘. ดร.สุรัชย์ แก้วคุณ
นักวิชาการอิสระ
๙. ด.ต.ดร.ไทมมณี ไชยฤทธิ์
จนท.กลุ่มงานกิจกรรมมวลชน (กอ.รมน.ฉช.) จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบรูปแบบ

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียน
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

คณะกรรมการควบคุมคุณภาพ

รศ.ดร.อินดา ศิริวรรณ

ประธานกรรมการ

ดร.ระวีง เรื่องสังข์

กรรมการ

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัย เรื่อง
รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ข้อมูลที่เป็นคำตอบจากท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต
ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้เป็น
อย่างยิ่ง และผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลของท่านเพื่อใช้ประโยชน์เฉพาะงานวิจัยนี้เท่านั้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการสัมภาษณ์ครั้งนี้
เป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวณัฐญา พลเสน

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาพุทธบริหารการศึกษา

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียน
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

สถานที่สัมภาษณ์.....

ตั้งแต่เวลา.....น. ถึงเวลา.....น.

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้นำประเด็นสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามพุทธบริหารการศึกษาของ
นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการแจกแบบสอบถาม
เกี่ยวกับความต้องการจำเป็น มาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

๑. ด้านกายสุจริต ประกอบด้วย

๑. ทักษะทางสังคม

๒. ทักษะการประกอบอาชีพ

๒. ด้านวจีสุจริต ประกอบด้วย

๑. ทักษะการสื่อสาร

๒. ทักษะด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง

๓. ด้านมโนสุจริต ประกอบด้วย

๑. ทักษะด้านความคิด

๒. ทักษะด้านจิตใจ

๓. ทักษะด้านอารมณ์ ดังนี้

๑. ท่านคิดว่าสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นอย่างไร และมีแนวทางแก้ไขปัญหายังไร

.....

.....

.....

.....

๒. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะทางสังคม ที่ควรแก้ปัญหา ใน ๓ อันดับ ได้แก่ ๑ นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ๒ นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ๓ นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎและข้อกำหนดของสังคม ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการแก้ปัญหายังไร

.....

.....

.....

.....

.....

๓. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะการประกอบอาชีพ ที่ควรแก้ปัญหา ใน ๓ อันดับ ได้แก่ ๑ นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา ๒ นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน ๓ นักเรียนสามารถปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว

.....

.....

.....

.....

.....

๔. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะการสื่อสาร ที่ควร
แก้ปัญหา ใน ๓ อันดับ ได้แก่ ๑ นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ ๒ นักเรียนสามารถเข้าใจถึงการฟัง
และการพูดกับบุคคลอื่น ๓ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน

.....

.....

.....

.....

.....

๕. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะด้านวัฒนธรรมที่
แตกต่าง ที่ควรแก้ปัญหา ใน ๓ อันดับ ได้แก่ ๑ นักเรียนมีความรู้สึกปิติ ยินดีในวัฒนธรรมของตนเอง
๒ นักเรียนสามารถยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง ๓ นักเรียนมีความตระหนักรู้วัฒนธรรม
ของบุคคลอื่น

.....

.....

.....

.....

.....

๖. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะด้านความคิด ที่
ควรแก้ปัญหา ใน ๓ อันดับ ได้แก่ ๑ นักเรียนสามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไข
ปัญหา เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก ๒ นักเรียนสามารถนำ
ประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ๓ นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ

.....

.....

.....

.....

.....

๗. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะด้านจิตใจ ที่ควร
แก้ปัญหา ใน ๓ อันดับ ได้แก่ ๑ นักเรียนสามารถเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล
๒ นักเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของบุคคลอื่น ๓ นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๘. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะด้านอารมณ์ ที่ควร
แก้ปัญหา ใน ๓ อันดับ ได้แก่ ๑ นักเรียนรู้จักวิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ ๒ นักเรียน
สามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น ๓ นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุม
ระดับความเครียด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

“ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณที่ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นอย่างสูง”

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

กายสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ความสามารถในการระบุนความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

วจีสุจริต หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักขบซึ่งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

มโนสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

ทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัว หลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา

ทักษะด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน หมายถึง ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ทักษะด้านจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ

ทักษะด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียน

ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย ข้อมูลที่รวบรวมได้จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น ดังนั้น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ตอบคำถามตามความเป็นจริง หรือตามความคิดเห็นของท่านทุกคำถาม ข้อมูลและคำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะถือเป็นความลับและจะไม่มีการนำไปเผยแพร่แต่ประการใด

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ ประกอบด้วย ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้ และเพื่อความสะดวกรวดเร็ว ขอความกรุณาท่าน แสแกน QR Code ด้านล่าง เพื่อตอบแบบสอบถามออนไลน์แทนการส่งทางไปรษณีย์

นางสาวณัฐญา พลเสน

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาพุทธบริหารการศึกษา

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของ
นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

นิยามศัพท์

กายสุจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรม
ของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่
ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้
อย่างถูกต้อง ความสามารถในการระบุนความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดง
พฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็น
ความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิด
ประโยชน์ในการทำงาน

วจีสุจริต หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้อวาจาสุภาพ
อ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความ
คิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่าง
ตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน
รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่
ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักรู้ความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับ
วัฒนธรรมของบุคคลอื่น

มนัสจริต หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

ทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุคคลได้ เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย การรับฟังบุคคลอื่นอย่างตั้งใจและการทบทวนความคิดของบุคคลอื่นสนทนา

ทักษะด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน หมายถึง ความสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความแตกต่างกัน รู้จักซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน รู้จักแสดงความภูมิใจในครอบครัวของตนเอง ตระหนักถึงความหมายของภูมิหลังเกี่ยวกับวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

ทักษะด้านความคิด หมายถึง ความสามารถในการรู้จักใช้เหตุและผล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวเราที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต รู้จักคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลดี สามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก สามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ทักษะด้านจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ

ทักษะด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

ตอนที่ ๑ ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ตามข้อมูลที่เป็นจริงของท่าน

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ น้อยกว่า ๓๐ ปี

☐ ๓๐-๔๐ ปี

☐ ๔๑-๕๐ ปี

☐ มากกว่า ๕๐ ปี

๓. วุฒิการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลัก

พุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับสภาพเป็นจริงที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน ในแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕	หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับมาก
๓	หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับน้อย
๑	หมายถึง	สภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับน้อยที่สุด

พร้อมกันนี้ในแต่ละองค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓ ขอได้โปรด

พิจารณาว่า ท่านมีความคาดหวังในระดับใด ในแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕	หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับมาก
๓	หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับน้อย
๑	หมายถึง	สภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓		สภาพเป็นจริง					สภาพคาดหวัง				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑.	นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง					✓		✓			
๒.	นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น				✓		✓				

ข้อ ๑ แสดงว่านักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงในสภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับน้อยที่สุด และมีสภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับมาก

ข้อ ๒ แสดงว่านักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นในสภาพที่ปฏิบัติจริงในระดับน้อย และมีสภาพที่คาดว่าจะปฏิบัติในอนาคตในระดับมากที่สุด

[illegible]

[illegible]

[illegible]

องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักสุจริต ๓		สภาพเป็นจริง					สภาพคาดหวัง				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
ทักษะด้านจิตใจ											
๑.	นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง										
๒.	นักเรียนสามารถเข้าใจความเหมือน หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล										
๓.	นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต										
๔.	นักเรียนรู้จักยกยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่นบุคคลอื่น										
๕.	นักเรียนสามารถเข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้										
ทักษะด้านอารมณ์											
๑.	นักเรียนรู้จักและเท่าทันอารมณ์ของตนเอง										
๒.	นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น										
๓.	นักเรียนรู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ										
๔.	นักเรียนสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นได้										
๕.	นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด										

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

**แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
เพื่อตรวจสอบร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต
ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อตรวจสอบร่างรูปแบบโดยสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒. แบบสอบถามนี้ ประกอบด้วย ๒ ส่วน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการประเมิน ๔ ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้วิจัยตระหนักดีว่าท่านผู้บริหารสถานศึกษาทุกท่านมีภารกิจการทำงานที่ต้องรับผิดชอบมากมายในช่วงเวลาที่จำกัด แต่ทว่าผู้วิจัยเล็งเห็นความความคิดเห็นจากประสบการณ์อันทรงคุณค่าของทุกท่านที่จะช่วยกันชี้แนะ ปรับปรุง พัฒนางานวิจัยและงานวิชาการให้แก่วงการศึกษาของไทยไปสู่อนาคตได้อย่างมีคุณภาพ และยังนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

ในการนี้ ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์ท่านผู้บริหารสถานศึกษาได้โปรดตอบแบบสอบถาม และให้คำชี้แนะงานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้เป็นอย่างดี และเพื่อความสะดวกรวดเร็ว ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านผู้บริหารสถานศึกษาทุกท่านได้ สแกน QR Code ด้านล่างนี้ โดยการเพิ่มเพื่อนในแอปพลิเคชันไลน์แบบคิวอาร์โค้ด เพื่อตอบแบบสอบถามทางออนไลน์แทนการส่งเอกสารทางไปรษณีย์

นางสาวณัฐญา พลเสน

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาพุทธบริหารการศึกษา

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ตามข้อมูลที่เป็นจริงของท่าน

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ๓๐-๔๐ ปี

☐ ๔๑-๕๐ ปี

☐ มากกว่า ๕๐ ปี

๓. วุฒิการศึกษา

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

๔. ตำแหน่ง

☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา

☐ รักษาการแทนผู้อำนวยการสถานศึกษา

☐ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

☐ หัวหน้าฝ่าย

๕. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ ต่ำกว่า ๕ ปี

☐ ๕ - ๑๐ ปี

☐ ๑๑ - ๑๕ ปี

☐ มากกว่า ๑๕ ปี

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหาร
การศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมิน ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านความเป็นประโยชน์ ๒) ด้านความเป็นไปได้ ๓) ด้านความเหมาะสม ๔) ด้านความถูกต้อง โดยมีมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) เพื่อตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนแบบสอบถาม ดังนี้

๕ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง
อยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง
อยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง
อยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง
อยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

คำอธิบายเพิ่มเติม

๑. การตรวจสอบรูปแบบด้านความเป็นประโยชน์ หมายถึง รูปแบบมีการตอบสนองต่อความต้องการใช้สารสนเทศอย่างครอบคลุม ทันเวลา และมีผลต่อการนำไปใช้ของการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๒. การตรวจสอบรูปแบบด้านความเป็นไปได้ หมายถึง รูปแบบมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ ปฏิบัติได้ ยอมรับได้ ของการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๓. การตรวจสอบรูปแบบด้านความเหมาะสม หมายถึง รูปแบบได้ทำอย่างเหมาะสมตามกฎหมาย ระเบียบ จรรยาบรรณ ของการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

๔. การตรวจสอบรูปแบบด้านความถูกต้อง หมายถึง รูปแบบได้ทำอย่างเหมาะสมตามกฎหมาย ระเบียบ จรรยาบรรณ ของการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

แบบตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
 ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

รายการประเมิน	ความเป็น ประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
๑. หลักการของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา																				
๑) สามารถรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง ควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน																				
๒) สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ทุกสถานการณ์ โดยใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยน รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลที่หลากหลาย เข้าใจถึงความแตกต่าง รู้จักเคารพและยอมรับบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างกัน																				
๓) สามารถใช้เหตุผล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักและเข้าใจตนเอง ยอมรับและเห็นความสำคัญ ofผู้อื่น รู้อารมณ์ของตนเอง รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ และผ่อนคลายความเครียด ควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในความดีงามประกอบด้วยคุณธรรม																				
๒. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา																				
๑) เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข																				
๒) เพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต																				
๓. กระบวนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต																				
๓.๑. องค์ประกอบของทักษะการดำเนินชีวิต																				
๑) ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง																				

[illegible]

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
๖) ทักษะด้านจิตใจ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง การเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การควบคุมความนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรม ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่างๆ																				
๗) ทักษะด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น รู้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด																				
๓.๒ ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต																				
๑) การสร้างทักษะชีวิต เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของนักเรียน																				
๒) การป้องกัน เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Risk behavior) ให้มีทักษะชีวิตและปรับเปลี่ยนให้มีพฤติกรรมเป็นปกติ																				
๓) การดำเนินการแก้ไข เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหา																				
๓.๓ หลักธรรมในการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต																				
หลักสูตรจิต ๓ ๑) ภายสุจริต ความสามารถในการรู้จักตนเอง ดูแลตนเอง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม มีมารยาททางสังคม แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ความสามารถในการระบุนความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้ สามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน สามารถแสวงหางาน รู้จักปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว เห็นความสำคัญของการไปทำงานและตรงต่อเวลา รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน																				

[illegible]

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
๓.๔ โครงการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต																				
๓.๔.๑ โครงการพัฒนาทักษะทางสังคม คือ โครงการสังคมดี (Nice Social) มีกิจกรรมการพัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “จิตอาสา มาด้วยใจ” กิจกรรมที่ ๒ “ประชาธิปไตยในวัยเรียน” กิจกรรมที่ ๓ “หมั่นเพียรเรียนรู้เพื่อสังคม”																				
๓.๔.๒ โครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ คือ โครงการความสามารถในการประกอบอาชีพ (Ability to work) มีกิจกรรมการพัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “อาชีพในฝัน” กิจกรรมที่ ๒ “แบ่งปันความรู้” กิจกรรมที่ ๓ “คุณครูนักประดิษฐ์”																				
๓.๔.๓ โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสาร คือ โครงการเล่าขานตำนานเรื่อง (Tell to Story) มีกิจกรรมการพัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “มีคัคเทศก้น้อย” กิจกรรมที่ ๒ “ความขัดแย้งที่ลงตัว” กิจกรรมที่ ๓ “พูดได้ พูดเป็น”																				
๓.๔.๔ โครงการพัฒนาทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน คือ โครงการประเพณีต่าง อย่างเข้าใจ (Tradition Difference) มีกิจกรรมการพัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “เรียนรู้คู่วัฒนธรรม” กิจกรรมที่ ๒ “เรียนรู้คู่ของจริง” กิจกรรมที่ ๓ “เรียนรู้คู่ศาสนา”																				
๓.๔.๕ โครงการพัฒนาทักษะด้านความคิด คือ โครงการปรับความคิด พิชิตฝัน (Adjustment Thinking) มีกิจกรรมการพัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “เปิดโลกความคิด” กิจกรรมที่ ๒ “วิทยากรน้อย” กิจกรรมที่ ๓ “พี่น้องผองเพื่อน”																				

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์					ความเป็นไปได้					ความเหมาะสม					ความถูกต้อง				
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑
๓.๔.๖ โครงการพัฒนาทักษะด้านจิตใจ คือ โครงการเส้นด้าย สายใยชีวิต (Yarn of Life) มี กิจกรรมการพัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “เพื่อนรักเพื่อนแท้” กิจกรรมที่ ๒ “ดูแลใส่ใจ” กิจกรรมที่ ๓ “ห่วงใยถึงบ้าน”																				
๓.๔.๗ โครงการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ คือ โครงการปลุกไฟให้ตัวเอง (Alert myself) มี กิจกรรมการพัฒนา ๓ กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ ๑ “ศึกษารรรม นำสู่ชี” กิจกรรมที่ ๒ “อารมณ์นี้ อารมณ์ไหน” กิจกรรมที่ ๓ “รู้และเข้าใจในตัวเอง”																				
๔. การนำรูปแบบไปใช้																				
๑) การเตรียมการ (๑) กำหนดพื้นที่ในการดำเนินงาน (๒) กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ (๓) กำหนดโครงการและกิจกรรม เพื่อส่งเสริม การพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต																				
๒) การดำเนินงาน (๑) ผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนดนโยบาย (๒) ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดทำโครงการ (๓) นักเรียนเป็นผู้เข้าร่วมโครงการ																				
๓) การประเมินผล (๑) ประเมินโครงการก่อนการนำรูปแบบไปใช้ (๒) ประเมินโครงการระหว่างการใช้รูปแบบ (๓) ประเมินโครงการหลังการใช้รูปแบบ ตาม ระยะเวลาที่หน่วยงานกำหนด																				
๕. เจือนไขแห่งความสำเร็จ																				
๑) ปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา																				
๒) ความร่วมมือของ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน																				

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ภาคผนวก จ

ตารางการสังเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
๑. ท่านคิดว่าสภาพปัญหาของทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธบริหารการศึกษาของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเป็นอย่างไร และมีแนวทางแก้ไขปัญหายังไง	“...ลักษณะของเด็กในปัจจุบันมีโลกส่วนตัวสูง ครูบาอาจารย์น่าจะมีส่วนช่วยให้เขาเห็นโลกกว้างมากกว่านี้ เพราะว่าเขาจะไม่มองคนรอบข้าง การดำรงตนของคนในปัจจุบัน ครูบาอาจารย์ต้องเข้าไปถึงเด็ก ในครอบครัวที่อบอุ่นเด็กจะสามารถดำเนินชีวิตได้ ครูมองเห็นว่าทักษะการดำเนินชีวิต (LS) ต้องเริ่มจากครอบครัวที่อบอุ่น ครูในโรงเรียน	“...เด็กทุกคนมีคุณลักษณะเฉพาะตัว ครูต้องตื่นตัว ต้องไวต่อความรู้สึกของเด็ก นักเรียน เขามักจะมีปัญหาในด้านการคิด การดูแลตัวเอง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การควบคุมอารมณ์ เขามักจะไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตัวเองได้ การแก้ไขปัญหาคือต้องทำให้เด็กไวใจ ให้เขาเข้าใจในตัวครูแล้วเขาจะได้คุยกับครูได้ทุกอย่าง ครูจะได้ทราบว่าเขาเด็กมีปัญหาอะไร ดังนั้นการจัด	“...ในปัจจุบันปัญหาเรื่องคุณธรรมลดน้อยถอยลงไปมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพูด การแสดงออก ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น คิดว่าทุกโรงเรียนน่าจะเจอ เพราะการทำโครงการ การจัดกิจกรรมต่างๆ ไม่มีการติดตามผล ครูน่าจะมีการติดตามผลการจัดกิจกรรมด้วย ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความร่วมมือ ทุกคนจะต้องหมั่นคิดหมั่นทำช่วยกันแก้ไข เพื่อให้ นักเรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิต (LS)	“...ในปัจจุบันผู้ปกครองเด็กมีเวลาไม่มากในการดูแลเด็ก ทักษะต่างๆ ไปของเด็กอาจจะดี เพราะเด็กจะต้องรู้จักดูแลตัวเอง แต่ถ้าผู้ปกครองมีเวลาให้เด็ก ก็จะสามารถแนะนำ ปลุกฝังส่งเสริม เช่น การพูดคุย การสังเกต อากัปกริยาของเด็ก และสามารถให้คำแนะนำ ครูคิดว่าเด็กๆ ควรจะต้องได้รับการดูแลจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และโรงเรียน ต้อง	“...เด็กขาดวินัยในตัวเอง ขาดความรับผิดชอบ อาจจะ เป็นเพราะเทคโนโลยีในปัจจุบัน ที่ไม่ได้มีการควบคุม ครอบครัวยุคนี้เป็นสถาบันแรกที่จะต้องช่วยพัฒนาทักษะ ในการแก้ไขปัญหา ต้องสร้างความตระหนักให้ครู ในส่วนของนักเรียน จะมีครูที่ปรึกษา มีกิจกรรมการเยี่ยมบ้าน มีกิจกรรมนั่งสมาธิ สวดมนต์ การอบรมคุณธรรม จริยธรรม มีกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วม	เด็กควรที่จะได้รับการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตด้วยความร่วมมือกันจากครอบครัว โรงเรียน โดยผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วม

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
	ต้องเอาใจใส่เด็ก อบรมเด็ก โดยจัด กิจกรรมให้เด็กได้มี ส่วนร่วม เพื่อให้ นักเรียนสามารถ ดำเนินชีวิตได้ อย่างเหมาะสมใน สังคมที่สลับซับซ้อน สามารถอยู่ในสังคม ได้อย่างปลอดภัย และมีความสุข...”	กิจกรรมการมีส่วนร่วม ให้กับนักเรียน จะทำให้ นักเรียนสามารถ ดำเนินชีวิตได้ อย่างเหมาะสม สามารถปรับตนเองได้ สามารถอยู่ในสังคมได้ อย่างปลอดภัย...”	สามารถดำเนินชีวิตได้ อย่างเหมาะสมในสังคม ที่สลับซับซ้อน...”	ช่วยกัน ถ้าทุกฝ่าย ร่วมมือกัน ดูแล ช่วยเหลือกัน จะทำ ให้การพัฒนาทักษะ การดำเนินชีวิต (LS) ให้กับนักเรียนมี ประสิทธิภาพ ซึ่งใน โรงเรียนจะ ดำเนินการพัฒนา ทักษะชีวิตให้กับ นักเรียนโดยการจัด กิจกรรมบ้าง โครงการบ้าง เพราะ การพัฒนาทักษะชีวิต จะต้องกระทำอย่าง	เพราะการจัดกิจกรรม จะเป็นเครื่องมือช่วย ในการพัฒนาทักษะ ชีวิตให้กับนักเรียน การดำเนินการจัด กิจกรรมต่างๆ จะต้อง ทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อ เป็นการฝึกฝนทักษะ การดำเนินชีวิต (LS) ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ให้เขาฝึกคิด ฝึกพูด ฝึกทำ เมื่อเขาเรียน จบออกไปแล้วจะได้ สามารถดำเนินชีวิตใน สังคมที่มีการเปลี่ยน	เด็กควรที่จะได้รับการ พัฒนาทักษะการ ดำเนินชีวิตด้วยความ ร่วมมือกันจาก ครอบครัว โรงเรียน โดยผ่านกิจกรรมการมี ส่วนร่วม

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
				ต่อเนื่อง ครูจะต้อง ช่วยกันสร้างทักษะ การดำเนินชีวิตให้กับ นักเรียน เพื่อให้เขา สามารถดำเนินชีวิต ในสังคมที่ซับซ้อน ได้ อย่างมีความสุข...”	แปลงอยู่ตลอดเวลา อย่างไรปัจจุบันนี้ได้ อย่างมีความสุข...”	

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
๒. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะทางสังคม ที่ควรแก้ปัญหาใน ๓ อันดับ ได้แก่ ๑ นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ๒ นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ๓ นักเรียนรู้จักปฏิบัติตนตามกฎหมายและข้อกำหนดของสังคม ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร	“...ทักษะทางสังคม (SS) ของเด็ก มองเห็นว่าในปัญหา ๓ อันดับที่เป็นความต้องการจำเป็น โรงเรียนจะต้องมีการแนะแนว อบรมให้ ความรู้กับเด็ก แล้วให้เขานำไปปฏิบัติ ด้วย เพราะในเรื่องของการจัดการกับ ปัญหา(SSDP) การเคารพในสิทธิและ เสรีภาพ (SSRF) และการปฏิบัติตนตามกฎหมาย	“...ในปัจจุบันโรงเรียน ไม่ค่อยเน้นในเรื่องของ วิชาชีวิต แต่จะเน้นใน เรื่องของวิชาการ มากกว่า โรงเรียน จะต้องวางกฎระเบียบ เพราะโรงเรียน เปรียบเสมือนสังคม จำลอง จึงต้องมีกรอบ มีกฎเกณฑ์ ดังนั้น ทักษะทางสังคม (SS) ที่นักเรียนจะต้องมี คือ การรู้จักที่จะปฏิบัติตัว ตามกรอบที่โรงเรียน กำหนดและเมื่อมี	“...ประเด็นการจัดการ กับปัญหา (SSDP) ใน ตัวนักเรียน ด้านทักษะ ทางสังคม (SS) เด็ก จะต้องมีการประสบการณ์ ซึ่งเกิดจากการเล่าเรียน ผ่านกิจกรรมรูปแบบ ต่างๆ การจัดกิจกรรม กลุ่ม ให้มีการแนะนำ ตัวเองเพื่อให้เขาได้รู้จัก การอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักการเคารพในสิทธิ และเสรีภาพ (SSRF) รู้จักการแก้ปัญหาเวลา อยู่ในกลุ่มรู้จักที่จะ	“...ในเรื่องของ ทักษะทางสังคม (SS) โรงเรียนได้บูรณาการ การเรียนการสอนใน กลุ่ม ๘ สาระ ให้ครู ทุกคนคอยสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม ให้กับเด็กในทุกวิชาที่ เข้าสอน โรงเรียน จัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมตาม หลักสูตรอยู่แล้ว การ จัดการกับปัญหา (SSDP) การเคารพใน สิทธิและเสรีภาพ	“...ด้านทักษะทาง สังคม (SS) ของ นักเรียนในประเด็นที่ ๑ เรื่องการจัดการกับ ปัญหา (SSDP) โรงเรียนมีกิจกรรม เพื่อนช่วยเพื่อน, การ จัดตั้งสภาเด็กนักเรียน ประเด็นที่ ๒ การ เคารพสิทธิและ เสรีภาพของผู้อื่น (SSRF) และ การ ปฏิบัติตนตามกฎหมายของ สังคม (SSFR) โรงเรียนมีกิจกรรมรุ่น	ทักษะทางสังคม ของ เด็กนักเรียน ควร ส่งเสริมทักษะด้วยการ จัดกิจกรรมรูปแบบ ต่าง ๆ การจัดกิจกรรม กลุ่ม เช่น กิจกรรม เพื่อนช่วยเพื่อน การ อบรมให้ความรู้ การ จัดกีฬา กิจกรรมอื่น เป็นใคร ในโรงเรียน

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
	ของสังคม (SSFR) ครู จะต้องคอยให้ คำแนะนำ คอยอบรม ให้เขาเข้าใจ ซึ่ง โรงเรียนก็จะมี กิจกรรมให้เขาได้	กฎเกณฑ์เด็กเขาจะ รู้จักเคารพสิทธิและ เสรีภาพ (SSRF) และ รู้จักปฏิบัติตามกฎ ของสังคม (SSFR) อยู่ แล้ว	ปฏิบัติตัวตาม ข้อกำหนดของกลุ่ม ครู จะต้องมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อเด็กจะได้กล้าที่จะ เข้าหาครู กล้าพูดคุย กับครู ครูจะต้อง	(SSRF) ของเด็กและ การปฏิบัติตามกฎ ของสังคม (SSFR) ใน แต่ละกลุ่มสาระ	พี่รุ่นน้องโดยให้น้อง ไหว้พี่ พี่ดูแลน้อง กิจกรรมกีฬาโดย การละชั้นให้อยู่สี เดียวกัน การ ประชาสัมพันธ์หน้า เสาธง และประเด็นที่ ๓	

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
๒. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะทางสังคม ที่ควรแก้ปัญหาใน ๓ อันดับ ได้แก่ ๑ นักเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ๒ นักเรียนรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ๓ นักเรียนรู้จักปฏิบัติตนตามกฎหมายและข้อกำหนดของสังคม ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร	กิจกรรมให้เขาได้เรียนรู้ เช่น กิจกรรมการเลือกตั้งประธานนักเรียน ...”	ในเรื่องของการจัดการปัญหา (SSDP) โรงเรียนก็จะมีการจัดกิจกรรม ฉันเป็นใครในโรงเรียน...”	คอยสอดแทรกให้คำแนะนำกับเด็กนักเรียน ...”	จะมีกิจกรรมให้นักเรียนได้ทำ ในด้านทักษะทางสังคม จะมีกิจกรรม ให้เด็กได้รู้จักตนเอง...”	จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อแจ้งกฎ ระเบียบของโรงเรียน ในเรื่องของการปฏิบัติตนของนักเรียนในโรงเรียน	ทักษะทางสังคม ของเด็กนักเรียน ควรส่งเสริมทักษะด้วยการจัดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ การจัดกิจกรรมกลุ่ม เช่น กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การอบรมให้ความรู้ การจัดกีฬา กิจกรรมฉันเป็นใคร ในโรงเรียน

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
๓. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะการประกอบอาชีพ ที่ควรแก้ปัญหา ใน ๓ อันดับ ได้แก่	“...กฎเกณฑ์ของสังคมเป็นเรื่องสำคัญ การตรงต่อเวลา (OSIT) ก็ต้องให้เด็กเข้าใจ ถ้ามาโรงเรียนสายหลายๆ ครั้งครูก็ต้องตักเตือน ต้องคอยบอกคอยแนะนำในเรื่องของ	“...ในเรื่องของทักษะต่างๆ ของเด็กนักเรียน ในหลักสูตรจะมีอยู่แล้วในเรื่องของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสมรรถนะหลักของนักเรียน ครูจะสอนให้เด็กเข้าใจถึง	“...ในเรื่องของการตรงต่อเวลา ถ้าใครมาสายก็จะมีการหักคะแนน เพราะเด็กส่วนใหญ่จะไม่ค่อยเห็นความสำคัญในเรื่องของการตรงต่อเวลา (OSIT) ในเรื่องของ	“...เรื่องของทักษะการประกอบอาชีพ จะมอบหมายให้ครูแนะแนวเป็นผู้ให้คำแนะนำ ว่าเด็กจะต้องรู้จักตัวเอง ก่อนว่าเราต้องการอะไร เมื่อออกไปประกอบอาชีพแล้ว	“...ในเรื่องของเวลา จะมีการลงโทษโดยการหักคะแนนการมาโรงเรียนสาย จะทำให้นักเรียนได้รู้จักการตรงต่อเวลา (OSIT) ในเรื่อง การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน (OSSB) โรงเรียนจะมีกิจกรรมกีฬา การให้เด็กทำงานเป็นกลุ่ม ส่วนในเรื่องของการปรับตัว (OSAW) จะมีกิจกรรมในด้านทักษะอาชีพ เชิญวิทยากร	ในเรื่องของทักษะการประกอบอาชีพ ควรจัดกิจกรรมการฝึกอาชีพให้กับนักเรียน เช่น การประดิษฐ์สิ่งของ จากวัสดุเหลือใช้ การปลูกพืชปลูกต้นไม้ โรงเรียนมีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ให้เด็กนักเรียนประดิษฐ์สิ่งของมาขาย กิจกรรมเส้นทางสู่อาชีพในฝัน
๑ นักเรียนเห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา	ต้องตักเตือน ต้องคอยบอกคอยแนะนำในเรื่องของ	นักเรียน ครูจะสอนให้เด็กเข้าใจถึง	เวลา (OSIT) ในเรื่องของ	ก่อนว่าเราต้องการอะไร เมื่อออกไปประกอบอาชีพแล้ว	ในเรื่อง การแสดง	โรงเรียนมีการจัด
๒ นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน	พฤติกรรมที่แสดงออกให้เหมาะสม (OSSB)	ความสำคัญของการทำงาน การตรงต่อเวลา (OSIT) การแสดง	พฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน (OSSB) จะต้องฝึกฝนเด็ก และเรื่องการปรับตัว	ประกอบอาชีพแล้ว	พฤติกรรมที่เหมาะสม	โรงเรียนมีการจัด
๓ นักเรียนสามารถปรับตัวหลังจากเข้าไปทำงานแล้ว	การปรับตัว (OSAW) ให้เข้ากับเพื่อนๆ ครู	นักเรียน ครูจะสอนให้เด็กเข้าใจถึง	เวลา (OSIT) การแสดง	เด็กควรจะต้องเห็นความสำคัญของการไปทำงาน ต้องรู้จัก	โรงเรียนจะมีกิจกรรมกีฬา การให้เด็กทำงานเป็นกลุ่ม ส่วนในเรื่องของการปรับตัว (OSAW) จะมีกิจกรรมในด้านทักษะอาชีพ เชิญวิทยากร	อาชีพต่างๆ ให้เด็กนักเรียนประดิษฐ์สิ่งของมาขาย กิจกรรมเส้นทางสู่อาชีพในฝัน
ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร	ทุกคนจะต้องคอยสอดแทรกสิ่งเหล่านี้	พฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน (OSSB) โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมให้เด็กได้รู้จัก	หลังจากเข้าไปทำงานแล้ว (OSAW) โรงเรียนจะต้องหล่อหลอมเขาส่งเสริมโดยการให้	การตรงต่อเวลา (OSIT) การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการ	โรงเรียนจะมีกิจกรรมในด้านทักษะอาชีพ เชิญวิทยากร	อาชีพต่างๆ ให้เด็กนักเรียนประดิษฐ์สิ่งของมาขาย กิจกรรมเส้นทางสู่อาชีพในฝัน

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
	ในการสอนทุกวิชา เพราะทักษะเป็นเรื่อง ที่ต้องฝึกฝน...”	อาชีพต่างๆ ให้รู้จักการ ปรับตัวเมื่อเข้าไป ทำงานแล้ว (OSAW) กิจกรรมเส้นทางสู่ อาชีพในฝัน...”	ทำงานเป็นทีม ใช้ กระบวนการกลุ่ม เช่น การจัดกีฬาสี บทบาท การเรียนรู้แบบการ ทำงานร่วมกัน ให้รู้จัก การเป็นผู้นำผู้ตาม...”	ทำงาน (OSSB) รู้จัก ปรับตัวหลังจากเข้า ไปทำงานแล้ว (OSAW)...”	จากสถาบันฝึกอาชีพ มาสอนแล้วให้เด็ก สามารถกลับไปทำที่ บ้านได้เพื่อเป็นการฝึก การหารายได้พิเศษ ...”	

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
๔. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะการสื่อสาร ที่ควรแก้ปัญหาใน ๓ อันดับ ได้แก่ ๑ นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ ๒ นักเรียนสามารถเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลอื่น ๓ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน ทำหน้าที่การแก้ปัญหาอย่างไร	“...ในเรื่องของทักษะการสื่อสาร (CS) โรงเรียนมีการจัดอบรมเรื่องการพูด การแสดงออกในที่สาธารณะ การรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ (CSLC) การเข้าใจถึงการฟัง การพูดกับผู้อื่น (CSLS) การเป็นผู้ฟัง ผู้พูด การแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน (CSCC) การจัดกิจกรรมโต้วาที การอ่านข่าวที่เราสนใจ การเล่าเรื่องสั้น การเล่านิทาน...”	“...เด็กรวัยนี้จะไม่ค่อยรู้จักฟัง ครูต้องบังคับแล้วยิ่งในปัจจุบันนี้เด็กรุ่นใหม่จะอยู่กับโทรศัพท์มือถือ เรื่องทักษะการสื่อสาร (CS) การเข้าใจถึงการพูด และการฟังกับผู้อื่น (CSLS) การแสดงความคิดเห็น อย่างชัดเจน (CSCC) เด็กก็จะไม่ค่อยกล้า ครูจึงต้องให้เด็กสรุปบทเรียน โดยให้ออกไปพูดหน้าห้อง ให้แนะนำตัว การอ่านข่าวให้เพื่อนฟังหน้าห้อง การจัดกลุ่มเพื่อระดมความคิด การจัดกิจกรรมชุมนุม...”	“...ที่เห็นคือเด็กมักจะคุยแข่งกับครู ไม่รู้จักฟัง ดังนั้นกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้เขาได้เข้าใจถึงการฟังการพูดกับบุคคลอื่น (CSLS) กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น อย่างชัดเจน (CSCC) การให้ออกไปอภิปรายกลุ่ม การโต้วาที การให้นักเรียนหาข่าว หรือเรื่องสั้น ที่นักเรียนสนใจมาอ่านให้เพื่อนฟัง แล้วให้มีการถามตอบในเรื่องที่เอามาอ่าน จะทำให้เด็กเข้าใจถึงการรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ (CSLC)...”	“...ครูจะต้องเข้าใจเด็กวัยนี้ เพราะเขาจะให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่า จะเห็นได้ว่าเวลาเขาคุยกับครูกับพ่อ แม่ จะใช้คำพูดที่สุภาพ แต่เวลาอยู่ในกลุ่มเพื่อนเขาจะพูดจาสุภาพ น้อยลง ควรจะจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้เข้าใจถึงการฟัง และการพูดกับบุคคลอื่น (CSLS) เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมกลุ่ม การให้ออกไปพูดหน้าห้อง ...”	“...ในประเด็นที่ ๑ ครูจะต้องให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน สอนให้เด็กรู้ว่าเมื่อมีผู้พูดก็ต้องมีผู้ฟัง จะได้เข้าใจถึงการรับฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ (CSLC) ในประเด็นที่ ๒ เรื่องการเข้าใจถึงการฟังและการพูดกับบุคคลอื่น (CSLS) มีกิจกรรมการโต้วาที มีกิจกรรม Open House และในประเด็นที่ ๓ การแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน (CSCC) มีกิจกรรมให้เด็กออกมาพูดหน้าเสาธงวันละ ๕ นาที ให้รู้จักแนะนำตัวเอง	ในด้านทักษะการสื่อสาร ควรมีกิจกรรมการโต้วาที การอภิปรายกลุ่ม การแสดงละคร การอ่านข่าว หรือเรื่องสั้น ให้เพื่อนฟัง แล้วให้มีการถามตอบในเรื่องที่เพื่อนอ่าน

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
๕. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง ที่ควรแก้ปัญหา ใน ๓ อันดับได้แก่	“...ในเรื่องของทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน (DC) ครูจะต้องคอยแนะนำเด็ก แล้วมีการจัดกิจกรรมเสริม เพื่อให้เด็กมีความตระหนักรู้	“...ให้ครูแนะแนว ช่วยแนะนำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน (DC) เพื่อให้เด็กมีความตระหนักรู้	“...เน้นการสื่อสารผ่านความแตกต่าง ให้เด็กเรียนรู้ความแตกต่างของคนแต่ละประเทศ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ มีครูต่างชาติมาสอน จะทำให้นักเรียน	“...ทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน (DC) โรงเรียนจะให้ครูต่างชาติเข้ามาสอนในโรงเรียน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมของครูต่างชาติ เด็กจะได้มีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของผู้อื่น (DCAO) รู้จักกล้าที่จะอธิบายถึงวัฒนธรรมของตัวเอง และอยากรู้ถึงวัฒนธรรมของครูต่างชาติ การจัดการกิจกรรมเมืองของฉัน	“...เรื่องของทักษะด้านวัฒนธรรมที่ต่างกัน (DC) ประเด็นที่ ๑ นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีในวัฒนธรรมของตนเอง (DCFW) นำปราชญ์ชาวบ้านมาสอนเสริมให้กับนักเรียน ประเด็นที่ ๒ นักเรียนรู้จักยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง (DCAD)	ทักษะด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โรงเรียนควรมีกิจกรรมอาเซียนเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้วัฒนธรรมของต่างชาติ และให้เรียนรู้วัฒนธรรมของตัวเอง ด้วยการจัดกิจกรรมบ้านของฉัน กิจกรรมวัฒนธรรมต่างๆ ที่ฉันรู้จัก
๑ นักเรียนมีความรู้สึกที่ยินดีในวัฒนธรรมของตนเอง	เด็กมีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของผู้อื่น (DCAO) เช่น	ในวัฒนธรรมของผู้อื่น (DCAO) มีการสอนให้เด็กได้เรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศต่างๆ การจัดกิจกรรมเรียนรู้สู่อาเซียน กิจกรรมบ้านของฉัน กิจกรรม	รู้จักยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตัวเอง (DCAD) มีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของผู้อื่น (DCAO) และมีความรู้สึกที่ดีในวัฒนธรรมของตนเอง (DCFW) ทุกอย่างจะสอดคล้องอยู่ในกระบวนการเรียนการ	ถึงวัฒนธรรมของครูต่างชาติ เด็กจะได้มีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของผู้อื่น (DCAO) รู้จักกล้าที่จะอธิบายถึงวัฒนธรรมของตัวเอง และอยากรู้ถึงวัฒนธรรมของครูต่างชาติ การจัดการกิจกรรมเมืองของฉัน	วัฒนธรรมของตนเอง (DCFW) นำปราชญ์ชาวบ้านมาสอนเสริมให้กับนักเรียน ประเด็นที่ ๒ นักเรียนรู้จักยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง (DCAD) โรงเรียนมีครูต่างชาติมาสอน และในประเด็นที่ ๓ นักเรียนมีความตระหนักรู้ใน	
๒ นักเรียนสามารถยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง	กิจกรรมอาเซียน กิจกรรมจิตอาสา	ของประเทศไทย การจัดกิจกรรมเรียนรู้สู่อาเซียน กิจกรรมบ้านของฉัน กิจกรรม	ตัวเอง (DCAD) มีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของผู้อื่น (DCAO) และมีความรู้สึกที่ดีในวัฒนธรรมของตนเอง (DCFW) ทุกอย่างจะสอดคล้องอยู่ในกระบวนการเรียนการ	วัฒนธรรมของผู้อื่น (DCAO) รู้จักกล้าที่จะอธิบายถึงวัฒนธรรมของตัวเอง และอยากรู้ถึงวัฒนธรรมของครูต่างชาติ การจัดการกิจกรรมเมืองของฉัน	วัฒนธรรมของตนเอง (DCFW) นำปราชญ์ชาวบ้านมาสอนเสริมให้กับนักเรียน ประเด็นที่ ๒ นักเรียนรู้จักยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง (DCAD) โรงเรียนมีครูต่างชาติมาสอน และในประเด็นที่ ๓ นักเรียนมีความตระหนักรู้ใน	
๓ นักเรียนมีความตระหนักรู้วัฒนธรรมของบุคคลอื่น	กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งการช่วยกันนี้จะช่วยให้นักเรียนยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตัวเอง (DCAD)	อาเซียน กิจกรรมบ้านของฉัน กิจกรรมวัฒนธรรมต่างๆ ที่ฉันรู้จัก นักเรียนจะได้รู้จักยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจาก	ของตัวเอง (DCAD) มีความตระหนักรู้ในวัฒนธรรมของผู้อื่น (DCAO) และมีความรู้สึกที่ดีในวัฒนธรรมของตนเอง (DCFW) ทุกอย่างจะสอดคล้องอยู่ในกระบวนการเรียนการ	วัฒนธรรมของผู้อื่น (DCAO) รู้จักกล้าที่จะอธิบายถึงวัฒนธรรมของตัวเอง และอยากรู้ถึงวัฒนธรรมของครูต่างชาติ การจัดการกิจกรรมเมืองของฉัน	วัฒนธรรมของตนเอง (DCFW) นำปราชญ์ชาวบ้านมาสอนเสริมให้กับนักเรียน ประเด็นที่ ๒ นักเรียนรู้จักยอมรับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนเอง (DCAD) โรงเรียนมีครูต่างชาติมาสอน และในประเด็นที่ ๓ นักเรียนมีความตระหนักรู้ใน	
ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการแก้ปัญหายังไร						

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
	ลดความแตกต่างได้ ...”	ตนเอง (DCAD)...”	สอนกลุ่มสาระทาง สังคมสังคมให้เด็กได้ เรียนรู้วัฒนธรรมของ ครูต่างชาติ...”	โดยให้สมมติว่าเมือง ที่ฉันอยู่มีผู้คน มากมายหลาย วัฒนธรรม หลายเชื้อ ชาติมาอยู่ร่วมกัน เรา จะปฏิบัติตัวอย่างไร ...”	วัฒนธรรมของผู้อื่น (DCAO) จัดกิจกรรม อาเซียน เพื่อให้เด็กได้ เรียนรู้วัฒนธรรมของ ประเทศต่างๆ	

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
๖. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะด้านความคิด ที่ควรแก้ปัญหา ใน ๓ อันดับได้แก่ ๑ นักเรียนสามารถคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา เพื่อค้นหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก ๒ นักเรียนสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม	“...ครูต้องอบรม สั่งสอน สอนเรื่องการใช้สติ การทำสมาธิเพื่อกล่อมเกลาคำความคิด โดยจัดกิจกรรมเสริมคือ กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมสิ่งใดที่ฉันปรารถนา กิจกรรมความฝันของฉัน กิจกรรมคุณธรรม จริยธรรมจะทำให้ นักเรียนสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม	“...จัดกิจกรรมให้เด็กฝึกเลือกสิ่งที่เขาต้องการ ฝึกการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ (TSDA) ฝึกให้นักเรียนคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไข ปัญหา ว่าเรามีเหตุผลอะไรในการเลือกสิ่งนั้น สิ่งนี้ (TSDS) และครูจะเป็นผู้สอบถามเด็กว่าถ้าเราจะเลือกทำ อะไรซักอย่างหนึ่ง ให้เด็กๆ ทุกคนช่วยกันตัดสินใจ และหา	“...ใช้กระบวนการกลุ่ม มีเวทีให้เด็กฝึกฝน เช่น สถานักเรียน ให้เขาได้เสนอแนวคิด การจัดประสบการณ์ให้เด็ก ทักษะเหล่านี้จะทำให้เขาเกิด ประสบการณ์สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (TSAE) กิจกรรมสิ่งใดที่ฉันปรารถนา กิจกรรมร่วมกันคิดร่วมกันทำ เป็นการฝึกให้นักเรียน	“...ให้แบ่งงานกันทำ จัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้เขารู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ รู้จักที่จะแก้ปัญหาในการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ (TSDA) ฝึกให้นักเรียนคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไข ปัญหา เพื่อหาทางเลือก (TSDS) ฝึกตัดสินใจและแก้ไข	“...โรงเรียนจัดให้มีครูที่ปรึกษา ให้เด็กหาเพื่อนไว้คอยปรึกษา จัดกิจกรรมในกลุ่ม ศิลปะ ดนตรี กีฬา ฝึกให้นักเรียนคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไข ปัญหา เพื่อหาทางเลือก (TSDS) ฝึกให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	ทักษะด้านความคิด ควรพัฒนาทักษะด้วยการจัดกิจกรรมจิตอาสา จัดกิจกรรมกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อให้เด็กได้รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ให้รู้จักตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เวลาอยู่ในกลุ่ม กิจกรรมสิ่งใดที่ฉันปรารถนา กิจกรรมร่วมกันคิดร่วมกันทำ

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
๓ นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร	(TSAE) รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ (TSDA)..."	เหตุผลว่าทำไมถึงตัดสินใจเลือกสิ่งนี้ เรื่องนี้ ซึ่งการฝึกเหล่านี้จะทำให้เขาเกิดประสบการณ์สามารถนำไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (TSAE)..."	คิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไข ปัญหา เพื่อหาทางเลือกรวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละ ทางเลือก (TSDS)..."	และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (TSAE) กิจกรรมกีฬา สปี กิจกรรมดนตรี กิจกรรมศิลปะ..."	อย่างเหมาะสม (TSAE)..."	

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
๗. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะด้านจิตใจ ที่ควรแก้ปัญหาใน ๓ อันดับ ได้แก่ ๑ นักเรียนสามารถเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล ๒ นักเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของบุคคลอื่น ๓ นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร	“...จัดกิจกรรมจิตอาสา ให้ช่วยกันทำความสะอาดบ้าง ซึ่งการทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยให้เด็กเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล (MSSD) ได้เรียนรู้ที่จะรู้จักและเข้าใจตนเอง (MSKU) และรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของบุคคลอื่น (MSAI) มีกิจกรรมการแต่ง	“...ต้องสอนให้เด็กรู้จักว่าเรามีบทบาทอะไร โดยการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ กิจกรรมกลุ่ม การเล่านิทานธรรมะ จะช่วยให้นักเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของบุคคลอื่น (MSAI) สามารถเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล (MSSD)...”	“...ในเรื่องของทักษะด้านจิตใจ (MS) การจัดกิจกรรมแนะแนวการทำงานกลุ่ม จะทำให้ได้เรียนรู้ที่จะรู้จักและเข้าใจตนเอง (MSKU) ครูจะต้องคอยปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้เข้ากับสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นกับเด็กด้วย จะช่วยให้เด็กเรียนรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของบุคคลอื่น (MSAI)	“...มีการจัดกลุ่มให้เด็ก ซึ่งจะแบ่งได้เป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มที่จัดโดยหลักวิชาการ การเรียนการสอนในห้องเรียนโดยให้เด็กเลือกสมาชิกในกลุ่มเอง และสองครูเป็นผู้จัดกลุ่มให้ ซึ่งการที่ครูจัดกลุ่มให้เด็กอาจจะไม่พอใจ เพราะไม่ได้เลือกสมาชิกในกลุ่มเองแต่การทำแบบนี้จะเป็นการสอนให้เด็กได้	“...ทักษะด้านจิตใจ (MS) โรงเรียนมีการจัดการคละระหว่างเด็กเก่งกับไม่เก่ง เพื่อให้เขาช่วยกันดูแล จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะรู้จักและเข้าใจตนเอง (MSKU) และสามารถเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล (MSSD) มีกิจกรรม คือ ก่อนจบเด็กจะต้องรวมตัวกัน มีการแสดงละคร มี	ทักษะด้านจิตใจ ควรพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมกลุ่ม การใช้บทบาทสมมติ กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมแตงนิทาน การเล่านิทานธรรมะ การเล่าเรื่องที่ฉันรู้

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
	นิทาน การเขียนเรื่อง สั้นตามโจทย์ที่ครูให้ ...”		กิจกรรมเล่าเรื่องที่ฉันรู้ กิจกรรมการแต่งนิทาน ...”	รู้จักยอมรับ และเห็น ความสำคัญของ บุคคลอื่น (MSAI) รู้จักเข้าใจความ เหมือนหรือความ แตกต่างระหว่าง บุคคล (MSSD)...”	ชั่วโมงแนะแนว โดย ครูมีแบบวัดความพึง พอใจ แบบวัดความ ถนัด...”	

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
๘. จากการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ด้านทักษะด้านอารมณ์ ที่ควรแก้ปัญหาใน ๓ อันดับ ได้แก่ ๑ นักเรียนรู้จักวิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ ๒ นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น ๓ นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร	“...ทักษะด้านอารมณ์ (ES) โรงเรียนจะสอนให้เขาเห็นถึงการใช้ความรุนแรงจะส่งผลเสียกับตัวเขาเอง และส่วนรวม สอนให้เขารู้จักจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ (ESMB) ของตัวเองว่าถ้าเขาทำลายทรัพย์สินในโรงเรียนด้วยอารมณ์ จะส่งผลให้ทั้งตัวเขาเองและคนอื่นๆ	“...ในการฝึกทักษะด้านอารมณ์ (ES) ครูจะใช้วิธีอ่อนเข้าหาตัวเด็ก ด้วยการสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก ขวนเขาพูดคุย ทำให้เขาวางใจในตัวครู ให้เขารู้สึกว่าสามารถคุยกับครูได้ทุกเรื่อง จะทำให้นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (ESRO) ให้นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุม	“...สอนในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม การอบรมธรรมะ เป็น การฝึกให้เด็กรู้จักจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ (ESMB) ให้นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด (ESCS) ให้นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (ESRO) มีกิจกรรมการวาดภาพ	“...โรงเรียนบูรณาการการเรียนการสอน โดยการนำวิชาที่หนักๆ ไว้ในช่วงเช้า แล้วช่วงบ่ายให้เรียนวิชาศิลปะ ดนตรี กีฬา เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีผ่อนคลายความเครียดและแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด (ESCS) ให้นักเรียนสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (ESRO) มีกิจกรรม	“...โรงเรียนจะมีครูที่ปรึกษา ช่วยดูแลให้คำแนะนำกับเด็กที่แสดงอารมณ์ออกมาในทางลบ เช่น การทำลายสิ่งของ การแสดงอารมณ์ที่ไม่ดีออกมา ครูจะเรียกเด็กมาคุย เพื่อให้หายเครียด สอนให้เขารู้จักจัดการกับอารมณ์ที่ส่งผลในทางลบ (ESMB) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปะ การวาดภาพ	ทักษะด้านอารมณ์ ควรส่งเสริมด้วยการเข้าค่ายธรรมะ ค่ายคุณธรรม จริยธรรม การเล่นดนตรี การเล่นกีฬา มีกิจกรรมนอกเวลาเรียน กิจกรรมการวาดภาพอารมณ์ต่างๆ การวาดภาพเล่าเรื่อง

ตารางการสังเคราะห์ผลสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการลงรหัสข้อมูล

ประเด็นสัมภาษณ์	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๑	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๒	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๓	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๔	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ๕	ผู้วิจัยสรุป
	เดือนร้อนไปด้วย เขา จะโดนคนอื่นตำหนิ โรงเรียนจะจัด กิจกรรมอบรมเด็ก กิจกรรมแนะแนวให้ คำแนะนำในทุกเรื่อง ...”	ระดับความเครียด (ESCS) จัดกิจกรรม การวาดรูปตามอารมณ์ ต่างๆ กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมดนตรี ...”	อารมณ์ต่างๆ การวาด ภาพเล่าเรื่อง การฝึก ทักษะจะต้องผ่าน กิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งการ จัดกิจกรรมจะสะสม ทักษะในตัวเด็กให้ เกิดขึ้น...”	สวดมนต์ไหว้พระ การนิมนต์พระมา สอน การจัดกิจกรรม ก็ต้องเหมาะสมกับ ช่วงเวลาด้วย การเข้า ร่วมกิจกรรมของเด็ก ก็จะให้เขาเลือกเอง ...”	กิจกรรมดนตรี กิจกรรม กีฬา มี กิจกรรมนอกเวลา เรียน...”	

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-นามสกุล : นางสาวณัฐญา พลเสน
- ว/ด/ป (เกิด) : ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๔
- ภูมิลำเนา : ตำบลศรีประจันต์ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
- การศึกษา : บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการเงิน และการธนาคาร (บธ.บ)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒
- : ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา (ค.ม.)
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๒
- ตำแหน่ง/ประสบการณ์ทำงาน
- : นักวิชาการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำซับ, ๒๕๔๙
- : หัวหน้าส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำซับ, ๒๕๕๖
- : หัวหน้ากองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เทศบาลตำบลวังน้ำซับ, ๒๕๕๗
- : ผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลตำบลวังน้ำซับ, ๒๕๕๙
- ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๕๙
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๑
- ที่อยู่ปัจจุบัน : เลขที่ ๑๖ หมู่ที่ ๒ ตำบลศรีประจันต์ อำเภอศรีประจันต์
จังหวัดสุพรรณบุรี
- : E-mail nattaya6003@gmail.com